

Gerald Durrell

A RÉSZEG ERDŐ

FORDÍTOTTA BORBÁS MÁRIA
A FEDÉLRAJZOT ÉS AZ ILLUSZTRÁCIÓKAT
RÉBER LÁSZLÓ KÉSZÍTETTE
EURÓPA KÖNYVKIADÓ BUDAPEST 1988
KÖTETÜNK A KÖVETKEZŐ KIADÁS ALAPJÁN KÉSZÜLT:
GERALD DURRELL THE DRUNKEN FOREST
PENGUIN BOOKS LTD., HARMONDSWORTH, 1972
COPYRIGHT GERALD DURRELL. 1958
HUNGARIAN TRANSLATION © BORBÁS MÁRIA, 1988
HU ISSN 0139-4029

VIDÁM KÖNYVEK
EURÓPA KÖNYVKIADÓ, BUDAPEST
FELELŐS KIADÓ OSZTOVITS LEVENTE IGAZGATÓ
SZEDTE A NYOMDAIPARI FÉNYSZEDŐ ÜZEM (879573/08)
NYOMTA AZ ALFÖLDI NYOMDA
FELELŐS VEZETŐ: BENKŐ ISTVÁN VEZÉRIGAZGATÓ
A NYOMDAI RENDELÉS TÖRZSSZÁMA: 102.66-14-2
KÉSZÜLT DEBRECENBEN, 1988-BAN
A SOROZATOT BORBÁS MÁRIA SZERKESZTI
A FORDÍTÁST AZ EREDETIVEL SOMLYÓ BÁLINT VETETTE EGYBE
FELELŐS SZERKESZTŐ OSZTOVITS LEVENTE
MŰSZAKI SZERKESZTŐ MACZÓ ZSUZSANNA
MŰSZAKI VEZETŐ MIKLÓSI IMRE
KÉSZÜLT 12,5 (A/5) ÍV TERJEDELEMBEN
ISBN 963 07 4630 1

Tartalom

MAGYARÁZKODÁS
SALUDOS

ELSŐ FEJEZET
FAZEKASMADARAK ÉS ÜREGI BAGLYOK

MÁSODIK FEJEZET
EGGBERT ÉS AZ ISZONYÚ IKREK
KÖZJÁTÉK

HARMADIK FEJEZET
REPÜLŐ VIRÁGOK MEZEJE

NEGYEDIK FEJEZET
A NARANCS-ARMADILLÓ

ÖTÖDIK FEJEZET
BICHÓ-K MINDEN MENNYISÉGBEN

HATODIK FEJEZET
SZARVASBORJAK, SZARVASBÉKÁK

HETEDIK FEJEZET
VÉRSZOMJAS VARANGYOK, MÓKÁS MADARAK

NYOLCADIK FEJEZET
A NÉGYSZEMŰ MADÁR MEG AZ ANAKONDA

KILENCEDIK FEJEZET
SÖRÉNYES SÁRA

TIZEDIK FEJEZET
CSÖRGŐKÍGYÓ ÉS FORRADALOM
KÖZJÁTÉK

TIZENEGYEDIK FEJEZET
NANDUVADÁSZAT
ADIÓS!

*Feleségemnek, JACQUIE-nek,
emlékezve a prérimalacokra
és EGYÉB ÁLLATFAJTÁK-ra.*

Magyarázkodás

Feleségemmel 1954-ben tett hat hónapos dél-amerikai utunkról szól ez a beszámoló. A világnak azon a táján honos fura négy lábúakból és madarakból szándékoztunk példányokat gyűjteni, és elevenen hazaszállítani az angliai állatkertekbe. Tervünk szempontjából kudarcnak bizonyult az út, előre nem látott körülmények összjátéka ugyanis romba döntötte elképzeléseinket. Két részletben szándékoztunk végrehajtani az expedíciót. Először el akartunk jutni a dél-amerikai földrész legdélibb csücskébe, a Tűzföldre, és ott libát-kacsát gyűjteni a Severn Wildfowl Trust számára. Buenos Airesbe azonban a nyári vakáció kellős közepén érkeztünk; hamarosan kiderült, hogy a dél-argentínai tóvidékre, onnan pedig a Tűzföldre tartó repülőgépeken hónapokra előre lefoglalták valamennyi helyet. Nem volt sokkal több szerencsénk a hajókkal sem. Eredetileg abban reménykedtünk, sikerül idejében elérnünk utunk céljához, hogy befoghassuk a frissen kiköltött fiókákat – ám ez a terv füstbe ment, úgyhogy gyűjtőutunknak erről a részéről lemondtunk, bár a szívünk majd megszakadt bele.

Másodjára Paraguayt vettük tervbe: néhány hétig szándékoztunk gyűjtőmunkát végezni, majd kényelmes tempóban, szakaszonként visszatérni a Paraná és a Paraguay folyó mentén Buenos Airesbe. Csakhogy e a terv is kútba esett – ezúttal politikai okok következtében. Álmaink óriásgyűjteménye helyett egymaroknyi példánnyal kényszerültünk hazatérni Dél-Amerikából.

Utunk ugyan kudarcnak bizonyult – de nem azért, mintha nem kaptunk volna együttérzést és támogatást a hazaiaktól és az argentínaiaktól egyaránt. No meg aztán: minden kudarcnak megvan a napos oldala – és ezt igyekeztem könyvemben megírni.

Saludos

A hajó befúrta magát a kikötőbe, mi meg a korlátra könyökölve bámultuk Buenos Aires körénk kanyarodó panorámáját. A milliányi villogó ablakszemmel megtűzdelt felhőkarcolók úgy magasodtak a harsogó kék égre, mint megannyi tarkabarka cseppkőoszlop. Már javában kikötött a hajó a fákkal szegélyezett dokkban, de mi még akkor is csak bámészkodtunk, tátott szájjal: fölénk magasodtak az irdatlan épületek, és reszketeg, redőzött tükörképük a fodrozódó fekete vízre vetült. A modern építészet körül kószáló gondolatainkat egy férfiú szakította félbe: annyira fantasztikusan hasonlított Adolphe Menjouhoz, hogy egy pillanatra meghökkentem: vajon az amerikai kontinensnek azon a részén vetődünk-e partra, ahová igyekeztünk? Menjou hasonmása kényesen rakosgatta a lábát a fedélzeten nyüzsgő bevándorlók hadonászó, ordítózó, fokhagymaszagú tömege között. Olyan higgadtan, nyugodtan, makulátlanul állt meg előttünk, hogy az ember el se hitte: árnyékban is harminckét fokot mutat a hőmérő.

– Gibbs vagyok, a követségről – mutatkozott be mosolyogva. – Tüvé tettem magukért az első osztályt. Senki sem közölte, hogy idelent utaznak.

– Mi magunk is csak akkor tudtuk meg, amikor hajóra szálltunk – magyaráztam. – Csakhogy akkor már késő volt.

– Meglehetősen... khm... szokatlan lehetett – vetett Mr. Gibbs ádáz pillantást egy

tagbaszakadt spanyol parasztra, akinek szívből jövő sercintése alig egy arasszal vétette el Gibbs cipőjét. – És vélhetőleg nyirkos.

Menten a szívembe fogadtam Mr. Gibbset.

– Semmiség – legyintettem könnyedén. – Azt látta volna, amikor rossz időt kaptunk; akkor határozottan nedvesnek volt mondható.

Mr. Gibbs túlérzékenyen megborzongott.

– Úgy gondolom, nemigen bánják, hogy partra szállhatnak – mondta. – Minden rendben van, a vámot pillanatok alatt elintézzük.

Mr. Gibbset eddig is kedveltem, most azonban még jó adag tisztelet is támadt bennem iránta azért a könnyed eleganciáért, ahogyan beléptetett a vámosok bódéjába, s mosolyogva, nyájasan, sima modorban váltott néhány szót a vámtisztekkel. A zsebéből elővarázsolt és sűrű, vörös pecsét-kiütéssel borított lepedőnyi úrlapok tíz perc alatt átpenderítették rendhagyó cókómókunkat a bódén, s be a túloldalon egy pár taxiba. Ezek azután végigrepítettek bennünket az Amazonasszal vetekedően széles, felhőkarcolókkal, fákkal, pompázatos parkokkal szegélyezett utcákon. Alig egy órával a megérkezésünk után már be is voltunk szállásolva egy hatodik emeleti búbajos lakásba, kilátással a kikötőre. Mr. Gibbs ezek után ellebegett a követségre, mivel ebéd előtt alkalmasint még néhány csodát kellett művelnie, mi pedig ott maradtunk, hogy magunkhoz térjünk a hajóút gyötrelmei után. Fél óra hosszat tanulmányoztuk az argentin telefon használatának bonyolult művészetét, aztán egy szívvidító órát töltöttünk mindazok értesítésével megérkezésünkről, akikhez ajánlólevelet kaptunk. Ilyenek jócskán akadtak, bátyám ugyanis hosszabb ideig élt Argentínában, és mivel világeletemben hideg közönnyel viseltetett barátainak a sorsa iránt, megadta nekem a nevüket-címüket. Néhány nappal azelőtt, hogy elhajóztunk Angliából, levelezőlapot kaptam Larrytől a következő rejtelmes szöveggel: “B. A.-ben ne felejtsd el megkeresni Bebita Ferreyrát, Calle Posadas 1503, Argentínában ő a legjobb barátunk. Tündéri nő. Bátyám gyakran lát el ilyenfajta információval. Utasítása értelmében fel is hívtuk Bebita Ferreyrát. Hangja hallatán az volt a benyomásom, hogy egy vadgalambbal beszélek. Első benyomásomat hamarosan módosítottam: a fülemben olyan vadgalamb turbékol, amelyiknek humorérzéke is van.

– Mrs. Ferreyra? Itt Gerald Durrell.

– Ó, akkor maga Larry t-t-testvére! De honnan beszél? Kétszer is felhívtam a vámhivatalt, hogy megérkeztek-e már. El tudnának jönni ebédre?

– Boldogan!

– Jöjjenek egy óra körül. Viszontlátásra.

– Különleges teremtés lehet – mondtam Jacquie-nek, amikor letettem a kagylót. Akkor még nem is sejtettem, hogy ez a valóságnak milyen mértékű alábecsülése...

Egy óraker bebecsült egy csendes utcán egy hatalmas lakásba. Az asztalok roskadoztak a legkülönfélébb témájú könyvek alatt – képzőművészeti, zenei és balett albumok között regények és folyóiratok hevertek, három nyelven. Hasonló volt a zongora dekorációja is: a kották az operától Chopinig ölelték fel a zeneirodalmat, a zeneszekerény körül lemezek, Beethoventól Nat King Cole-on át Sibeliusig és Spike Jonesig. Ennyiféle nyomból maga Sherlock Holmes sem tudott volna villámdiagnózist alkotni a gazdájukról. A falon széles kalapot viselő gyönyörű nő arcképe függött. A szép arc humort, egyszersmind nyugalmat tükrözött. És ez az arc pontosan megfelelt a telefonon hallott hangnak.

– Gondolod, hogy ez ő? – kérdeztem Jacquie-t.

– Valószínűleg. De ezt a képet biztosan évekkel ezelőtt festették. Most már nyilván nem egészen ilyen. Ebben a pillanatban gyors, határozott léptek hallatszottak a hallból, és belépett Bebita. Első pillantásra megállapítottam, hogy kettejük közül az arckép a vesztes. Eleven asszonyban még soha senkit nem láttam, aki ennyire emlékeztetett volna egy görög istennőre.

– B-B-Bebita Ferreyra vagyok – szólalt meg. Nyilván észrevette meglepetésünket, mert

kék szemének kifejezése arról tanúskodott, hogy igen jól mulat.

– Ugye nem haragszik, hogy felhívtuk? – kérdeztem. – Larry a lelkekre kötötte, hogy feltétlenül keressen meg.

– Hiszen ez t-t-természetes. Meg is s-s-sértődtem volna, ha nem hív fel.

– Larry nagyon nagy szeretettel üdvözli.

– Hogy van az az angyali ember?! Fogalmuk sincs, micsoda angyali – áradozott Bebita.

Csak később tudtam meg, hogy Bebitának mindenkiről ez a véleménye, ha elbájoló, ha undorító az illető.

Akkor meglehetősen csodálkoztam, hogy épp ezzel a jelzővel illeti a bátyámat. Én sok mindennel jellemezhettem volna, de hogy angyali...? No nem. Bebita bűbája azonban első pillantásra rabul ejtett bennünket, attól fogva jóformán nála laktunk, óriási és csodálatosan összeállított menüket ettünk végig, lemezeket hallgattunk, összevissza fecsegtünk, és pompásan éreztük magunkat. Nemsokára már a világon mindenért hozzá fordultunk. Bebitát a legfantasztikusabb kérés sem hozta zavarba, és mindig sikerült mindent megoldania.

Buenos Airesbe érkezésünk után három nappal érte útítervünket az első csapás. Megtudtuk, hogy a legjobb esetben is csak igen-igen távoli lehetőség van arra, hogy lejussunk a Tűzföldre. A légitársaság udvarias volt, de fölöttébb lehangoló. Amennyiben hajlandók vagyunk úgy tíz napig várakozni, esetleg felszabadul két hely valamelyikjáraton, de ígérni semmit sem ígérhetnek. Várunk és remélünk, mondtuk erre komoran. Ian azzal a javaslattal állt elő, hogy ne lézengjünk tíz napig leverten és idegesen Buenos Airesben – inkább ruccanjunk ki a környékre. Ian régi barátom, Angliában ismerkedtünk meg a háború alatt. Elhamarkodott lelkesedésében egyszer kijelentette: feltétlenül ki kell jönnöm Argentínába, gyűjtőútra; ő mindenben segít. Most aztán ott voltunk a nyakán. Ian felkereste unokatestvéreit, Boote-ékat, akiknek a fővárostól száz-egynéhány mérföldre van hatalmas *estancia*-juk. Boote-ék a minden – született és odaszakadt – argentinaira jellemző nagyvonalúsággal kijelentették, hogy szívesen látnak.

Így aztán egy szép reggel értünk jött Boote-ék kocsija. A mélyéről előkaszálódott a gyászos képű, langaléta Ian, és bemutatott bennünket az elülső ülésen ülő szőke szépségnek. Elizabeth Boote volt az, vendéglátóink lánya. Szépségén kívül volt még egy figyelemre méltó tulajdonsága: bárhol és bármikor el tudott aludni, még hozzá annyira mélyen és békésen, hogy akár ágyút is süthetettek volna a füle mellett. E jeles adottsága miatt azután Mormotának becéztük, és akármennyire kapálózott a név ellen, rajta ragadt.

ELSŐ FEJEZET

Fazekasmadarak és üregi baglyok

Argentína a világ ama kevés országainak egyike, ahol az ember, ha hosszú utazásra indul, fele útról láthatja a kiindulópontot is meg a végcélét. A körös-körül elterülő pampa lapos, akár a biliárdasztal, s szemmel láthatólag egészen a világ végéig húzódik. Itt-ott lila foltokban bogáncs nő, amott, mint sötét borda, egy faszor, de máskülönben semmi sem töri meg a fű végtelen, sima szőnyegét.

Elmaradt mögöttünk Buenos Aires külterülete, mint holmi különös kristályalakzat, úgy tűnedeztek-villóztak a látóhatár párájában a szőke és elefántcsontszín felhőkarcolók, s előttünk nyílegyenesen hasított a füves tájba az út. Itt-ott faközöld levelű, törékeny bokrok tömörültek az útmentén; aransárga viráguk pirinyó, de annyira dúsan nő, hogy messzebből nem is lehet az egyes virágokat megkülönböztetni: különös arany sugárkoszorú övezi a bozótot, mintha minden egyes bokor párás dicsfényt viselne. Elhaladtunkban a bozótból ollós

tirannuszok rebbentek fel: éktelenül hosszú farktollú, fekete-fehér kis madarak. Sajátos stílusú bukórepülésük közben farktolluk úgy nyílt-csukódott, akár az olló. Olykor-olykor egy-egy csimangó-héja repült át előttünk súlyos, tompa szárnyán, csokoládébarna-karamellszín tollruhájának makulátlan, tekintélyes eleganciájában.

Egy-két órányi autózás után a főútról mélyen barázdált, poros szekérútra tértünk; mellette takaros kerítés húzódott. A kerítés minden egyes karóján szikkadt sárnak látszó fura gombócok; az Afrikában látott természetfészkekre emlékeztettek, habár valószínűtlennek tartottam, hogy a világnak ezen a déli csücskén természet akadjon. Törtem a fejem, mi lehet ez a sok mókás kitürelés, amikor hipp-hopp, egyszer csak kiröppent az egyikből egy madár: alakra akár az angol vörösbegy, hetyke farkú és bögyös kisjóság, nem nagyobb a rigónál, mellén halvány őzbarna, hátán élénk rozsdavörös a toll. Fazekasmadár! Amint megláttam, ráébredtem, hogy a kerítéskarókat ékesítő sok fura sárgombóc megannyi különleges fészek, amelynek ez a madár a tervezője és az építője. Később megtudtam, hogy a fazekasmadár az egyik leggyakoribb, egyszersmind legaranyosabb argentin madár, és a fészke épp annyira jellegzetes eleme a tájnak, mint az óriás bogáncs.

Utunk a tenger felé kanyarodott. Mocsaras vidékre értünk; az utat széles vizesárkok szegélyezték, az aranyszínű pampaszfűben fel-feltűnő élénkzöld foltok sűrű parti nádszegélyű tágabb víztükröket jeleztek. Gázló- és vízimadarak léptek a fazekasmadár, az ollós tirannusz meg a csimangó helyébe. Pulyka nagyságú, hamuszürke, tüskés szárnyú madarak rebbentek fel erős, de nem valami kecses szárnycsapásokkal az út mentén, és vijjogva fuvoláztak a fejünk fölött. A csillogó, sima víztükrökön csapatostul úsztak a kacsák, megannyi jól fészült, dundi üzletember; siettek, hogy le ne késsék a vonatot. Akadt közöttük acélkék csőrű, fekete búbos, pici, takaros sűrke réce; hosszú, pengeforma csőre mögül üresen bámuló, vaskos vörös kanalas réce; kikent-kifent fekete-szürke tollruhájának makulátlan eleganciájában, piros csőrű kacsá – mintha épp akkor mártotta volna vérbe a csőrét –; a jelentéktelen kis fekete fejű kacsá olyan szerényen siklott a többi között, hogy az már-már a képmutatással volt határos – ez a madár ugyanis a kakukk babérjaira tör: mások fészkebe rakja le a tojásait, úgyhogy a kiköltésnek meg a fiókák felnevelésének keserves feladata a mit sem sejtő távoli rokonságra hárul. Az iszap borította laponon imitt-amott sűrke gémet látni, és jókora tülekedő tömegben a batlát – hosszú, görbe csőre és mély gyászról tanúskodó tollazata éles ellentétben van túltengő temperamentumával, ahogyan a többit csipkedi, és nagy szárnycsapkodással kecses piruettekét vág ki a sekélyesben. Itt-ott kisebb csoportban skarlátbatlát is megpillant az ember – unokatestvéreik sötét tollazata mellett a napnyugtának megannyi ragyogó foszlányát. A nyíltabb, terjedelmesebb vízdarabokon szépséges fekete nyakú hatyúk királyi gárdája úszik méltóságteljesen; habfehér tollazatuk kiemeli a fej és a kecses ívű nyak mély feketéjét. A fekete nyakúak büszke csapata közt mint megannyi udvaronc, néhány koszkoróba hatyú úszik – zömök, dísztelenül fehér és határozottan a baromfiudvarbeli rokonságra emlékeztető madár. Itt, a víz tágabb síkjain kis flamingópászmákat is látni; a magas nád háttérében csipegetnek a sekélyesekben. Távolról olyanok, mintha zöld mezőben rózsaszín és bíborvörös rózsák mozognának bokrostul. Lassan, módszeresen lépdelnek a sötét vízben, leszegett fejjel, nyakuk jókora rózsaszínű S betűbe görbül, mindegyiküket pecsétviaszpiros lába ragasztja önnön elmosódó, villózó tükörképéhez. Eltelve a madárvilág elibém tálalt dús lakomáján, ornitológiai kábulatban ültem az autóban, mást se láttam, csak a tollas testek csillanását, a sima víz gyűrűzését csobbanását, a szárnyak rebbenését.

A kocsit hirtelen lekanyarodott a csapásról, pocsolyákkal tarkított keskeny ösvényen zötykölődött, óriás eukaliptuszok erdősávján tört át, és egy hosszú, alacsony, fehér épület előtt állt meg, amely akár angol tanyaház is lehetett volna. Az elülső ülésen Mormota felébredt az indulásunk óta töretlen álmából, és ránk vetette kék szemének ábrándos pillantását.

– Isten hozott *Los Ingleses*-ben – szólt, és finoman ásított.

Odabent élvezetesen Viktória-korabeli légkör fogadott – sötét, súlyos bútorok, a falon kitömött állatfejek és fakult nyomatok, macskaköves folyosók –, s mindent belengett a magas, fényes, mecsetforma olajlámpák kellemesen fanyar parafinillata. Jacquie-t meg engem egy óriási szobába szállásoltak, ami azonban eltörpült a közepén álló hatalmas ágyhoz mérten: dagadozó pehelydunnáival mintha egyenesen Andersen Borsószemhercegkisasszony-ából lépett volna ki. Mennyei nyoszolya volt, akkora, mint egy tenispálya, és a derékalj emeletes, mint a szénakazal. Ha ráheveredtem, körülfogott, kéjes öleléssel; többsomónyira süllyedtem pihepuha mélyére, s azon nyomban elnyomott a mély és édes álom, hogy embert tudtam volna ölni, mikor felébresztettek belőle. Akár a szempilla, úgy árnyalta a kék virágú kúszónövény a sima gyepre meg a parányi gyümölcsfák soraira néző ablakot. Ágyban fekve is láttam a virágok közt függő madárfészket: kolibrié volt, akkorka, mint egy fél dióhéj, benne két, borsónyi fehér tojás. Megérkezésünk másnapján a gigászi ágy puha melegében heverészve iszogattam reggeli teámat, és közben néztem, amint a nőstény kolibri nyugodtan ül a tojásain, párja meg úgy cikázik és lebeg a kék virágok között, mint holmi csillogó, mikroszkopikus üstökös. Ilyen körülmények között tudományos madármegfigyelést végezni fölöttébb kellemetes, sajnos azonban Jacquie idővel kétségbe vonta, hogy ily módon értékes adalékokkal gyarapíthatnám az ornitológia ismeretanyagát a trochilidae – a kolibrifélék – családjáról, következésképp ha vonakodva is, de kiteptem magam az ágy polipkarjaiból, és kénytelen-kelletlen felöltöztem. Felháborított a gondolat, hogy Ian esetleg még alszik, legott át is csörtettem a folyosón, a szobájához, eltökélten, hogy kipenderítem az ágyból. Iant pizsamában találtam, ami fölé poncsót húzott – ez a praktikus argentin ruhadarab holmi pokrócféle, aminek a közepébe lyukat vágtak, hogy az ember kidughassa rajta a fejét. Ian a padlón guggolva egy karcsú ezüstcsövet szívogatott, amelynek a vége kerek kis ezüstedénybe merült, ebben gyanús, sötét folyadék volt, annak a felszínén meg fütörmelék úszkált.

– Hahó, Gerry! Ilyen korán? – nézett rám enyhén megütődve, aztán szívott egy hatalmasat a csövecskén, amire dallamos öblögetés volt a válasz, mintha miniatűr fürdőkádból folyna le a víz.

– Hát te mit művelsz? – tudakoltam zordonul.

– Iszom a reggeli *maté*-mat – felelte, újabb muzikális gurgula kíséretében. – Megkóstolod?

– Ez az a bizonyos herbatea? – érdeklődtem.

– Az. Legalább annyira népszerű itt, mint Angliában a tea. Kóstold meg; még az sem lehetetlen, hogy ízlik. És már nyújtotta is az ezüstedénykét meg a csövet.

Gyanakodva szimatoltam a sötétbarna folyadékot, felszínén az úszó ázalaggal. Erős, kellemes illata volt, mint a napon száradó szénának. Megszívtam a csövecskét. Jól szelelt. Csak úgy áradt a számba a tűzforró folyadék, hogy a bőrt is lehúzta a nyelvemről. Letörölgettem patakzó könnyeimet, és sürgősen visszaszolgáltattam Iannak az edényt.

– Kösz. Nyilván van, aki forrón szereti; de az én ízlelőszemölcsömeimet kinyiffantja.

Ian kétkedő arcot vágott.

– Ihatod éppenséggel langyosabban, de alighanem megsínylené a zamata.

Idővel emberségesebb hőfokú *maté*-val is kísérleteztem, és valóban kellemesnek találtam frissen kaszált szénára emlékeztető aromáját, üdítőnek kesernyés, fanyar ízét. De sosem vált belőlem igazi ingyenc, aki az olvasztott fém hőfokán szívogatja előszeretettel.

Végigandalogtunk a felséges reggelen, aztán kísértünk a ragyogó napsütésbe, és szemügyre vettük a környező tájat. Alighogy elmaradt mögöttünk az estanciát óriás kerítésként övező eukaliptuszszáv, a magas fűben egy facsonkot pillantottunk meg, a tetejére biggyesztve pedig egy fazekasmadár-fészket. Közelebbről megszemlélve elképesztett, hogy egy ekkorka madár ilyen nagy és bonyolult építményt tud összehozni. A gömbölyű fészek nagyjából kétszer akkora volt, mint egy futball labda; anyaga gyökerekkel és növényi rosttal

alaposan megerősített sár – vasbeton, madár módra. Elölről, vagyis az ívelt bejárat felől nézve olyan volt, mint valami régimódi kemence, zsebkidásban. Kíváncsi voltam, milyen lehet a belseje, és mivel Ian megnyugtatóan, hogy a fészek már régi és lakatlan, lehámoztam a facsonkról, és éles késsel óvatosan levágtam a kupola téglakemény tetejét. Olyasféle volt a belseje, mint a csigaházé: úgy tíz centire az íves ajtónyílástól járat haladt bal felé, a külső fal vonalát követve, majd az ajtónyílástól jobbra bekanyarodott. A járat végén a fészek természetes formája kerek kamrát alkotott, ez takarosan ki volt bélelve fűvel meg egypár szál tollal. Az építmény külső fala durva volt és egyenetlen, belül azonban a kamra is, a járat is már-már fényesre csiszolt. A fészek beható tanulmányozása közben nőttön-nőtt a bámulatom. Ennek a madárnak egyetlen szerszáma – a csőre, s micsoda építészeti remekművet alkotott! Nem csoda, hogy Argentína népe szívébe fogadta ezt a fürge kis madarat, amely peckesen lépeget a kertben, és az eget is felveri vidám, csengő füttyszavával. Hudson szívmengető történetet mond el egy fazekasmadár párról. Egy tanyaház tetején raktak fészket, s a nőtényt egy nap, szerencsétlenségére, foglyul ejtette egy patkányfogó, úgyhogy mindkét lába eltörött. Valahogyan sikerült kivergődni a csapdából, sőt még a fészekbe is felrepült, de ott azután elpusztult. A párja napokig röpködött körülötte, szüntelenül szólongatta, majd végül eltűnt. Két nap múlva azonban visszatért, egy másik nőtény madár társaságában. Az új pár serényen munkához látott: befalazták a boldogult feleség tetemét tartalmazó fészek nyílását, majd a kripta tetejére új fészket raktak, ahol szépen fel is nevelték fiókáikat.

Ha madárnak egyáltalán lehet egyénisége és bája, a fazekasmadárnak az átlagosnál jóval többjuttott belőle: még a legkérgesebb cinikus szívét is meglágyítja. Ott tartózkodásunk idején egy öreg paraszt, akinek a természetébe egy szemernyi érzelmesség sem szorult, és hidegvérrel kész lett volna bárkit-bármit eltenni az útjából, legyen az rovar vagy ember, ünnepélyesen tudomásomra adta, hogy hornerónak sosem volna képes ártani. Egy ízben, mesélte, amikor kilovagolt a pampára, egy facsonkon fazekasmadár fészket pillantotta meg. Még nem készült el teljesen, a sár nedves volt. A félig kész építmény oldalán pedig ott függött maga a leendő lakó: a lába beleakadt egy hosszú fűszálba, amelyet kétségtelenül kötőanyagként használt. A madár már jó ideje lóghatott ott, hasztalan igyekezett kiszabadítani magát, szárnya meg-megrebbent, de láthatólag közel volt a végkimerüléshez. A paraszt, pillanatnyi felbuzdulásában, odalovagolt a fészekhez, elővette a kését, óvatosan levágta a rabul ejtő fűszálat, a kimerült madarat pedig a fészek tetejébe helyezte: hadd térjen magához. És ekkor különös dolog történt.

– Esküszöm, senior, hogy színigaz, amit mondok szólott a paraszt. – Háromlépésnyire sem lehettem attól a madártól, mégsem ijedt meg. Akármilyen gyöngé volt, csak lábra vergődött, aztán égnék emelte a csőrét, és dalolni kezdett. Két percig is dalolt, senior, de milyen gyönyörűségesen! én meg ott ültem, lóháton, s csak hallgattam. Aztán elrepült a fű fölött. Az a madár megköszönte, hogy megmentettem az életét. Márpedig ha egy madár így ki tudja mutatni a háláját, senior, az az embertől tiszteletet érdemel.

Jacque tőlem jobbra állt, kissé távolabb, vagy százméternyire a fazekasmadár fészketől. Egyszer csak tagolatlan, turbékoló hang tört elő a torkából, és kézzel-lábbal integetett. Odamentem, és megláttam, hogy lenyűgözve bámulja a zsombékok közt félig elrejtett kis üreg nyílását. Egy kis bagoly őrizte a nyílást, mereven, mint valami gárdista, nagy kerek szemét le nem vette rólunk. Aztán hirtelen hajlongott kettőt-hármat, igen gyorsan, majd megint vigyázzba merevedett. Olyan komikus volt a produkció, hogy mind a ketten elneveltük magunkat, mire a bagoly megsemmisítő pillantást vetett ránk, némán szárnya kelt, és hangtalanul elsiklott a szélborzolta fű fölött.

– Muszáj egypárat fogni ezekből – jelentette ki ellentmondást nem tűrő hangon Jacquie. – Isteni jószágok.

Lelkesen bóloggattam, hiszen én is nagy barátja vagyok minden rendű-rangú bagolynak, és még sohasem tudtam megállni útjaim során, hogy ezeknek a vonzó madaraknak néhány

példányával ne gyarapítsam gyűjteményemet. Ian felé néztem: nagy léptekkel rótt a füvet, mint egy magányos és depressziós daru.

– Gyere ide, Ian! – kurjantottam oda. – Azt hiszem, üregi bagoly fészkeire leltünk.

Már nyargalt is; azután együtt vizsgáltuk meg a nyílást, amelynek a bejáratát az imént még a bagoly őrizte. Az üregásásból maradt kis földhányás dúsan meg volt szórva különféle bogarak fényes kitinpáncéljával, meg, apró csontokat, pihét és tollat tartalmazó ürülékklabdacsokkal. Bizony látszott, hogy az üregben nemcsak sziesztázni szokott a gazdája. Ian lenézett, és elgondolkodva húzgálta az orrát.

– Gondolod, hogy van odabenn valami? – kérdeztem.

– Nem tudom biztosan. Az időpont épp jó – a fiókák ilyenkor már hamarosan szárnyra kapnak. Csak az a baj, hogy ezek a baglyok több üreget is ásnak, de csak az egyikben raknak fészket. A parasztok szerint a többit amolyan legénylakásnak használja a hím. Hát nem tudom... Alighanem jó néhány üreget kiáshatunk, mire rátalálunk az igazira; de ha elviselsz néhány csalódást, megpróbálhatjuk.

– Felőlem jöhet csalódás csöstül, csak baglyot is találunk a végén – jelentettem ki ellentmondást nem tűrő modorban.

– Na jó. Akkor ásót kell szereznünk, meg valami botfélét, hogy kitapogassuk, merre halad az alagút. Visszamentünk az *estanciá*-ra. Mrs. Boote boldog volt, hogy nem sokkal a megérkezésünk után máris értékes nyomra bukkantunk, és kertészszerszámok valóságos arzenálját tárta elénk, egy bérest pedig a rendelkezésünkre bocsátott. Úgy vonultunk át a kerten, mintha sírásókongresszusra tartanánk, és ezenközben Mormotába ütköztünk – egy pokrócon szunnyadt békésen. Menetelésünkre felneszelt, és álmosan tudakolta, hová igyekszünk. Mihelyt meghallotta, hogy üregi baglyot óhajtunk foglyul ejteni, kék szeme tágra nyílt, és menten felajánlotta, hogy kocsin kivisz egyenesen a bagolyfészekig.

– Autóval a pampán? – csodálkoztam. – Hisz nem terepjáró!

– Azonkívül jó atyád a napokban hozatta rendbe a rugókat – emlékeztette Ian.

Mormota elbűvölő mosolyt vetett ránk.

– Lépésben fogok vezetni – ígérte. Mivel arcunkról szemmel láthatólag nem oszlottak el a kétkedés fellegei, Mormota ravaszul hozzátette: – És gondoljátok csak el, mennyivel nagyobb területet becserkészhetek, ha autón megyünk!

Döcögtünk-imbolyogtunk hát a pampán az első bagolyodúig, az autórugók dallamos gitárpengésének kíséretével, és valamennyiünket hevesen furdalt a lelkiismeret – Mormotát kivéve.

Hosszú, vékony bambusznád segítségével derítettük fel az első üreget: vagy két és fél méter hosszú volt, C betű formára kanyarodott, legmélyebb pontja körülbelül hatvan centire lehetett a felszín alatt. Ágakkal kitűztük az üreg hozzávetőleges vonalát, majd úgy félméterenként leástunk az alagútig. Az aknák közötti szakaszokat gondosan végigkutatottuk, nem rejlik-e bennük valami, azután göröngyökkel eltorlasztottuk. Lassan elérkeztünk az utolsó aknához. Ha kezdetleges számításunk nem téved, ez már a fészket rejtő kamrába torkollik. Izgatottságunkban is mély csöndben dolgoztunk; óvatosan fejtettük a napégette, kiszáradt földet. Olykor a talajhoz préselt füllel hallgatóztunk – odabent azonban teljes volt a csönd. Már-már azt hittem, lakatlan az üreg. Azután elmozdítottuk a földréteg utolsó darabját; a göröngyök egyenesen a fészket rejtő kamrába hullottak, és a homályos odúból két hamuszürke kis arc bámult fel rám hatalmas, tátikásárga szemmel. Diadalordítás szakadt fel mindnyájunkból, a baglyok meg sűrűn pislogtak, és akár a kasztanyettet, csattogtatták a csőrüket. Imádnivalóan pelyhesek voltak, úgyhogy hirtelenében mindent feledtem, amit a baglyok szokásairól tudtam, belenyúltam a fészkegdör romjai közé, és megpróbáltam kihalászni az egyik baglyocskát. Nagy szemű, rémült tollabdából menten felfúj, harcias fúria lett belőlük. Hátuk tollazata felborzolódott, kétszer akkorának látszottak, mint amekkorák valójában, kitért szárnyuk akár két toll borította pajzs, markolászó karmokkal, csattogó

csőrrel csaptak a kezemre, én meg lezuttantam és nyaldostam vérző ujjaimat.

– Van nálunk valami vastag kelme? – kérdeztem. Zsebkendőnél vastagabb. Meg akarom közelíteni ezeket az ártatlan kisjóságokat!

Mormota a kocsihoz száguldott, és hozott egy öreg, olajfoltos törülközőt. Kezemre tekertem, és megint nekiveselkedtem. Ezúttal sikerült elkapnom az egyik fiókát. A törülköző felfogta a csőr támadását, de markolászó karma elől így sem menekülhettem. Baglyocska megragadta a törülközőt, és nem volt hajlandó megválni tőle. Nagy ügyel-bajjal sikerült kiszabadítanunk a lábát, és beletenni a zsákba. Testvére, mihelyt egymaga nézett szembe az ellenséggel, hamarosan feladta a harcot – sokkal könnyebben sikerült elfogni és zsákba dugni. Felhevülten, mocskosan, de szerfelett önelégülten szálltunk vissza a kocsiba. Egész nap a pampán zezzugoltunk: vártuk, mikor rebben fel a fűből egy bagolypár. Akkor aztán addig járkáltunk a tetthelyen, míg rá nem bukkantunk az odúra, és nekiláttunk, hogy kiássuk. Ian jóslata igazolódott: szépszámú kudarc ért, és igen kevés sikernek örvendhettünk, estére mégis (minekutána érzésünk szerint több mérföldnyi alagutat ástunk) kielégítő zsákmánnyal tértünk vissza az estanciára: zsákunkban nyolc üregi bagolyfióka volt, akik nyomban nekiláttak a lakomának – elképzelhetetlen mennyiségű húst és rovarot fogyasztottak, mi pedig eltűnődtünk, agyonhajszolt szüleik hiányolják-e majd őket, vagy fellelegeznek, mert mohó csemetéiket elragadtuk tőlük.

Los Ingleses-ben szerzett első példányainkat hamarosan újabbak követték. Az üregi baglyok befogásának másnapján egy paraszt kopogott be a házba: egy dobozt hozott, benne két guirafiókával. Ez a madár igen gyakori Argentínában, és Paraguayban még annál is sűrűbben fordul elő. Az angol seregélyre emlékeztet az alakja meg a nagysága, de csak ennyi a hasonlatosság, mert a guirát halvány őzbarna-krémszín toll borítja, amelyet zöldesfekete csíkoz; fején rongyos szélű, gyömbérszínű taréj, hosszú farka akár a szarkáé. Tízes-húszas kis csapatokban szállnak keresztül erdőn-bozótan; fölöttébb takarosan siklanak tömegestül bokortól bokorig, mint megannyi papírepülő. Megcsodáltam a repülő guiracsapatokat, de egyébként nemigen foglalkoztam ezzel a madárfajtaival, míg szert nem tettem a két fiókára. Alig nyitottam ki azonban a dobozt, észrevettem, hogy a guira semmiféle más madárhoz nem hasonlít. Először is, szent meggyőződése – és ettől semmi sem tántoríthat el –, hogy a guira kikelése pillanatától szellemi fogyatékoságban szenved. Amikor leemeltem a doboz fedelét, ott kuporgott terpeszben a két madár, hosszú farkukat kiterjesztették, gyömbérszínű taréjuk felmeredt. Nyugodtan mustráltak halványsárga szemükkel, amelynek üveges, álmatag, elvonatkoztatott kifejezése arra vallott: a magamfajta silány emlős fülének hallhatatlan, távoli, mennyei muzsikát hallgatnak. Azután még jobban felmeresztették egyenetlen taréjukat, jól begyakorolt kettős módjára kitátották sárga csőrüket, és harsány, hisztérikus hangokat eregettek, szaporán, akár a géppuska kelepelése. Duettjük végeztével félárbocra eresztették taréjukat, nehézkesen kiszálltak a dobozból: az egyik a csuklómon ért földet, a másik a fejem tetején. A csuklómon ücsörgő fióka elégedett, kuncogó hangot hallatott, majd felsurrant a kabátujjam gombjaiig, s égnek meredő taréjjal, mindenjel szerint roppant dühösen intézett ellenük támadást. A fejem búbján megtelepedett madár csőrével megragadott egy jókora csimbókot, szétvetette lábát, és teljes erejéből ráncigálni kezdte a hajamat.

– Mióta vannak ennél az embernél? – kérdeztem Iantól, mert meglepett a madarak pimaszsága, egyszersmind szelídsége.

Ian néhány kérdést intézett spanyolul a paraszthoz, azután hozzám fordult:

– Fél órája fogta őket.

– Lehetetlen! – közöltem. – Ezek a madarak szelídek. Nyilván kalickában tartogatta őket valaki, onnan szöktek meg.

– Dehogyan – rázta a fejét Ian. – A guira mind ilyen.

– Micsoda? Ennyire szelíd?

– Bizony. Fióka korában nem ismeri a félelmet. Később sem lesz sokkal okosabb.

A fejemen tartózkodó madár végre rájött, hogy nem sikerül megskalpolnia, leereszkedett hát a vállamra, és azt próbálgatta, beszorul-e a csőre, ha a fülembe dugja. Sietve eltávolítottam, és a csuklómra telepítettem, a testvére mellé. Mintha réges-régen nem látták volna egymást, felmeresztették a taréjukat, imádattal néztek egymás szemébe, és egy pár pneumatikus fúró sebességével kezdtek rá a trillázásra. Kinyitottam egy kalicka ajtaját, elébe raktam a csuklómat, és a két madár úgy szökdelt be, úgy telepedett a rúdra, mintha fogságban születtek volna. Nemtörődömségük – madárnál ritka az ilyesmi – annyira meghökkentett, hogy legott Jacquie keresésére indultam.

– Gyere, nézd meg az új jövevényeket – invitáltam. – Legmerészebb állatgyűjtői álmaimban sem számítottam ilyesmire!

– Mit szereztél?

– Egy pár guirafiókát.

– Ó, az a gyömbérszínű kisjóság – legyintett Jacquie megvetően. – Szerintem egyáltalán nem izgalmas.

– Csak gyere, és nézd meg őket – nógattam. – Ilyen fura madárral még nem találkoztam!

A guirák a rúdon üldögéltek, tollászkodtak. Egy pillanatra abba hagyták a szépítkezést, ránk szegezték villogó szemüket, elkelepeltek egy kurta üdvözlést, azután ott folytatták, ahol abba hagyták.

– Közelebről csinosabbak – ismerte be Jacquie –, de azt igazán nem értem, miért vagy annyira elragadtatva tőlük.

– Nem veszel észre rajtuk semmi különöset?

– Nem – mérte végig őket bíráló tekintettel. – Jó, hogy már szelídek. Kevesebb velük a gond.

– Az ám, csak hogy ezek nem szelídek! – vágtam ki diadalmasan. – Fél órája fogták őket!

– Marhaság! – jelentette ki kategorikusan Jacquie. – Csak rájuk kell nézni. Láthatod, hogy megszokták a kalickát.

– Szó sincs róla. Ian szerint a guirafióka éktelenül ostoba, nagyon könnyű megfogni, és tökéletesen szelíd. Idősebb korára valamicskét okosodik, de lángész akkor sem lesz belőle.

– Mondhatom, eléggé fura jószágok – állapította meg Jacquie, mihelyt közelebről szemügyre vette a fiókákat.

– Szellemileg fogyatékosak – vélekedtem én. Jacquie bedugta a rácson az ujját, és megbillegette a közelebbi madár előtt. Az habozás nélkül odasurrant és lesunyta a fejét, hogy Jacquie megvakargathassa. A másik, lelkesen villogó szemmel, azon nyomban felkapaszkodott a testvére hátára, hogy ő se maradjon ki a mulatságból. A legnagyobb lelki nyugalommal csücsültek így egymás hegyén-hátán, a hinta lengett velük, Jacquie pedig vakargatta a nyakukat. A kellemes masszázis hatására felmeredt a taréjuk, fejük egyre hátrább, hátrább billent, míg végül csőrük az ég felé bökött, szemük kéjesen lecsukódott, nyakukon felállt a toll, maga a nyak pedig felfelé és kifelé nyúlt, hogy jobban hasonlítottak holmi toll borította zsiráfhoz, mint becsületes madárféleséghez.

– Dilisek, nem vitás – szögeztem le újból, amikor a felső guira túlságosan is kinyújtotta a nyakát, s egyensúlyát veszítve lepottyant a kalicka padlójára, ahol aztán csak pislogott szaporán, és nyugösen motyogott magában.

Később szereztünk még néhány ilyen bamba madarat, azok is roppant együgyűek voltak. Egy párt a társunk fogott Paraguayban – elképesztő módon. Egy ösvényen haladtában, alig egyméternyire egy guirapárt pillantott meg: a fűben csipegettek. Különösnek vélte, hogy a közeledtére nem repültek el, visszafordult hát, és megint elment mellettük. Azok csak ültek, és bámultak rá, mint borjú az új kapura. Harmadszorra azután lecsapott rájuk, és diadalmasan tért vissza a táborba, két kezében egy-egy madárral. Ha minden előkészület nélkül, amúgy kapásból el lehet fogni ezeket a madarakat – mi akadály, hogy nagyobb állományra tegyünk

szert? Hamarosan jó néhány guirapár került a fogságunkba, és mindannyiunknak nagy mulatságot szereztek. Mindegyik kalickán kétujjnyi rést hagytunk, hogy kitisztogathassuk. A guiráknak több sem kellett: kuksoltak a kalicka padlóján, kidugták a fejüket, szemmel tartották a tábor életét, és harsány trillák és kuncogások közepette tüzetesen megvitatták a látottakat. Amikor így bámultak ki a kalickából, égnek meredő rongyos taréjjal, kíváncsian csillogó szemmel, s éles hangjukon csípős megjegyzéseket tettek, szakasztott olyanok voltak, mint amikor loncsos asszonyságok verődnek össze az ablakban, és bámulják az utcai verekedést.

A guirák szinte megszállottan imádtak napozni. Ha csak megvillant a napsugár a kalitkájukon, azt se tudták, hová legyenek izgalmukban. Boldogan trillázva tolongtak a hintán, úgy készülődtek a napozásra, ami szerintük igen komoly dolog, nem szabad félvállról venni. Először is igen fontos megfelelőképpen elhelyezkedni. Kényelmesen kell ülni a hintán, és olyan ügyesen egyensúlyozni, hogy akkor se pottyanjának le, ha netán kicsúszna a karmuk közül a rúd. Ezután felfúják tollazatukat, és derekasan megrázzák, mint a tollsöprűt. Következik melltollazatuk felfúvása, háttollaik égnek emelése. Ezután leengedik hosszú farkukat, lehunyják szemüket, s fokozatosan leereszkednek, míg mellcsontjuk a hintán nem nyugszik, melltollazatuk egyik oldalt csüng, farkuk a másikon. Végezetül lassan, óvatosan eleresztik karmukkal a hintát, s csak üldögélnek, ringanak csendesen. Napozás közben furán és merőben madáriatlanul áll szerteszt a tolluk, szakasztott, mintha beléjük szorult volna a tojás; ebben a védtelen helyzetben továbbá ugyancsak molyrágta benyomást keltenek. De akármennyire gyagyás népség, mégis roppant szeretetreméltó madarak, s ha csak egy fél órára hagytuk ott őket, olyan eget verő trillázással üdvözöltek visszatértünkör, hogy megmelegedett tőle a szívünk.

Az első, a *Los Ingleses*-ből származó guirapár maradt a kedvencünk, és Jacquie alaposan elkényeztette őket. Amikor hazatérve átadtuk guiráinkat a londoni állatkertnek, jó két hónapig nem tudtuk meglátogatni őket. Az efféle együgyű madár nyilván elfelejtett ez alatt a hosszú idő alatt, gondoltuk, s vegyes érzelmekkel közeledtünk madárházbeli kalitkájuk felé. Hétvége lévén, látogatók tömege zsúfolódott a guirák körül. Alig elegyedtünk azonban a báméskodók közé, a guirák, amelyek mindeddig a hintájukon tollázkodtak, most eszelősen bámultak ránk ragyogó szemükkel, meglepetten meresztgették taréjukat, majd izgatott és örömteli karattyolás közepette röppentek a rácshoz. Ahogy a nyakukat vakargattuk és figyeltük, mint nyúlik, akár a gumi, úgy döntöttünk, hogy talán mégsem annyira értelmetlenek, mint amilyenek ismeretségünk kezdetén véltük őket.

MÁSODIK FEJEZET

Eggbert és az Iszonyú Ikrék

A tekintélyes, nagy tüskésszárnyú madár igen gyakori *Los Ingleses* környékén; úgy egy mérföldes körzetben tíz-tizenkét pár is lépdelt egymás mellett a fűben, vagy keringett széles szárnyain az égen, s a levegő zengett dallamos trombitaszavuktól. Nem ígérkezett könnyű feladatnak a tervbe vett nyolc példányt befogni, mert igaz ugyan, hogy a pampának ez a leggyakoribb madara, de a legóvatosabb is. Hatalmas falkában legelészik, akár a liba, télen végtelen lucernaföldeket tarol le, magára zúdítva az argentin gazdák haragját – pusztítják-irtják is a madarat, ahol csak érik. A pampa madarait általában nem nehéz megközelíteni, de szerencsésnek mondhatja magát, aki százötven méternél közelebb kerül egy pár tüskésszárnyúhoz. Tudtuk, hogy ott fészkelnek köröskörül, de a fészkeket jól elrejtik; abból, hogy a szülők harsány rikoltozással a fejünk fölött röpködtek, rájöhattünk, hogy fészek

közelében járunk, de kísérleteinket nem koronázta siker.

Egyik este egy sűrű náddal övezett kis tó partján próbáltunk hálóval kacsát fogni. A magam oldalán rögzítettem a hálót, azután talpra álltam a zavaros vízben, és átgázoltam a nádason. Közben megálltam, hogy szemügyre vegyek egy kis fészket – olyasféle volt, mint a nádi posztáté – gazdája ravaszul felfüggesztette két levél közé. A fészek üresnek bizonyult, figyelmemet azonban egy szürke agyagkupac vonta magára – ami rám kacsintott. Épp meggyőztem magamat, hogy káprázik a szemem – amikor az agyagkupac megint kacsintott egyet! S ahogy jobban megnéztem a kis földdarabkát, észrevettem, hogy nem egy maréknyi agyagot látok, hanem egy jóformán kifejtett tüskésszárnyú-fiókát. A nád közt kuporgott, mozdulatlanul, mint egy darab kő, csak a sötét szeme fölött meg-megrebbenő szemhéj árulta el. Lassan közelítettem meg, majd leguggoltam mellé. Még akkor sem mozdult. Előrenyúltam, megérintettem a fejét, de ő csak kuporgott némán, és nem vett tudomást rólam. Fölemeltem, hónom alá csaptam, mint a libát vagy a kacsát, és elvittem a kocsihoz. Nem ellenkezett, a félelemnek sem mutatta jelét. Amikor azonban a kocsihoz értem, egy tüskésszárnyú madárpár szállt el a fejünk fölött, és a láttunkra vad rikoltozásba fogtak. Karomban a békés, jó magaviseletű kis madár azon nyomban pánikszerű, vad verdesésbe kezdett, úgyhogy nagy ügyel-bajjal sikerült csak egy skatulyába tuszkolnom.

Amikor visszatértünk az estanciá-ra, Mormota John bátyja jött elé, és érdeklődött: milyen szerencsével jártunk. Nem csekély büszkeséggel mutattam meg a zsákmányomat, a tüskésszárnyú madarat.

– Á, csak egy ilyen hitvány jószág – legyintett méla undorral John. – Nem tudtam, hogy ez is érdekel.

– De még mennyire! – mondtam méltatlankodva. Bármelyik állatkert büszkén mutogatná.

– Hányat akarsz? – kérdezte John.

– Igazából nyolcra volna szükségem, bár amilyen nehéz volt ezt megszerezni, alig hinném, hogy sikerül annyit befogni – mondtam borúsan.

– Sose bánkódj, megszerzem neked azt a nyolcat – mondta John könnyedén. – Mikor kell? Jó lesz holnap?

– Nem szeretném, ha mohónak tartanál – mondtam maró gúnnyal –, úgyhogy elég lesz, ha holnap csak négyet hozol, a másik négyet meg holnapután!

– Oké – vetette oda John, és odébbállt.

Sajátos humora van, gondoltam, ha ilyen szent dologban tréfál, mint a tüskésszárnyú madár befogása. Aztán nem is jutott többet eszembe, amíg másnap reggel meg nem pillantottam John: épp nyeregbe pattant. Már ott várt rá egy paraszt, lóháton.

– Hé, Gerry – kurjantott oda John, miközben a lóva türelmetlenül toporzékolt –, nyolcat mondtál, vagy tizenkettőt?

– Nyolc vagy tizenkét micsodát?

– *Chajá*-t, természetesen – nézett rám enyhén meglepve John.

Dühödt pillantást vettem rá.

– Nyolcra van szükségem – jelentettem ki –, holnap meg hozhatsz úgy egy tucatot.

– Oké – vágta oda John, megfordította a lovát, és elvágtatott az eukaliptuszfák között.

Déltájt az állatok elhelyezésére szolgáló kis kunyhóban igyekeztem ketrecet eszkábálni. Már három fadarab hasadt szét, a kalapáccsal kétszer ütöttem az ujjamra, és a fűrész kis híján levitte a hüvelykujjam hegyét. Mondhatni, nem voltam a legfelhőtlenebb kedvemben, és Jackie meg Ian már rég faképnél hagyott. Épp megint nekirugaszkodtam a ketrecnek, amikor odakintről patkódobogást hallottam.

– Hahó, Gerry! – harsant fel John vidám hangja. – Itt vannak a *chajá*-id!

A pohár kicsordult. Gyilkos dühvel fogtam marokra a kalapáccsot, és kicsörtettem, hogy félreérthetetlenül tudassam Johnnal: kivel vicceljen. John mosolyogva támaszkodott izzadó lóva horpaszának. Fortyogó dühöm egyszeriben elpárolgott, amikor megpillantottam a John

lábánál heverő, dagadozó, meg-megemelkedő, remegő zsákok. A paraszt is leszállt a lováról, ő is lerakott két zsákokat a földre – jó nehéznek látszottak, és sustorgó hangot adtak.

– Nem viccelsz? – kérdeztem elhaló hangon. – Tényleg csupa tüskésszárnyú van a zsákokban?

– Az hát – válaszolt meglepetten John. – Miért, mit gondoltál?

– Azt, hogy marháskodol – vallottam be töredelmesen. – Hányat szereztél?

– Amennyit kértél. Nyolcat.

– Nyolcat?... – hörögtem.

– Hát igen, csak nyolcat. Sajnálom, hogy nem tudtam tizenkettőt hozni, de holnap szerzek még nyolcat.

– Nem, nem... Hadd telepítsem le előbb ezeket.

– De hiszen azt mondtad... – kezdte értetlenül John.

– Nem érdekes, hogy mit mondtam – vágtam a szavába –, addig ne hozz többet, amíg nem szólok.

– Rendben – vágta rá derűsen –, te tudod, mit akarsz. Mellesleg az egyik zsákban van egy nagyon fiatal madár. Remélem, nem esett baja. Legjobb lesz, ha minél előbb megnézed.

Ugy éreztem, nem múlt még el a csodák kora. Bevonszoltam a házba a súlyos, izgó-mozgó zsákokat, azután megkerestem Jacquie-t és Iant, hogy tudassam velük az örömteli hírt, főleg pedig hogy segítsenek kicsomagolni a madarakat. A zsákokból előkerülő borzas és méltatlankodó madarak javarészt akkorák voltak, mint az előző nap fogott példány. Hanem az utoljára kiürített zsák legalján lapult a John által említett fióka. Ilyen szánni való, ilyen neveltséges, ilyen elbűvölő kis madarat még életemben nem láttam.

Alig egyhetes lehetett. Teste nagyjából akkora, mint egy kókuszdió, és tökéletesen kerek. Hosszú nyakán magas, boltozatos fej, parányi csőrrel és nyájas barna szemmel. A lába szürkés rózsaszín, és körülbelül négy számmal nagyobb a kelleténél, következésképpen nem is nagyon tudott bánni vele. A hátán két petyhüdt bőrdarabka – mintha két elhajított kesztyűujjat ragasztottak volna rá tévedésből – ezeket hordta szárny helyett. Rikító sárga ruháját mintha pamutfonalból kötötték volna, gyakorlatlan kézzel. Kihemperedett a zsákból, hanyatt esett, férfiasan talpra – vagyis irdatlan lúdtalpára – küzdötte magát, aztán csak állt ott, emelgette neveltséges szárnyait, és érdeklődve szemlélt bennünket. A következő percben eltátotta a csőrét, és szégyenlősen ennyit mondott:

– Uíp.

Elragadtatásunkban nem is tudtuk viszonzni köszönését, mire ő nagyon lassan, óvatosan felemelte óriási lábát, megtántorodott, letette, aztán nagy körültekintéssel melléje helyezte a másikat. Állt és diadalittasan nézett ránk: szemmel láthatóan boldog volt, hogy sikerült végrehajtania a bonyolult műveletet. Megpihent egy kicsit, megint azt mondta: – Uíp –, és vállalkozott még egy lépésre, bebizonyítandó nézőközönségének, hogy az első nem a vakszerencse műve volt, hanem megalapozott teljesítmény. Sajnálatos módon az első lépés elvégeztekor nem figyelte, mit csinál, minek következtében bal lába a jobb láb ujjain nyugodott. A második kísérlet tehát csúfos kudarcba fűlt. Madarunk vad igyekezettel próbálta kibogozni a lábait, és közben veszedelmesen megingott. Végül sikerült felemelnie a lábát – méghozzá egyszerre a kettőt, amire persze nyomban fölborult. Kitörő nevetésünk hallatán felnézett a földről, és újabb, ezúttal rosszalló Uíp!-et hallatott.

Alakja és ruházatának színe miatt először Eggnek, azaz tojásnak neveztük el a fiókat, később azonban nevét a komolyabban hangzó “Eggbert”-re változtattuk. Életem során jó csomó mulatságos madárral találkoztam, de azoknak rendszerint a külseje volt komikus, ezért tűnt legegyszerűbb mindennapi cselekedetük is humorosnak. Eggberthez fogható madár azonban még nem akadt az utamba. Ha nem csinált semmit, akkor is mulatságos látványt nyújtott – de ha megmozdult, az felért egy egész cirkusszal. Sem azelőtt, sem azóta nem akadt madár, amely a könnyekig megnevettetett volna. Ember sem igen. Eggbert viszont csak

állt ott a túlméretezett lábán, félrebillentve fejét, a maga ravasz-készen kérdő hangsúlyával azt mondta, hogy: – Uíp –, belőlem pedig már tört is fel az elfojthatatlan röhögés. Délutánonként kivettük Eggbertet a kalitkájából, és egyórás egészségügyi sétát engedélyeztünk a gyepen. Magunk is csak oly izgatottan vártuk ezt az alkalmat, mint ő – de egy óra tökéletesen elegendő volt. Mire letelt, kénytelenek voltunk Eggbertet visszatoloncolni a kalitkába – merő önvédelemből.

Eggbertnek a lába volt az átka. Olyan sok volt belőle, és kivétel nélkül mindig összeakaszkodott, valahányszor a gazdája sétálni indult. Fennállt továbbá a veszély, hogy megint rálép a tulajdon lába ujjára, hasra esik, és kiröhögte magát, mint az első napon. Eggbert tehát vizsga tekintettel örködött a lábán, leste a fegyelmezetlenség legapróbb jeleit. Olykor tíz percig is elállt, lehajtott fejjel, komoran méregetve lábujjait, amint meg-megmoccantak a fűben, szétterpeszkedve, akár a tengeri csillag karjai. Eggbert életének láthatóan egyetlen vágya volt, hogy függetleníse magát túlméretezett lábától. Zavarta. Szent meggyőződése volt, hogy a lába nélkül, egy pityangpéhely légies kecsével szökellhetne a gyepen. Miután egy darabig figyelte a lábát, olykor arra a következtetésre jutott, hogy sikerült elaltatnia az éberségét, s amikor a két láb végképp gyanútlan, egy óvatlan pillanatban nekilendülhet, végigszáguldhathat a gyepen, és faképnél hagyhatja a két gyűlöletes nyúlványt. Sokszor megpróbálkozott ezzel a trükkel, de nem boldogult vele. A versenyben mindig a két láb maradt a győztes. Mihelyt Eggbert megmoccant, a lábak szántsándékkal és merő rosszindulatból összegabalyodtak, ő meg hasra esett a százsorszépek között.

Lába más módon is túljárt az eszén. Eggbert mélységesen szeretett volna lepkét fogni. Sosem jöttünk rá, hogy miért, ő pedig nem tudta okát adni. Mi csak annyit tudtunk, hogy a tüskés szárnyú madár állítólag növényevő – mindazonáltal valahányszor pillangó lebbent kétméternyi körzetben, Eggbertet tetőtől talpig elöntötte a vérszomj, szemébe fanatikus és merőben növényevőietlen izzás költözött, és madarunk nekigyürkőzött, hogy becserkésze a zsákmányt. Csupán az a bökkenő, hogy a pillangó becserkészése leghalványabb reményének is előfeltétele: szemünket egy pillanatra sem vehetjük le a zsákmányról. Tudta ezt Eggbert is, az volt csupán a baj, hogy mihelyt reszkető koncentrátsággal a lepkére meredt, őrizetlenül hagyott két lába menten rákezdett kisdud játékaira: egymás ujjaira léptek, elgáncsolták egymást, olykor éppenséggel elindultak az ellenkező irányba. Mihelyt Eggbert levette szemét a pillangóról, lába menten jobb belátásra tért – ám amire Eggbert tekintete megint a lepkét kereste, az már rég tovaröppent.

Elkövetkezett azután a feledhetetlen nap, amikor Eggbert állt a napon, lábát kifele fordítva ábrándozott, s íme: egyszer csak egy jókora, modortalan és szemmel láthatólag alantas származású és elvetemült pillangó suhant át a gyep fölött; leereszkedett, egyenesen Eggbert csőrére, ott félreérthetetlenül ordenáré mozdulatot tett a csápjaival, majd ismét felröppent. Eggbert, reszketve jogos haragjában, a lepke után kapott, amikor az átsuhant boltozatos koponyája fölött. Sajnálatos módon madarunk túlságosan is hátradőlt, egyetlen szörnyű pillanatra megingott, majd hanyatt zuhant, lába pedig tehetetlenül kalimpált a levegőben. Miközben ott hevert, csüggedten és magatehetetlenül, a pillangó – gyáva cenk! – megragadta az alkalmat, és leszállt Eggbert égre gömbölyödő pelyhes pocakjára, s gyorsan piperézkedett egyet, mielőtt ismét szárnyra kelt volna. E kínos epizód természetesen csak öregbítette Eggbertnek a pikkelyes szárnyúak iránti harcias érzületét, ám legbuzgóbb igyekezete ellenére sem sikerült egyet is megkaparintania.

Eggbert táplálása eleinte gondot okozott. Megvetően utasította vissza a közönségesebb zöldségféléket, úgymint káposztát, salátát, lóherét és lucernát. Megpróbálkoztunk keksszel és kemény tojással, amire elszörnyedt pillantás volt a válasz: kannibalizmusra kényszerítenénk?! Sorra vétetett többféle gyümölcs, korpá és kukorica, meg még ki tudja, mi, de menten le is került a napirendről. Végül kétségbeesésben azt javasoltam: engedjük szabadon Eggbertet a konyhakertben – fiatalka ugyan, de hátha, hátha utal rá valamiképpen, miféle étrend a szíve

kívánsága. Ekkor már az egész estancia középponti problémája volt Eggbert etetése, úgyhogy aggodalmas tömeg gyűlt össze a konyhakertben, amikor kivittük, hogy a kísérletet elvégezzük. Barátságos Úíp!-pel üdvözölte az egybegyűlteket, talpra állt, hasra esett, nagy nehezen visszanyerte az egyensúlyát, majd körútra indult, mi pedig némán és várakozásteljesen követtük. Eggbert végigtotyogott a káposztaágyáson, de egyetlen pillantásra sem méltatta: szemmel láthatólag az volt az egyetlen gondja, hogyan őrizze meg uralmát a lába fölött. A paradicsom közt érdeklődő pillantásokat vetett maga köré, ám mielőtt elhatározásra juthatott volna, egy jókora sáska vontta magára a figyelmét. A krumpliágyásban fáradtság fogta el, úgyhogy szunyókált egyet, mi meg türelmesen álltunk és vártunk. Álmából láthatólag felfrissülten ébredt, meglepetten üdvözölt bennünket, ásított, majd enyhén tántorogva folytatta útját. A répa sem járt jobban, mint a káposzta: gúnyos megvetés volt az osztályrésze. A borsó közt úgy érezhette Eggbert, itt az ideje egy kis ejtőzésnek, s igyekezett rávenni minket, hogy játsszunk bújócskát a növények között. Az ötletéről vonakodva tett le, és csak akkor folytatta útját a bab felé, amikor látta, hogy nem hagyjuk magunkat mellékvágányra terelni. A babvirág első pillantásra lenyűgözte, érdeklődése azonban inkább esztétikai, semmint gasztronómiai jellegűnek bizonyult. A petrezselyem és a menta közt, úgy látszik, csiklandozta valami a bal talpát; amikor azonban a baj okát keresendő megpróbált fél lábára állni, hanyatt esett, egyenesen egy esővízpocsolyába. Kihalásztuk, megtörölggettük, megvigasztaltuk, s végre tovabotorkált, és elérkezett a takaros sorokban ültetett spenót közé. Itt megtorpant, és gyanakvó pillantással apróra megvizsgálta a növényt. Előrébb araszolt, s félrebillentett fejjel közelebről is spenótszemlét folytatott. Irtózatossá válva várakoztunk. Eggbert előre hajolt, hogy megkóstoljon egy levelet, de megbotlott, és fejjel belezuhant egy spenótbokorba. Nagy nehezen kiszabadult, és előről kezdte. Ezúttal sikerült csőrével megragadnia egy levél hegyét. Rángatta, rángatta, de a szívós parajlevél nem engedett. Eggbert nagyterpeszben hátrahajolt, és eszelősen ráncigált. A levél hegye leszakadt, és Eggbert újra hanyatt esett, ezúttal azonban övé volt a diadal: csőrében szorongatta a parányi spenóttörmelékét. A közönség fergeteges tapsvihara közepette visszaszállítottuk madarunkat a kalitkájába, és jókora tál aprított parajlevelet tettünk elébe. Ekkor azonban újabb nehézségbe ütköztünk. Még a finomra metélt parajjal sem tudott megbirkózni: alig nyelte le, menten viszontlátta.

– Még apróra vágva is nagyon darabos – mondtam. – Sajnos, kénytelenek leszünk úgy elkészíteni, ahogyan a mamája szokta.

– Mégpedig? – nézett rám nagy érdeklődéssel Jacquie.

– Megrágja, lenyeli, azután a félig megemésztett levelet visszaöklendi, és megeteti a puha masszával a fiókáját.

– Szerinted mi is ezzel próbálkozunk? – tudakolta gyanakvó hitvesem.

– Ó, dehogy. Megközelítőleg ugyanazt a hatást érjük el, ha megrágjuk a spenótot.

– Megrágjuk? Talán megrágod! – javasolta derűsen a feleségem.

– Sajnos, épp itt a bökkenő – magyaráztam. – Én dohányzom, és alig hinném, hogy Eggbertnek ínyére lenne a nikotinos spenót.

– Más szóval: mivel én nem dohányzom, jutalmul rághatom én!

– Nagy vonalakban így gondoltam.

– Ha nekem valaki megjósolja, hogy ha hozzád megyek feleségül, szabad időmben spenótot csócsálhatok féleszű madaraknak, egy szavát el nem hittem volna! – kesergett Jacquie.

– Csupán a jó ügy érdekében – vigasztaltam. Jacquie azonban meg sem hallotta megjegyzésemet. – Mi több – folytatta komoran –, ha valaki megjósolja, és én el is hiszem, nyilván eszem ágában sem lett volna hozzád menni.

Fogott egy nagy tányér spenótot, hidegen végigmért, és elvonult egy csendes zugba – csócsálni. Amíg Eggbert nálunk volt, mérhetetlen mennyiségű spenótot fogyasztott, és az

egészet Jacquie csócsálta meg neki, a nagyobb patás állatok makacs kitartásával. A végén kiszámította, hogy nagyjából fél mázsa spenótot rágott meg összesen. A paraj mind a mai napig sem tartozik a kedvenc eledelei közé.

Röviddel Eggbertnek és testvéreinek érkezése után kaptuk azt a két állatot, amelyek "Iszonyú Ikrek" néven váltak ismeretessé. Hatalmas, nagy testű, sörtés armadillópár volt. Nagyságuk, derékbőségük s mint hamarosan tapasztaltuk: szokásaik is tökéletesen egyformák voltak. Joggal tételezhattuk fel, hogy egyazon alomból származnak, csakhogy az egyiket *Los Ingleses*-től egy kőhajításnyira ejtették fogságba, a másikat meg egy több mérföldnyire elterülő estancia-ról küldték. Az ikreket egy külön hálófülkével ellátott kalitkába szállásoltuk el. Lakóhelyük eredetileg egyetlen nagy armadilló számára készült, mire azonban az ikrek megérkeztek, már annyira szűken voltunk, hogy közös kalitkába kellett telepítenünk őket. Történetesen igen jól elfértek, hiszen nem érték még el végleges nagyságukat. Két örömlük volt az életben: az evés meg az alvás; egyikkel sem tudtak betelni. Hálófülkájukben hanyatt feküdtek, fejtől-lábtól, harsány lélegzésük ütemére puffadt fel és lappadt le nagy, rózsaszínű, ráncos hasuk, mancsuk meg-megrezsent, remegett. Mihelyt elaludtak, akár ágyút lehetett volna sütogetni a fülük mellett. Dobolhatott az ember a ládájukon, ordítozhatott be a rács között, akár ki is nyithatta a hálófülke ajtaját, és visszafojtott lélegzettel (az ikreknek erőteljes és sajátos volt a szaguk) meg is bökhette a hatalmas pocakot, megcsíphette a mancsukat, megpöccinthe a farkukat – ezek csak szunnyadtak, mintha mély hipnózissal altatták volna el őket. Amikor az ember már meggyőződött róla, hogy az ikreket legfeljebb egy világkatasztrófa serkentheti fel, elegendő volt csurig tölteni egy bádogtálcát az ikrek kedvenc – és fölöttébb undorító – kotyvalékával, majd elhelyezni a kalitka külső fertályában. Ha mégoly nesztelenül végezte is el az ember a műveletet, ha mégoly gondosan ügyelt is rá, hogy a leghalkabb pisszenés se törje meg a csendet, alig sikerült a tálcát elhelyeznie a kalitkában, még a keze is bent volt, amikor a hálósobából olyan zaj hallatszott, mintha tengeri kígyó rombolna szét a farkával egy faskamrát. Ez a hang nem volt más, mint a lökdösődve, taszigálódva feltápászkodó ikrek buzgó igyekezete a tett színhelyére. Ilyenkor aztán ajánlatos volt teljes sebességgel ledobni a tálcát és visszahúzni a kezét, mert az armadillók egy másodperc tört része alatt kisüvítettek a hálósobaaajtón, akár az ágyúgolyó, dühödten végigkorcsolyáztak a kalitkán, váll váll mellett, szakasztott mint a labdáért küzdő rögbijátékosok, és nagyokat horkantak igyekezetükben. Egyszerre csaptak le a tálcára (meg az ember kezére, ha nem volt kellően óvatos), és armadillók és tálca egyetlen kusza szövevényben kötöttek ki a túlsó sarokban, ahol darabolt banán, tej, nyers tojás és darált hús szökőárja csapódott a falra, verődött vissza, majd terült nyálkás kendőként az ikrek szürke hátára. Azok meg csak álltak, elégedetten sipítoztak-morogtak, nyalogatták a páncéljukon lecsorgó eledelt, és össze-összeverekedtek a sarokban, mikor egy-egy ínycsafalat, hús vagy gyümölcs, feladta az esélytelen mérközést a nehézkedéssel, és hirtelen lepottyant a ketrec mennyezetéről. Elnéztem őket, ahogy ott álltak a térdig érő eleségáradatban, s azt gondoltam: lehetetlenség, hogy két állat ilyen mennyiségű vitaminon és fehérjén átrágya magát. Fél óra múlva azonban ragyogott a ketrec, tisztára nyalták még a mennyezetet is, holott ahhoz fel kellett állniuk a hátsó lábukra. Az ikrek, dolguk végeztével, bevonultak bűzölgő budoárjukba, s ott hanyatt fekvé, fejtől-lábtól, mély és hangos álomba merültek.

Hála az ikrek egészséges étrendjének, idővel annyira megnőtt a derékbőségük, hogy épp csak befértek a hálósobaaajtón, s odabent jóformán kitöltötték a teret. Már-már holmi drasztikus szerkezeti változtatáson törtem a fejem, amikor az ikrek egyike felfedezte, hogyan kamatoztathatja testesedését. Ezentúl nem hosszában helyezkedett el a hálósobában, hanem keresztben, méghozzá úgy, hogy a feje legyen az ajtóhoz közelebb. Mihelyt felneszelt az eleség közeledtének első jelére, már süvített is át a közbülső téren, s mire a társa felkászálódott, félig át is szuszakolta magát az ajtón. Félúton megállt, felpúposította a hátát, s ott vesztegelt, kimozdíthatatlanul, mint dugó a palackban. Majd lassan, megfontoltan kinyúlt,

karmát beakasztotta az eleséget tartalmazó tálcába, maga elé húzta, és álmatagon, ha nem is épp csöndesen beletürt. Ezalatt a hálószobában az őrjöngő rokon hasztalan visítózott, prüszkölt, kaparászott szerencsésebb társa páncélos és mozdíthatatlan háta mögött.

A sörtés armadilló az argentin pampa keselyűje. Alacsony termetével, legtöbb támadás ellen védelmet nyújtó páncéljában úgy csörtet a holdfényes fűben, mint holmi aprócska tank, és akármi kerül az útjába, nincs, amit megvetne. Megeszi a gyümölcsöt, a zöldségféléket, de ha épp nem akad, boldogan elfogyaszt egy fészekalja madártojást vagy fiókat is; fogára való a kiséger, sőt – ha épp terítékre kerül – a kígyó. Mindenek felett legkedvesebb csemegéje azonban, amely úgy vonzza az armadillót, mint vasreszeléket a mágnes – egy gusztusos, zaftos, oszladozó tetem. Argentínában, ahol nagyok a csordák és még nagyobbak a távolságok, gyakran elhullik egy-egy beteg vagy öreg tehén, a tetem ott marad a fűben, észre sem veszi senki, a nap addig érleli, míg a szagát szélében-hosszában mindenüvé el nem hordja a szél, a legyek pedig úgy donganak körülötte, mint holmi zümmögő méhraj. Az élelemre vadászó armadillónak olyan ez a szag, mint egy vacsorameghívás. Hanyatt-homlok rohan, míg el nem ér a lakoma színhelyére: a fűben heverő, csupa-kukac csemegéhez. Eltöltekezik a kukacokkal körített rothadó hússal, de nincs szíve otthagyni a tetemet, hiszen még annyi ízes enivalót kínál – beássa hát magát alája. Itt addig mereng, addig szunyókál, míg megint el nem fogja az éhség. Ilyenkor pedig nincs egyéb dolga, mint kiveckelődni rögtönzött odújából, s máris ott találja magát a terített asztalnál. Az armadilló nemigen hagy ott tetemet, míg az utolsó húsfoszlányt is el nem takarította az immár fehérlő csontokról. Akkor aztán, a jóllakott állat elégedett sóhajával, hazatér, és várja a következő végzetes eseményt marha avagy birkakörökben. És akár hiszik, akár nem, az armadilló, undorító ízlése ellenére, főséges csemegének számít; íze átmenet a borjúhúsé és a szopós malacé között. Az *estancia* béresei gyakran fognak armadillót, és egy hordó iszapban hizlalják, míg elfogyasztásra alkalmasnak nem ítélik. Meglehet, akad olyan olvasó, akit undorít a gondolat, hogy ilyen alantas ízlésű dögevő húsával táplálkozzék – de gondoljon csak a házisertés felháborító gasztronómiai gusztusára, nem is szólva a különféle laposhalakról, amelyeknek az étkezési szokásai még a legelvetemültebb vámpírnak is megfeküdnek a gyomrát.

Van ellenben a pampának egy másik lakója, amelynek a szokásai éppoly aranyosak, amennyire fertelmesek az armadillóé – csak hogy vele sajnos nem sikerült találkoznom. A viszkacsa nevű rágcsáló akkora, mint a rövid lábú, hosszú testű cairn terrier, s hasonlóan alacsony építésű. A nyúléhoz hasonló arcát az orrtól a szem alatt futó fekete szőrmeccsík ékesíti. Alatta szürkésfehér csík, az alatt megint fekete – úgyhogy a szemlélőnek az a benyomása, hogy a viszkacsa egy ízben zebrának akarta álcázni magát, de feleúton elvetette az ötletet. Nagy létszámú, olykor akár negyvenfőnyi kolóniákban él, a *vizcachera* néven ismeretes föld alatti üregrendszerben.

A viszkacsa a pampa bohém művésznépsége. Életvitele könnyed és kötetlen; jól megépített föld alatti kommunái rendszerint barátainak népes lakosságával telnek meg. Az üregi bagoly aprócska albérleti odút és magának a viszkacsa előszobájának falában. A fészek lakatlan; a padlásnak megfelelő helyiségeiben olykor kígyó száll meg. Ha a házigazda bővíti rezidenciáját, és több alagút feleslegessé válik, menten beköltözik egy fecskefajta. Egyik-másik *vizcachera*-ban furább lakók verődnek össze, mint némelyik londoni bohém tanyán. Amíg az albérlők tisztességesen viselkednek, a viszkacsát nem izgatja a zsúfoltság. Művészi ízlése alighanem a szürrealizmus felé hajlik. Az üregrendszer bejárata előtti térségről a zöld növényzet legapróbb nyomait is eltávolítja, a kolónia kapuját tehát bálteremhez hasonlatos terület veszi körül, amelyet a sok apró láb keményre döngölt. A pampa közepén ez a kopár földdarab a viszkacsa műterme – itt rendezi meg kiállításait. Gondosan felhalmozza a hosszú, száraz, üreges bogáncskórót, közé kavicsok, gallyak, gyökerek kerülnek. A csendélet csinósítására a viszkacsa mindent odahord, ami megnyerte tetszését. Egy *vizcachera* bejárata előtt a szokásos gallyrakás, kavicsok, bogáncskórók közé

ízlésesen elegyedett több olajosdoboz, három ezüstpapír-darabka, nyolc skarlátvörös cigarettacsomag meg egy tehénszarv. A tágas, üres pampán gondosan és szeretettel elrendezett szeszélyes kiállítás heves vágyat keltett bennem, hogy hazai pályán találkozzam a viszkacsával. Felrémlt előttem a méltóságteljes kis állat, szomorú, csíkos arcával, amint odúja bejárata előtt kuksol a holdfényben, elmerülve a száraz növények és egyéb élettelen tárgyak kiállításának rendezésében. A viszkacsa valamikor a leggyakoribb állatok közé tartozott a pampán, vegetáriánus életmódja és művészi érzéke azonban – mely utóbbinak következtében hatalmas kiállítási területet tisztított meg minden fűféseségtől – idővel fejére idézte a mezőgazdász lakosság haragját. A gazdák hadat üzentek a viszkacsának, zaklatták, pusztították, elüldözték hajdani tanyájáról.

Nem fogtunk, még csak nem is láttunk egyetlen viszkacsát sem. Nincs más tagja az argentin állatvilágnak, amelynek az elmulasztását ennyire bánám.

Közjáték

A légitársaság megnyugtatót: mihelyt megszereztük és Buenos Airesbe szállítottuk a tervbe vett példányokat, huszonnégy órán belül elküldhetjük őket Londonba. Amint tehát teherautónk a főváros határára ért, felhívtam a társaság fuvarirodáját, tudattam őket megérkezésünkről, és megkérdeztem: a repülőtér melyik részén helyezhetnénk el legalkalmasabban állatainkat éjszakára. Végtelenül udvariasan közölték: csak egy hét múlva tudják elszállítani az állatokat, és a repülőtéren nincs hely a bekvártélyozásukra. Ott álltunk Buenos Airesben egy teherautó-rakomány állattal, fedél nélkül – keveset mondok, ha azt állítom, lehangoltan.

A kedves sofőr átérezte szorongatott helyzetünket, és azt mondta, éjszakára a teherautón hagyhatjuk az állatokat, reggel azonban jókor szállítsuk el őket, mert fuvarba kell mennie. Hálásan elfogadtuk ajánlatát, leparkoltunk a sofőr udvarán, azután nekiláttunk az állatok etetésének. Félig sem készültünk el vele, amikor Jacquienek egy ötlete támadt.

– Tudom már! – kiáltott fel diadalmasan. – Telefonáljunk a követségre!

– És kérjük meg őket, hogy szállásolják el az állatainkat egy hétre? Követségek általában nincsenek ilyesmire berendezkedve.

– Hívd fel Mr. Gibbset – ajánlotta Jacquie. – Talán ő segít.

Jobb meggyőződésem ellenére, kelleetlenül felhívtam a követséget.

– Hahó! Már meg is jöttek? – kérdezte kedélyesen Mr. Gibbs. – Jól mulattak?

– Köszönöm, remekül.

– Pompás! Elhozták az egész állatvilágot?

– Mondjuk, úgy a felét. Ami azt illeti, épp ezért telefonálok. Tudna esetleg segíteni?

– Természetesen. Mi a probléma? – kérdezte gyanútlanul Mr. Gibbs.

– El kell helyeznünk valahol az állatokat egy hétre. – A vonal túlsó végén rövid csend. Mr. Gibbs alighanem hősi csatát vívott önmagával – szíve szerint nyilván lecsapta volna a kagylót. De bizonyára alábecsültem önfegyelmét, amikor ugyanis megszólalt, a hangja sima volt és egyenletes, mintha mi sem borzolta volna fel a kedélyét.

– Nos, ez kissé problematikus: Holmi kertfélére gondol?

– Olyasmire, lehetőleg garázzsal. Tudna valamit?

– Így kapásból nem. Ritkán fordul elő, hogy... khm... állatállomány elszállásolásáról kell gondoskodnom, idevágó tapasztalatom tehát elenyésző. De csak jöjjenek ide holnap délelőtt, addigra talán kitalálok valamit.

– Nagyon köszönöm – hálálkodtam. – Hány órákor megy be a követségre?

– Ó, az nagyon korán lenne – vágta rá Mr. Gibbs. Jöjjenek úgy fél tizenegy tájban. Addigra már kapcsolatba lépek egy-két emberrel.

Amikor beszámoltam a többieknek a beszélgetésről, Jacquie megrázta a fejét.

– Fél tizenegy már késő. A teherautó-sofőr reggel hatra megy fuvarba.

Komor hallgatásba burkolóztunk, keservesen törtük a fejünket.

– Tudom már! – kiáltott fel hirtelen Jacquie.

– Nem! – mondtam ellentmondást nem tűrő hangon. – A nagykövetnek nem telefonálok.

– Ugyan! Bebitának telefonáljunk!

– Uramisten, hát persze! Miért nem jutott eszünkbe előbb?!

– Ő biztosan talál valami helyet – mondta Jacquie, abban a szent meggyőződésben, hogy Buenos Aires bármelyik lakosa egyetlen szóra el tud helyezni nagyobb mennyiségű vadállatot. Harmadszor is a telefonhoz léptem. A következő beszélgetés Bebita legjobb formáját illusztrálja.

– Halló, Bebita! Hogy van?

– Gerry? Ó, gyermekem, épp most meséltem magukról! Hol vannak?

– Valahol a város civilizálatlanabb peremén. Közelebbit nem tudok.

– Azonnal tudja meg, hol vannak, és jöjjenek el vacsorára.

– Bebita, én tulajdonképpen azért telefonálok, hogy megkérdezzem: tudna-e nekünk segíteni.

– P-p-persze, gyermekem. Miről van szó?

– Hát az úgy van, hogy itt veszteglünk partra vetve, az összes állattal. Tudna keresni valami helyet nekik egy hétre?

Bebita kuncogott.

– M-m-micsoda ember! – sóhajtott aztán tettetett kétségbeeséssel. – Éjnek éjszakáján telefonál, hogy szállásoljam el az állatait! Maga soha semmi m-m-másra nem gondol, csak az állataira?

– Tudom, hogy szörnyen késő van – bántam bűneimet –, de iszonyú slamasztikába kerülünk, ha a legrövidebb időn belül nem sikerül őket elhelyezni.

– Ne csüggedjen, gyermekem. Majd keresek valamit. Hívjon f-f-fel egy fél óra múlva.

Menten jobb kedvem támadt.

– Nagyszerű! Igazán sajnálom, hogy kénytelen vagyok magát terhelni, de máshoz nem fordulhatok.

– Csacsi! – mondta Bebita. – Hisz az csak t-t-természetes, hogy hozzám fordul! Viszonthallásra.

Soha fél óra még ilyen lassan nem vánszorgott. Végre itt volt az ideje, hogy felhívjam Bebitát.

– Gerry? Találtam maguknak helyet. Egy barátom megengedte, hogy odavigyék a kertjébe az állatokat. Garázsra is van.

– Bebita, maga bámulatos! – lelkesedtem.

– Sz-sz-szóra sem érdemes – felelt nevetve. – Írja fel a címet, vigyék oda az állatokat, utána pedig jöjjenek el vacsorára.

Virágos hangulatban döcögtünk végig az alkonyi félhomályban az utcákon, míg el nem értünk a Bebita által megadott címre. Tíz perc múlva állt meg a teherautó, s a ponyva alól kikukucskálva körülbelül hat méter magas, kétszárnyú kovácsoltvas kaput pillantottam meg, mögötte széles kavicsos út futott a házig, amely a windsori várkastélynak lehetett a kisöccse. Már azon voltam, hogy megdorgáljam a sofőrt: rossz helyre hozott, amikor kitérült a kapu, és a sugárzó arcú portás mély meghajlások közepette bocsátotta be rozogajárgányunkat, mintha csak a legújabb típusú Rolls-Royce-ot fogadná. A ház oldalán fedett verandaféle húzódtott: ott rakodhatunk le, tudatta a portás. Enyhén szédelegve raktuk ki az állatokat. Még akkor is éltem a gyanúperrel, hogy rossz helyrejöttünk, de legalább az állatok biztonságba kerültek. Széleseben hajtottunk el a kavicsos úton, ki a kovácsoltvas kapun, mielőtt még a kastély ura előkerülne, és ránk zúdítaná jogos haragját.

Bebita gyönyörű volt, mint mindig. Higgadtan fogadott, csak a szemében bujkált egy kis mosoly.

– Nos, gyermekeim, kényelmesen elhelyezték az állatokat?

– Igen, rendben van valamennyi. Csodálatos a hely. Végtelenül nagylelkű a barátja, Bebita.

– Ó! – sóhajtott –, ő már cs-cs-csak ilyen... kedves... nagylelkű... és m-m-milyen elbűvölő ember! El sem t-t-tudják képzelni, micsoda angyali lélek!

– Sokáig tartott, mire sikerült rábeszélnie? – kérdeztem gyanakodva.

– Ő maga ajánlotta fel, nem volt szükség s-s-semmiféle rábeszélésre – nézett ránk ártatlanul Bebita. – Felhívtam, megmondtam, hogy szeretnék a kertjében elhelyezni néhány kisebb állatot, és ő azonnal beleegyezett. Jó barátom – t-t-természetes, hogy igent mond.

És ránk villantotta ragyogó mosolyát.

– Magának nem is lehet nemet mondani, Bebita mondtam –, és kimondhatatlanul hálásak vagyunk. Olyan hozzánk, akár a tündérkeresztanyánk.

– Csacsi – mosolygott Bebita. – Gyerünk vacsorázni. Szívből méltányoltuk Bebita bűvészügyességét, hogy percek alatt helyet szerzett állatainknak, de a mutatvány valóságos értékére csak másnap ébredtünk, amikor felkerestük Mr. Gibbsset.

– Igazán sajnálom – mentegetőzött, alighogy beléptünk az irodájába –, több helyen próbálkoztam, de sehol sem sikerült.

– Nem tesz semmit. Egy barátnőnk már szerzett helyet.

– Nagyon örülök – mondta Mr. Gibbs. – Roppant kellemetlen lehetett a helyzetük. Hol helyezték el a rakományt?

– Az Avenida Alvear egyik házában...

– Hol?!

– Az Avenida Alvearon.

– Az Avenida Alvearon? – ismételte elhaló hangon Mr. Gibbs.

– Ott. Miért, mi baj van vele?

– Semmi... az égvilágon semmi – meredt ránk üres tekintettel Mr. Gibbs. – Csak éppen az Avenida Alvear ugyanaz Buenos Airesben, mint Londonban a Park Lane.

Zsákmányunkat hamarosan sikerült légi úton hazafelé indítani, mi azonban megtudtuk, hogy délnek nem folytathatjuk utunkat. Akkor hát hová? Egy szép napon felhívott Bebita.

– Ide hallgasson, gyermekem. Szeretne átruccanni Paraguayba?

– Boldogan! – jelentettem ki lelkesen.

– Nos, alighanem meg tudom szervezni. Repüljenek el Asunciónba, ott egy barátom repülőgépe felszedi magukat, és elviszi a birtokára... Puerto Casadóba.

– Gondolom, ezt is egy barátjával intézte el.

– Hát p-p-persze. Miért, mit gondolt, maga csacsi?

– Az egyetlen bökkenő a mi roppant kezdetleges spanyoltudásunk.

– Erre is gondoltam. Emlékszik Rafaelre?

– Hogyne.

– Nos, most itthon tölti a szünidőt, és szívesen elmenne magukkal tolmácsnak. Az édesanyja meg van róla győződve, hogy az út nagyon hasznos lesz a fiúnak, csak azt kéri, ne engedjék meg, hogy kígyót fogjon.

– Roppant értelmes anya. Remek az ötlet, és én imádom magát és valamennyi barátját!

– Csacsi! – mondta Bebita, és letette a kagylót.

Így tehát Jackie meg én Rafael de Soto Acebal társaságában elrepültünk Asunciónba, Paraguay fővárosába, s a fiúban egész idő alatt úgy buzgott a lelkesedés, hogy mire leszálltunk, cinikus vén világcsavargónak éreztem magam mellette.

HARMADIK FEJEZET

Repülő virágok mezeje

Halványkék volt az ég a reggeli fényben, amikor teherautónk kidöcögött Asunción határában a kis repülőtérre. Álomittasan, elgémberedett tagokkal kászálódtunk le, és raktuk ki a felszerelést. Azután ásítózva, nyújtózkodva néztük, amint a teherautó-sofőr meg a pilóta eltűnik a repülőtér szélén egy rozszant hangárban. Csakhamar előbukkantak: nagy nyögések közepette toltak ki a mezőre egy ízlésesen ezüstre és vörösre mázolt négyüléses kis egyfedelű gépet. A napfényben szakasztott olyan volt a nagy igyekezettel erőlködő két férfi, mintha egy testes barna hangyapár taszigálna egy kisebbfajta lepkét. Rafael a bőröndjére telepedett, feje lehanyatlott, szeme lecsukódott.

– Oda nézz, Rafael – ráztam meg –, ott a gépünk! Felrezzent, és a felénk közeledő parányi repülőre bámult. Szemüvege mögött óriásira tágult a szeme.

– Nem igaz! – kiáltott fel hitetlenül. – Ez a mi gépünk?

– Ez bizony. – Uramfia!

– Miért, mi baj van vele? – érdeklődött Jacquie. Igazán aranyos kis gép.

– Igen – bólintott Rafael –, éppen ez a baj... hogy kicsi.

– Elég erőteljesnek látszik – vigasztaltam. Ebben a percben a gép kerekei egy parányi fűcsomóba ütköztek, mire az egész alkotmány vészes imbolygásba kezdett, és dallamos pengésre fakadt.

– Uramfia, ez nem lehet! – sopánkodott Rafael. Gerry, *ce n'est pas possible*, hogy mi ezen repülünk... ő nagyon kicsi...

– Nincs ezzel a géppel semmi baj, Rafael – jelentette ki Jacquie, annak az embernek a hurraoptimizmusával, aki életében sem repült még kis gépen. – Nagyon jó típus.

– Biztos? – kérdezte barátunk. Szemüvege aggódalmasan villogott.

– Egészen biztos... Amerikában sűrűn használják.

– Igen, Jacquie, de a Chaco nem Amerika... Nézd csak, egyetlenegy szárnya van, *n'est-ce pas?* Ez a szárny eltörik, mi pedig... brrr... bang... zuhanunk az erdőbe! – És Rafael bánatos pillantást vetett ránk, mint valami depressziós bagoly.

A gépet eközben a kifutópályára gördítették, a pilóta pedig hozzánk lépett.

– *Bueno, vamos* – villantotta ránk aranyfogú mosolyát, és már kapta is fel a poggyászunkat.

Rafael talpra vergődött, és megfogta a bőröndjét.

– Gerry, én ezt nem szeretem – nyafogott, miközben kelletlenül a légi jármű felé indult.

Mire minden holminkat beraktuk, nekünk már alig maradt hely, de azért valahogy bepréselődünk, én a pilóta mellé, Rafael meg Jacquie hátra. Én másztam be utolsónak, és becsaptam a hihetetlenül törekenynek látszó ajtót, amire az nyomban felpattant. A pilóta áthajolt előttem, és vad pillantást vetett az ajtóra.

– *No bueno* – magyarázta, erős markával megragadta a kilincset, és úgy bevágta az ajtót, hogy meglódult bele az egész gép.

– Uramfia! – sóhajtott elhalóan Rafael.

A pilóta a műszerfallal babrált, vidáman füttyörészve, a motor felbőgött, a gép megremegett. Azután előrelődünk, a gép szökdécselt a göröngyös talajon, a zöld gyep egyetlen foltta mosódott, és mi fent szálltunk a levegőben. A gép kört írt le a repülőtér felett, kitárult alattunk a táj: akár az érrendszer, szabdalták a vörös földutak a dús trópusi zöldet. Asunción rózsaszín házai csillogtak a napfényben, majd a gép tömpe orra és a légcsavar villózó korongja előtt megpillantottam a Paraguay folyót.

Ebből a magasságból jól láthattuk, hogy a folyó csillogó-villogó határvonalat húz az

ország két tájegysége között: alattunk az Asunciónt övező és a Paraguay keleti felét alkotó gazdag, vörös föld, zöld erdők és termőföldek; a terpeszkedő folyón túl pedig a Chaco, a látóhatárig elterülő óriási síkság. A kora reggeli párában mintha ezüst-bronz fű borítaná, csak imitt-amott látszik élénkzöld foltokban az aljnövényzet. Olyan volt, mintha óriási ollóval megnyírták volna, mint egy irdatlan pudli oldalát, csak a zöld gyapjas foltokat hagyták meg a fű őzbarna bőrének díszéül. Különös, élettelen táj volt, benne az egyetlen mozgás a folyó: csillogott-ragyogott, ahogy végigfutott a síkságon, emitt három-négy csatornára szakadt, amott már ötvenre-hatvanra, s ezek bonyolult minta szerint írtak le hurkokat és fonódtak össze, mintha egy irdatlan ezüstsárkány kiontott belei zúdultak volna a síkra.

Amikor átrepültünk a folyó felett és alacsonyabbra ereszkedtünk, megláttam, hogy a száraz füvel borított síkság valójában mocsárvidék, mert itt-ott víztükör verte vissza a nap fényét. A pudli gyapja sűrű, tüskés bozótnak bizonyult, csak néhol tört át rajta egy-egy pálmafa. Másutt faiskolához méltó fegyelmezett sorokban nőttek a pálmák: megannyi tollseprű a bronzsín fűbe tűzve. És mindenütt fel-felcsillan a gyémántos szikrákat szóró víz: fehér robbanással törik meg tükrén a napsugár. Az aljnövényzet mégis poros és aszott; gyökere a vízben, de leveleit elfonnyasztja a nap. Hátborzongató, elhagyatott, mégis lenyűgöző táj. Azért egy idő múlva egyhangúvá válik, mert más árnyék nincsen, csak a borzas fejű pálmaké.

A pilóta az ülése alól előhúzott egy üveget, fogával kiszedte belőle a dugót, és megkínált. Jégbe hűtött kávé volt, keserű, de üdítő. Ittam belőle, azután hátranyújtottam Jacquie-nek és Rafaelnek, a maradékot pedig vissza a pilótának. Ahogy foga közé vette az üveg nyakát és hátravetett fejjel húzott a kávéból, a gép orra gyomorkavaróan megbillent az ezüst folyókanyar irányába, úgy hatszáz méter mélységben. Amikor a pilóta már eleget ivott, keze fejével megtörülte a száját, majd felém hajolt, és a fülembe ordította:

– Puerto Casado! – és lefelé mutatott.

A hőség páráján át csak homályosan láttam, hogy egy hegy fekete alakja felé repülünk; amely hirtelen és meglepően bukkant ki az alanti síkságból.

– *Una hora, más o menos* – ordította a pilóta, mutogatott, és feltartotta egy ujját –, *una hora... Puerto Casado... comprende?*

Egy órát szunyókáltam fel-felriadva, a hegy sötét tömege pedig egyre közeledett. A gép orra alábukott, a föld felé siklottunk, a felfelé ható légmozgás elkapta az aprócska masinát, megrázogatta, ide-oda dobálta, hogy úgy tántorgott, bokázott, mint tábortűz fölött a pernye. A gép hirtelen megdőlt, egy csodával határos pillanatra falként meredt fel a Chaco, a folyó a gép szárnya felett függött, és fölöttünk bújt elő a látóhatár. Aztán pilótánk kiegyenesítette a gépet, és egyenletesen ereszkedtünk egy füves sáv fölé, amelyet nem különböztetett meg a táj többi részétől más, csak az oszlopon ernyedten csüngő sárga szélzsák. Lezökkentünk a fűre, és rövid taxizás után megálltunk. A pilóta rám vigyorodott, leállította a motort, és széles mozdulattal végigmutatott a tájon:

– Chaco!

Amikor kinyitottuk a gép ajtaját és kiszálltunk, a hőség valósággal mellbe vágott, úgy éreztük, mintha hirtelen kiszippantották volna a tüdőnkől a levegőt. Lábunk alatt ropogós és száraz volt az aranyszínű fű, akár a faforgács, csak imitt-amott tarkították sárga és lángszínű virágok. Épp a felszerelés utolsó darabjait raktuk ki a gépből, amikor a messzeségben felbukkant egy teherautó, és zötykölődve közeledett felénk a fűben. Egy kurta, zömök, huncut mosolyú paraguayi férfi vezette: megérkezésünk láthatólag nagyszerűen szórakoztatta. Segített feltornyozni holminkat a teherautó rakodóterére, majd ázötyögöttünk a kifutópályán, utána pedig egy poros, mély barázdákkal szabdalt úton végig az erdőn. Haladásunk akkora port vert fel, s annyira lekötötte figyelmünket, hogy megkapaszkodjunk a rázkódó-zötykölődő jármű oldalába, hogy jóformán nem is láttuk a mellettünk elmaradó tájat. Tíz perc múlva nagy robajjal megérkeztünk Casado faluba. Rozoga viskók szokásos

együttese volt, amelyet barázdává kopott földutak szabdaltak. Egy hatalmas mangófa szemmel láthatólag a falu középpontja volt, mert mintha az egész lakosság az árnyékába gyűlt volna, ki aludt, ki pletykált, sokan pedig a tök, cukornád, tojás, banán és a porban heverő egyéb termékek sajátos elegye fölött alkudoztak.

Leendő lakóhelyünket, a faluvégi kis házat félig elrejtette a grapefruit- és narancsfák függőnye meg az irdatlan vörös virágokkal pettyezett loncsos hibiszkuszok. A ház és a környező levélrengeteg körül húzódó keskeny, sekély öntözőárokot félig eltömték a vízinövények meg a fű. Körülöttük szűnyogkórus zümmögött dallamosan, ehhez éjszaka levelibékák, varangyok és kabócák változatos serege csatlakozott. A levelibékák izgatottan csiripeltek, trilláztak, a varangyok fontoskodva, mély gondolatokra valló modorban vartyogtak, a kabócák időközönként olyan hangot hallattak, mintha szoprán fekvésű elektromos fűrészt vágnak át egy bádoglemezt. A ház nem volt fényűző, de a mi igényeinknek megfelelt. Három, spanyol módra egymásba nyíló szoba volt benne; mindegyiknek beázott a teteje. A kissé távolabb található konyhát és fürdőszobát fedett folyosó kötötte össze a házzal. Megérkezésünk után tíz perccel felfedeztem, hogy a fürdőszobában a helybéli állatvilág válogatott képviselőivel osztozunk: több száz szűnyog vert benne tanyát, nagyszámú hatalmas, fényes és fölöttébb mozgékony csótány, a padlót pedig több depressziós pók foglalta el. A vécé öblítőtartályában néhány kiguvadt szemű, vérszegény képű levelibéka lakozott, és egy kis tátott szájú denevér csüngött rajta vadul csivítelve: külsőre akár egy jobb napokat látott esernyő.

Eléggé el nem ítéhető módon eme zoológiai megfigyeléseket nem közöltem senkivel, utánam ugyanis Jackie lépett a fürdőszobába, ahonnan rekordsebességgel visszatért, nyomában szappan-, törülköző- és fogkefeuszállal. Mint kiderült, belépésére a denevér úgy döntött, megelégette az állandó zaklatást, lecsapott hát a tartályról, és ott verdesett Jackie orra előtt. Feleségem meglehetősen dermesztő stílusban fejtette ki: eddig nem tartotta a denevért a tisztálkodás nélkülözhetetlen kellékének. Idővel sikerült meggyőzőnem, hogy a kisjóság, társadalomellenes magatartását nem tekintve, merőben ártalmatlan; Jackie mégis, valahányszor igénybe vette a fürdőszobát, állandóan figyelte a szeme sarkából a denevért, amely a magasból csüngve is ellenséges pillantásokkal kísérte feleségem ténykedését.

Éppen végeztünk a kicsomagolással, amikor a helybéli fauna egy újabb példánya üdvözölt bennünket házvezetőnőnk alakjában. A fekete bőrű, fekete szemű paraguayi asszony a Paula névre hallgatott. Hajdani szépségének nyomai még látszottak rajta, noha már jócskán eljárt felette az idő. Itt is, ott is dagadozott, a mozgása mégis könnyed volt és kecses. Úgy libegett be a házba, mint egy viharra gyülekező csokoládészínű gomolyfelhő. Szerelmes dalocskát zümmögött maga elé, párás tekintettel, és a maga szabadalmazott takarítási módszerét gyakorolta: amit csak az asztalokon, székeken talált, lesöpörte a padlóra, majd lehajolt, és nagy erőfeszítésről tanúskodó sűrű nyögések közepette felszedegette a maradékot. Hamarosan felfedeztük, hogy Paula magas és megbecsült posztot foglal el a közösség életében: nem volt ugyanis egyéb, mint a helybéli "madám", és a falu valamennyi ifjú hajadonja fölé kiterjesztette védőszárnyait. Igen komolyan vette menedzseri, edzői és védelmezői tisztét. Kéthetente, amikor a folyami gőzös megérkezett, Paula levitte leánykáját a partra, és rajtuk tartotta anyai szemét, amíg a gőzös legénységével és utasaival vitakoztak-alkudoztak. Amikor a gőzös háromnegyed mérföldnyire volt a folyón, kürtölt, s ez volt a jeladás Paula számára, hogy rohanjon a viskójába, átöltözni. Terebélyes keblét ilyenkor pirinyó melltartóba gyömöszölte – ami nem fért el, kimaradt –, merész szabású és színösszeállítású ruhába bújt, lábára tizenkét centis sarkú cipőt erőltetett, az együtttest nyakon öntötte egybögrenyi fojtogató pacsulival, aztán nekivágott a kikötőhöz vezető útnak, kígyózó sorban maga előtt terelve locsogó, vihogó áruválasztékát. Paula jobbára egy idősödő, nyájas tanító nénihez hasonlított, amint a pergő nyelvű, rendezetlen libasort terelgette. Tekintettel fontos pozíciójára, az egész falu, a helybéli rendőrsöt is beleértve, a tenyeréből evett. Paula

nem ismert lehetetlent. Akármit kért tőle az ember – brazíliai csempészcigarettát, vagy egy kupa ízletes *dulce de leché*-t –, menten csatasorba szólította leánykáját, és átfésültette velük a falut a kért holmiért. Jaj annak a férfiúnak, aki nem volt hajlandó Paulának segíteni. Falubéli helyzete (biológiai értelemben) menten lehetetlenné vált. Hamarosan kiderült, hogy Paulában értékes szövetségesre leltünk.

Akár mennyire szerettem volna már kiszabadulni a környékre, hogy lássak belőle valamit, kénytelen voltam féken tartani türelmetlenségemet. A nap hátralevő részét a kicsomagolásnak szenteltük, ellenőriztük felszerelésünket, és valamelyest igyekeztünk megszervezni mindennapi életünket. Buzgó ösztökélésemre Rafael megkérdezte Paulától, miféle módon juthatnánk el az ország mélyébe. Ennek, mondta Paula, háromféle módja van: lóháton, ökrös szekéren vagy *autovía*-val. További kérdezősködés után megtudtuk, hogy az *autovía* az a közlekedési eszköz, amelyet idővel a Chaco vasútjának kereszteltünk, habár ez esetben a “vasút” megjelölés költői túlzás. Az igen keskeny nyomtávú vágányon özönvíz előtti Ford 8-asok közlekedtek. A vasút kétszáz kilométernyire hatolt a Chacóba, számunkra tehát valóságos isteni adománynak bizonyult. Menjünk át a falun a vasútvonalig, tanácsolta Paula; ott parkol az *autovía*, és bizonyára akad vezető is, akitől megtudhatjuk, mikor indul a legközelebbijárat. Rafael meg én tehát elbaktattunk, felderíteni a Chaco vasútjának lehetőségeit.

A falu túlsó végén csakugyan a vasútvonalnál bukkantunk ki, bár megtalálni nem volt könnyű; annyira benőtte a gaz, hogy jóformán ki sem látszott belőle. Maga a vasútvonal valóságos lidércnyomás volt, csak bámultam néma rettenetben. Nyomtávja körülbelül hetvenöt centi; a sínek a sok használatból vékonyra és fényesre koptak, és annyira girbegurbák, mintha két kígyó tekeregne a fűben. Meghaladta felfogóképességemet, hogy hogyan marad meg rajtuk bármiféle jármű. Később, amikor megtudtam, milyen sebesen vezetnek ugyanezek a síneken a *autovía*-t, csodának tekintetem, hogy egyáltalán túléltek az utazást.

Kissé távolabb tolatóvágányra bukkantunk, amelyen néhány ütött-kopott és titokzatos *autovía* vesztegelt, egy közeli fa alatt pedig egy nem kevésbé ütött-kopott és titokzatos vezető aludt a magas fűben. Amikor felébresztettük, nagy keservesen beismerte, hogy másnap reggel egy *autovía* elmegy úgy húsz kilométernyire a vonalon, s ha óhajtjuk, utazhatunk rajta. Igyekezővén feledni a girbegurba síneket, kijelenttem: nekivágunk. Így legalább képet nyerhetünk a tájról, és kifürkészhetjük, melyek a leggyakoribb madárfajták. Köszönetet mondtunk a vezetőnek, amire annyit motyogott csupán, hogy *Nada, nada...* – semmiség –, majd visszahanyatlott nyughelyére, és menten elnyomta az álom. Rafael meg én visszamentünk a házba, tudattuk Jacquie-vel a jó hírt, ám nagy ívben kerültünk mindennemű utalást a vasútvonal állapotjára.

Másnap még pitymallat előtt Paula ébresztett: behömpölygött a szobába, s azzal a vérfagyasztó vidámsággal üdvözölt, amelyet némelyek a kora hajnali órákra tartogatnak. Bekacsázott Rafael szobájába is, és hallottuk, amint a fiú érthetetlen nyögésekkel válaszol Paula friss és fürge kérdezősködésére. Kint még sötét volt, de a kabócák ciripelésébe már bele-belekukorékkolt egy-egy álmos kakas.

Megjelent Rafael. Öltözéke gatyából és szemüvegből állott.

– Az a nő – nyafogta –, ő úgy örül, mikor felébreszt... én őt nem szeretem.

– Nem árt, ha egyszer idejében felkelsz-mondtam –, úgy töltöd a fele életedet, mint egy alvajáró, mint egy téli álmát alvó medve.

– Ki korán kel, aranyat lel – tódította kenetteljesen Jacquie, és elfojtott egy ásítást.

– Így jössz? – kérdeztem értetlenül bámuló tolmácsunkat. – Vagy felveszel valamit?

Rafael gondterhelten ráncolta homlokát, úgy igyekezett kibogozni a kérdésem mélyén rejlő értelmet.

– Én is szívesen mennék így – folytattam szellemesen –, ez a szerelés ellenállhatatlan... és

ha még a szemüvedet is itthon hagyod, legalább nem látod majd a szúnyogokat.

– Én nem értem, Gerry – nyögte ki nagy sokára Rafael. Angolsága nem tündöklött e korai időpontban.

– Nem baj. Húzz magadra valamit... az *autovía* nem vár.

Fél óra múlva már zakatolt velünk az *autovía*. A folyóról felszálló ködben opálos volt a hajnali fény. Túl a falu határán elmaradt mögöttünk a nyomunkat lihegve kergető utolsó kutya is, a fák mögül felemelkedő nap hirtelen fényözönnel árasztotta el a világot, minden szint lemosott a keleti látóhatár pereméről, mi pedig a síneken imbolyogva, tántorogva hatoltunk egyre mélyebben a Chaco erdejébe.

A fák nem nőttek magasra, de olyan sűrűn, hogy az ágaik összefonódtak; alattuk az elmocsarasodott talajt benőtte a dúsan tenyésző növényzet: tüskés bokrok és, bármennyire hihetetlen, kaktuszok. Némelyikük olyan volt, mint a peremüknél összenőtt zöld tányérok sorozata, amelyet sárga töviskötegek és halvány mályvaszínű virágok borítanak; mások polipra emlékeztettek, hosszú karjaikat szétterpesztették a földön, vagy tüskés öleléssel fonódtak a fatörzsekre: akadt olyan is, mint holmi dundi zöld kucsma, fekete sündisznótüske-fátyollal borítva. Egynémely zöldellő, virágzó kaktusz húsos testét félig elborította a víz. Az *autovía* sínjeinek közén néhány ujnyi magas kis növény tenyészett igen dúsan; tölcser alakú finom virága bíborvörös. Helyenként annyira sűrűn nő a vágányok közt és a sínek mellett, hogy úgy éreztem, végeérhetetlen virágágy mentén utazunk.

Az erdőt olykor többhektárnyi és magas, lángszín virágokkal tarkított, nagy füves mező váltotta fel, amelyet pálmások szabdaltak – lehajló, hatalmas leveleivel minden egyes fa akár egy-egy égre robbanó zöld rakéta.

Ezek a füves mezők teli voltak szórva tirannuszokkal – ez a madár körülbelül akkora, mint a veréb, a háta szurokfekete, melle és nyaka hermelinfehér. Száraz gallyakon, elszáradt fákon üldögéltek, egyikük-másikuk fel-felröppent, elkapott egy arra szálló bogarat, azután visszatért örhelyére; mellénye úgy fénylett, csillogott a fűben, mint a hullócsillag. A helybeliek gyönyörű néven – *flor blanca*, vagyis fehér virág – emlegetik ezt a madarat. Itt tehát egy mezőre való repülő virág; felrebbennek, lecsapnak, fénylik a mellényük, mint a vízen tükröződő napsugár patyolatfehére.

A táj legdöbbenetesebb fájának törzse a tövénél felpuffadt: szakasztott olyan volt az alakja, mint a boroskancsóé. Kurta, göcsörtös ágait csak tessék-lássék díszítette néhány halványzöld levél. A fák kis csoportokba tömörültek, és azt a benyomást keltették a szemlélőben, mintha annyi nedvességet szívtak volna fel a talajból, hogy a törzsük pókhassá duzzadt.

– Hogy hívják ezt a fát, Rafael? – igyekeztem túlkiabálni az *autovía* kalatolását.

– *Palo borracho* – felelte Rafael. – Látod, milyen, Gerry – nagyon kövér, igaz? Azt mondják, ők nagyon sokat ittak, ezért úgy hívják őket, hogy részeg bot.

– Részeg bot... milyen pompás név. És milyen pompás a helyük is... részegnek látszik az egész erdő. Csakugyan, olyan volt az egész táj, mintha a természet hatalmas pia-partira invitálta volna a mérsékelt égövi, szubtrópusi és trópusi növények fantasztikus keverékét. A pálmák, a csapzott fejükkel, ernyedten támasztották a pultot, mint megannyi hivatásos kocsmatöltelék; a tüskés bokrok ittasan akaszkodtak össze; egymás mellett foglaltak helyet jól öltözött virágok és borotvátlan kaktuszok; és mindenütt a *palo borracho*, puffadt sörhasával, dülöngélve. A virágos tömegben pedig tirannuszok sürgölődtek, megannyi takaros, aprócska pincér, makulátlan hófehér ingmellben.

A környék egyik hátrányáról kaptam szemléltető bemutatót, amikor egy kanyarban pálmákkal övezett szépséges mocsárvidék tárult elénk, és négy hatalmas jabiru legelészett rajta. Lassan, méltóságteljesen vonultak a füves területeken meg a csillogó vizű árkokban, s, ellenállhatatlanul egy hajdan látott körmenetre emlékeztettek, ahol néger papok vonultak fehér karingben. Testük patyolatfehér; fejük és elmélkedő modorban a felhúzott válluk közé

dugott csőrük szénfekete. Lassan, elgondolkodva lépdelték a vízben, olykor megálltak, fél lábon, és szelíden megvonták szárnyukat. Szerettem volna néhány percig figyelni őket, ezért szóltam a vezetőnek, hogy álljon meg. Csodálkozó pillantást vetett rám, aztán csikorogva fékezett az *autovía*, vagy tizenöt méterre a gólyáktól, akik ránk se hederítettek. Épp hátradőltem kényelmesen a fapadon és a látcsőért nyúltam, amikor egy elképzelhetetlen méretű, zebracsíkos szúnyog szállt fel a mocsárról, bezúgott az *autovía*-ba, és a karomra telepedett. Nemtörődöm módon odacsaptam, és szememhez emeltem a távcsövet. De menten le is eresztettem, mert most a lábszáramra kellett csapkodnom, amelyet négy szúnyog támadott meg. Körülpillantottam, és elszörnyedve láttam, hogy amit a fű fölött lebegő páragomolynak véltem, valójában szúnyogfelhő: izgatott, éles nyüszítéssel szállták meg az *autovía*-t. A felhő másodpercek alatt beborított bennünket: szúnyogok tapadtak arcunkon, nyakunkon, karunkon, még a nadrágunk szárán is, és csípésük a vásznon át sem veszített hatékonyságából. Csapkodtam, szitkozódtam, és szóltam a vezetőnek, induljon, mert lelkesedés ide, lelkesedés oda, az adott körülmények között lehetetlen a madármegfigyelés. Az *autovía* tovazakatolt, a szúnyogok java része elmaradt, de néhány szívósabb példánynak sikerült kitarania mellettünk még vagy fél mérföldön át. Ahányszor megálltunk, újabb támadás zúdult ránk, s ez meglehetősen csökkentette a kirándulás élvezetét, hiszen ha csak tíz percet álltunk, máris az örületbe kergettek a szúnyogok. A vadászat és kivált a filmezés persze szörnyen kínos és idegesítő volt; amikor a lencsével meg a fénymérővel bajlódtam, valakinek ott kellett állnia mellettem, és egy kalappal távol tartani valamelyest a bestiákat, egyébként nem tudtam összpontosítani a figyelmemet, arról nem is beszélve, hogy alaposan megtépázta az idegeimet a mulatság. Mire délután visszaérkeztünk Puerto Casadóba, körülbelül hatméternyi filmet vettem fel, és mindhármunkat dagadtra, vörösre csíptek a szúnyogok. Arra azonban igen jó volt ez az első, felettébb kellemetlen kirándulás, hogy ízelítőt kapjak leendő működési területünk természetéből meg a várható nehézségekből. Most aztán istenigazából neki kell látnunk, hogy megismerkedjünk az állatvilággal a Részeg Erdő szúnyog lepte mélyén.

NEGYEDIK FEJEZET

A narancs-armadilló

Negyvennyolc órával megérkezésünk után bukkant fel házunkban a Puerto Casadó-i lakosok által fogott első példány. A legsötétebb, legkomorabb hajnali órán, mikor a kabócák és a levelibékák hangversenye igyekszik túlzengeni a helybéli kakasok kórusát, álmomból olyan harsány és méltatlankodó üvöltés ébresztett, hogy minden egyéb hang elhalványult mellette. Felpattantam az ágyban, és Jacquie-re bámultam, ő vissza rám, nem kevésbé döbbenet. Mire megszólalhattunk volna, újabb fülsiketítő kiáltás harsant, melynek forrását ezúttal a konyhában véltem megtalálni. Ezután éles és érthetetlen karattyolás következett, guarani nyelven.

– Jóságos égi – hüledezett Jacquie. – Hiszen ez Paula... Mi történhet odakint?

Kimásztam az ágyból, és a papucsomat keresgéltem. – Úgy hangzik, mintha épp erőszakot követnének el rajta – véltem.

– Lehetetlen – motyogta álmosan a feleségem. Amiatt nem sikoltozna.

Helytelenítő pillantást vettem rá, azután kikapogatóztam a párába burkolt hátsó verandára. Még épp idejében, hogy szemtanúja lehessen a konyhában zajló fölöttébb különös jelenetnek. Az ajtó tárva-nyitva, keretében, a tűz rózsapiros izzásának hátterével, ott áll

házvezetőnőnk, karja összefonva, dús keble hullámszik az imént észlelt guarani pergőtűz kibocsátásának fáradalmaitól. Előtte egy kicsi, vézna indián álldogál, rongyos mellényben, nadrágban, fél kézzel egy rozoga szalmakalapot szorongat, a másikban egy futball-labdát. Az indián halkán, csillapítólag beszél Paulához, majd feléje s nyújtja a futballt. Paula undorral hátrál, újabb méltatlankodó üvöltést ereszt meg, hangerejétől egy jókora varangy, amely eddig a konyhaajtó mellett üldögélt, rémülten kiszökken a sötét hibiszkuszbokrok biztonságába. Az indián, akit keményebb anyagból gyúrtak, szalmakalapját leteszi a padlóra, belerakja a futballt, és hadonászva karattyol valamit; Paula mély lélegzetet vesz, majd nekilát, hogy egy újabb gyalázkodásözönnel végképp megsemmisítse. Két ember, aki hajnali ötkor nekigyürkőzik, hogy a guarani nyelvet alkotó hurutos gágogással túloldítsa egymást – kissé sok volt érző keblemnek.

– Hé! – üvöltöttem el magam. – *Buenos días*.

A hatás nem maradt el. Az indián fölnyalabolta a kalapját, futballostul, szakadt ingéhez szorította, és hajlongva kihátrált az árnyékba. Paula rántott egyet keblén, kicsiny, de kecses bókot vágott ki, majd felindulástól remegve hullámszott felém.

– Ah, *senor* – pihegte, és forrón összekulcsolta kezét. Ah, *senor, que hombre... buenos días, senor... yo lo siento...* Csúnyán néztem rá, majd elővettem legfolyékonyabb spanyolságomat.

– *Hombre* – mutattam az indiánra, aki a mimikri iránt tökéletes érzékkel olvadt a háttérbe –, *hombre... porque usted argumentos?*

Paula kirohant, és előrángatta az árnyékból a vonakodó indiánt. Elém taszigálta – az csak állt és lógatta a fejét –, majd hátrált, és fenséges gesztussal rászögezte kövér, barna ujját:

– *Hombre* – szólt, és hangiját megremegettette a szenvedély –, *mal hombre*.

– Miért? – kérdeztem. Szívemből szántam az indiánt. Paula úgy nézett rám, mint az eszementre.

– *Por qué?* – ismételte. – *Por qué?*

– *Por qué* – bólintottam, és úgy éreztem magam, mint egy egyszemélyes operettkórus.

– Mire, *senor* – mondá Paula –, ide nézzen! – azzal kiragadta az indián kezéből a kalapot, futballostul, és elém tartotta. Most már közelebről láttam, ha árnyékban is, és megállapíthattam, hogy a vészes felháborodást keltő tárgy kisebb, mint egy futball, de nagyjából olyan formájú. Mind a hárman némán bámultuk vagy egy percig; ekkor Paula teleszívta tüdejét levegővel, és spanyol szavak pergőtűzét zúdította rám, amiből egyetlen, sűrűn ismétlődő szót értettem meg: *hombre*. Úgy éreztem, sürgős segítségre szorulok.

– *Momento!* – emeltem fel a kezem, sarkon fordultam, és becsörtettem a házba.

– Mi a csuda folyik odakint? – tudakolta Jacquie.

– Halvány fogalmam sincs. Paulát szemmel láthatólag vérig sértette egy indián, mert el akart adni neki egy szilvapudingot.

– Szilvapudingot?!

– Vagy szilvapudingot, vagy futball-labdát. Vagy a kettő elegyét. Hívom Rafaelt, hámozza ki, miről van szó.

– Szilvapudingot?! Képtelenség.

– Az-e? Ne feledd, a Chacóban vagyunk. Itt semmi sem lehetetlen.

Rafael szobájában a szokásos látvány fogadott: tolmácsunk gombóccá gömbölyödve feküdt az ágyában, és a fölötte tornyosuló ágyneműtömeget megremegettette a horkolása. Lehántottam róla az ágyneműrétegeket, és a fenekére csaptam. Rafael felnyögött. Még egyet csaptam rá, mire felült, és tátott szájjal meredt rám.

– Ébresztő, Rafael. Gyere ki, és fordíts. – Jaj, Gerry, most nem – nyöszörgött, és rövidlátói pillantással az óráját fürkészte. – Nézzed, ő még csak öt harminc... Nem tudok.

– Mozgás – szóltam kérlelhetetlenül –, ki az ágyból. Állítólag te vagy az expedíció tolmácsa.

Rafael feltette a szemüvegét, és borzas méltósággal mért végig.

– Én tolmács vagyok, igen, de én nem vagyok tolmács reggel ötkor.

– Elég a szövegből. Kapj magadra valamit, és gyerünk. Kint van Paulánál egy indián, és összekaptak valami futbalszerúségen... Egy szót sem értek az egészből, úgyhogy gyere, légy szíves, és fordíts.

– Hogy imádom ezt a Chacót! – fohászzkodott keservesen Rafael. Felrángatta cipőjét, aztán nyögve, ásítózva követett a konyhába. Paula és az indián még akkor is ott állt, a futball meg az indián kalapjában nyugodott.

– *Buenos días* – szólt Rafael, álmos pislogás közepette –, *qué pasa?*

Paula keble megemelkedett. Házvezetőnőnk ezután előadta Rafaelnek a történetet, közben csudálatos, rengőhúsú pantomimet lejtett a verandán, s csak egyszeregszer szakította meg a produkciót, és szegezte vádlón az ujját a néma bűnösre meg a szilvapudingra. Végre valahára kifulladt és megállapodott; pihegve dőlt a falnak, pufók kezével támogatva hullámzó idomait.

– Nos? – sürgettem az ámuló Rafaelt. – Mi ez az egész?

Rafael megvakarta a fejét.

– Én nem értem nagyon jól, Gerry – rebegette.—Azt mondja, ez az ember valami rossz dolgot hoz... izé... hogy is mondják? illetlen dolgot. Azután azt hazudja Paulának, hogy te megveszed.

– De hát az ég szerelmére, mi ez a nyomorult vacak?!

Rafael elhadart egy kérdést a szilvapuding-tulajdonosnak, mire az felpillantott, és röstelkedve elmosolyodott.

– Bicho – szólt az indián, és előrenyújtotta kalapját. Mármost az első, és – legalábbis számomra – legfontosabb szó, amelyet Dél-Amerikában megtanultam, a bicho volt. Jelentése: állat. Ezzel az átfogó szóval jelöltek minden rendű és rangú élőlényt, mi sem természetesebb hát, mint hogy ezt véstem legelőször az emlékezetembe. Amint tehát az indián kiejtette a varázsigt, menten rádöbbsentem, hogy amit én szilvapudingnak véltem, élőlény. Harsány örömujjongással taszítottam félre Rafaelt, és ragadtam ki a szalmakalapot a kis indián markából. Berontottam a konyhába, hogy a kalap tartalmát a petróleumlámpa fényénél vehessem szemügyre. A kalapban, labdává kucorodva, egy teremtmény feküdt, amellyel már rég szerettem volna ismeretségbe kerülni: háromöves armadillo volt.

– Rafael! – kiabáltam izgatottan. – Gyere gyorsan, nézd meg!

A fiú bejött a konyhába, és a két markomban tartott teremtményre bámult.

– Micsoda ez, Gerry? – kérdezte kíváncsian.

– Armadillo... tudod, peludo, a kisebbik fajta, amelyik labdává gömbölyödik... mutattam neked a képét.

– Ó, igen – bólintott Rafael. Már felrémlt neki valami. – Itt úgy hívják, hogy *tatu naranja*.

– Mi az a *naranja*? – érdeklődtem.

– Hát narancs, Gerry, tudod, olyan gyümölcs.

– Persze, persze, hiszen olyan, ha összegömbölyödik, mint egy jókora narancs.

– Kell neked? – bökte meg Rafael óvatosan az állatot. – Uramisten, hát hogyan! Nagyon is kell, méghozzá nem egy, hanem sok. Kérdezd meg, hol fogta, mennyit kér érte, és tud-e többet is szerezni.

Rafael az indiánhoz fordult, aki sugárzó arccal állt az ajtóban.

Az emberke a kérdések hallatán hevesen bólogatott, majd akadozó spanyolsággal mondott valamit. Rafael meghallgatta, aztán felém fordult:

– Azt mondja, tud szerezni neked sokat, Gerry. Ilyen rengeteg az erdőben. Akarja tudni, hogy mennyi kell neked.

– Hát legalább hat... De mit kér érte?

Rafael tíz percig alkudozott az indiánnal, majd újból felém fordult:

– Jó lesz öt *guarani*?

– Igen, ez tisztességes ár. Megfizetem. Kérdezd meg, Rafael, légy szíves, hogy meg tudja-e mutatni azt a helyet, ahol ez az állat él.

Rafael újabb tolmácsolásba bonyolódott az indiánnal.

– Igen, azt mondja, meg tudja mutatni... de az erdőben van, Gerry... Lovon kell menni, tudod.

– Nagyszerű! – örvendeztem. – Mondd meg neki, hogy jöjjön vissza délután, elmegyünk, és keresünk néhányat.

Rafael közvetítette ajánlatomat, az indián bólogatott, és széles, barátságos mosolyt vetett rám.

– *Bueno... muy bueno* – viszonztam a mosolyt –, most pedig hozom a pénzt.

Besiettem a házba; még akkor is gyengéden szorongattam az armadillót. Hallottam, hogy Paula az elszörnyedéssel elegy lemondás sikolyát hallatja, de nem voltam olyan hangulatban, hogy ápolgassam sértett érzelmeit. Jacquie még akkor is az ágyban ült, és komoran szemlélte karján a szúnyogcsípéseket.

– Nézd, mit szereztem! – szóltam vidáman, és az ágyára gurítottam az állatkát.

A nem mindennapi példány megszerzése fölötti örömben feledtem, hogy feleségemnek nem vált még vérévé az állatgyűjtés. Ledobta magáról a takarót, és olyan ugrással szökkent a szoba túlsó sarkába, hogy egy balerina is megirigyelhette volna. Biztos menedékéből vetett ádáz pillantást szerzeményemre.

– Mi ez? – tudakolta.

– Úristen, drágám, te meg mit ugrálsz, akár a bolha?! Mi volna – armadilló. Tökéletesen ártalmatlan.

– Azt én honnan tudhatom? – vágta oda Jacquie. Berontasz, és rám dobod azt az izét. És lennél olyan szíves leszedni az ágyamról?

– De ha mondom, hogy nem bánt! Becsületszavamra, ártalmatlan.

– Persze, persze, drágám, elhiszem, de valahogy nem szeretnék az ágyban hancúrozni veled hajnali ötkor. Mért nem rakod a saját ágyadba?

Engedtem a felszólításnak: a bajkeverő állatot gyengéden áttelepítettem az ágyamba, és kimentem fizetni az indiánnak. Amikor Rafaellel visszatértünk a házba, Jacquie az ágyában ült, egy vértanú arckifejezésével. Ágyamra pillantottam, ám legnagyobb elszörnyedésemre az armadilló eltűnt.

– Ne aggódj, drágám – fuvolázta hitvesem –, az aranyos kis jószág beásta magát.

Beletúrtam az ágynemű közé, és éreztem, amint az armadilló vadul vergődik a rátekeredő lepedőben. Kihalásztam, mire nyomban labdává gömbölyödött. Leültem az ágyra, és szemügyre vettem szerzeményemet. Így, összegömbölyödve, körülbelül akkora és olyan formájú volt, mint egy kisebb dinnye; a labda egyik felén a három csík, amelynek a nevét köszönheti: sarokpánt-szerepet betöltő vékony, szürkés rózsaszín bőrszegéllyel elválasztott három szarusáv; a labda másik oldalán pedig látható, hogyan illik bele a feje meg a farka a páncélszerkezetbe. Két végződését hegyes szögű egyenlő szárú háromszög alakú, göcsörtös, bibircsókös páncélréteg védi. Amikor a fej és a fark összegömbölyödik, ez a két páncélrész egymás mellé kerül, fejtől-lábtól, s együttesen széles háromszöget alkot és eltorlaszolja az armadilló puha hasi részéhez vezető sérülékeny bejáratot. Világosban ez a páncél halvány borostyánszínű, és olyan, mintha finom mívű mozaik lenne. Hallgatóságomnak bemutattam a teremtmény külső anatómiájának csodáit, majd letettem a padlóra, és csöndben vártuk, hogy kibontakozzék. A labda néhány percig mozdulatlan maradt; azután megrezzent, és rángatózni kezdett. A fej és a fark háromszöge között repedés támadt, szélesedett, majd előbukkant rajta egy kis malacorr. Az armadilló ezek után már fürgén folytatta a kibontakozást. Felpattant, akár a hasadó bimbó, és mi megpillantottuk a piszkosfehér szőrrel borított ráncos, rózsaszín hasat, a kis rózsaszín lábakat, meg a bánatos, miniatűr disznóarcot, kiguvadó, kerek

fekete szemmel. Ezután hanyatt hengeredett és felállt, s ekkor már csak a lába hegye meg néhány szőrszál látszott ki a páncél alól. Domború héja alól tüskés-görcsös harci buzogányként meredt ki a farka. A másik végén a feje állt ki, bütykös páncélzatának háromszögű sapkájával, s kétoldalt kihajtott belőle apró, az öszvérehez hasonló füle. A szarusapka alatt megpillantottam a csupasz orcákat, a rózsaszínű orrot, a gyanakvó, apró szempár pedig úgy csillogott, mint két csepp kátrány. Hátsó lába hengeres, körme rövid és tömpe – a láb egyébként miniatúr orrszarvúéra emlékeztetett. Elülső lába annyira más volt, mintha egy másfajta állatnak lett volna a tartozéka: mindegyiken három görbe karom díszelgett, a középső a legnagyobb, és egészében holmi ragadozó madár karmára hasonlított. Hátsó fertályának súlyát lapos hátsó lába viselte, elülső fertályáé azonban erre a nagy karomra nehezedett, úgyhogy a talp nem érte a földet, azt a képzetet keltve, mintha az állatka lábujjhegyen állna.

Egy pillanatig nem mozdult, csak az orra meg a füle rezdült idegesen; azután nekiveselkedett. Apró lábai mozgásba lendültek, méghozzá olyan sebesen, hogy pacnivá mosódtak a páncél alatt, a karmok egyenletes kliketi-klakkot vertek ki a betonpadlón. A test mozgásának teljes hiánya ezzel az ütemes körömkoppanással párosulva inkább fura felhúzó játéokra, mint élő állatra vallott, s a hasonlóságot csak fokozta, amikor az armadilló nekirohant a falnak, amelyet láthatólag nem vett észre. Kitörő nevetésünk hallatán egy pillanatra megtorpant, védekezően rándult egyet és már-már összegömbölyödött, amikor azonban elhallgattunk, megszimatolta a falat, és öt percen át igyekezett a karmaival átfúrni magát rajta – sikertelenül. Fel is adta, megfordult, szorgosan végigzakatolt a szobán, és eltűnt az ágyam alatt.

– Szakasztott olyan, mint egy óriási pincebogár – suttogta Jacquie.

– Nekem tetszik ez a *bicho*, Gerry – közölte hangos suttogással Rafael, és szemüvege mögül sugárzó pillantást vetett ránk. – Éppen úgy megy, mint egy tank, nem?

Az armadilló elzakatolgatott egy darabig az ágyam alatt, majd hirtelen előbukkant, és tovasurrant az ajtó felé. Sajnálatos módon Paula épp ezt a pillanatot választotta arra, hogy irdatlan tömegével belibegjen a szobába, kezében a tálcával, azon meg a reggeli teánkkal. Mezítlábas közeledte hangtalan lévén, az armadilló (akinek a látása hagyott némi kívánnivalót) nem szerzett tudomást a jelenlétéről. Paula viszont a tálca és a kebel együttes közben jötte miatt nem látta a padlót, amikor megállt az ajtóban, és sugárzóan ránk mosolygott:

– *Buenos días* – üdvözölte Jacquie-t –, *el té, senora*.

Az armadilló odasurrant Paula lábához, megállt, megszaglásztta az új akadályt, s mivel puhának ítélte, úgy határozott: átassa magát rajta. Mielőtt akár megmozdulhattunk volna, karmát kísérletképpen már bele is vájta Paula nagylábaujjába.

– Madre de Dios! – sivította Paula, e rövid felkiáltásban is túltéve aznap reggeli valamennyi hangbéli teljesítményén.

Hátamenetben kiugrott az ajtón, csodával határos módon nem ejtette le a tálcat, alig tűnt el azonban a sötét nappaliban, a tálca megbillent, egy kancsó a padlóra zuhant, összetört, és az állat elé valóságos tejtó terület. Gyanakodva megszimatolta, tüszentett, megint szimatolt, aztán gyorsan lefetyelni kezdett. Rafael meg én, a nevetéstől elgyengülten, a nappaliba tántorogtunk, hogy lecsillapítsuk háborgó házitündérünket, és megszabadítsuk a tálcatól. Amikor a tálcat bevittem a hálószobába, észrevettem, hogy az armadilló, aki, úgy látszik, megelégette a lármát, tovazakatolt és egy rakás bőrönd mögött keresett menedéket. Némileg érzékeltetheti erejét az a tény, hogy a halmazban valamennyi bőrönd pukkadásig volt tömve filmekkel, elemekkel és egyéb súlyos felszereléssel, s nekem nagy erőfeszitésembe került egyet is megemelni. Hanem mihelyt ez a kisjószág úgy ítélte, hogy a bőröndök mögött várja a biztonságos menedék, orrát bedugta a fal meg a bőröndök közötti részbe, és olyan könnyedén tolta félre az egész rakást, mint megannyi kartondobozt. Eltűnt a szemünk elől, vadul

kotorászott, aztán elcsendesedett. Elhatároztam, hogy békén hagyom, míg meg nem teázunk. Rafael megint megjelent, szemüvegét törölgette és kuncogott.

– Ez az asszony – mondta – nagyon sok lármát csinál. – Hoz egy kis tejet?

– Igen, én mondtam neki. Tudod, Gerry, ő nem tudja, miért kellene neked a bichos.

– És megmagyaráztad?

– Igen, én megmondtam neki, mi csak azért jöttünk a Chacóba, hogy *bichó*-kat szerezzünk a *zoológicó*-knak. – No és mit szólt ehhez?

– Azt mondta, minden *gringo* bolond, és reméli, Isten megóvja őt – felelte vigyorogva Rafael.

A még akkor is minden ízében remegő Paula felszolgált a reggelit, utána pedig munkához láttunk. Ketrecet fabrikáltunk az armadillónak, méghozzá optimista módon akkorát, hogy több is elférjen benne, ha szerencsésen megszerezhetjük az áhított példányokat. Ezek után kiástam a kis bestiát a bőröndök mögötti szentélyből. Nem volt könnyű munka: annyira beékelődött a kofferok meg a fal közé, mint szög a fába. Mihelyt nagy nehezen előkotortam, menten elkezdett gömbölyödni, és halk sziszegést hallatott; ahányszor hozzáértem az orrához vagy a farkához, összehúzódkodott és méltatlankodva aprócskát horkant. Kiabáltam Jacquie-nek, hozza már a magnót, s amikor elhelyeztük, és a mikrofon ott lógott néhány ujjnyira az állattól, gyengéden megérintettem az orrát. Erre mit csinál: némán labdává gömbölyödik, és ott hever mozdulatlanul. Semmiféle hízelgés, koppintgatás, vakargatás nem vehette rá, hogy megismételje az iménti hangot. Végül undorral begurítottuk a ketrecébe, csináljon, amit akar. Csak másnap sikerült felvennünk liliputi méretű mérges horkantását.

Délután, három depressziós lovat vezetve, megjelent az indián. Felfegyverkeztünk zsákokkal, madzaggal, az állatgyűjtő egyéb kellékeivel, és elindultunk narancs-armadilló-vadászatra. Végiglovagoltunk a falun, azután vagy két mérföldön át követtük a vasútvonal mentén futó csapást. Vezetőnk lova ezután levezette a sort a partoldalban, és egy keskeny, kanyargós ösvényen átvergődött a sűrű túskebozót meg a terpeszkedő kaktuszok között. Sebese verdeső szárnyainak páráján át zöld-aranyban villózó kolibri függeszkedett és táplálkozott egy fehér szulákon, úgy méternyire a fejem fölött. Amikor áthaladtunk alatta, felnyúltam: hirtelen doromboló hang hallatszott, és a madár eltűnt – a trombitakelyhű virág bókolt csak a szárnyai keltette szellőben. Nagy a hőség ilyenkor: az a száraz, szűrős hőség, ami kiszívja az emberből az utolsó csepp nedvességet; még kalapom széles karimája alatt is összehúztam a szememet, annyira gyilkos olt a fény. Körös-körül olyan fülsértő kórusban imádták a kabócák a napot, mintha nem is kívülről hallatszanék a hang, hanem a koponyánk visszhangzó mélyéből.

A sűrű, tüskés bozótnak egy csapásra vége szakad: tágas füves mezőre lovagolunk ki, amelyet szabályos sorokban díszítenek az óriási pálmák, üstökük meg sem moccan a napsütésben, törzsük árnyéka tigriscsíkosá mintázza az aranyló fűvet. A fűben két fekete fejű batla lépked – takaros fekete bajszot viselnek, és fahéjszínszürke-fekete ruhát –, hosszú, sarlóforma csőrükkel szondázzák a vízzel teleszívott földet. Amikor megpillantanak bennünket, felszárnálnak a pálmatorzsek között, mély, nyers hangjukon rikoltozva: – Kronk... kronk... akronk... – A füves mezőt középtájt csodálatos páráskék virágok széles, kanyargós csíkja szeli át – úgy húzódik mindkét irányba, mint egy patak, s ahogy közelebb érünk, észreveszem, hogy valóban az, csak hogy annyira sűrűn benötte ez a kék virágú vízínövény, hogy a víz láthatatlan. A kéken párálló virágok alatt összefonódó fényes levelek zöldellnek. A kékség oly tiszta és finom, mintha egy égfosztlány libbent volna alá s telepedett meg a barna pálmatorzsek közén.

Lóháton szeltük át a folyót, a paták összeúztak növényt, virágot, és csillogó víz keskeny ösvénye maradt a nyomukban. Fekete-vörös szitakötők döngtek halkán körülöttünk, áttetsző szárnyuk kacsingatott a napon. A túloldalra érve, ismét a pálmaerdő árnyékában, megfordultam a nyeregben, és hátranéztem a kék virágok pompás ösvényére, amelyen át

utunkat úgy jelezte a villózó víz csíkja, mint a nyári égbolton végighasító villám.

Áthaladtunk a pálmák forró árnyékán, visszaértünk a tüskés bozótba, felriasztva egy magányos tukánt. Irdatlan csőre kikericsárga, szeme körül kék folt díszleg, tollazata takaros, fekete, ingmelle makulátlanul fehér mintha egy pojáca öltött volna frakkot, de bohócsminkjét az arcán felejtette. Figyelte közeledésünket, fejét ide-oda fordította, halk, cirpelő, sípoló hangokat hallatott szakasztott, mintha egy olajozatlan, ösöreg óra készülne ütni. Egyik lovunk felhorkant, a tukán megrémült, nagy csőrét csattogatva, fura, rémült vakkantásokat hallatva belevetette magát az ágak szövevényébe.

A tüskebozót fokozatosan ritkult, hamarosan csoportokra, foltokra szakadozott, közöttük fehéres, homokos földdel borított területek, amelyeket zsombékok, kaktuszcsoportok pettyeznek. A nap majdnem fehérre szívtá a füvet, a földet kemény kéreg borítja, amelyet halk roppanással tör át a lovak patája. A napszitta fű és a homok fehéret csak a kaktuszok zöldje tarkítja: családjuk különös vegykonyhája megőrzi a harmatot, a ritka esőt, szűrős tagjaik húsában raktározzák el, és azon élnek, mint a téli álmát alvó állat az ősszel felhalmozott zsírrétegen. Ez a táj néhány ujjnyival a környező terület fölé emelkedik, következésképpen nem olyan nedves, szivacsos, mint az eddig látottak; a kis emelkedő körvonala jóformán észrevehetetlen, de ahhoz elegendő, hogy száraz szigetet alkosson a mocsaras földek közepén. A Chaco beláthatatlan, egyenletes laposából hatujjnyira kitüremelő földdarab itt már hegynek számít. Rafael gyors tanácskozást folytatott vezetőnkkel, majd mellém kormányozta lovát.

– Itt találjuk a *tatu*-t, Gerry – magyarázta, és szeme izgatottan csillogott szemüvege mögött. – Mi nem lovagolunk egymás mellett, igen? Mi láncot alkotunk, igen? Amikor meglátod a *tatu*-t, siettesd a lovadat, és a *tatu* mindjárt labda lesz.

– Úgy érted, hogy nem szalad el?

– Nem, az indián azt mondja, ő megáll, és labda lesz.

– Meglehetősen valószínűtlenül hangzik – ingattam kétkedően a fejemet.

– Nem, Gerry, így igaz.

– Akkor pedig a *tatu* szörnyen ostoba állat. – Igen, az indián mondja, hogy *muy estúpido*.

Láncba szakadozva, némán lovagoltunk, egymástól ötven-ötven méternyire kormányoztuk lovunkat ki-be a tüskebokorcsoportok közé. Más hang nem hallatszott, csak a kabócák idegtépő kiáltozása, a lovak patájának halk roppanása, a bőr és a fém finom nyikorgása, csörrenése. Már sajgott a szemem, ahogy a hőségben rezgőcsillámló aljnövényzetet fürkészttem. Tíz guirából álló csapat rebtent fel egy tüskebokorból és szállt el harsány kodácsolással: hosszú, takaros farkukkal olyanok voltak, mint megannyi őzbarna kis szarka.

Egyszer csak tőlem úgy ötvenméternyire, jobbra, megpillantottam egy görnyedt hátú armadillót: felhúzósjáték-modorában zakatolt a zsombékok között. Hatalmas diadalordítással vágtam sarkamat lovam oldalába, amire az oly hevesen reagált, hogy kis híján a kaktuszok közé zuhantam – az mentett csak meg, hogy dicstelenül a nyeregbe kapaszkodtam. A ló nehézkes vágtaiba kezdett, patája alól fröcskölt a fehér homok, ahogy a zsákmány után vetettük magunkat. Vagy tizenöt méternyire lehettünk az állattól, amikor meghallott; megpördült, szimatolt egy kicsit, azután megdöbbenő gyorsasággal labdává gömbölyödött, és ott maradt. Kis csalódást éreztem, hogy a *tatu* valóban olyan buta, mint amilyenek mondják – legalább annyi józan esze lehetne, hogy megpróbál a tüskés bokrok közé menekülni! Vagy hét-nyolc méterre tőle megálltam, leszálltam a nyeregből, lovamat egy fücsomóhoz pányváztam, majd előrementem, hogy felszedjem a zsákmányt. Meglepetésemre azt tapasztaltam, hogy a fű, amely lóhátról rövid szálúnak tűnt, valójában jó magas, és sehogy sem találtam az armadillót. Tudtam, hogy nem lehet messze, és hogy merrefelé kell keresnem, folytattam hát utamat. Nemsokára megálltam és körülnéztem: lovam már elmaradt mögöttem – szemmel láthatóan jócskán több volt közöttünk a távolság hét-nyolc méternél. Bizonyára rossz irányba indultam. Micsoda figyelmetlenség, gondoltam bosszúsan, és

elindultam visszafelé, zezugolva az aljnövényzet között, míg oda nem értem a lovamhoz – az armadillóval azonban nem találkoztam. Elcsüggedtem, bosszankodtam; a kis állat nyilván elmenekült, amikor a rejtekhelye közelébe értem. Mérgesen motyogva szálltam ismét nyeregbe, de majd lepottyantam meglepetésemben, mert úgy hétnyolc méter távolságban; ugyanabban a helyzetben hevert az armadilló. Megint leszálltam, és elindultam feléje, közben meg-megálltam, körülnéztem. Amikor elértem azt a körzetet, ahol rejtőznie kellett, lassan előrementem néhány lépést, majd hátráltam, de ezt többször meg kellett ismételnem, mire rátaláltam az állatkára. Súlyos volt, a nap felhevítette, s miközben felemeltem, magamban elnézést kértem tőle, amiért ostobának minősítettem a taktikáját.

Rafael és az indián után lovagoltam, és az elkövetkező két órában igen óvatosan, lassan haladva a száraz kis földszigeten, hasonlóan egyszerű módon sikerült még három armadillót fognunk. Ekkor már későre járt, utunkat hazafelé vettük az árnyas fák között. Átkeltünk a kék virágfolyón, s harsány felhőben szálltak fel a szúnyogok, elleptek bennünket meg a lovainkat, és úgy telezabálták magukat, hogy vérünkön hízott áttetsző potrohuk olyan volt, mint megannyi lampion. Sötétben értünk a faluba, lovaink fáradtan kocogtak a sáros úton, a jánosbogarak zöld fényű füzérével kivilágított bokrok között, előttünk denevérek cikáztak, pirinyó, jókedvű rikkantásokat eregetve.

Odahaza Jacquie az ablaknál ült, írt, első armadillónk pedig fontosságának teljes tudatában járta körül a szobát. Megtudtuk, hogy pazar délutáni szórakozást talált: a drótot tépdeste le a ketrecéről, s már épp eltűnőben volt a hibiszkuszbokrok között, amikor Jacquie rátalált. Megfogta, majd szabadon eresztette visszatérésünkig a nappali szobában. Míg vacsoráztunk, valamennyi armadillót kiengedtük: a padlón zakatoltak ide-oda, mint egy nyájra való kasztanyett. Az este hátralevő részében Rafaellel lefejtettük a drótot a ketrecről, és farudakkal pótoltuk. Éjszakára a nappali szobában hagytuk a ketrecet, mert meg akartunk győződni róla, megmaradnak-e benne az állatok. Reggelre ugyan látszottak külsérelmi nyomok a rácson, de a ketrec állta a támadásokat, és az armadillók békésen összegömbölyödve aludtak hálószoobájukban.

A ketrecproblémát tehát sikerült megoldanunk, s úgy éreztem, több bajunk nem lesz a háromöves armadillókkal, hiszen természetes körülmények között ezt az állatot a legkönnyebb fogságban tartani. Elégedetten éldegél húson és gyümölcsön, még ahhoz sem ragaszkodik, hogy frisset kapjon mindennap, végtére a természetben kedvenc eledele a férgektől nyüzsgő, rothadó hús. A szakirodalom állítása szerint a háromöves armadilló természetes állapotában rovarokkal és kukacokkal táplálkozik; s én azt gondoltam, ha kezdetben eredeti étrendjén tartjuk a vendégsereget, idővel rászoktathatjuk más eledelre. Órákig gyűjtögettük hát a helybeli rovarvilág ocsmánynál ocsmányabb képviselőit s tálaltuk fel őket az armadillóknak. Várakozásunkkal ellentétben, ahelyett hogy jó étvággal nekiláttak volna az ízes csemegének, az állatok szemmel láthatólag visszariadtak a nagy gonddal gyűjtött kukacoktól, hernyóktól, bogaraktól. Sőt hanyatt-homlok menekültek előlük, a visszatetszés, mi több, az undor mindenjével. E kudarc után a fogságban tartott armadillók szokásos étrendjével próbálkoztam: darált húst kínáltam állataimnak tejjel elkeverve, amiből is a tej egy részét felszürcsölték, a húst otthagyták. Ebben az idegesítő modorban folytatták három napig, úgyhogy végül már attól tartottam, éhségükben annyira legyengülnek, hogy kénytelen leszek őket szabadon eresztani. Merő mizéria volt az életünk, ötpercenként támadt valamelyikünknek holmi ragyogó ötlete, és már szaladtunk is az újfajta csemegével a ketrechez, hátha sikerül kísértésbe ejtenünk az armadillókat, de azok undorral fordultak el, akármivel kecsegtettük őket. Végül a véletlen jóvoltából sikerült olyan kotyvalékot előállítanom, amely megnyerte tetszésüket: összetört banán, tej, darált hús, nyers tojás és nyers velő keveréke volt ez az ínycséség. Az eredmény egy különlegesen gyomorkavaró utcai balesetre emlékeztetett, de armadillóink imádták. Etetéskor valamennyien megrohanták a tányért, körülállták, lökdösődtek, orrukat belefúrták a trutymóba, horkoltak, szuszogtak,

olykor nagyokat tüszögtek, és lefröcskölték egymást az ínycsiklandó kotyvalékkal.

Minekutána sikerült beállítanunk az állatkák étrendjét, azt hittem, túljutottunk az utolsó akadályon, és az állatgyűjtés íratlan szabályai értelmében most már nem lesz velük több bajunk. Egy darabig jól is ment minden. Napközben a hálósobájukban szundikáltak, labdává gömbölyödve, vagy félig kigöngyölt állapotban, oldalt fekve, hogy egyik armadilló pontosan beleillett a másikba. Fél négykor felébredtek, kijöttek a hálósobájukból, balerina módra körültepték a kalitkát, olykor a rácshoz tiktakoltak, kidugták a fejüket, és rózsaszín orrukkal beleszimatoltak a levegőbe: jön-e az ebéd. A hímek néha, nagy ritkán összeverekedtek: egyik a sarokba taszigálta a másikat, aztán megpróbált fejével bebújni ellenfele páncélja alá, hogy felfordítsa; mihelyt amaz az oldalán feküdt, a győztes is oldalára hengeredett, és vadul hadonászva igyekezett a másikat kizsigerelni. Mihelyt felfigyeltem az efféle lovagi tornára, még gondosabban szemmel tartottam az állatokat. Nagyobb kárt ugyan nem tettek egymásban, de megfigyeltem, hogy etetéskor a nagyobbak nekimennek a kisebbeknek, és méretük és súlyuk révén sikerül a kisebbeket, könnyebbeket távol tartaniuk az eleségtől. Úgy határoztam, párokra különítem őket, méghozzá a nagyjából egyforma nagyságúakat igyekszem párosítani. Új ketrecet építettem, amelyet Jacquie Sing-Singnek keresztelt: egy sor "lakás" volt benne, egymás fölött, mindegyik saját hálósobával. Armadilló állományunk közben tízre szaporodott; négy pár volt köztük és két agglegény. Furcsa módomból volt kevesebb; hímet rengeteget hoztak a házunkhoz, de nőtényt csak nagy ritkán sikerült zsákmányolni. A házaspárok szép nyugodtan éltek a Sing-Sing lakosztályaiban, és megszűntek az etetéskor rendezett lovagi tornák.

Egy alkalommal Jacquie épp kiosztotta az ebédjüket, de egyszer csak megjelent, kezében az egyik nagyobb hímmel. Most már annyira kezesek voltak, hogy érintésünkre nem gömbölyödtek össze. Jacquie arcán aggodalom tükröződött, bár az armadilló üdvözülten hevert a markában, míg ő az állatka szőrös, rózsaszín hasát simogatta.

– Nézd csak a lábát – tartotta elém Jacquie az armadillót.

– Mi baja? – kérdeztem, és közelebb hajoltam a szinte hipnotikus álomban szendergő állathoz.

– Nézd csak... csupa seb a talpa a hátsó lábán. – Úristen! Csakugyan. Mit csinálhatott?

– Az az érzésem – sóhajtott Jacquie –, hogy ezekkel a jószágokkal több lesz a bajunk, mint amennyit megérnek... Máris több gondot okoztak, mint az egész gyülekezet együttvéve!

– A többi példány rendben van?

– Nem néztem. Ezt is csak azért vettem észre, mert az ajtóhoz rohant és kiesett, amikor a tányért betoltam. Felemeltem szegényt, és akkor láttam meg a lábát.

Megvizsgáltuk valamennyit, és legnagyobb megdöbbenésünkre valamennyiőjük hátsó lábán hasonló, kerek, hatpennys nagyságú sebek éktelenkedtek. Egyetlen oka az lehetett, hogy ketrecük fapadlója túlságosan kemény, és a rengeteg ide-oda mászkálásban lenyúzódot az érzékeny talpukról a bőr. Ezek után az armadillókat mindennap kivettük a Sing-Singből, sorba raktuk őket a földön – úgy heverték ott, mint megannyi tök –, és penicillinkenőccsel kengettük a hátsó lábukat. A ketrecük padlójával is tennünk kellett valamit. Először vastag földréteget terítettem rá. Ez azonban nem sokat ért, mert etetéskor az armadillók szertelenül fröcskölték az ételt, majd a sár és a velő ragacsos keverékét pasztává taposták, ez mint a beton, úgy megkötött a ketrec padlóján – az armadillók talpán pedig nem kevésbé. Némi kísérletezés után rájöttem, hogy a legalkalmasabb padozat vastag fűrészporréteg, amelyet száraz levelekkel és fűvel borítunk. Ez nagyszerűen bevált, néhány hét alatt a sebek is szépen begyógyultak, és nem is tértek vissza többé.

Az átlagember szemében nyilván úgy tűnik, rengeteg fölösleges bajjal kellett megbirkóznunk egy kicsi és jelentéktelen állat miatt – mi mégis úgy éreztük, fontos győzelmet arattunk. Nehéz természetű és kényes állatot találni és elfogni, megfelelőképpen elhelyezni, megfelelő étrendre szoktatni, megbirkózni betegségeivel és egyéb problémáival –

az állatgyűjtő munkájának megannyi bosszantó, elkésérítő, aggasztó részfeladata, de a leküzdésüknél alig akad izgalmasabb és boldogítóbb diadal. Az az állat, amelyik jól tűri a fogságot, sosem betegszik meg, és megeszi, amit elébe tesznek – a gyűjtő öröme; de a problémás, konok, kényes állat – kihívás, amely ha mégoly kimerítő is, a végső siker esetén maga a boldogság.

ÖTÖDIK FEJEZET

Bichó-k minden mennyiségben

Igyekeztünk, megtámogatva a (Paula által ösztönzött) helybéli férfilakosság segítségével, hamarosan a helybéli állatvilág áradatát eredményezte. Jacquie, Rafael és jómagam látástól vakulásig robotoltunk: ketrecet fabrikáltunk, ketrecet tisztítottunk; etettünk, itattunk; magnetofon felvételeket készítettünk és fényképeztünk. Hárman voltunk, mégsem tudtunk megbirkózni valamennyi munkával. Kénytelen-kelletlen ráálltam, hogy fogadjunk ácsot a ketreckészítéshez. Kénytelen-kelletlen, ugyanis jó adag tapasztalatra tettem már szert efféle mesteremberekkel kapcsolatban a világ különböző részein. Az ács, mint rá kellett jönnöm, szemellenzős fajta. Rendelj nála ajtót vagy asztalt: ha durva kivitelben is, de előállítja a kért tárgyat. Ám fogadj fel egy ácsot, mondd neki, hogy készítsen különféle ketreceket különféle állatok befogadására, és menten kitör rajta az elmebaj. Mire belésulykolod a ketreckészítés alapelemeit, rendszerint itt az idő, hogy szedd a sátorfádat. Nem minden balsejtelem nélkül kértem fel tehát Rafaelt, szólna Paulának, hogy szerezzen ácsot nekünk. Másnap be is állított egy kurta, tömzsi emberke, körülbelül annyira kifejezéstelen arccal, mint egy aranyhal. Rekedt hangon a fülünkbe suttozta, hogy Anastacius a neve. Kimerítő fél órát töltöttünk óhajaink elmagyarázásával, majd átadtunk neki egy ládát, és felkértük: alakítsa át madárkalitkává. Nem telt bele öt perc, és megtudtuk, hogy Anastaciusnak két felettébb idegesítő szokása van: először is, munka közben harsányan és hamisan fütyül, másodsor pedig szent meggyőződése, hogy minden szög önálló életet él, avagy gonosz szellem bújt belé. Anastacius tehát minden szöget halálos csapások sorozatával kalapál a fába, melyek még akkor is záporoznak, amikor a szög feje már réges-régen egy szintre került a deszkával. Ekkor megáll, és szeme sarkából a szögre sandít – láthatólag arra számít, hogy menten kimászik a fából. A szög rendszerint veszteg marad, Anastacius azonban olykor-olykor mozgást észlel, ilyenkor előreugrik, és megsemmisítő csapást mér a renitensre. Valahányszor kivégez egy szöget, harsány és hamis diadalfüttyre fakad. Imigyen munkálkodott tehát Anastacius két óra hosszat az első kalitkán, amikor pedig már valamennyiünket őrlítő fejfájás kínozott, elénk terjesztette munkája gyümölcsét.

Madárkalitkát fabrikálni a világon a legegyszerűbb dolog. Drótból van az eleje, az alján ujjnyi rés, hogy tisztogatni lehessen; kell bele két ülőrúd, és kell rá egy akkora ajtó, hogy beférjen rajta az ember keze. Anastacius fáradságos munkával mesterművet produkált: a kalitka famunkája jobbára elgörcbült és törött szögek hullaháza volt; a dróthálón több jókora horpadás jelezte az alkotó túlbuzgalmát egy-egy makrancos szög üldözésében. Az ajtót, mielőtt becsukták, jószerint lehetetlen volt ismét kinyitni; ha mégis kinyílt valahogy, a kezem nem fért be rajta. A tisztogatásra hagyott nyílást Anastacius oly bőkezűen méretezte, hogy – talán egy túl hizlalt keselyű kivételével – mindennemű madár könnyűszerrel kiröppenhetett.

Némán és komoran szemléltük az alkotást.

- Én azt gondolom, jobb, ha magunk csináljuk, Gerry – szólalt meg nagy sokára Rafael.
- Nem, Rafael, nagyon sok a dolgunk. Kénytelenek leszünk megtűrni ezt a mészárosot,

talán javul valamelyest.

– Ennél rosszabb már nem lehet – vélte Jacquie. Mégis, mit rakjunk ebbe a kalitkába? Valami szelíd jószágot, hogy ha kiszökik, könnyen elfoghassuk.

A Mészáros – mivel ez a név rajta ragadt – az elkövetkező hét során rossznál rosszabb ketrecekot produkált. Csúcsteljesítményét azonban akkor érte el, amikor megkértem, hogy az egyik ketrecet bélelje ki bádoggal. Ehhez azt az újszerű módszert alkalmazta, hogy kívülről húzta be az óriási szögeket, miáltal a ketrec belseje tele volt tépett szélű bádogdarabkákkal, és a szöghegyeknek

valóságos erdeje meredezett belőle. A tákolmány leginkább holmi középkori kínzószerszámra emlékeztetett.

– Hiába, Rafael: mennie kell. Én ezt nem állhatom tovább. Ez az ember egyszerűen örült. Nézd csak meg ezt a ketrecet: hisz ez arra való, hogy megölje az állatot, nem pedig, hogy életben tartsa. Mondd meg neki, hogy nem tartunk többé igényt a szolgálataira; Paula pedig szerezzen valaki mást – de olyat, akibe szorult valami intelligencia.

A Mészáros tehát visszatért a faluba, ahol folytathatta áldásdús tevékenységét, Paula pedig másnap előállított egy vézna, félszeg fiatalembert. Paula közölte, hogy a micisapkás jövevény az új ács, és hosszas előadásban ecsetelte a fiú erényeit és intelligenciáját. Rafael megmutatta neki az általunk készített ketrecekot, a fiatalember gondosan szemügyre vette valamennyit, azután odanyilatkozott, hogy képes lesz ugyanilyeneket előállítani.

– Helyes – mondtam, amikor mindezt lefordították nekem. – Mi a neve, Rafael?

– *Como se llama?* – tolmácsolt Rafael. A fiatalember idegesen vihogott.

– Julius Caesar Centurian! – bökte ki végül.

Julius Caesar Centurian tehát elfoglalta állomáshelyét, és elbűvölő, találékony, szeretetre méltó embernek bizonyult. Mi több: remek ács is volt. Mihelyt átvette a ketreckészítést, menten több időt fordíthattunk az állatok körüli munkára.

Minden állatgyűjteményben akad két-három példány, amelyik különlegesen kedves az ember szívének; nem kell, hogy feltétlenül ritka vagy egzotikus állat legyen, még csak az sem, hogy az átlagnál sokkal intelligensebb. Mihelyt azonban az ember megpillantja, ráébred, hogy ez a jószág ritka és meghatározhatatlan tulajdonságok – nevezetesen báj és egyéniség hordozója, és hogy jelleme megkülönbözteti a tábor többi lakójától. Kezdetben három ilyen állatunk volt a Chacóban; a trióhoz később egy negyedik csatlakozott, amely túltett valamennyin – de róla majd a maga idejében. A három állat a lehető legnagyobb mértékben különbözött egymástól, az azonban közös volt bennük, hogy mindegyikük egyéniség volt, nem csupán egy példány a többi közt.

Az első ezek közül Cai volt, a douracouli majom. Egy meglehetősen visszataszító külsejű indián hozta, aki igen s rozoga szalmakalapot viselt, hosszan lelógó kék szalaggal. Nagyon örültem az új szerzeménynek; szeretem a majmokat, és különösképpen érdekel a douracouli, a világ egyetlen éjjeli majma. Cai akkora volt, mint egy; kisebb macska, és zuzmószerű szőr borította. Mellén a szőr halvány narancsszínű volt, a hasán krémszínű. Pici füle oly mélyen beágyazódott a szőrébe, hogy szinte nem is látszott. Halvány borostyánszínű óriási szemét feketével keretezett fehér szőr vette körül. A nagy szempár körül ez a kettős keret meg a látszólagos fültelenség feltűnő hasonlatosságot eredményezett a bagollyal. Cai igen csapzottan, kócosan, véznán került hozzánk. Az első három napon roppant ideges volt, semmit sem tudtunk kezdeni vele. Karóhoz kötöttük, és egy nagy ládát tettünk mellé, amelybe visszavonulhatott. Kezdetben ott lapult, elbújva a szemünk elől. Ha barátságosan közeledtünk hozzá, riadtan hátrált, nagy szemével rémülten bámult ránk, kis keze reszketett félelmében. Persze ki volt éhezve, és mohón falta az elébe tett ételt. De akármennyire éhes volt, csak akkor jött elő a ládájából, hogy; elfogyassa az eleséget, amikor mi már távolabbra kerültünk. Egy szép napon sikerült gyíkot fognom. Megöltem, odavittem Cai ládájához, leguggoltam, és a tenyeremen a majom elé tartottam a még vonagló hullót. Cai egy pillantást

vetett az ingyencfalatra, és öröme legyőzte óvatosságát. Kiugrott ládjából, halkan, kísértetiesen felnyüsztett, megragadta a gyíkot, és élém kuporodott. Hirtelen rádöbbsent, hogy sokkal közelebb vagyok hozzá, mint ameddig valaha is engedett, s épp visszavonult volna a ládjába, amikor a gyík farka görcsösen megrándult. Cai abban a pillanatban megfedkezett rólam, mélységes koncentrációra valló arckifejezéssel leharapta a farkat, fél kézzel megfogta, és olyan elégedetten rágcsálta, mintha egy szál petrezselyemgyökér volna. Moccanás nélkül ültem, amíg Cai evett, ő meg közben rám bámult, óriási, csillogó szemében óvatos kifejezéssel. Megrágta az utolsó gyíkfalatot, kivette a szájából, jól megnézte, megint megrágta, s végre lenyelte, majd gondosan megvizsgálta előbb a kezét, azután maga körül a talajt: nem maradt-e morzsa az ingyencégből. Ekkor alaposan megvakarta hátsó lábát, combját, felállt, és beügetett a ládjába. Attól a naptól fogva egyre nagyobb bizalommal viseltetett irántam.

Hamarosan rájöttünk: Cai nem szereti, ha a szabadban kötözzük meg. Alighanem mezítelennek, támadhatónak érzi magát. Ezért aztán nekiláttam, hogy ketrecet fabrikáljak neki. Magas, keskeny alkotmány volt, az emeleten kis hálószobával, ahová Cai visszavonulhatott, amikor kedve tartotta. Imádta a hálószobáját, rendszerint egész nap bent üldögélt, csak a fejét meg az elülső mancsát dugta ki az ajtón. Ebben a helyzetben aludt is el. Szeme le-lecsukódott, majd megint felpattant; néhány pillanat múlva megint elbóbiskolt, feje le-lebillent, majd többszöri fel-felriadás után feje a mellére bukott, végül békésen elpihent a mancsán. De amint valami érdekes vagy szokatlan történt, Cai óriási szeme kinyílt, a majmocska nyújtózkodva nézte hálószobájából, mi megy végbe odakint, s izgalomban olykor annyira kifacsarta a nyakát, hogy a feje alulról felfelé nézett; az ember már aggódott: még egy ujjnyi, és lepottyan a nyakáról. Cai, ugyancsak bagolyhoz méltó mozgékonyssággal, hátra is tudta fordítani a fejét, és a háta mögé pillantott. Mérheterlen kíváncsiságában muszáj volt mindent figyelemmel kísérnie, még ha ijesztő volt is a látvány. Olykor tanúja volt egy-egy új kígyó érkezésének: ilyenkor halk, sipító sóhajok sorozatát eregetve lejött, és a rácson át bámulta, tágra nyílt szemében elszörnyedés ült, s minduntalan hátra-hátrasandított a vállán át: nyitva áll-e a menekülés útja. Ha úgy vélte, túlságosan közel van a kígyó, a hálószobájához legközelebbi ágra szökkent, ott ült, szemközt az ajtóval, majd nyakát kicsavarva hátranézett, és a válla fölött figyelt tovább. Teste ekképp pontosan szemben volt a biztonságos visszavonulás útjával, és mégis szemmel tarthatta a hullót. Éjszakai állat létére a nap nagy részét ébren töltötte, és alig történhetett a táborban olyasmi, amit nagy szeme nem vett észre, vagy amihez halk hangja ne fűzött volna megjegyzést.

Egy ízben épp egy korhadt tuskót fűrészeltem föl a fakopáncsnak, és észrevettem, hogy a kéreg alatt jókora, zaftos csótányok lapulnak. Gondoltam, meglepem Cait egy kis csemegével, elfogtam hát a rovarokat, és odavittem a ketrechez. Cai kezét-lábát szétvetve napozott ketrece padlóján, szemét lehunyta, szája mámorosan elnyílt. Amikor szólítottam, felébredt, felült, és kábán pislogott. Kinyitottam ketrece ajtaját, és bedobtam a legnagyobb, legmozgékonyabb csótányt: azt hittem, elszórakoztatja majd Cait, ha maga foghatja meg. Csak hogy ő félálmában annyit látott csupán, hogy betettem valami élőlényt a ketrecébe, és köszönte szépen, nem óhajtott közelebről megismerkedni vele. Egy szempillantás alatt eltűnt a hálószobájában, a csótány meg fel-alá futkározott a ketrec padlóján, bizonytalanul lebegtetve csápját. Cai nemsokára óvatosan kikukkantott a hálószobaaajtón: vajon mit vittem neki. Gyanakodva nézett le a csótányra; arca, mint mindig, ha ideges vagy izgatott, csupa szem. Hosszas megfontolás után úgy döntött, a rovar ártalmatlan, és az sem lehetetlen, hogy ehétő leászott tehát, és jó darabig közléről szemlélte. A csótány lézengett egy darabig, aztán megállt, hogy hamarjában megmosakodjék, megtörülközzék. Cai ült, kezét összekulcsolta a hasán, és elmélyült érdeklődéssel szemlélte a rovar. Azután óvatosan kinyújtotta kezét, és nagyon finoman, egy ujjal, megkoppintotta a csótány hátát. A rovar nyomban örült iramban végigrohant a padlón, Cai meg rémülten hátraugrott, és kezét sietősen a melléhez dörgölte. A

csótány, örült gyorsasággal mozgó lábakkal, tapogatókkal, elérte a ketrec elejét, és megpróbált kifurakodni a rácson. Cai éles csicsergéssel előreugrott és megragadta, de már későn. Én azután elfogtam a rovar, és visszatettem a ketrecbe, Cai pedig a nyomába szegődött, a hátát kocogtatta, aztán megszaglásztta az ujját. Nagy sokára úgy döntött, a jövevény, visszataszító külseje ellenére, ehető; szorosan becsukta hát a szemét, arcát undorral elegyedő eltökéltséggel elfintorította, két kézzel megragadta a csótányt, és a szájába tömte, hogy a meg-megránduló lábak úgy álltak ki kétfelé, mint a rozmár bajsza. Ezután mindig megöltem a csótányt, és úgy adtam oda Cainak, különben annyit tétovázott, mire összeszedte a bátorságát, hogy addigra a préda réges-rég kimenekült a rácson.

Mihelyt Cai ráébredt, hogy kényes helyzetekben bármikor visszavonulhat a hálósobájába, igen kezes lett és bizalommal volt irántunk; még azt is megengedte, hogy simogassuk. Jacquie egy banáandarabkát vagy szőlőszemet tartott csukott markában, és Cainak kínálta. A majmocska ilyenkor lejött hálósobájából, letelepedett, és ünnepélyesen, újjról újra kinyitotta Jacquie markát, míg hozzá nem fért a csemegéhez. Sok gyümölcsöt és bogarat kapott, és naponta két csupor, nyers tojással és vitaminnal elkevert tejet, úgyhogy hamarosan meghízott, a bundája megfényesedett, megsűrűsödött – olyan lett, mint egy púderpamacs. Senki sem ismert volna rá benne arra a rémült, fakó kis szörmecafatra, amilyennek megkaptuk. Jacquie érdeme volt, hogy ennyire magához tért; Cai jobban szerette, mint engem, és ezért Jacquie-re hárult a tisztogatásának, etetésének a feladata; ő birizgálta Cai étvágyát mindenféle csemegével, ő játszott vele, hogy ne unatkozzék. Őszintén mondhatom méghozzá minden hiúság nélkül, hiszen nem az én munkámnak volt az eredménye –, hogy amikor Cait eljuttattuk Angliába, hozzá fogható douracoulit egyetlen állatkertben sem láttam.

Sokáig Cai volt a tábor királynője, egy szép napon azonban vetélytársa érkezett, akivel meg kellett osztania trónját. Az új jövevény első pillantásra, amikor a kosárból kiborították, nagyon kicsi, nagyon pelyhes csau-csau kölyöknek látszott. Fekete-fehér keresztcsíkos farkot viselt, arcán pedig – hogy miért, azt csak ő tudta fekete szörme álarcot, amelyből vágyakozó, meglehetősen szomorú barna szemmel bámult ránk. Ahogy ott állt irdatlanul nagy és irdatlanul lúdtalpas lábán, olyan volt, mint a peches útonálló, aki elvesztette a pisztolyát. Tenyere rózsaszín volt, ujjai, lábujjai karcsúak, hosszúak, amolyan “művészujjak”. Rákászómosómedve-kölyök volt, és hamarosan elkereszteltük Micimackónak, a hasonnevű jeles medvével való feltűnő hasonlatossága miatt.

Micimackót szép, tágas ketrecbe telepítettem, amelynek farácsa volt, és takaros ajtaja kilinccsel csukódott. Betettem két vödör fűrészport, hogy Mackó arra üljön, aztán magára hagytam, hadd szokja meg a környezetét. Kezdetben példás fogolynak bizonyult, csak kuporgott terebélyes alfélén, bámult ki a rácson, mint a tárgyalására váró haramia. Ebédről visszatérve azonban azt tapasztaltuk, hogy Micimackó nem fecsérele az idejét. Ülni most is ült, méghozzá arcán a sértett ártatlanság kifejezésével, körülötte azonban ott hevert teljes tojáskészletünk, pontosabban: tojáskészletünk héja, Mackó mancsa, arca, bundája pedig csupa ragacs, sárgája-fehérje. Amikor megszidtuk, azt olvashattuk le az arcáról, hogy vele mindig is komiszul bánt az élet, kitől várhatna megértést vagy együttérzést... Úgy véltem, tanulmányozásra érdemes a módszer, amellyel Mackó kitört ketrecéből, visszatelepíttem hát ökelmét, gondosan kilinccsre csuktam az ajtót, és a távolból szemmel tartottam Mackó urat: hogyan is csinálja. Hosszú szünet után egy fekete orrjelent meg a rácson között, óvatosan szimatolva; mikor a gazdája úgy döntött, hogy tiszta a levegő, az orr visszahúzódott, és a helyén hosszú, karcsú ujjak jelentek meg, valamint egy rózsaszínű mancs, amely merőben emberi módon tapogatózott a rács körül, a kilincs irányában. Amint rátalált, szakértő mozdulattal megpöccintette. Az ajtó kinyílt, és Micimackó elgondolkodó arca lassan megjelent a nyílásban. A következő negyedórán a kilincs alá reteszt szereltem. Mackónak három napjába telt, mire ennek a fortélyát kitanulta akkor aztán újra kiszökött. Hét végére ketrecének ajtaja csak úgy meredezett a válogatott kilincsek, kallantyúk, kampók tömegétől –

még Houdinit is elgondolkodtatta volna, hogyan szabaduljon. Működésének az volt az egyetlen eredménye, hogy mi nehezebben tudtuk kinyitni az ajtót, mint Micimackó. Végül kénytelen voltam lakatot szerelni az ajtóra, s ez már kifogott Mackó úron. Ezután órákig üldögélt a rácsnál, kidugta két mancsát, és érzékeny, rózsaszín praclijával simogatta a lakatot, olykor-olykor pedig reményteljesen beledugta az ujját a kulcslyukba.

Valamilyen érző szívű olvasó most azt mondhatná: Micimackó nyilván azért igyekezett annyira megszökni ketrecbörtönéből, mert visszavágyott a gondtalan erdei szabadságba. Meg kell mondanom: ez erős túlzás. Valahányszor Mackó kiszabadult, útjának két célja volt: az élelmiszeres polc, ha pedig azt üresen találta, a madárkalitkák. Ha eleséghez jutott, már ott is csücsült a közepében. Ha nem, akkor hisztérikus csivitelésre készítette a madarakat, mert kalitkájuk rácsán át bámult rájuk, száját nyalogatva. Igen, igen, vélem hallani az érvelést: ha Micimackó nem elveszített szabadságát szeretné visszanyerni, akkor azért szökik ki, hogy végre egyszer jóllakjon, mert tőlünk nem kap eleget. Válaszul szeretném jegyzőkönyvbe diktálni, hogy Micimackó, nagyságának arányában, többet evett, mint valahány állat, amellyel életemben találkoztam. Ennek a két lábon járó bendőnek a következő volt a napi adagja: két nyers tojás, vitaminok és csukamájolaj, három deci tejjel elkeverve, tíz deka darált bélszín vagy szív, valamint gyümölcs nevezetesen több banán, guajava és paupau. Mindezt egy órán belül elfogyasztotta, és rövid szunyókálás után jelentkezett repetáért.

Micimackó akkor sem adta fel a reményt, amikor kénytelen volt belenyugodni, hogy a lakat nem árulja el titkát. Napi fél órát szentelt a rejtélynek, többi idejét pedig erényes cselekedeteknek. Ezek közé tartozott a tavaszi nagytakarítás. Minden reggel elvégeztük ketrece tisztogatásának emberfeletti munkáját, majd tiszta fűrészporréteget teregettünk a padlójára. Micimackón ilyenkor kitört a háziasszonyi buzgalom. Idegeit megviselte a tény, hogy a fűrészpor egyenletesen van szétterelve a padlón. Munkálkodását egyik sarokban kezdte, ahonnan hátramenetben haladva, mancsával lendületesen átsöpörte a fűrészport a hátsó lába között, majd az így keletkezett kupacot odább tolt a terebélyes alfelével. Végtelen gonddal ment így végig az egész ketrecen, míg a padlón egyetlen szem fűrészpor sem maradt, csak az egyik sarokban tornyosult, óriási kúpban, az összesöpört mennyiség. Mondanom sem kell, hogy nem a fűrészporral megrakott sarkot használta arra a célra, amelyre a fűrészpornak szolgálnia kellett volna. Ehelyett Mackó heverőnek használta, amolyan fűrészporkerevetnek, erre dőlt le sziesztázni a délutáni hőségben, hanyatt, s hosszú ujaival elmélázva tépdeste a szórt gyomrának irdatlan tömegén. E buddhista meditációba merülvén, szívesen eljátszadózott egy szalonnadarabbal. Egyik végét a szájával fogta, a másikat a hátsó lábaival, s hol a fogával húzta meg, hol a lábujjaival, ezáltal szelíd hintaszékmozgást keltve, amivel sikerült álomba ringatnia magát.

Úgy véltem, Micimackónak több testmozgásra van szüksége, s ezért naponta néhány óra hosszat pórázon fogom sétáltatni. Belevertem a földbe egy karót, madzagfonatból nyakörvet csináltam, és kötélből pórázt. Fél óra sem telt bele, Mackó átrágtta magát a kötélen, felkereste az élelmiszerpolcot, és elköltött huszonnégy banánt. Ezután különféle anyagokkal próbálkoztam póráz céljára – a legtovább a nyers marhabőr szíj állta az ostromot, végül azonban ez is megadta magát. Ekkor előkotortam valahonnan egy egészen más célra szánt láncot, s ez, ha rövid volt is, jól bírta a rágást. Micimackó, lúdtalpas, lassú, csoszogó járása és nyájas kövérsége ellenére, módfelett tevékeny teremtmény volt, ritkán maradt veszteg, és mindig azt kereste, mibe árthatná bele magát. Mivel állandó tevékenységet igényelt, könnyen elunta magát, és olykor minden találékonyságunkat latba kellett vetnünk, hogy elfoglaltságot szerezzünk neki. Egy jókora darab régi mozgófilm napokig elszórakoztatta: fel-alá járkált, szájából több méter celluloidszalag lógott; vagy pedig hanyatt feküdt, mancsába vette a filmet, és rövidlátó tekintettel szemlélte, mint egy kövér és meglehetősen mélabús filmcsászár, aki a legújabb nagyszabású alkotáson mereng.

Vörös betűs nap volt Micimackó életében, amikor találtam egy régi kókuszdióhéjat.

Eleinte gyanakodva méregette, fura, oldalazó csoszogással közelítette meg, hogy azonnal elmenekülhessen, ha a kókusz netán rátámadna. Aztán egyik mancsával óvatosan megérintette, és legnagyobb öröme az tapasztalta, hogy a kókusz gurul. Boldog fél óra hosszat hajkurászta, izalmában azonban többször is túlütötte a lánc engedte körön, s addig hallatta harsány, éles visításait, míg Jacquie vagy én vissza nem vittük a játékát. Jacquie-nek ekkor az az ötlete támadt, hogy fúrjak lyukat a kókuszdióhéjba. Ez a szimpla fortély múló szeszélyből Micimackó kedvenc játékszerévé avatta a kókuszt. Ezentúl órák hosszat elüldögélt hátsó mancsával szorongatva a héjat, fél karjával-mancsával pedig mélyen beletúrt, és időnként sikerült is egy parányi kéregdarabkát kihalásznia. Első ízben oly lelkesen túrt bele, hogy bent ragadt a mancsa, úgyhogy miután kiszabadítottam, kénytelen voltam kitégítani a lyukat. Micimackó most már zavartalanul tölthette a napot a kókusszal, futballozott vele, belemártotta a mancsát, mint kisgyerek a tejbepapiba, amikor pedig elfáradt, a kókusz köré tekeredett, úgy nyomta el az álom.

Harmadik állategyéniségünk a meglehetősen fantáziaszegény Foxy névre hallgatott. Pici, finom csontú, szürke róka volt, karcsú lábú, bozontos farkú, csillogó barna szemű. Foxy egészen kicsi kölyök korában került egy paraguayihoz, és három-négy hónapos korában hozzánk. Körülbelül akkora volt, mint egy drótszőrű fox-terrier, és láthatólag feladta mindennemű igyekezetét, hogy róka módra viselkedjék. Szerintem a szíve mélyén meg volt róla győződve, hogy ő nem is róka, hanem kutya, és sikerült is nem egy merőben rókaiatlan szokást kifejlesztenie. Foxynak nyakörve és láncra volt, az utóbbit egy karikához erősítettük, a karikán átfűzött drótot pedig kifeszítettük két oszlop között. Így nagyobb volt a mozgástere, a pórása azonban nem olyan hosszú, hogy belegabalyodhatott volna. Éjszaka füvel megrakott, nagy ketrecben aludt. Reggelente, amikor megpillantott bennünket, harsány és hosszas örömvonítással üdvözölt, s amint kinyitottuk a ketrecét, eszeveszettül csóválta bozontos farkát, felvonta ajkát, és a legelragadóbb örömvigyorban villantotta ki tejfogait. Az volt számára a kék tetőfoka, amikor kiemeltük ketrecéből – ilyenkor azonban ajánlatos volt nagyon óvatosan tartani, mert a viszontlátás túlaradó örömeiben nem állhatta meg, hogy valóságos vízözönt ne zúdítson imádatának tárgyára.

Érkezése után hamarosan felfedeztük életének két nagy szenvedélyét: az egyik volt a csirke, a másik a cigarettacsikk. A csirkék, illetve minden egyéb madár, lenyűgözték Foxyt. Paula baromfiudvarából olykor be-betévedt egy-két jószág gyűjteményünk közelébe, és ott csipegetett Foxy kifutója körül. Ilyenkor meglapult, fejét mancsára tette, hegyezte a fülét, farka lassan legyezgetett. A tyúkocska közeledett, csipegetett, kissé részeges, csukló, kotyogó hangokat hallatott, s minél közelebb került Foxyhoz, annak egyre jobban csillogott a szeme. A tyúk céltalan kerengése sokáig tartott, és Foxy nem bírta türtőztetni magát. A préda még nem került lőtávvolba, de ő már ugrott – már amennyire a pórás engedte. Közben izgatottan ugatott. A tyúk hisztériás kodácsolással menekült, Foxy pedig lekuporodott, és a válla fölött diadalmasan ránc sandított, miközben miniatűr porfelleget vert a farkával.

A cigarettacsikkok iránti érdeklődése valóságos megszállottsággá fokozódott. Ha talált egyet, ráugrott és felfalta, ábrázatán a legmélyebb undor kifejezésével. Ezek; után fél óra hosszat kínosan köhögött, ivott egy jókora adag vizet, és jöhetett a következő csikk. Egy vészterhes napon azonban Foxy keserves leckét kapott. Gondatlanul elérhető távolságban hagytam egy majdnem tele! csomag cigarettát, és mire észbe kaptam, Foxy az egészet elfogyasztotta. A tények költői kicsinyítése, ha azt mondom, hogy a cigaretta a gyomrára ment. Az évszázad rókázását produkálta, a papír és a dohány utolsó foszlányát is viszontlátta, s mindez ízlésesen keveredett Foxy nemrég elfogyasztott reggelijével. A nagy erőfeszítés annyira kimerítette, hogy csak feküdt ernyedten, és a szeme sem rebbent, ha csirke sétált el az orra előtt. Estére magához tért annyira, hogy el tudott fogyasztani vagy egy kiló húst és két nyers tojást, de amikor cigarettával kínáltam, méltatlankodó tüszögéssel hátrált. Végérvényesen leszokott a dohányzásról.

HATODIK FEJEZET

Szarvasborjak, szarvasbékák

Egy szép napon híret vettük, hogy másnap reggel *autovía* megy fel vagy huszonöt kilométernyire a vonalon, egy Waho névnek örvendő helyre. Maga a név is vonzott, de Waho ezenkívül is megért egy látogatást, mert értesüléseim szerint az a legjobb jaguárlelőhely. Meg akartam beszélni a felügyelővel, hogy állítson fel néhány csapdát. Wahónak, marhatenyésztő telep lévén, tekintélyes lakossága van – legalább ötven ember, ami chacói viszonylatban tekintélyesnek számít –, és úgy gondoltam, némelyiküknek lehet olyan szelídített állata, amelytől hajlandó megválni.

Megtudtuk, hogy az *autovía* hajnali négykor indul, és semmi körülmények között nem tud megvárni, ha netán elkésnének. Óriási erőfeszítéssel sikerült Rafaelt kizargatnunk az ágyból és félig-meddig öntudatra térítenünk, azután végigbotladoztunk a vasútvonalig a csatornák mentén, ahol a békák és a varangyok még éjszakai dzsesszklubjukban mulatoztak; át a sötét, élettelen falun, amely a folyóról felszálló párába burkolózott. Az, *autovía* a síneken kuksolt; beszálltunk, és fél órát bóbiskoltunk a kemény fapadon – vártuk a vezetőt. Nagy sokára megjelent, hatalmasan ásítózva, és közölte, hogy csak ötkor indulunk, elfelejtették ugyanis átadni neki a wahói postát, és valakit el kellett küldeni érte. Ingerült némaságba burkolózva hallgattuk, amint rázendítenek a falusi kakasok, aztán végre kibukkant a ködből egy kisfiú, kezében a postaszákkal. A vezető az *autovía* végébe hajította a zsákot, s olyan reccsenéssel tette sebességbe a kocsit, hogy a kakasok is megirigyelhették volna, s a girbegurba síneken belezakatoltunk a ködbe.

Ahogy a vonal elkanyarodott a folyótól, a szárazföld belseje felé, már oszladozott a köd s végül fel is szállt, csak itt-ott függtek kis vattapamacs-ködfoltok a mellettünk elmaradó pocsolyák, patakok fölött. Előttünk acélszürkébe fordult az ég, mikroszkopikus pontossággal rajzolódott ki rajta az erdő szaggaott taréja. A szürkeség fokozatosan elhalványult, a helyébe lilászörös terült a látóhatárra, akár egy véraláfutás. Ez aztán hamarosan halvány rózsaszínre fakult, majd kékre, és az erdő pereme fölé emelkedett a nap. Ferdén hulló első sugaraiban távlatot nyert és feléledt a táj. Az erdő nem volt már egysíkú fekete sziluett, hanem ágak, indák, tövisek sűrűn összefonódó, tömör horgolásmintája, levelei párától fényesek. Csapzott guirák tollázkodtak csapatostul vagy gunnyasztottak lecsüngő szárnyal a reggeli melegben. Elhaladtunk egy kis tó mellett; a vizét madarak mozgása kavarta fel: batlák járkáltak csapatostul, buzgón szondázva hajlott csőrükkel az iszapot; egy szikár, fekete, tátott csőrű gólya elragadtatottan bámulta tükörképét; két levéljáró madár fürdött: szárnyuk alja boglárkasárgán villant, ahogy csillogó vízszugarat lövelltek a fejük fölé. Egy kis szürke róka, hazatérőben az éjszakai vadászportyáról, a vágányra tévedt, és vagy ötven méteren át ügetett elöttünk, majd bekanyarodott az aljnövényzetbe. Tovább pöfögtünk, s hamarosan kis füves rét mellett haladtunk el, amely valószínűtlen látvánnyal szolgált. A mintegy kétholdnyi mezőt magas pálmák szegélyezték, s közöttük hatalmas chacói pókok munkájának a nyoma látszott. Ennek a pókfajtának akkora a teste, mint a mogyoró, rózsaszín és fehér pettyes, hosszú, karcsú lábai egy tányérnyi területet is befednének. Sűrű, rugalmas, arany színű hálót sző. Ezen a kis füves mezőn minden egyes bokrot, zsombékot beszótt nagy aranyhálóival; mind akkora volt, mint egy-egy kocsikerék. És mindegyik háló közepén egy pók terpeszkedett, körülötte pedig királyságának valamennyi hajszálfinom fonalát, küllőjét harmatcseppek díszítették, aranykelmén megannyi gyémánt. Lélegzetelállítóan gyönyörű látvány volt, ahogy csillogtak-villogtak a kora reggeli napfényben.

Fél nyolc tájt értünk Wahóba. Az erdőből végtelen mezőre vezetett a vasútvonal; itt-ott víztükrök csillant. A vonal mentén a fűben fekete fejű, ékfarkú papagájok csipegettek, csapatostul. Ennek az apró papagájfajtának élénk füzöld a tolla, szénfekete a feje meg a nyaka. Közeledésünkre fölrebbentek, és villózva, fülsértően rikoltozva kerengtek az égen, amíg elhaladtunk. A vonal itt ért véget: sűrű árba torkollt. Szokásos chacóbeli, világvégi állomás fogadott; a felügyelő alacsony, hosszú, meszelt házban lakott, a munkások egy bokornyai rozoga pálmagerenda kunyhóban. Az *autovía* fontoskodva bepöfögött, zakatolt, és Fernandez, a felügyelő, a sártengeren gázolt át üdvözlésünkre. Magas, erőteljes, jóképű férfi volt, arca mongolos vonású, fogai nagyon szépek. Elbűvölő modora volt, királyi látogatóhoz méltó fogadtatásban részesített bennünket, betessékelt házának nappali szobájába, és sürgő-forgó kis fekete feleségét kiküldte: készítsen nekünk *maté*-t, tejjel. Miközben iszogattuk ezt a sűrű, édes, kissé émelyítő italt, kitergettem az asztalon a könyveimet, rajzaimat, és Rafael tolmácsi segédletével a helyi állatvilágról faggattam Fernandezt. Felismerte valamennyi állatot, amelyre különösen ácsingóztam, s megígérte, megtesz minden tőle telhetőt, hogy szerezzon néhányat. A jaguár meg az ocelot igen gyakori, mondta; az előbbi alig egy hete ölt meg néhány tehenet – igaz, nagyon óvatos, nehéz elfogni. Megígérte, hogy a sikerrel kecsegtető helyeken csapdát állít, és megüzeni, ha fogott valamit. Amikor az apróbb állatok – békák, varangyok, kígyók, gyíkok – felől kérdeztem, lefegyverző mosollyal közölte: okosabb, ha kimegyünk a marhatenyésztő telepnek arra a területére, ahol épp erdőt irtanak: ott, magyarázta, rengeteg apró bicho akad. Gyorsan felhajtottuk italunkat, Fernandez odahívott két indiánt, és elindultunk apró bichos-t felkutatni.

Keskeny, sáros ösvényen zezzugoltunk át a magas fűvön, ahonnan felhőkben szálltak fel a szúnyogok. Elhaladtunk a marhavágó szín mellett: vagy hat-hét négyzetméteres karám volt, pálmagerenda fallal. A falat fekete keselyűk füzére díszítette; ott ültek szokásos görnyedt tartásukban fenyegetően, jelenésükre várva. Annyira elszemtelenedtek, hogy kétméternyire sem voltunk tőlük, de a szárnyuk se rebbent, úgy gusztálgattak bennünket, mint kiérdemesült temetkezési vállalkozók gyülekezete. Fernandez mintegy fél mérföldnyit vezetett bennünket az ösvényen, míg a füves mezőn át el nem értünk az erdőszélig. Itt egy csapat indián irtotta a tövises aljnövényzetet hosszú bozótvágó késsel, fecsegték, nevettek, óriási szalmakalapjuk mint megannyi életre kelt gomba billegett a bozótszövevény között. Fernandez összehívta őket, és elmagyarázta, mit szeretnének. Az indiánok szégyellősen pislogtak ránk, és összevigyorogtak; azután egyikük megszólította Fernandezt, és a bozótban lapuló hatalmas fatörzsré mutatott. Fernandez továbbadta az információt Rafaelnek, aki lefordította nekem.

– Az indián azt mondja, kígyót találtak, Gerry, de nagyon gyorsan futott, és most a fa alatt ül.

– Hát kérdezd meg Senor Fernandezt, segíthetnének-e az indiánok elmozdítani a fatörzset, én pedig megpróbálom elfogni a kígyót.

Újabb szünet, míg kérésem le nem fordul; ezután Fernandez utasítást ad, az indiánok a fatörzs felé igyekeznek, vihogva, lökdösődve, mint az iskolás gyerekek, s nekilátnak az aljnövényzetet kaszabolni a fatörzs hosszában. Amikor megtisztogatták a megfelelő nagyságú területet körülötte, vágtam magamnak egy megfelelő botot, és felkészültem a hadműveletre. Rafael legnagyobb bosszúságára visszautasítottam a segítségét, hiszen megígértem az édesanyjának: mindent megengedek, de kígyók közelébe nem ereszttem. Némi vita után, melynek során Rafael kis híján fellázadt, sikerült rávennem, hogy vonuljon vissza biztonságos távolságba. Biccentettem az indiánoknak, ők benyomták a késüket a fatörzs alá, kibillentették a helyéből, aztán szedték a lábukat.

A fatörzs áthengeredett, alóla vagy egy méter húsz centis, vastag, barna kígyó hömpölygött elő elegáns mozgással, kúszott úgy két métert – s ekkor megpillantott és megállt. Előrehajoltam, hogy botommal a földhöz szegezzem, amikor ugyancsak ijesztő dolgot művelt: tömpe, nehézkes fejét és testének mintegy tizenöt centijét felemelte a földről,

és felfújta nyakán a bőrt. Nőtt, nőtt a bőre, már-már olyan volt a kígyó, mint a kifeszített nyakbordájú kobra. Több kígyófajta is van a világon, amelyik fel tudja fújni a nyaka bőrét, ez azonban rendszerint léggömbforma duzzanatot eredményez, amit össze sem lehet hasonlítani a kobra gyönyörű, lapos csuklyájával. És erre tessék, itt, a Chaco kellős közepén, egy földrészen, ahol nem él kobra, itt van az orrom előtt egy kígyó, amelyik annyira hasonlít hozzá, hogy a láttára minden ázsiai kígyóbűvölő már kapná is elő a fuvoláját! Óvatosan, lassan eresztettem lejjebb a botot, hogy megpróbáljam a földhöz szegezni a kígyót, ám az pontosan tisztában volt szándékommal. Leeresztette csuklyáját, és sebesen siklott az erdő felé. Hiába próbáltam leszögezni; erre kétségbeesésemben a sikló test alá csúsztattam a botot, felemeltem és visszadobtam a kígyót a tisztásra. Zsákmányomat ez minden bizonnyal bosszantotta, mert egy pillanatra megállt, tátott szájjal rám meredt, azután igen határozottan elindult a legközelebbi bokor felé. Megint követtem, alája csúsztattam a botot, felemeltem, de még mielőtt hátrapöccinhettem volna, hogy távol tartsam az aljnövényzettől, kiderült, hogy a kígyónak merőben más az elképzelése. Amikor megérezte, hogy felemelem, hevesen megrázkódott, és még ott, a levegőben kifeszítette teljes terjedelmében a csuklyáját, és tátott szájjal oldalvást rám vetette magát. Szerencsére idejében észrevettem, mire készül: hátráltam, a kígyó pedig egy hajszálnyival elvétette a nadrágom szárát. Leesett a földre, és mozdulatlanul feküdt; láthatólag kimerítette fortélytárát, és feladta az egyenlőtlen harcot. Tarkójánál fogva felemeltem, és minden nehézség nélkül beleraktam a zsákba. Jacquie hozzám lépett, és csúnya pillantást vetett rám.

– Ha mindenáron ilyesmit csinálsz, leköteleznél, ha olyankor csinálnád, amikor nem vagyok a közelben.

– Ő majdnem megmart téged – meresztette nagyra szemüvege mögött a szemét Rafael.

– Miféle kígyó ez egyáltalán? – tudakolta Jacquie.

– Nem tudom. Fogalmam sincs, hová sorolhatnám ezt a csuklyát, bár úgy rémlik, olvastam valahol róla. Majd otthon megnézem.

– Ő mérges kígyó? – érdeklődött Rafael, miközben letelepedett a fatörzsre.

– Nem hiszem... vagy ha igen, csak enyhén.

– Ha emlékezetem nem csal, az a kígyó, amelyet Afrikában nem mérgesnek minősítettél, épp az ellenkezőjét bizonyította, mikor megmart – figyelmeztetett Jacquie.

– Az egészen más volt – magyaráztam –, szemre olyan volt, mintha nem mérges fajtához tartozna, és felemeltem.

– Ez pedig szakasztott olyan, mint egy kobra, és ezt is felemeltem – vágott vissza epésen hitvesem.

– Ne ülj arra a fatörzsre, Rafael – igyekeztem témát változtatni. – Lehetséges, hogy skorpiók vannak a kéreg alatt.

Rafael felpattant, én pedig elkértem az egyik indiántól a bozótvágo kést, a fatörzshöz léptem, és kaszabolni kezdtem a korhadt kérget. A penge első csapására bogárlárvák záporoztak a kéreg alól, meg egy jókora százlábú; másodikra megint lárvák, két bogár meg egy depressziós levelibéka. Lassan végigfejttem a kérget az egész törzsön, a kés hegyét belesúrtam, mire a kéreg halk reccsenéssel levált. Nagy bogárellet zajlott alatta, de egyebet nem találtam. Mikor azonban a törzsnek ahhoz a részéhez érkeztem, ahol az imént még Rafael üldögélt, egy tizenöt centi hosszú és körülbelül cigarettavastagságú kígyó pottyant ki alóla. Nagyon csinos volt; vidám tűzoltóvörös, fekete, krémszínű és szürke csíkok tarkították.

– Uramfia! – hüledezett Rafael, amikor felemeltem a kígyót. – És én ezen ültem?

– Bizony – bólintottam komolyan. – Máskor jobban vigyázz, hová ülsz. Meg is ölhetted volna.

– Mi ez? – érdeklődött Jacquie.

– F fiatal korallsikló. Ma, úgy látszik, kígyós napunk van.

– De hiszen ennek halálos a marása, nem?!

– De igen. Persze nem annyira, hogy kétcentis fakérgen át megölhette volna Rafaelt.

Zsákba tettem a kígyót, és végigvizsgáltam a törzset, de más érdekeset nem találtam. Fernandez egész idő alatt lenyűgözve figyelte ténykedésemet, biztos távolságból. Most azt ajánlotta, menjünk vissza a telepre, és járjuk végig a kunyhókat, hátha találunk szelídített állatot. Az ösvényen visszafelé menet észrevettem, hogy a fák között víz csillan; ragaszkodtam hozzá, hogy mindnyájan menjünk oda, és nézzük meg, mi van ott. Jókora tavat találtunk, a rothadó levelek rumszínűre festették a vizét, és a bomló növényi anyag émelyítő szaga szállt fel belőle. Boldogan nekiláttam, hogy a pocsolya szélén békákat keresgéljek, s jó tíz perc múlva rezzentem fel ebből a tevékenységből, a túlsó parton kitört csetepatéra. Felpillantva észrevettem, hogy Fernandez, Rafael és a két indián Jacquie körül ugrál, hadonászik, ő pedig nekem kiabál. A hangzavarból kivált egy sajátos zengzet: mintha játék trombitát fújna valaki igen kitartóan. Gyorsan megkerültem a tavat, hogy megnézzem, mi ez a zenebona. Jacquie a markában szorongatott valamit: az eregette a trombitahangot, Fernandez és az indiánok pedig versenyt üvöltöztek, kétségbeesett kórusban:

– *Venenoza, muy venenoza, senora!* Rafael rémülten lépett hozzám.

– Gerry, Jacquie valami rossz bichó-t fogott. Azt mondják, nagyon rossz.

– Csak egy béka! – próbálta Jacquie túlkiabálni az indiánok szóözönét és zsákmánya izgatótt túlkölését. – Hadd nézzem.

Jacquie kinyitotta markát, és elém tartotta az elképzelt legkülönösebb kétéltűt. Fekete volt, a hasa halvány sárgásfehér, alakja majdnem szabályos kerekded.

Aranyszínű szeme széles, lapos feje tetején ült, mint holmi miniatűr vízilóé. Legjobban a szája döbrentett meg: vastag, sárga ajkai óriási, vigyorgó görbületben húzódtak fültől fülig – szakasztott olyan volt, mint Tenniel rajza Humpty-Dumptyről, a tojásemberkéről. Ahogy néztem, hirtelen léggömbbé fújta fel magát, felállt kurta, tömzsi lábára, száját nagyra tátotta (bizonyítván, hogy a belseje rikító kankalinsárga), és újabb fülsértő túlköléseket hallatott. Vadul kapálózott, amikor a kezembe vettem, úgyhogy letettem a földre. Felállt kurta lábára, eltátotta a száját, és kis ugrásokkal közeledett felém, szájával vadul klaffogott, és dühödten túlkölt. Elragadó kis szörnyeteg volt.

– Hol fogtad? – kérdeztem Jacquie-t.

– Itt. A vízben kuksolt, csak a szeme látszott, nagyjából mint a vízilónak, úgyhogy utánanyúltam és elkaptam. Micsoda ez?

– Fogalmam sincs róla. Valamilyest hasonlít a szarvasbékára, de nem az, legalábbis nem a közönséges fajta. Akármi is, fenemód érdekes... még az is lehetséges hogy felfedeztél valami újat.

Lelkesen kutattuk át a tavacsát, és nagy örömmre sikerült foglyul ejtenünk még három csudabékát. Az hittem, hogy talán csakugyan új fajtára bukkantunk, szarvasbéka rokonára, amelyhez sok tekintetben hasonlított. Angliába hazatérve azonban kiderült, hogy leletünk az úgynevezett Budgett-béka. Igaz, már meghatározták tudományosan, de igen ritka, még a Természettudományi Múzeumnak is csak egy példánya van belőle.

A rozoga kunyhók bokra felé közeledve észrevettük, hogy a marhahajcsárok visszavonultak, elkölteni ebédjüket, és utána sziesztázni. A lovakat a házak mellett kipányválták, a földön nagy halom súlyos, birkabőrrel borított nyereg hevert. A hajcsárok tarkójukra tolták szalmakalapjukat, a kunyhók falának dőlve bögréből iszogatták a *maté*-t. Rongyos ingük szürke volt az izzadságtól, *bombachá*-ik fölött a bőrnadrágjukat összehasogatta, karcolta a tüskebozót, amelyen átlovagoltak. A kunyhókhoz toldott konyhafészerben az asszonyok a füstölő tűz fölött görnyedtek, főzték az ebédet, körülöttük maszatos képű, fekete szemű gyerekek és rühes kutyák heverték. Ahogy az első kunyhóhoz közeledtünk, Jacquie gondosan figyelmeztetett:

– Ha találsz náluk szelídített állatot, az ég szerelmére, nehogy örömujjongásban törj ki! Menten kétszer annyit kérnek érte.

– Jó, jó – ígértem –, megfontolt leszek.

– Nem úgy, mint a múltkor azzal a madárral. Ha nem olvadsz el a gyönyörűségtől, feleért megkaphattuk volna. Csinálj úgy, mintha egyáltalán nem érdekelnének az állataik.

– Különbö sem hiszem, hogy itt találnánk valamit véltem, ahogy szemügyre vettem a nyomorúságos kunyhókat.

Lassan jártunk házról házra, s Fernandez elmagyarázta a férfiaknak, mit kívánunk. Azok nevettek, oda-odakurjongattak egymásnak, nekünk pedig megígérték, hogy szereznek példányokat – de szelídített állatnak nyoma sem volt sehol. Az egyik kunyhó gazdája, rossz arcú, borotvátalan férfi, hosszasan értekezett a jaguárról, amikor egyszer csak felbukkant valami a kunyhó bejáratában, és kiballagott a szabadba. A szemem sarkából arrafelé sandítottam, és első pillantásra kutyának véltem az állatot. A következő pillanatban pedig Jacquie éles kiáltást hallatott, s mire odanéztem, már ölelgetett egy pöttyös kis szarvasborjút, az meg gyanakodva méregette nagy, sötét szemével.

– Ezt nézd meg... hát nem aranyos? – kiáltotta hitvesem, mit sem törődve azzal, hogy a borjú gazdája ott állt egy félméternyire. – Hát nem imádnivaló?! Nézd meg a szemét!... Ezt egyszerűen muszáj megszereznünk! Mit gondolsz, eladják?...

Az állat gazdájára néztem, észrevettem szemének mohó csillogását, és felsóhajtottam.

– Minekutána tanúja volt az állat bájai iránti tökéletes közönyödnek, alighanem boldogan eladja – jegyeztem meg keserűen. – Rafael, kérdezd meg, légy szíves, hogy mennyit kér érte.

A férfi tíz percig magyarázta, mennyire ragaszkodik a kis szarvashoz; hogy a szíve szakad bele, ha meg kell válnia tőle; ezek után mondott egy árat, melynek hallatán mindannyian lehervadtunk. Fél óra elteltével az ár lényegesen csökkent, de még mindig jóval magasabb volt, mint amennyit az állat megért. Jacquie néma könnyöggel bámult rám.

– Ide figyelj – mondtam elkeseredetten –, ez az ember éppen kétszer annyit kér, mint amennyit a nyomorult kisjószág megér. Negyedennyiért megkaphattuk volna, ha nem rajjongod körül.

– Én nem rajongtam körül! – méltatlankodott Jacquie. – Én csak felhívtam rá a figyelmedet.

Erre a pimaszságra nem tudtam mit válaszolni. Némán fizettem, azután visszaindultunk a vasútvonal felt Jacquie karjában szorongatta a szarvasborjút, és becéz szavakat suttogott selymes fülébe. Amikor beszálltunk az *autovía*-ba, a vezető előrehajolt, és mosolyogva megsimogatta a kis szarvas fejét.

– *Lindo* – mondta –, *muy lindo bicho*.

– *Lindo* azt jelenti, hogy gyönyörű, ugye? – kérdezte Jacquie.

Azt – bólintott Rafael. – Miért, Jacquie?

– Jó név volna neki, nem gondoljátok?

Új szerzeményünk tehát Lindo, a gyönyörű néven vonult be életünkbe. Kezdetben példásan viselkedett, érdeklődve szaglászott az *autovía*-ban, azután odament Jacquie-hez, és nedves, fekete orrával megbökdöste. Mihelyt azonban az *autovía* nagy rándulással nekiindult, a kis állat úgy döntött, hogy nem helyesli az utazásnak ezt a formáját, és vadul kiszökött a jármű hátsó lökhárítójára. Elterült rajta, és már-már a sínekre zuhant, amikor sikerült megragadnom a hátsó lábát, és visszahúznom. Rúgkapált, akár a megszállott, éles kis patáival, és elnyújtott, fülsértő berregést hallatott. Ha a szarvasborjú megriad, roppant nehéz vele bánni; szorosan kell fogni a hátsó lábát, különben vadul rugdos, és ha az ember nem vigyáz, a kis állat bizony alaposan összekaszabolhatja hegyes patáival. A lába viszont annyira törekeny, hogy akár el is törhet, ha az ember túlságosan nagy erővel próbálja megmarkolni. Öt eseménydús perc után sikerült megfékeznünk Lindót, majd levettem az ingemet, és abba bugyoláltam, hogy még ha eszébe jutna is megint viaskodni, akkor se tehessen kárt sem magában, sem másban. Vezetőnket annyira mulattatta az inget viselő szarvasborjú látványa, hogy egy éles kanyarban kis híján sikerült felborítania az *autovía*-t.

Amikor az úton kis házikónk felé közeledtünk, nagy megrökönyödésünkre vagy harmincfőnyi csoportot láttunk meg a kapu előtt. Egy férfit álltak körül, aki jókora faládikát szorongatott. Ez azonban nem gátolta meg abban, hogy vadul hadonásszék és locsogjon akárcsak körülötte a tömeg. Házunk verandáján Paula irdatlan tömege tornyosult. Két kézzel szorongatott egy rozsdás sörétes puskát, és a tömegre szegezte. Átverekedtük magunkat a gyülekezeten, s felmentünk a verandára – szeretttük volna megtudni, mégis mi folyik itt.

Paula látható megkönnyebbüléssel üdvözölt, majd spanyol szavak özönét zúdította ránk, szemét forgatta, fejéhez kapott, és tökéletes pártatlansággal sorra valamennyiünkre rászegezte a puskát. Nagy nehezen sikerült lefegyvereznem, Rafael pedig meghallgatta a mondókáját. Reggel a senor megkérte őt, hogy szerezzen egy sörétes puskát, mert apróbb madarakat akar lőni a *lechuchitá*-nak, a kis bagolynak, igaz? Nos, ő le is ment a faluba, és megszerezte ezt a gyönyörű puskát a senornak. Hazatérve azonban mit kellett látnia? Ez az alak (és remegő ujját a ládikás férfira szegezte) itt ült a verandán! Azt mondta, hozott a senornak egy bichó-t. Ő kíváncsian megkérdezte, miféle bichó-t, erre amaz levette a ládika tetejét, és Paula rémült tekintete elé tárt egy hatalmas és szemmel láthatólag dühös yararát! Nomármost, a Chacóban fellelhető veszedelmes teremtmények közül a yarará a legfélelmetesebb, a yarará ugyanis nem más, mint lándzsakígyó, Dél-Amerika egyik legmérgeesebb és legrosszabb indulatú kígyója. Paula egy percig sem tévovázott. Megparancsolta az embernek, vigye a háztól tisztas távolságra, amit hozott. Odakint azonban nagy volt a hőség, a veranda ellenben árnyékos – az ember tehát megtagadta az engedelmességet, mire Paula sem volt rest: megtöltötte a sörétes puskát, és azzal kergette el a betolakodót. Az embert, aki kissé gyengeelméjűnek bizonyult, érthető módon elszomorította ez a fogadtatás. Ha már kellőleg összeszedte a bátorságát, és fogott egy yararát, úgy érezte, kellő tiszteletet és szívbéli gratulációt érdemel, nem pedig azt, hogy egy feldühödött és irdatlan természetű nőszemély puskával kergetse el. A kapuból ordibált szörnyű szitkokokat Paulára, az meg nem tágitott a bejárat előtt a puskájával. Megérkezésünk szerencsére véget vetett a felzúdulásnak; Paulát sürgősen a konyhába menesztettük, hogy csináljon nekünk vacsorát, a férfit pedig behívtuk a házba.

A lándzsakígyót természetesen nem ringatta a legbékésebb hangulatba a délutáni forróságban elszenvedett sok hercehurca, s mihelyt felemeltem a ládika tetejét, hogy egy pillantást vessek a lakójára, az kiszökkent a nyíláson, és vadul felém kapott. Kicsiny példány volt, alig hetvenöt centi hosszú, de annál harciasabb. Nagy ügyel-bajjal sikerült csak hurkot vetnem rá, és a feje mögött megragadnom. Igen takaros hüllő volt, szürke testét fejtől a farkáig krémszínnel szegélyezett szénfekete kárómintá díszítette. Lapos feje nyíl formájú, vad tekintetű szeme aranypöttyös. Sikerült beraknom egy sodronyszövet tetejű, sekély kígyóládába, ott hevert a gallyak és száraz levelek között, hangosan sziszegve, és olyan sebesen rezgettette a farkát, hogy az csörgőkígyóhoz méltó zajt vert a harasztban. Ha a legcsekélyebb árnyék vetült a ládára, a kígyó a sodronyszövet felé kapott, méregfoga áthatolt a dróthálón. Sose hittem volna, ha nem a tulajdon szememmel látom, hiszen a kígyó rendszerint nem tud tökéletesen lapos felületem áthatolni. Száját szörnyen nagyra tátotta, s amikor támadott, fejét hátravetette, hogy hosszú, görbe méregfogaival a maximális erőt fejthesse ki. Fél óra múlva számos csepp kígyóméreg aranylott a dróthálón, de a kígyó még akkor is vadul támadott. Balesetek megelőzése végett kénytelen voltam még egy réteg sodronyt kifeszíteni egy ujjnyival a másik fölött.

Míg Paula aznap este az asztal körül hömpölygött és felszolgált a vacsorát, hosszú előadást tartott a yararáról és szokásairól. Elbeszéléséből kiderült, hogy családjának jószerint valamennyi tagja került már közvetlen életveszélybe a yarará jóvoltából. Az embernek az a benyomása támadt, hogy a Chaco teljes lándzsakígyó állománya szüntelenül Paula rokonsága körül ólálkodik. Mivel a rokonok egyhangú rendszerességgel sorra megmenekültek, a kígyók élete bizonyára egyetlen nagy kudarcélmény. Vacsora után Paula bejött elköszönni éjszakára. Sötét pillantást vetett a szoba sarkában álló lándzsakígyóládára, és megjegyezte: a világ

minden kincséért sem hajlandó egy fedél alatt tölteni az éjt egy yarával, s hó fohászt rebegett az éghez, hogy reggel mindannyiunkat életben találjon. Ezek után elviharzott falusi otthona felé. Mint a későbbi események bizonyították, a mi nyugalomunkat nem kígyók háborgatták aznap este.

Rafael a gitárját pengette, és hozzá egy legalább annyira alliteráló, mint amennyire malac gauchonótát énekelt; Jacquie lefeküdt, és az ágyban a Buenos Aires Herald egy isten tudja, honnan szedett, egy hónapos számát olvasta, én pedig szemügyre vettem a Paula által szerzett puskát. Megállapítottam, hogy spanyol gyártmány – soha még ilyenekkel nem akadt dolgom –, és hogy láthatólag jó állapotban van. Megítélésem szerint mindössze egy baj volt vele.

– Rafael – mondtam –, ezen a puskán nincs biztonsági zár.

Mellém lépett, és megszemlélte a puskát.

– De igen, Gerry... nézd, ez itt a biztonság. – Micsoda? ez a kis emeltyű?

– Igen, ez a biztonság – erősítette Rafael.

– Nem bizony. Mindkét helyzetben kipróbáltam, és az ütőszeg így is, úgy is leesik.

– Nem, nem, Gerry... kattant, azt igen. De nem pukkan.

Kétkedő pillantást vettem rá.

– Hát szerintem ez igen furcsa. A biztonsági zár az biztonsági zár, és ha működik, akkor meg lehet húzni a ravaszt, és nem történik semmi – magyaráztam.

– Nem, Gerry, te nem érted... ő spanyol puska... Én megmutatom neked, hogyan működik.

Megtöltötte a puskát, lenyomta a kis emeltyűt, a fegyver csövét kidugta az ablakon, és meghúzta a ravaszt. Fűlsiketítő dörrenés; a falu valamennyi kutyája szörnyűséges ugatásban tört ki, Jacquie kipattan az ágyból, mert azt hiszi, a yará szabadult ki a ládájából. Rafael megigazította szemüvegét, és a puskára bámult.

– Pedig – mondta filozofikusan – csak ez lehet a biztonság.

Felnyomta az emeltyűt, megtöltötte a puskát, a csövét kidugta az ablakon, és újból meghúzta a ravaszt. A puska megint elsült, a falu kutyáin kitört a téboly.

– Látszik, hogy spanyol puska – magyaráztam Jacquie-nek –, egyformán agyonlőheted magad, akár rajta van a biztonsági zár, akár nincs.

– Nem, Gerry, ő jó puska – méltatlankodott Rafael. – Csak talán belül eltört.

– Én egészen bizonyos vagyok benne, hogy belül eltört – hagytam rá.

Még vagy tíz percig elvitatkoztunk erről, amikor fergeteges kopogás hallatszott az elülső ajtón. Ki lehet ilyenkor, éjnek évadján? Rafaellel kimentünk megnézni, ki a kései látogató. A verandán két meglehetősen riadt paraguayi állt, rogyant zöld uniformisban, ellenzős sapkában; özönvíz előtti, rozsdás karabélyt szorongattak. Mintegy vezényszóra szalutáltak, és csak akkor ismertük fel bennük a helybéli rendőrség két tagját. Köszöntek, majd megkérdezték, mi süttünk-e el egy puskát, és ha igen, ki halt meg. Rafael csodálkozva közölte, hogy a puska véletlenül sült el, és nem halt meg senki. A mezítlásos rendőrök zavartan sikálták a port, és egymásra néztek, némi ihletért. Azután akadozva elmagyarázták: a rendőrfőnök azért küldte őket, hogy tartóztassanak le bennünket, és szállítsák be áldozatunk holttestét. Holttest azonban nem lévén, nem tudták, mitévők legyenek. Nagyon meg fog rájuk haragudni a főnök, magyarázták komolyan, ha nélkülünk térnek vissza, még ha nem öltünk is meg senkit. Olyan elkámpicsorodott képet vágtak, hogy megesett rajtuk a szívünk, s felajánlottuk: elkísérjük őket az őrre, és megmagyarázzuk a dolgot a rendőrfőnöknek. Szánnivalóan hálásak voltak, azt se tudták, hányszor szalutáljanak, és szélesen mosolyogva százszor is elmondták:

– *Gracias, señor, gracias.*

Végigballagtunk a holdfényes falusi utcán, előttünk mentek őrök, és valahányszor pocsolyához, sáros szakaszhoz értünk, megálltak, és gondosan elkormányozták bennünket körülötte. Elérkeztünk a falu túlsó végén álló rendőrőrhöz: kétszobás, meszelt ház volt,

egy hatalmas, borzas fejű pálma árnyékában. Kísérőink bevezettek egy kopár kis szobába, ahol egy iratokkal impozánsan megrakott ósdi íróasztal mögött ült a rendőrfőnök. Szikár, komor férfiú volt, kifényesített csizmája és derékszíja hirdette fontosságát; nemrégiben került erre a posztra, és láthatólag igyekezett bebizonyítani a falu népének, hogy a bűnözés rossz üzlet. Kísérőink tisztelegtek, többé-kevésbé vigyázzba vágták magukat, majd kórusban jelentették az esetet. A főnök impozáns komorsággal hallgatta őket, s amikor a történet végére értek, elszűkülte szemmel fürkész pillantást vetett ránk. Majd fenséges gesztussal előhúzott a füle mögül egy cigarettacsikket, és rágyújtott.

– Noss – sziszegte drámailag, és kifújta orrán a füstöt –, önök felelősek a bűncselekményért, igen?

– *Sí, senior* – válaszolt jámborul Rafael, csak az ajka rángatózott vészesen –, mi vagyunk a felelősek.

– Ahá! Szóval beismerik? – kérdezte diadalmasan a rendőrfőnök. Boldog volt, hogy sikerült bennünket vallomásra kényszerítenie.

– *Sí, senior* – bólintott Rafael.

– Noss – mondá a rendőrfőnök, hüvelykujját a derékszíjába akasztotta, és hátradőlt a székevel (kevés híja volt, hogy el nem veszítette az egyensúlyát) –, noss, tehát mindent bevallanak? Idejönnek a Chacóba, és azt hiszik, büntetlenül követhetik el gaztetteiket, igen? Azt hiszik, hogy itt minden *incivilizado*, és hogy ép bőrrel megúszhatják a dolgot, igen?

– *Sí, senior* – felelte Rafael.

Nincs idegesítőbb, mint amikor az ember választ kap egy merőben szónoki kérdésre. A rendőrfőnök vadul meredt Rafaelre.

– Csakhogy azzal nem számoltak, hogy itt törvények is vannak, éppen úgy, mint máshol, igaz? Arra nem számítottak, hogy itt rendőrség is van, igaz? Igaz?

A karhatalom eközben már pihenjben állt, és boldogan átengedte az ügy további intézését a főnöknek. Egyikük a fogát piszkálta fölöttébb módszeresen, a másik a karabély csövébe dugta az ujját, kihúzta, meg szemlélte, s aggodalmas arckifejezése arra vallott: itt az ideje az évi nagytakarításnak.

– Ide figyeljen, senior – mondta türelmesen Rafael. – Mi nem követtünk el semmiféle bűncselekményt. Mindössze véletlenül elsütöttünk egy puskát.

– Nem ez a lényeg – bölcsekedett a rendőrfőnök. – Elkövethettek volna bűncselekményt.

Erre az agyafűrt évrre már Rafael sem tudott válaszolni.

– Noss – folytatta nagyvonalúan a rendőrfőnök –, ezúttal nem foganatosítom a letartóztatást, de tovább foglalkozom az üggyel. Holnap reggel első dolguk legyen, hogy megjelennek előttem, és bemutatják a rendőrségi engedélyüket. Meg vagyok érve?

Itt nem volt helye vitának. Némán bólintottunk. A rendőrfőnök felállt, biccentett, azután oly erőteljesen vágta össze a sarkát, hogy az egyik rendőr ijedtében elejtette a karabélyt, majd ügyetlenségét palástolandó, sürgősen szalutált. Rafaellel sikerült kijutnunk a rendőrség hallótávólából, mielőtt elfogott volna bennünket a leküzdhetetlen röhögés. Odahaza Rafael csudálatosan eljátszotta Jacque-nek a rendőrfőnököt, és olyan jól mulatott tulajdon alakításán, hogy szemüvege alól csorogtak a könnyek.

Másnap, reggeli közben, Paulának is beszámoltunk az esetről. Ő már korántsem mulatott olyan jól – sőt megdöbbenette és felháborította a dolog. Úrihölgy szájába nem illő kifejezésekkel jellemezte a rendőrfőnököt, akit, szerinte, majd szétvet a tulajdon fontossága; egy ízben, mesélte Paula, már kénytelen volt rendre utasítani a fickót, amikor ugyanis meg akarta tiltani az ő leánykáinak, hogy felmenjenek a folyami gözösre. A velünk szemben alkalmazott eljárás azonban már több a soknál. Ez alkalommal a rendőrfőnök oly mértékben elvetette a sulykot, hogy Paula személyesen megy el a rendőrségre, és mutatja meg a főnöknek, hogy hol lakik az Úristen. Reggeli után legott egy lila-zöld kendőbe burkolta impozáns vállát, fejére pipacsokkal ékes jókora szalmakalapot tűzött, és a méltatlankodástól

pihegve kísért minket végig a falun.

A rendőrörshöz érvén, előtte, a pálmafa árnyékában, irdatlan nagy hitvesi ágyat pillantottunk meg, rajta pedig magát az üdvözülten horkoló rendőrfőnököt. Borotvátlan arcán mennyei gyönyör, az ágy lábánál pedig jó néhány üres üveg tanúskodott arról, hogy bőkezűen ünnepelte meg letartóztatásunkat. Láttára Paula megvetően felhorkant, majd sietősen odakacsázott, felemelte a kezét, és istenesen rávágott az ágyneműnek arra a domborulatára, mely alighanem a rendőrfőnök hátsó felét leplezte. Jól irányzott, erőteljes csapás volt, Paula beleadta impozáns tömegének teljes súlyát, s a főnök menten fel is pattant, és ülő helyzetében báván körülnézett. Amikor felismerte Paulát, szemérmesen álláig húzta a takarót, és illedelmesen köszönt. Paula azonban nem volt olyan hangulatban, hogy a társadalmi formákat méltányolta volna, nem viszonzta az üdvözlést, hanem támadásba indult. Pihegő kebelével, villogó szemmel tornyosult az ágy fölé, és félreérthetetlen modorban közölte a rendőrfőnökkel a véleményét, méghozzá oly tiszta és éles hangon, hogy meghallhatta a fél falu. Mi tagadás, megsajnáltam szegény embert; kiszolgáltatott helyzetében, a tulajdon ágyában, a falu szeme láttára kénytelen volt tehetetlenül fekvé túrni, hogy Paula tornyosuló barna hústömege megállás nélkül zúdítson rá haragot, megvetést, gúnyt, rágalmat és fenyegetést, könnyörtelen és szűnni nem akaró áradatban, hogy ő egy árva szót sem tudott közben kinyögni. Fakó képe méltatlankodásában kivörösödött, majd elsápadt, amikor pedig Paula a szerencsétlen férfiú szerelmi életének intimebb részleteihez érkezett, akkor egyenesen halványzöldbe fordult. A közeli házak lakói már mind az ajtóban álltak, hogy semmit el ne mulasszanak az előadásból, kiáltozva buzdították Paulát, s a vak is láthatta, hogy a rendőrfőnök nem tartozik a község legnépszerűbb lakosai közé. A boldogtalan végül megsokallta a dolgot, ledobta magáról a takarót, kipattant az ágyból, s hanyatt-homlok berohant a rendőrsre – trikóban és csíkos gatyában, az egybegyűlt falusiak harsány hahotája közepette. Paula kimerülten pihegve, ám diadalmasan ereszkedett némi pihenés céljából a megüresedett ágyra, csak azután tudott hazakísérni bennünket. Útközben minden háznál megállt, és fogadta bámulóinak gratulációját.

A dráma utolsó felvonása este folyt le, amikor is megjelent házunknál az egyik rendőr, szemmel láthatólag óriási zavarban. Fél kezében hú karabélyát szorongatta, a másikban egy óriási és rendezetlen kánaliliom-bukétát. A rendőrfőnök küldi a virágot a seniorának, magyarázta, Jacquie pedig illő módon hálálkodott. Ezek után valahányszor megpillantottuk a falu utcáin fontoskodva csörtető főnököt, vigyázzba vágta magát, feszesen tisztelgett, majd lekapta ellenzős sapkáját, és sugárzó mosolyt vetett ránk. Hanem a rendőrségi engedélyünket azóta sem látta.

HETEDIK FEJEZET

Vérszomjas varangyok, mókás madarak

Két hónapja éltünk a Chacóban, és gyűjteményünk akkorára duzzadt, hogy már alig bírtunk vele. Napunk pitymallat előtt kezdődött, amikor Paula behömpölygött hálószobánkba a reggeli teával. Röstellem ugyan, de nem azért serkentünk fel ilyen istentelenül korán, mert kivetett magából az ágy, hanem mert célszerűbb volt a munka nehezét elvégezni, mielőtt magasabbra hágna a nap, és felszökne a hőmérséklet.

Az első munka mindennap a takarítás volt – ez a hosszú, unalmas és mocskos művelet rendszerint két óra hosszat tartott. Egy-egy ketrec kitakarításának időtartamát mindig a lakója határozta meg: ha rosszkedvében találtuk, sok időbe telt a dolog, mert el kellett kerülnünk,

hogy belénk marjon vagy megcsípjen; ha pedig játékos hangulatban ébredt, még több idő ment rá, mert nehezen sikerült meggyőzni, hogy a takarítás nem az ő szórakoztatására kitalált játék. Legtöbb példányunk azonban hamarosan megtanulta a napirendet, és türelmesen félrehúzódott, amíg a fele ketrecet kitakarítottuk; akkor átköltözött a kitisztított területre, hogy a másik oldalhoz is hozzáférjünk. Amikor végeztünk a tisztogatással, és valamennyi ketrecbe friss fűrészpor- vagy levélréteg került, elkezdhattuk az eledel előkészítését. Először is a gyümölcsöt, amelyet meg kellett hámozni vagy feldarabolni. Ez igazán egyszerű munkának hangzik, s az is lett volna, ha az egész gyümölcsmennyiséget egyformán készíthetjük el gyűjteményünk valamennyi tagja számára – csak hogy, sajnálatos módon, a dolog egyáltalán nem volt ilyen könnyű. Némelyik madár például úgy ette szívesen a banánt, ha a gyümölcsöt hosszú darabokra vágtuk, és kampón felakasztottuk a kalitka drótrácsára; mások azt szerették, ha a banánt apró, könnyen lenyelhető darabkákra vagdaljuk. Egyes madarak addig nem nyúltak a mangóhoz, amíg kenyérral és tejjel kásává nem kavartuk; mások, mielőtt bármi egyébhez hozzá nyúltak volna, megköveteltek egy szelet túlérett paupau-t, benne a magokkal. Ha a magokat kiszedtük, nem kellett nekik a gyümölcs, bár a magot nem ették meg, csak kicsipegették a gyümölcs narancspuha húsából, és szétszórták a kalitkában. A gyümölcs elkészítése tehát hosszadalmas munka volt, ráadásul jó emlékezőtehetség kellett hozzá, hogy megjegyezzük valamennyi állat hóbortjait.

A gyümölcs után a következő nagy feladat a hús volt. Hét kilót használtunk fel naponta; amolyan óriás húsostálat készítettünk: volt benne szív, máj, velő és színhús, és ezt mindet megfelelőképpen fel kellett vagdosni vagy megdarálni. Hét kiló húst elkészíteni, amikor a hőmérő harmincnyolc fokot mutat árnyékban, nem gyerekjáték, a művelet megkönnyítésére tehát vásároltam Asunciónban egy irdatlan húsdaráló gépet. "Primero classe" hirdette a talapzatán a büszke felirat, e könnyelmű kijelentés ellenére azonban a nehézkes szerkezet életünk megrontója lett. Elegendő volt ránézni, már potyogtak belőle az alkatrészek, és akármilyen pinduri húscafatokat pottyantottunk a torkába, mindig sikerült elakadnia, mire persze szét kellett szednünk az egész masinériát. De még ha rendeltetésszerűen működött is, közben meg-megrázkódott, felnyögött, és időközönként ideges fültépő sípolást hallatott.

Amikor a hús elkészült, nekiláthattunk az etető- és itatóedények elmosásának. Ha netán valaki azt hiszi: mihelyt felcsap állatgyűjtőnek, egyszer s mindenkorra megszabadul például a mosogatás nyűgétől – óriásit téved. Utunk vége felé körülbelül ötven ketrecünk volt, mindegyikben legalább két edény, de némelyikben három-négy is. És valamennyit végtelen gondnal kellett kimosni, kiöblíteni minden etetés előtt. Ha abban a hőségben akár egy szemernyi étel maradt is az edényben, menten megromlott, megfertőzte a friss eleséget, és nemegyszer a példány vesztét okozta.

Aki sosem próbálkozott állatgyűjtéssel, azt hiheti, rengeteg fölösleges gondot okoztunk magunknak azzal, hogy elkényeztettük állatainkat. Erre természetesen az a válasz, hogy ha az ember el nem kényezteti őket, ugyancsak keveset vihet haza elevenen. Minden gyűjteményben vannak nyugodt természetű állatok, amelyek jóformán bármilyen bánásmódot elviselnek, de egy-egy ilyen példányra hús jut, amelynek épp ellenkező a természete.

Napi rutinfeladataink végeztével a szokatlanabb és bonyolultabb munkáknak szenteltük magunkat: cuclisüvegből etettük a békákat, orvosoltuk a betegeket, fogadtuk az új jövevényeket. Ez utóbbiak a nap és az éj bármelyik percében felbukkanhattak, és legtöbbször ugyan csak meggyűlt a bajunk, mire sikerült belerázódnuk a mindennapi életbe. Legtöbb példánnyal nincs sók baj, mihelyt hozzászokott a napirendhez, de némelyik új szerzemény bizony mindent elkövetett, hogy a dolgunkat szaporítsa. Méghozzá legtöbbször olyan állat volt ez, amelyiket normális gyűjtői mértékkel mérve a lehető legkönnyebb fogságban tartani.

Dél-Amerika egyes részein él egy varangy, amely minden bizonnyal valamennyi békaféle közül a legbizarrabb küllemet nyerte a teremtésben. Ez a varangy a szarvasbéka, és mert a

varangyot általában könnyű kezelni, úgy véltem, ezzel sem lesz nehéz dolgom. Magam sem tudom, miért, az volt a leghőbb vágyam, hogy amíg a Chacóban időzünk, szerezzek néhány varangyot. Tudtam, hogy előfordul ezen a vidéken, és hogy escuerzo a helyi elnevezése – de ezzel aztán vége is volt a tudományomnak. Sajátos törvénye a gyűjtésnek, hogy az a teremtmény, amelyet a legjobban szeretnél megszerezni – ha mégoly mindennapi volt is egészen addig –, menten köddé foszlik, mihelyt kérdezősködni kezdesz felőle. Ez történt a szarvasbékával is. Faluszerte mutogattam a képét, mesebeli jutalmat ajánlottam fel a becsületes megtalálónak, és kis híján az örületbe kergettem Jacquie-t és Rafaelt, mert hajnali két órakor zavartam ki őket az ágyból, hogy jöjjenek velem a mocsárba, varangyvadászatra. Minden igyekezetem csődöt mondott. Bár tudtam volna, micsoda bajba keveredem a szarvasbékával – menten alábbhagyott volna a buzgalmam!

Egyik nap ebédidőben a verandán megpillantottam egy ócska konzervdobozt – a nyílása levelekkel volt betömve. Paula mindössze annyi információval szolgált, hogy bicho van benne – amit különben magam is sejtettem –, és egy idősebb indián hozta. Óvatosan, egy bottal mozdítottam el a levéldugót. A doboz rozsdás mélyéből, meglepetésemre, egy óriási szarvasbéka bámult rám: békésen gunnyasztott két kisebb példány hátán.

– Mi van benne? – érdeklődött Jacquie, aki Paula társaságában diszkréten visszavonult.

– Szarvasbéka... három gyönyörű példány! – válaszoltam boldogan.

Felfordítottam a dobozt, és a három varangy egy halomban borult a verandára. Paula rémes kiáltást hallatott, és már el is tűnt a ház mélyén; majd felbukkant egy biztonságos ablakban, onnan kémlelt ki pihegve.

– Señor, señor, vigyázzon – jajveszékelt –, *es un bicho muy malo, muy venenoso*.

– Lárifári – legyintettem. – *No es venenoso... no es yará... es escuerzo, bicho muy lindo*.

– *Madre de Dios* – vetette égre a szemét Paula. Még hogy valaki gyönyörűnek nevezzen egy varangyot!

– Mérgesek? – tudakolta Jacquie.

– Ugyan, dehogy... csak olyanok ránézésre, és ezzel kész.

A varangyok már kibogozták magukat; a legnagyobbik előttünk kuksolt, és dühösen méregetett. Körfogata nagyjából akkora volt, mint egy csészealjé, és első pillantásra úgy látszott, tömegének háromnegyed részét a feje teszi ki. Kurta, vastag lába volt, potrohos teste, meg ez az irdatlan fej, amelyben arany-ezüst filigránmunkával kicifrázott óriási szempár ült. Szeme fölött egyenlő szárú háromszögbe gyűrődött a bőre – a kecskegida szarvára emlékeztetett. De a szája... a szája hihetetlen látványt nyújtott. Valósággal két részre hasította az egész állatot. A gumiajkú, szarvas fejű, duzzogva lebiggyesztett szájú varangy arckifejezése sikeresen egyesítette a végletes rosszindulatot egy elhájasodott önkényuralkodó arroganciájával. A gonosz benyomást csak öregbítette fakó mustársárga színe, amelyet rozsdavörös és zsályazöld foltok borítottak, mintha valaki mindennemű földrajzi és művészi előképzettség nélkül rá akarta volna rajzolni a világ térképét.

Miközben Paula minden szentekhez folyamodott segítségért, és megnyugtatta Jacquie-t, hogy fél órán belül előzvegyül, én lehajoltam, hogy közelebbről vegyem szemügyre védencemet. Abban a pillanatban görcsösen nyelt egyet, előző méretének kétszeresére fújta fel magát, majd méltatlankodó fütyülő sikkánásokban bocsátotta ki a levegőt, ezzel egyidejűleg apró szökkenésekkel közeledett felém, és klaffogott irdatlan szájával. A produkció igen hatásos volt és egyben mehökkentő, ajkának belső fele ugyanis kikerisárga színben tündöklött.

A varangy csatakiáltásának hallatán Paula összekulcsolta kezét, és ide-oda ringatta magát az ablakban. Úgy véltem, itt az alkalom, hogy némi elemi természetrajzi ismereteket csepegtessek belé, s ugyanakkor öregbítsem önnön tekintélyemet. Felvettem a vadul rúgkapáló és asztmásan sípoló varangyot, és az ablak felé közeledtem, amelyben Paula ágált, mint valami túlméretezett bábfigura.

– *Bueno, Paula, mira... no es venenoso... nada, nada* közöltem.

És amikor a varangy újabb dudásíp-rikkantásra nyitotta éktelen száját, beletömtem a hüvelykujjamat. Az állat annyira meglepődött, hogy egy pillanatra tátva maradt a szája, s én megnyugtatóan mosolyogtam Paulára, aki már-már ájulásba dőlt.

– *No es venenoso* – ismételtem. – *No es...*

Ám e pillanatban a varangy magához tért meglepetéséből, és a szája bekattant. Nekem pedig az volt a benyomásom, hogy hüvelykujjam legfelső ízét valaki egy módfelett életlen szekercével amputálta. Nagy erőfeszítéssel elfojtottam az ajkamra toluló jajkiáltást. Paula kiguvadt szemmel, és, kivételesen, hangtalanul bámult. Kényszeredetten elhúztam a számat – reméltem, hogy ezt kedélyes vigyornak értelmezi –, miközben a béka azzal múlatta magát, hogy fél másodperces időközökben a tőle telhető legerőteljesebben összeszorította az állkapcsát, miáltal úgy éreztem, mintha a hüvelykujjam egy rendkívül hosszú tehervonat elé került volna, amelynek a szokásosnál lényegesen több a kereke.

– *Santa María* – szólalt meg végre Paula –, *qué extraordinario... no tiene veneno, señor?*

– *No, nada de veneno* – hörögtem rekedten, ajkamra fagyott vigyorral.

– Mi baj? – tudakolta kíváncsian Jacquie.

– Az istenért, távolítsd el azt a nőszemélyt. Ez az átkozott bestia félig leharapta a hüvelykujjamat.

Jacquie sürgősen az ebéd felől kezdett érdeklődni, mire házitündérünk kilibegett a konyhába, ám ajkáról még akkor sem fogyott az *Extraordinario!* Mihelyt eltűnt, figyelmünket maradék hüvelykujjam megmentésére fordítottuk. Nem volt könnyű – a békának ugyanis roppant erős a harapása, de még annál is törekenyebb az állkapocsontja, s valahányszor egy bottal megpróbáltuk a száját szétfeszíteni, a csont veszedelmesen meggömbült. Ahányszor viszont visszahúztuk a botot, ővarangysága diadalmasan ráharapott a hüvelykujjakra. Végző kétségbeesésemben letettem a kezemet, békástul, a betonra, abban a reményben, hogy itt talán elereszt, de ő csak guggolt, mint valami rémálombeli buldog, és kihívóan méregetett.

– Talán nem jó neki ez a hely – vélekedett Jacquie. – Hát mit csináljak? – érdeklődtem ingerülten. Másszak be vele a mocsárba?

– Nem, de ha bedugnád a kezedet abba a hibiszkusz bokorba, talán azt gondolná, elmenekülhet, ha elereszt. – Ha itt nem ereszt el, nem látom be, mért segítene, ha bemásznék a hibiszkusz bokorba.

– Ahogy gondold. És mégis mi a szándékom? Hátralevő éveidben egy szarvasbékát fogsz viselni a hüvelykujjdon?

Idővel beláttam, hogy az alternatíva: a béka szájának szétfeszítése (ami nagy kockázat) – vagy a hibiszkusz bokor. Elmásztam hát a bokor árnyékába, és kezemet az aljnövényzet legsűrűbb szövedékébe dugtam. A varangy abban a pillanatban hátraugrott, és undorral kiköpte a hüvelykujjamat. Elfogtam őuraságát, és visszatettem a konzervdobozba, ami ellen csupán meggyőződés nélküli kis sípolásokkal tiltakozott. Hüvelykujjamon körben lila csík húzódtott a harapás nyomán, és egy óra múlva csúf véraláfutás terjedt a körmöm alá. Három napig nem tudtam használni a hüvelykujjamat, és egy hónap is beletelt, mire a zúzódás felszívódott.

Soha többé nem próbáltam szemléltetően ábrázolni a Chaco lakosainak a szarvasbéka ártalmatlanságát.

A Chaco köztudottan madárparadicsom lévén, gyűjteményünk szárnyas lakossága természetesen körülbelül a kétszerese volt egyéb példányaink számának. Legnagyobb madarunk a kígyászdaru volt. Teste körülbelül akkora, mint a csirkéé, de ezt hosszú, erős lábakon hordja; nyaka is hosszú, a feje nagy. Csőrének a vége is kissé hajlott, nagy szeme fakó ezüstsínű, úgyhogy kissé a héjára emlékeztet. Nyakán és hátán puha, szürkésbarna a tolla, mellén krémszínű. Fején, közvetlenül az orrlyuk a fölött, fura tollpamat áll az égnek.

Valahányszor megláttam, amint meggörbített nyakkal, hátravetett fejjel, megszokott gögös arckifejezésével járkal, holmi fensőbbes, toll borította tevére emlékeztetett. Két kígyászdarunk tökéletesen szelíd volt, mindennap szabadon eresztettük őket, hadd bóklásszanak kedvükre a táborban.

Reggel, amikor kieresztettük őket ketrecükből, először is ellenőrző körútra indultak. Lassan, méltóságteljesen lépdeltek néhány métert hosszú lábukon, aztán, fél lábbal a levegőben, megtorpantak, és így maradtak. Tépett tolltárujuk remegett, arcuk felháborodott, arisztokratikus méltatlankodást tükrözött. Körülbelül egy másodperc múltán felengedtek, a levegőbe emelt láb leereszkedett, s a darupár kimért léptekkel folytatta egészségügyi sétáját. Néhány méter után megisméltődött az iménti közjáték. Szakasztott úgy viselkedtek, mint két özvegy anyahercegnő, akire parkbéli sétáján ráfűtten egy részeg katona.

Az anyahercegnők olykor feledték méltóságukat, és vad, fantasztikus táncrea perdültek. Egyikük például felfedezett egy gallyat vagy egy fűcsomót, csőrébe kapta, nagy, ruganyos léptekkel társa felé rohant, és a lába elé dobta az ajándékot. Egy percig mind a ketten bámulták, azután hosszú, esetlen lábukon körültáncolták, közben udvariasan hajlongtak egymás előtt, szárnyukat rebbentették, fel-felkapták a gallyat vagy fűcsomót, és önfeledt vidámsággal a levegőbe hajigálták. A tánc ezután éppoly hirtelen, ahogy elkezdődött, abbamaradt; a két madár megdermedt, jeges dühvel meredtek egymásra, majd ki erre, ki amarra távozott.

A kígyászdarvak szenvedélyes vonzalmat tanúsítottak a szögek iránt. Akárcsak Anastacius, a Mészáros, szentül hitték, hogy minden szög élőlény. Óvatosan kiszedtek egyet a csomagból, és addig verdesték a földhöz, míg meg nem bizonyosodtak felőle, hogy "meghalt". Ilyenkor eldobták, és másikat szedtek föl. Mire a csomag kiürült, a két kígyászdaru diadalmasan állt a "halott" szögek tengerében. Szerencsére nem jutott eszükbe, hogy a szöget le is lehet nyelni, de így is bosszantó volt ez a szokásuk, mert akárhányszor fabrikálni akartam valamit, fáradságos munkával kellett a porból összeszededgetnem a lemészárolt szögeket, a kígyászdarvak egész délelőtti boldog tevékenységének eredményét.

A kígyászdarvak mellett alighanem a guvat volt a legszórakoztatóbb madarunk. Ennek a kis mocsári madárnak szúrós, borvörös szeme van, hosszú, hegyes csőre, és irdatlanul nagy lába. Ez a madár azzal dicsekedhetett, hogy ő volt az egyetlen példány, amelyet Paula szerzett nekünk chacóbeli tartózkodásunk során, és azt ugyebár mondanom sem kell, hogy ez a legjobban Paulát lepte meg.

A dolog a következőképpen történt.

Egyik reggel Jacquie lázasan ébredt, rázta a hideg, ami arra vallott, hogy elkapta a pappadácsi láz; ráparancsoltam tehát, hogy maradjon ágyban. Bekaptam a reggelimet, megmondtam Paulának, hogy a senora beteg és ágyban marad; azután elindultam, hogy megkezdjem napi munkámat az állatok körül. Ebédidőben értem haza, és nagy meglepetésemre azt kellett tapasztalnom, hogy Jacquie ágya – benne Jacquie-vel – kint áll a verandán, a házból pedig zavaros hangorkán harsog, vezérszólamként Paula hajókürt tülkölésével.

– Mi folyik itt? – kérdeztem Jacquie-t.

– Hála az égnek, hogy hazajöttél – sóhajtott elnyűtten. – Pazarul szórakoztató délelőttöm volt. Az első két órában Paula lábujjhegyen ki-be osont, a legrémesebb teafőzetekkel és kocsonyákkal, aztán mikor megtudta, hogy semmi mást nem szeretnék, csak aludni, a kotyvalékokkal leállt, viszont nekifogott a takarításnak. Hetenként egyszer nagytakarít, és úgy látszik, épp ma van a napja.

Kívülről úgy hangzott, mintha egy század huszár nyargalná körbe-körbe a házat, lovastul, a nyomukban pedig egy szoprán szólamra való rézbőrű indián. Majd zuhanás, üvegcsörömpölés, és az ablaktáblán kibukkant egy seprűnyél.

– De hát mi az ördög megy végbe odabent? – tudakoltam.

– Mindjárt elmesélem – kezdte Jacquie. – Épp elbóbiskoltam, amikor megjelent Paula, és közölte, hogy ki akarja takarítani a hálószobát. Én viszont azt feleltem, hogy nem akarok felkelni, hagyja a takarítást jövő hétre. Láthatólag felháborította az ötlet, kirohant, és visitva hívta a leánykáit. Meg is jelentek vagy tízen, és mire annyit mondhattam volna, hogy fapapucs, már fel is kaptak ágystul, és kihoztak ide. Aztán nekiláttak a hálószoba-takarításnak – az egész különítmény.

Bentről újabb zuhanás hallatszott, amit ezúttal éles sikoltozás és rohanó lábak dobogása követett.

– Hallhatólag különös, új módszerrel takarítják a hálószobát.

– Nem, azzal már elkészültek. Mind kitódultak, és a vissza akartak hurcolni, de Paula megeresztett egy olyan jellegzetes sívítást, hogy majd belésüketültem, és közölte, hogy egy bichó-t lát a kertben. Én ugyan nem láttam semmit, de a lányok nyilván igen, mert meg se tudtam kérdezni, miféle bicho, már rohantak a kert végébe, és a bokrok körül kezdtek handabandázni, Paula vezérletével. Akármilyen volt is a bicho, megszökött előlük, még hozzá egyenesen be a házba... ők meg persze utána, és azóta is szobáról szobára hajszolják. Csak az isten tudja, mi mindent törtek össze, de legalább fél órája nyargalásznak. Kiabáltam nekik, amíg be nem rekedtem, de a fülük botját se mozdítják. Kész csoda, hogy a szerencsétlen jószág még nem pusztult el szívrohamban, olyan éktelen ramazurit csapnak.

– Nos, egy dolog biztos: ártalmatlan bicho lehet, különben nem üldöznék. Megyek, megnézem.

Óvatosan bekukkantottam az elülső ajtón. A nappali szoba valóságos romhalmaz volt: felfordított székek, törött tányérok mindenütt. Távoli zuhanások és sikítások arra vallottak, hogy a hajsza a másik hálószobában folytatódik. Résnyire kinyitottam az ajtaját, és majdhogy meg nem süketültem a bent kavargó hangorkántól. Beljebb hatoltam, és körülnéztem. A semmiből előbukkant egy seprűnyél, és véstesen lecsapott, mintegy kétujjnyira vétve el a fejemet. Sietve hátráltam, és beljebb húztam az ajtót.

– Hahó, Paula, *qué pasa?* – ordítottam be a résen. Egy pillanatra csönd lett, majd felpattant az ajtó: a küszöbön ott állt Paula, és reszketett, mint egy félig felfújtt záró léggömb.

– *Senor!* – szólt nagy nyomatékkal, és kövér ujját az ágyra szegezte –, *un bicho, senior, un pájaro muy lindo.*

Beléptem a szobába, és becsuktam az ajtót. Paula leányserege elégedett mosolyokat villantott rám a romok közül. Hajuk összekuszálódott, ziháltak kimerültségükben, és egyikük a hajsza közben elveszítette blúzának tekintélyes részét, miáltal bájainak nyilvánvalóbb hányadából alig-alig maradt találgatnivaló. Ez azonban a legkevésbé sem zavarta – sőt; észrevettem, hogy a leányzó sokkal hevesebben zihál, mint kolléganői. Tizenegyféle illatszerrel összezárva ilyen szűk helyen elegendő, hogy beleszédüljön az ember; én azonban erőt vettem magamon, az ágyhoz léptem, négykézlábra ereszkedtem, és benéztem alája. Mint rögbipályán közelharcban, úgy tömörültek körülöttem Paula meg a lányok, vihogva, pacsulifelhőket eregetve, míg én a bichó-t kerestem. Az ágy alatt, porral-pihével borítva, egy pihegő, felingerelt és még mindig felettébb harcias guvat állt. Idegtépő öt perc következett: Paula meg a lányok átmentek az ágy túlsó oldalára, hogy kikergessék a madarat, én pedig bemásztam az ágy alá egy törülközővel, hogy megpróbáljam megragadni. Első kísérletem meghiúsult, amikor ugyanis rá akartam dobni a törülközőt, észrevettem, hogy Paula mit sem sejtve rajta áll a végén. Második próbálkozásom sem járt nagyobb sikerrel, mert az egyik lány izgalmában alaposan rálépett a kezemre. Harmadikra azonban szerencsém volt: kikecmeregtem az ágy alól, kezemben a törülközőbe csavart guvat, amely úgy rikoltozott, ahogy a torkán kifért. Kivitettem megmutatni Jacquie-nek, Paula pedig hadrendbe állította leánykáit, hogy némileg áttekinthetőbbé tegyék a guvatvadászat keltette káoszt.

– Csak nem e körül zajlott az egész csetepaté? – kérdezte undorral Jacquie a guvatnak a törülköző mélyéről kikandikáló porlepte feje láttán.

– De bizony. Tízen kergették, mégse tudták megfogni. Elképesztő, nem?

– Szerintem nem éri meg a fáradságot – vélekedett Jacquie. – Szörnyen unalmas kis jószágoknak látszik. – Tévedett. A guvat ingerlékeny és türelmetlen madár volt, de határozott egyéniség, és nemsokára kedvenc madaraink közé tartozott.

Mint csakhamar észrevettük, majdnem olyan szokatlan és komikus volt a mozgása, mint a kígyászdarvaké. Mint valami langaléta tanító, meg-megállt, lehajtotta fejét, és rövidlátón meregette a szemét, nyakát kinyújtva, mintha kulcslyukon lesné a nebulókat: hátha csínytevésen kaphatja őket. Aztán látható elégedettséggel felegyenesedett, háromszor-négyszer megrebbentette kurta, hegyes farkát, és tipegett tovább a következő kulcslyukig. Ennek a farkbillegetésnek köszönhető a találó, habár fölöttébb illetlen Seggpörgettyű nevet. Dárdaforma csőrét sosem volt rest használni: vadul kapott a kéz után, amely a kalitkáját tisztogatta, akárkié volt is, úgyhogy ez lett az egyik legvéresebb, legkínosabb munkánk. Emlékszem, elfogatása napján betettem egy vízzel megtöltött nagy bádóg cigarettadobozt a kalitkájába. Alig toltam be az ajtón, Seggpörgettyű előreszökkent és beledöfött; általános megdöbbenésre a csőre úgy hatolt át a bádogon, mint varrótű a kelmén. Azután táncra perdült a kalitkában, csőrén a felnyársalt dobozzal, s jó időbe telt, mire sikerült elfognom, és elszednem zsákmányát. Seggpörgettyűt farácsos kalitkában tartottuk, ahonnan reménykedve pislogott, és időnként figyelmeztető modorban egy-egy köhintést hallatott.

A Seggpörgettyűé fölötti kalitkában lakott Jacquie kedvenc madara, akit hitvesem legnagyobb bosszúságára már megérkezése pillanatában Drakulának kereszteltem. Csupasz képű batla volt, galamb nagyságú madár; csökött, hússzínű lábszárral és ugyanolyan árnyalatú horgas csőrrel. Egész testét gyászos fekete toll borította, csak a szeme körül meg a csőre tövéénél volt csupasz és fakó viaszsárga bőrfelület. A csupasz foltból kicsi, kerek, szomorú szempár bámult borúsán. Drakula igen kényes volt a kosztra, a húst csak úgy tudta megenni, ha mikroszkopikus darabkákra metéltük, és vízzel hígítottuk. Ha egy kis nyers velőt kevertünk ebbe a kásába, Drakulának tökéletes volt a boldogsága, és finom, sípoló örömcsvitelés közepette merítette-mártogatta belé a csőrét. Szelíd természetű, szeretetre méltó kis madár létére volt valami kísérteties abban, ahogy magában kuncogott, miközben a véres velő- és húsegyleget kotorászta, egy friss hullára lelő vámpír lelkesedésével.

Szerette a velőt a fekete képű batla is, akit csak F. K. B. néven emlegettünk. Egy darabig csak húson élt, mígnem egy szép napon, csemegeképpen, velőt is kevertünk az ebédjébe. F. K. B. aligha kóstolhatta valaha is ezt az ínycséget természetes környezetében, mégis úgy esett neki, mintha régóta ez volna a kedvenc eledele. Ettől fogva sajnos úgy vélekedett, hogy a hús alacsonyrendű és megvetendő éték, és harsányan követelte minden egyes étkezéskor a velőt. Ha Drakula kényes kosztos volt, F. K. B. bezzeg nem tudta, mi fán terem a jó modor. Szerinte étkezéskor minél közelebb kell elhelyezkedni az etetőedényhez (vagy lehetőleg benne), aztán a konfettihajigálók vidám önfeledtségével szórni a velődarabkákat magára meg a kalitkába, és közben teli csőrrel hangosan és diadalmasan ordibálni.

Seggpörgettyű, Drakula és F. K. B. hetenként egyszer kondíciójavító halebédet kapott. Ezt eléggé nehéz volt megszervezni, a Chaco lakossága ugyanis álmában sem hallott olyat, hogy a hal ehető, nem is árulták a helybéli piacon. Ezért aztán a kérdéses nap reggelén többméternyi vastag zsinórral és cápafogásra is alkalmasnak látszó szakállas horgokkal felszerelve lementünk a folyópartra. Fél mérföldnyire a falu alatt volt egy rég nem használt öreg kikötőpalló, szüette deszkája pókok és egyéb teremtmények vadászterülete volt, s jóformán eltűnt a rózsaszínű virágkelyhek selyembrokátjával bevont fényes folyondárlevelek nagy paplanja alatt. Gerendáról gerendára tapogatóztunk, óvatosan, hogy ne zavarjuk fel a fában fészkelő hatalmas acélkék darazsakat, s végre elértük a sötét vízbe nyúló kis móló maradványát: a rozoga cölöpöket liliomlevél fodra ékesítette. A móló végére kuporodva csaliztuk fel horgainkat, és vetettük ki a barna vízbe. Horgászásnak alig nevezhetjük ezt a műveletet, mert a folyóban nyüzsgött a pirája, s amint a csalétkül szolgáló véres húscafát a

vízbe került, már örvénylett, kapdosott körülötte a halak kavalkádja – valósággal versengtek, hogy melyik fogassa ki magát elsőnek. Sportnak tehát nem volt minősíthető a tevékenységünk, hiszen a vállalkozás kimeneteléhez szemernyi kétség sem fért, arra azonban remek ürügyet szolgáltatottak ezek a horgászkirándulások, hogy elüldögéljünk a mólón, és élvezzük a nyugat felé kanyargó folyón a csodálatos kilátást. A fenséges naplemente élvezetét még a körülöttünk rajzó szúnyogok sem ronthatták el.

Két hónap múlva véget ért Rafael chacói vakációja, és vissza kellett térnie Buenos Airesbe. Az elutazása előtti estén horgászni mentünk, és még soha életemben nem volt részem az akkor látott csodálatos napnyugtához fogható látványban.

Valahol északon, a braziliai őserdőben esőzés volt, a megdagadt folyóban sebesen áramlott a víz. Az ég sima volt, felhőtlen és halványkék, mint a csiszolt türkiz. Ahogy a nap mind mélyebbre süllyedt, színe sárgából mélyvörösbe, már-már borszínűbe fordult, a folyó fekete vize pedig mintha egy vég színjátzó selymet tekernének ki a két part között. Amikor a nap elérte a látóhatárt, mintha megpihent volna, s a tágas ég végtelenjén három kicsi felhő bukkant fel, mint sok apró, vérvörös szélű fekete szappanbuborék megannyi kis tömege. A felhők művészi pontossággal függönnyé rendeződtek, és a nap diszkrétén alászállt mögöttük. És ekkor feltűnt a folyókanyarban a kamelotok előőrse. A megáradt víz hozta le őket a magasabb régiókból, az őserdők víz puhította tuskói köré tekeredett liliumok, folyondár és, fű szigeteit. A nap lement; a rövid alkonyatban holdfehér volt a folyó; és előttünk százával sodródtak némán és sebesen a kamelotok mohó útjukon a tenger felé; némelyik akkora, mint egy kalap, a másik szoba nagyságú tömör szőnyeg, és mind viszi rakományát; magvakat, sarjakat, hagymákat, piócát, békát, kígyót és csigát. Néztük, ahogy ez a különös hajóhad elsiklik előttünk, míg ránk nem sötétedett, és már semmit sem tudtunk megkülönböztetni, csak érzékeltük olykor-olykor a hatalmas kamelot-flották tovahaladását, mert olyikuk a puha levelek és a fű csöndes, békés susogásával a móló cölöpeit súrolta. Azután szúnyogcsípésekkel borítva, elgémberedve némán visszaballagtunk a faluba. A kamelotok végtelen hada egész éjjel vonult, de reggelre üres volt megint a folyó, és sima, mint a tükör.

NYOLCADIK FEJEZET

A négyszemű madár meg az anakonda

Egyik reggel olyan jövevényel bővült a gyűjteményünk, amelynek a közeledtét már jó fél mérföldnyiről hallottuk. Egy indián igyekezett fűgén a tábor tisztása felé, és mérsékelt sikerrel próbálta fél kézzel a helyén tartani óriási szalmakalapját, a másikkal pedig megakadályozni valamit, hogy kimásson meglehetősen rozoga fűzfavessző kosarából. A valami folyvást tiltakozott fogva tartása ellen; basszus hangú mély túlkölése nagyjából úgy hangzott, mintha egy bonyolult Bach-fűgát; próbálna valaki eljátszani egy ócska autódudán. Az indián odarohant hozzám, lábam elé rakta a kosarat, hátrált, lekapta nagy kalapját, és szélesen elvigyorodott.

– *Buenos días, señor* – mondotta –, *es un bicha, señor, un, pájaro muy lindo.*

Vajon miféle madár produkál ilyen bonyolult, orrhangú trombitarecsegést? – tűnődtem. A földön álló kosár megremegett, és újabb vad rikoltások törtek elő belőle. Lepillantottam – és farkasszemem néztem a vesszőfonadék résén kibámuló, halvány bronzszínű, hideg halszemmel. Lehajoltam, és megemeltem a kosár fedelét egy kissé, hogy megnézhessem a lakóját. Ózbarna tollegyveleg villant, azután egy hosszú, tör formájú, zöld csőr csapott ki a résen, másfél centi mélyen belevágott a hüvelykujjam begyébe, és villámgyorsan visszahúzódott a kosárba. Fájdalomkiáltásom és a nyomába zúduló szitoközön a színre csalta

Jacque-t. Lemondóan érdeklődött, hogy vajon ezúttal mi harapott meg.

– Egy bölömbika – morogtam, sebeimet nyaldosva. Jacquie egy pillanatig üresen bámult rám.

– Viccelsz? – kérdezte végül.

– Ha mondom, hogy ez a nyavalyás madár harapott meg... illetve csípett belém...

Tigris-bölömbika.

– Nem inkább jaguár-bölömbika? – érdeklődött gyengéd hitvesem.

– Itt nincs helye a henye élcelődésnek – mondtam zordonul. – Segíts inkább kivenni a kosárból... Szeretném megnézni.

Jacque leguggolt, és elhúzta egy kicsit a kosár fedelét, a zöld csőr megint kicsapott, de ezúttal készenlétben voltam, és ügyesen megragadtam hüvelyk- és mutatóujjammal. A madár fülsiketítően tiltakozott, és vadul vergődött a kosárban, de sikerült becsúsztatnom a másik kezemet, erőteljesen megragadtam a madarat a szárnyánál, és kiemeltem.

Nem tudom, Jacquie mire számított – a madár láttára mindenesetre visszahőkölt. A tigris-bölömbika valóban a leglátványosabb gázlómadarak egyike. Képzelnék el egy kicsi, meglehetősen púpos gémet, amelynek zsályazöld a lába meg a csőre, halványzöld tollruháját pedig fekete és tigrissárga csíkok és pettyek csodálatos, merész mintája borítja, úgyhogy az egész madár valósággal izzik, mint holmi miniatúr, tollas máglya.

– De gyönyörű! – kiáltott fel Jacquie. – Micsoda színek!

– Fogd csak meg a lábát egy percre – mondtam –, szeretném megnézni a szárnyát. Valahogy furán lóg. Jacquie megmarkolta a zöld lábakat, én pedig végighúztam kezemet a bal szárny alsó oldalán. A nagy csonton feleúton olyasféle baljós izomcsomót tapintottam, ami rendszerint törést jelez. Óvatosan megnyomkodtam a duzzanatot, és gyengéden megmozgattam a szárnyat: bizony, úgy háromnegyedrészt a tövétől törés volt, de szerencsére sima törés, nem pedig szilánkos csontok bonyolult tömege.

– Baj van vele? – kérdezte Jacquie.

– Igen, eltört, elég magasan. De sima törés.

– Szegény! Olyan aranyos madár. Tudunk rajta segíteni?

– Megpróbálom sínbe rakni. De hát tudod, milyen ostobán viselkednek ezek a jószágok a kötéssel meg ilyesmivel.

– Azért csak próbáljuk meg. Szerintem érdemes.

– Oké. Menj be, hozd a pénzt, én addig megpróbálok egyezkedni ezzel a jó emberrel.

Jacque bement a házba, én pedig lassan, akadozva megmagyaráztam az indiánnak, hogy a madár szárnya törött. Megtapogatta, ő is megállapította, aztán szomorúan ingatta a fejét. Tudtára adtam, hogy megfizetem a madár fele árát, a másik felét pedig akkor, ha a madár egy hét múlva is életben lesz még. Ez a meglehetősen bonyolult magyarázat a végsőkéig kimerítette kezdetleges spanyolságomat. Ha idegen nyelven beszélek, rendszerint igen nagy segítségnek találom, ha bőségesen gesztikulálok, hiszen egy-egy kézmozdulat sok mindent megmagyaráz, amire szerény szókincsem nem alkalmas. Most azonban, keblemhez szorítva a dühödt bölömbikát, nem élhettem kiegészítő gesztusokkal, mert fél kézzel a madár derekát fogtam, a másikkal a csőrét szorítottam össze; következésképpen mindent kétszer-háromszor el kellett ismételnem, mire sikerült megértetnem magamat az indiánnal. Végre megértette, mit akarok, élénken bólogatott, egymásra mosolyogtunk, bólingattunk, és sűrű *gracias*, *gracias*-t mormoltunk. Az indiánnak hirtelen eszébe jutott valami, és megkérdezte, mennyit fizetek. Ez az egyszerű kérdés lett a vesztem. Gondolkodás nélkül eleresztettem a bölömbika csőrét, és feleltem a kezemet, hogy a megfelelő számú ujjamat feltarthassam. A madár már rég várt erre az alkalomra, és pontosan azt csinálta, amit családja tagjai verekedés közben. Felnézett, és csőre gyilkos dühvel vágott a szemem felé. Szerencsére idejében hátrakaptam a fejem, úgyhogy a szememet elvétette – de nem kaptam hátra eléggé. A csőr egyenesen a bal orrlyukamba hatolt, és a hegye átmenetileg a homloküregem közelébe fúródott.

Akit sosem csípett orron egy tigris-bölömbika, annak fogalma sem lehet a művelet okozta pokoli fájdalomról, sem a támadás erejéről. Nagyjából úgy éreztem magam, mintha arcon rúgott volna egy ló. Hátratántorodtam, pillanatokra elvakított a fájdalom, és az ütés erejétől bennem rekedt a szusz. Sikerült valahogy annyira hátrahajtani a fejemet, hogy a csőr második döfését elkerüljem, miközben az orromból zuhogott a vér, mint egy szökőkútból, lefröcskölt engem, a bölömbikát, az indiánt, aki előrerohant, hogy segítsen rajtam. Kezébe nyomtam a madarat; és bementem a házba, elsősegélyért. Jacquie vizes törülközővel, vattával, bórsavval ugrált körülöttem, és szidott, mint a bokrot.

– Mi lett volna, ha a szemedet találja el? – kérdezte, miközben arcomról-számról mosta az odaszáradt vért. – Nem is merek rágondolni. Legalább tizenöt centis a csőre, és ha ilyen pokoli erővel belém vágja, akár az agyamig is elhatol.

– Talán ebből megtanulod, hogy ezentúl óvatosabb légy – mondta részvétlenül feleségem. – Tartsd ezt a vattát az orrodhoz, még vérzik egy kicsit.

Kimentem a verandára; még akkor is jobbra azokhoz a szörnyűséges viviszekció-ellenes plakátokhoz hasonlítottam. Megkötöttem az alkuat az indiánnal, majd ideiglenes ketrecbe raktam a bölömbikát, és nekiláttam a szárnyoperáció előkészítésének. Először is két sánt faragtam fehér puhafából, óvatosan kipárnáztam egy réteg vattával, amit mullpólyával rögzítettem. Egy nagy ládát kineveztünk műtőasztalnak; ezen teregettem ki a gézt, az ollókat, a borotvapengét. Ezután könyékig érő vastag kesztyűt húztam, és kimentem a páciensért. Mihelyt kinyitottam a ketrecet, a bölömbika nekem támadt, de elkaptam a csőrénél, és tiltakozó krákogásával mit sem törődve, kiemeltem. Lábát-csőrét összekötöttük mullpólyával, majd a műtőasztalra fektettük. Jacquie fogta a lábát és a csőrét, én pedig munkához láttam. Először le kellett nyírnom a szárnyán a tollat, hogy majd könnyebben rögzíthessem a sánt, no meg azért is, hogy a szárnyak minél kisebb súlyt kelljen hordoznia. Amikor a szárny olyan volt már, mint a kopasztott csirke, a lapos sínek egyikét alája ügyeskedtem, hogy a törés éppen a közepére kerüljön; ezután az óvatos tapogatózás kényes feladata következett, míg meg nem találtam a törött csont két végét, s ezeket igen-igen gyengéden addig csavartam-húztam, míg rendes helyzetükben egymás mellett nem feküdtek. Hüvelykujjammal a sínre nyomtam a törött csontokat, a másik sánt föléje csúsztattam, és erősen tartottam a két párnázott fadarab közé szorított törést. Ezután az egészet sokszorosán körül kellett kötni többméternyi pólyával, majd a kész művet holmi hurokfélével a testhez rögzíteni, nehogy a kötés és a sín súlya lehúzza a szárnyat, és elmozdítsa a törött csont két összeillesztett végét. Mindezek után a páciens visszakerült ketrecébe, és kapott egy tányér vagdalt húst meg egy tálkába friss vizet.

Betegünk egész nap példásan viselkedett, megette az ennivalót, egy helyben állt, beteg szárnyát nem bántotta, és egész magatartása azt sugallta: évek óta él fogságban. A legtöbb vadon élő állat rosszul tűr mindennemű kötetést, sánt és egyéb gyógyászati eljárást, s ha ilyesmivel van találkozás, az a legfőbb ambíciója, hogy a lehető leghamarabb szabaduljon tőle. Elsősegélykérdésekben nem egy nézeteltérésem támadt már madarakkal is, emlősökkel is, kellemes meglepetés volt hát, hogy a tigrisbölömbika ilyen nyugodtan és filozofikusan fogadja a dolgot. Végre-valahára találtam egy madarat, amelyiknek van józan esze, hogy belássa: a jó ügy érdekében fosztjuk meg mozgási szabadságától, gondoltam. Mint kiderült: korai volt az örömöm. Másnap reggel, amikor ellenőriztük állatainkat, Jacquie benézett a bölömbika ketrecébe, majd elkeseredetten felnyögött.

– Gyere, nézd meg ezt az ostoba madarat!

– Mit művelt?

– Leszedte magáról az egész kötetést. Gondoltam én az este, hogy egy kissé elragadott az optimizmusod...

A tigris-bölömbika komoran állt ketrece sarkában, és gúnyos tekintetű, bronzszínű szemével rosszindulatú pillantást vetett ránk. Nagy fáradtságába kerülhetett, mire leszedte a

kötést a szárnyáról, de láthatólag nem csüggedt. Egy tényezőt azonban kihagyott a számításból: csőrének belső része csipkézett volt, mint a lombfűrész, és a fűrészfogak befelé, a madár torka felé irányultak. Amikor halat fogott, ezekkel a kis "fogakkal" kapaszkodott a hal síkos testébe, mely ezáltal csak befelé csúszhatott. Persze ez igen praktikus, ha a madárka halat fog, ellenben kötözőpólya letekerésénél az ilyen típusú csőr határozott hátrány, hiszen a géz beleakad a fűrészfogakba. Ott állt szegény tigris-bölömbika, csőréről letéphetetlenül lebegett vagy négyméternyi mullpólya, mint valami ünnepi füzérdísz. Szakasztott olyan volt a jómadár, mint egy kimerült, rosszkedvű Téalapó, akinek félórányi lelkes ajándékosztogatás után leoldódott a szakálla. Szörnyű dühösen nézett ránk, amikor neveltünk a láttán, és a pólyarétegen át kissé fojtottan hallatszott méltatlankodó gágogása.

Ki kellett szednünk a ketrecéből, és fél órába telt, mire csipesszel leszedegettük a rongyos pólyát a csőréről. Örömteli meglepetésemre kiderült, hogy a síneket nem sikerült elmozdítania, a szárnycsont megmaradt a rögzített helyzetben. Megint bekötöttük, ő pedig olyan bűnbánó képet vágott, hogy azt hittem, okul a leckéből. Másnapra kelve azonban megint csak csüngött a csőréről a kötés, és újra el kellett végeznünk a hosszadalmas és fáradságos műveletet. És megint hiába: minden áldott reggel ugyanaz a látvány fogadott. Bölömbikánk ott állt, Mikulásnak maszkírozva.

– Elegem van már ennek a nyomorult madárnak a kötözgetéséből – mondtam, amikor Jacquie-vel immár nyolcadszor hámoztuk le a rongyos pólyát a bölömbika csőréről.

– Nekem is. De mi mást tehetnénk? Örületes mennyiségű kötszert használtunk el; bárcsak hoztunk volna magunkkal ragtapaszt.

– Vagy legalábbis tapadó pólyát... azzal nem tudott volna megbirkózni. Én csak attól tartok, hogy ez a sok hercehurca megárt a szárnyának. Nem lehetetlen, hogy a sín alatt szétszúszott a csont, és olyan görbe lesz, mire összeforr, mint egy krokettkapu.

– Majd kiderül – mondta filozofikusan Jacquie. – Ennél többet nem tehetünk érte.

Három végtelennek tetsző héten át fejtegettük, bontogattuk a pólyát, és kötöttük újra a bölömbika szárnyát. Azután eljött a nagy nap, mire a csontnak össze kellett fornia, és a kötetést utoljára hámoztuk le a csőréről. Ollót fogtam, és levagdaltam a síneket.

– Vajon milyen lesz? – aggodalmaskodott Jacquie.

– Valószínűleg olyan, mint a dugóhúzó – véltem komoran.

Ám ahogy a sínek lehullottak, a kibukkanó szárny olyan egyenes volt, akár a vonalzó. Nem mertem hinni a szememnek: egyáltalán nem látszott a törés helye, s még amikor ujjaimmal óvatosan megtapogattam a csontot, akkor is csak a két csontvég összeforradásánál keletkezett vékony kis védőréteg vezetett nyomra. A szárnyizmok, igénybevétel híján, természetesen elgyengültek, a szárny lógott, de egy hét sem telt bele, visszanyerte erejét, és visszatért rendes helyzetébe. Egy darabig még kopasz volt, de azután megint kinőtt a toll, és amikor a madár csattogó csőrrel, verdeső szárnyal rohanta meg az etetőálcáját, senki meg nem mondta volna, hogy valaha is beteg volt. Nagyon büszkék voltunk rá, nemcsak mint sebészi tudományunk cégérére, hanem mint annak jó példájára, hogy még a legreménytelenebbnek látszó esetet sem szabad feladni. A madártól persze hiába vártunk volna hálát – hacsak az etetéskor indított heves támadásokat nem foghattuk fel a hála kifejezésének –, közvetett módon azonban megtérült a fáradságunk, mert végül is a tigris-bölömbikának köszönhattük, hogy találkoztunk a négy szemű madárral meg az anakondával.

Az indián, aki a bölömbikát hozta, nem jelentkezett a megbeszélte időben a fizetség elmaradt feléért – amit módfelett szokatlannak találtam. Vagy tíz nap múltán beállított, és láthatólag őszintén örült, hogy sikerült meggyógyítanunk a madarat. Azért nem jött előbb, magyarázta, mert egy óriási kígyót – *muy, muy grande* – próbált fogni nekünk, amely ráadásul nagyon, nagyon gonosz. Minden hullók nagyatyja az ő háza mögött él a mocsárban, az elmúlt három hónap során kétszer is meglátogatta, és ellopta egy csirkéjét. Mindkét

alkalommal követte a mocsárba, de nem találta meg. Előző este azonban megint megtámadta a kígyó a csirkéket, s ez alkalommal majdnem bizonyosan tudja, hová bújt megemészteni a zsákmányt. Hajlandó lenne-e a senior vele tartani, érdeklődött bátortalanul, és elfogni a kígyót? Mi sem szerezhette neki nagyobb örömet, mondá a senior, az indián pedig megígérte: másnap jókor reggel eljön, és elvezet a kígyó rejtekhelyére.

Úgy véltem, a – remélhetőleg sikeres – kígyóvadászat, vagyis anakonda vadászat (az elbeszélés alapján ugyanis annak véltem) ideális téma lesz filmfelvevő gépünk számára, szereztem hát másnap reggelre egy ökrösszekeret; azon jön majd Jacquie és a kamera. A mocsárban minden egyéb jármű elakadna, csak ezek az óriási, kétméteres kerekeken gördülő ökrös szekerek birkóznak meg vele. A szekeret a rakomány súlya szerint egy vagy több ökör húzza, s ha lassú és kényelmetlen is az alkalmazhatóság, ez az egyetlen módja, hogy az ember behatoljon az egyébként megközelíthetetlen mocsaras területre. Másnap tehát jókor reggel felkerekedtünk, az indián meg én lóháton, Jacquie pedig a két álmos szemű, sztoikus ökör vontatta szekéren.

Úticélunk messzebb volt, mint gondoltam. Azt reméltem, elérjük a mocsarat, még mielőtt magasra hágná a nap, de tíz órakor már nagy volt a hőség, és mi még akkor is a tüskés bozótban ballagtunk. Kis karavánunk sebességét az ökrök szabták meg; egyenletesen, lomhán baktattak, feleolyan iramban, mint amilyen a lovaktól telt volna, s ez igencsak lassította haladásunkat. Utunk száraz, poros vidéken át vezetett, és kénytelenek voltunk a szekér mellett lovagolni; ha ugyanis mögötte maradunk, megfojt az ökrök felverte porfelleg, ha meg előtte, a szekerezők nyelheték volna a lovaink porát. Körülöttünk zengett a táj a madaraktól; a kora reggeli élénk sürgés-forgás, úgy látszik, a világ valamennyi madarának közös jellemzője. Az ösvény menti alacsony növényzetben csapatostul legelésztek a guirák, csiripelve, vihorászva. Megvárták, amíg a nehézkesen cammogó szekér vagy kétméternyire megközelítette őket, akkor aztán szárnyra kaptak, és elröppentek, mint egy csapat papírrepülő, közben izgatottan fecsegték, majd húszméternyire megint leszálltak. Magas *palo borrachó*-k csoportjában öt tukán ugrált, szökdécselt az ágak között, amelyeket szökökút finom ezüst permeteként borított a lecsüngő Louisiana-moha. A tukánok fontoskodó tekintettel méregettek bennünket, nagy csőrük villogott, éles kiáltásuk a pomerániai vizslakölykök vakkantására emlékeztetett. Minden facsonkon meg a többi stratégiai ponton kis fehér virág ült: megannyi özvegy tirannusz; a melle fénylő csillag. Egyikük-másikuk el-elsurrant őrhelyéről, lebukott a levegőbe, mint holmi elszánt hópehely, ügyesen csőrébe csippentett egy arra repülő bogarat, majd takaros, fekete szárnyait megrebbentve visszalendült posztjára. Egy kígyászdaru rebbent át előttünk, fél lábbal a levegőben megállt, arisztokratikus göggel végigmért bennünket, megállapította, hogy nem érdemes velünk foglalkozni, és továbbsietett, mint aki fél, hogy elkésik valamely mulaszthatatlan állampolgári kötelessége teljesítéséről.

Az erdő ritkult; nyílt terepre értünk, körös-körül víz villant imitt-amott. Batla, gólya, gém lépdelt párosával a dús fű között, a kerengőt rovó szerzetesek méltóságával. Messze előttünk már látszott utunk célja, a kis kunyhó, de addig még át kell hatolnunk egy kis síkságon; vagyis ami annak látszik, mert valójában növényekkel benőtt többholdnyi víztükrök. Belegázoltunk, és néhány méter után lovak, ökrök szügyig jártak a vízben. Az ökrök, kurta, tömzsi, erős lábukkal jobban boldogultak itt, mert a víz alatt összefonódó gyökérszövet nem akadályozta őket. Zavartalanul csörtettek előre ugyanolya iramban, mint a száraz területen; a sűrű növényzetet le taposták vagy félretolták útjukból. A lovaknak ellenben minduntalan hosszú liliomgyökér szálak tekeredtek a lábaik köré, és szüntelenül botladoztak. A túlsó partra érve nyilvánvaló megkönnyebbüléssel szabadították ki magukat a növények hálójából, az ökrök pedig lábukon látványos liliomgyökér- és levélkoszorúval cammogta ki a szárazra.

Elérkeztünk a kunyhóhoz. Az indián felesége tartóztatott: pihenjünk egy darabig; meg kellett innunk az elmaradhatatlan csésze *maté*-t, s a forró lovastúra után bizonyjolesett tíz

percig elüldögélni az árnyékban. Jacquie meg én osztoztunk egy csészén, a többiek a főzőedénybe dugott szívócsövön. Egy kislány állt mellettünk, ő adogatta kézről kézre, és mindenki szívott a csövön egy korty *maté*-t. Amikor kipihentük magunkat, és szomjunkat is elvertük, köszönetet mondtunk vezetőnk feleségének a vendéglátásért, és folytattuk portyánkat. Csalódnunk kellett azonban, ha azt hittük, hogy túl vagyunk az út nehezén, mert a következő óra maga volt a pokol. Megint mocsáron kellett átvergődnünk, de ezt minden oldalról erdő övezte, és egyetlen kósza szellő sem enyhítette a nap gyilkos melegét. A mély vízben tengelyig merült a szekér, és a sűrű vízinövények szövevényében még az ökröknek is nehéz volt a járás. Ez a vízdarab alkalmasint a legkülönfélébb alakú és nagyságú szúnyogoknak volt óriási költőhelye. Annyira sűrűn szálltak fel előttünk, hogy villózó szárnyaknak valóságos túllüggönyén néztünk át; kéjes zümmögéssel csaptak ránk, fürtökben lógtak rajtunk, jószereivel belefulladtak ugyan a verítékünkbe, mégsem tágtítottak, hanem vad buzgalommal szívták a vérünket. Az első percek vad, ingerült csapdosása után hipnotikus transzba merültünk, és hagytuk, lakmározzanak, hiszen ha egy csapásra százat megöltünk, ötmillió támadt a helyükben. A lengedező szúnyogfüggönyön át idővel megpillantottam a mocsárban egy szigetet: vagy húsz négyzetméteres zombékos emelkedett a növény- és vízszőnyeg fölé. Sűrű, árnyas fák borították; eszményi pihenőhelynek ígérkezett.

Hasonlóképpen vélekedhetett vezetőnk is, mert hátrafordult a nyeregben, hanyag mozdulattal letörölte arcáról a rovarokat, és a szigetre mutatott.

– *Senor, bueno, eh?*

– *Sí, sí, muy lindo* – bólogattam, megfordítottam a lovamat, és visszacaplattam a szekérig, amely széles növényuszályt vonszolt maga után a kerekein. Jacquie a szekéren kuksolt, irdatlan szalmakalapban, arca ki sem látszott a rátekerített sálból.

– Szeretnél egy kicsit pihenni? – kérdeztem.

Fél szeme fenyegetően meredt rám a sál mögül. Aztán letekerte a sálát. Arca vörös és dagadt volt a szúnyogcsípésektől.

– Szeretnék egy kicsit pihenni – mondta keserűen –, szeretnék továbbá lezuhanyozni, szeretnék egy pohár jeges italt, valamint négyszáz tonna DDT-t, de egy percig sem hiszem, hogy bármelyiket is megkapom.

– A pihenést megkaphatod. Ott egy kis sziget, leülhetünk egy darabig.

– Hol az az átkozott kígyó?

– Nem tudom, de a vezetőnk nagyon magabiztos.

– Legalább valaki legyen az.

Karavánunk nagy keservesen kikecmergett a mocsárból, be a fák üdvösséges árnyékába. Jacquie meg én ültünk, és rosszkedvűen vakaróztunk, két indiánunk pedig haditanácsot tartott. Majd vezetőnk hozzánk lépett, és elmagyarázta, hogy számítása szerint valahol itt kell lennie a kígyónak, de úgy látszik, messzebbre ment, mint amennyire ő gondolta. Azt ajánlja, várjuk meg itt, ő pedig előrelovagol és felderíti a terepet. Tetszett a ötlet. Adtam neki egy cigarettát, és utána néztem, amint ismét becaplatott a mocsárba, feje és válla körül szúnyogfelhővel. Bóbiskoltam egy keveset, elszívtam egy cigarettát, és valamelyest helyrebillent a lelki egyensúlyom. Bóklászni indultam a túskebokrok közé, hátha találok valami hüllőfélét. Egyszer csak Jacquie jajkiáltása riasztott fel.

– Mi baj? – kérdeztem.

– Gyere ide gyorsan, és szedd le! – kiáltotta.

– Mit szedjek le? – kérdeztem, miközben a bokrokon át feléje csörtettem.

Odaérve megláttam, hogy Jacquie felgyűrte a nadrágja szarát, és a sípcsontján egy óriási pióca lóg, mint egy hosszúra nyúlt füge, teste vértől duzzad.

– Uramisten! – hökkentem meg. – Egy pióca!

– Tudom, hogy pióca... Szedd le.

– Úgy nézem, lópióca fajta – mondtam, míg letérdeltem, és szemügyre vettem.

– Nem érdekel, hogy miféle nyomorult fajta; szedd le! – dühöngött Jacquie. – Szedd le azonnal a lábamról tudod, hogy nem bírom ezeket a dögöket!

Cigarettára gyújtottam, és addig szívtam, amíg a vége vörösen nem izzott; akkor a pióca duzzadt hátsó feléhez érintettem. Egy percig vadul tekergett, majd elengedte áldozatát, és lepottyant a földre. Rátapostam; kipukkadt, mint a léggömb, és vörös vér festette a talajt. Jacquie megborzongott.

– Nézd meg, van-e rajtam több is.

A leggondosabb vizsgálódás sem fedezhetett azonban fel több piócat feleségem anatómiáján.

– Fogalmam sincs, honnan szerezted – mondtam. Egyikünk sem szedett föl egyet sem.

– Nem tudom... talán a fákról jött – vélte Jacquie, és felpillantott, mintha arra számítana, hogy az ágakon ugrásra kész piócaraj leselkedik. Aztán hirtelen megdermedt.

– Gerry, nézz oda, gyorsan!

Felnéztem, és megállapítottam, hogy kis jelenetünket a piózával a sziget egy másik lakosa is végignézte. Fele magasságban annak a fának a törzsén, amely alatt ültünk, egy kis odú volt, és sötét mélyéből egy parányi tollas arc bámult két óriási aranyszemmel. Döbönt csendben figyelt bennünket egy percig, aztán eltűnt.

– Mi a csuda volt ez? – kérdezte Jacquie.

– Törpebagoly. Hozd ide gyorsan a vezető kését... de az ég szerelmére, gyorsan és hangtalanul.

Jacquie elküszott, én pedig megkerültem a fát: nincs rajta hátsó kijárat. Nem láttam semmit. Jacquie már hozta is a kést; gyorsan levágtam egy hosszú, karcsú suhángot, aztán levettem az ingemet.

– Miben mesterkedel?

– El kell valahogyan torlaszolni az odút, míg fel mászom – magyaráztam, és az ingemet gyorsan batyuba kötöttem a bot végén. A rögtönzött dugasszal óvatosan közeledtem a fához, és amikor a bot a megfelelő helyre került, gyorsan benyomtam az inget az odú nyílásába.

– Tartsd, amíg felmászom – mondtam, és amikor Jacquie átvette a botot, gyorsan felkapaszkodtam a fa törzsén, majd nagy ügyel-bajjal megfogózkodtam egy letörött ág csonkján, közel ahhoz a helyhez, ahol az ingem díszelgett. Óvatosan becsúsztottam alá a kezemet, és benyúltam az odúba. Megkönnyebbülten észleltem, hogy az üreg sekély, és ahogy körültapogatóztam, puha szárnyak rebbenését éreztem a kezemen. Gyorsan odakaptam, és meg is markoltam a bagoly testét, de annyira picikének éreztem, hogy már-már attól tartottam, nem is az áhított madarat fogtam el. Ám ekkor a horgas kis csőr belevájt a hüvelykujjamba, és ebből már tudtam, hogy nem tévedhettem. Kihúztam a kezemet az odúból, és a csöpp teremtmény borzasan és méltatlankodva bámult rám az ujjaim fölött.

– Megvan! – kiáltottam diadalmasan; ám ebben a pillanatban a csonka ág elpattant alattam, és én baglyostul leestem a földre. Szerencsére a hátamra estem, és a kezem a levegőben markolta a madarat, úgyhogy a bagolynak nem esett bántódása. Jacquie felsegített, én pedig megmutattam a zsákmányomat.

– Fióka? – bámulta lenyűgözve. – Nem; törpebagoly.

– Úgy érted, hogy nem nő meg nagyobbra? – hitetlenkedett Jacquie, és meredten bámulta a veréb nagyságú veszedelmet, amely liliputi dühvel pislogott és csattogtatta a csőrét.

– Igen, ez a végleges nagysága. A világ egyik legkisebb bagolyfajtája. Hozzunk neki egy dobozt a szekérről.

Dróthálós dobozba tettük a baglyot; az teljes tízcentis nagyságában felmagasodott, halk, füttylő, csivitelő hangot hallatott, majd nekilátott, hogy rendbe hozza zilált tollruháját. Háta és feje mély csokoládébarna volt, apró szürke pettyekkel, ingmelle fekete mintás galambszürke. Az ökrös szekér kocsisát szakasztott úgy elbűvölte a madárka, mint minket, és hosszadalmasan elmagyarázta, hogy az ilyen baglyot négyszeműnek hívják. Nemigen

értettem, miért, amíg a kocsis meg nem koppintotta a doboz oldalát, mire a bagoly a hang irányába fordult. Tarkója fölött két kerek szürke folt volt, jól kivehető a csokoládészínű alapon, és csakugyan úgy látszott, mintha hátul is volna két szeme.

Még a bagolyban gyönyörködtünk, amikor hatalmas vízcso bogás és nagy szúnyogfelhő közepette megjelent vezetőnk, és izgatottan újságolta, hogy megtalálta a kígyót. Mint elbeszéléséből kiderült, fél mérföldnyire hever vízínövényszőnyegen, a mocsár felszínén, egészen közel a széléhez. Rajta kell ütnünk, mondta, mert annyira közel van a fákhöz, hogy oda menekülhet, s ha beveszi magát a tüskés bozótba, nehéz lesz megtalálni, ha ugyan nem lehetetlen. Elindultunk; és amikor vezetőnk szerint megközelítettük a hulló búvóhelyét, jobb felé egy megfelelő taktikai pontra küldtük el az ökrös szekeret, mi pedig továbbhatoltunk. A mocsár szélén meglehetősen sekély volt a víz, nem is nőtte be annyira a növényzet, de az alja egyenetlen volt, és a lovak botladoztak. Felmértem, hogy ha a kígyó elmenekül, nem tudom lóháton követni: öngyilkosság lenne ebben a mocsárban ügetésre kényszeríteni a lovat. Kénytelen leszek gyalogosan követni – s most először fordult meg a fejemben a gondolat, hogy vajon csakugyan akkora-e az a kígyó, amekkorának vezetőnk mondja...

Szerencsétlenségünkre a kígyó előbb vett észre minket, mint mi őt. Vezetőnk hirtelen felkiáltott, és előremutatott. Vagy tizenöt méternyire, két nagy növényoszövedék között, egy sima vízdarabon V alakban fodrozódó mozgás haladt igen gyorsan az erdő széle felé. Kurta fohászt rebegtem: vajha lenne a kígyó egyszemélyes méretű! Lovam kantárszárát odadobtam a vezetőnek, megragadtam egy zsákot, és leugrottam a langyos vízbe. Térdig érő vízben futni mindig is megerőltető tornagyakorlat, de közel negyvenfokos melegben egyenesen ostobaság, amire csak állatgyűjtő vetemedik. Továbbvergődtem; arcomról olyan mennyiségben dőlt a veríték, hogy még a szúnyogok sem tudtak megtelepedni rajta. Elöttem a V rohamosan közeledett a szárazföldhöz. Tíz méterre lehettem tőle, amikor az anakonda kiemelte síkos sárga-fekete testét a vízből, és besiklott a magas fűbe. Elkecseregettem előreszöktem, megbotlottam, és arca buktam a vízben. Mire talpra vergődtem, az anakonda eltűnt. Keservesen átkozódva gázoltam ki a partra, be a magas fűbe, amerre eltűnt, hátha a nyomára lelek. Két métert sem tettem meg, amikor egy tátott szájú tömpe fej kapott utánam egy kis bokorból, én meg akkorát ugrottam, mint egy rémült rakéta. Az anakonda a bokor tövében hevert; fénylő gyűrűinek mintája olyan gyönyörűen vegyült a foltos árnyak közé, hogy észre sem vettem. A csirkelakomával eltelten nyilván éppannyira megerőltetőnek találta a mocsári utazást, mint én, és úgy határozott, megpihen a magas fűben. De ha már belébotlottam, kénytelen felvenni a harcot.

Ahány könyvet csak írtak Dél-Amerikáról, a szerző előbb-utóbb (néhányik könyvnek minden második fejezetében) belebotlik egy anakondába. A hosszúságuk általában tizenkét métertől negyvenöt méterig terjed, annak ellenére, hogy valójában még sehol hivatalosan tízméteresnél hosszabb anakondát nem mértek. A könyvbéli szörnyeteg minden esetben támad, a szerző három-négy oldalon át viaskodik a bestia gyűrűinek félelmetes szorításában, s vagy sikerül lepuffantania hűséges revolverével, vagy leszúrja valamelyik hűséges indiánja. Mármint, tisztelt olvasóim, tekintsenek sarlatánnak vagy egészségtelenül szerénynek – de én is leírom, hogyan birkóztam meg az én anakondámmal.

Először is, a hulló tessék-lássék csapott felém. Amúgy istenigazában nem volt kedve életre-halálra megmérkőzni velem. A rend kedvéért tátott szájjal előrelendült, abban a halovány reményben, hogy inamba szalad a bátorságom, és békében hagyom, hogy emésztőnedvei végre feldolgozhassák azt a csirkét. Minekutána megtette az illő mozdulatot, hogy ne essék csorba törzse vadságáról és spontán támadásairól hírhedett becsületén, karikába tekeredett a bokra tövében, és magában szolidan, jobbára panaszosan sziszegett. Tudtam, hogy nagyon is elkelve valami botféle, a legközelebbi bokor azonban elég messze volt, és nem mertem ott hagyni a kígyót. Többször is meglendítettem előtte a zsákot: azt reméltem, belemar, és a foga beleakad, mely módszert nemegyszer felettébb hasznosnak

találtam. De ő csak bedugta a fejét a gyűrűi alá, és egy kicsit nyomatékosabban sziszegett. Úgy döntöttem, segítséget hívok, aki eltereli a kígyó figyelmét, sarkon fordultam hát, és vadul integettem vezetőknek, aki a mocsár közepén veszkődött a lovakkal. Először nemigen akarózott közelebb jönnie tehát barátságosan visszaintegetett, amikor azonban látta, hogy bosszankodom, megbiztatta a lovát, és felé tocsogott a vízben. Visszafordultam, s még épp láttam gonosz, félelmetes és halálos anakonda farka csücskét; amint sietősen eltűnik a fűszálak között. Mit volt mit tennem: előreléptem, megragadtam a farkát, és visszahúztam a tisztásra.

Jól nevelt anakonda ilyenkor azon nyomban támadójára tekeredik, izmos testének halálos szorításával. Az éri kígyóm ellenben megint karikába gömbölyödött, és: halk, elkeseredett sziszegést hallatott. Gyorsan a fejér dobtam a zsákot, és megragadtam a tarkójánál. És ezzel kész. Szép nyugodtan hevert, csak olykor rezzenet meg a farka, és néha fel-felszisszent, míg a vezető meg nem érkezett. Ami azt illeti, az emberrel lényegesen több bajom volt, mint a hüllővel, vezetők ugyanis egyáltalán nem igyekezett segíteni, és az ember nehezen tud vitába bonyolódni, amikor tele van a keze kígyóval. Nagy nehezen sikerült meggyőzőnöm a vezetőt: nem hagyom, hogy a kígyó kárt tegyen benne, mire igen-igen óvatosan tartotta a zsák száját, én meg felnyaláboltam a kígyót, és bepakoltam.

– Jó felvételeket csináltál? – kérdeztem Jacquie-t, amikor visszaértünk a szekérhez.
– Azt hiszem, bár az egészség szűnyogfelhőn át vettem fel. Nehéz dolgod volt a kígyóval?
– Nem; sokkal különbül viselkedett, mint a vezetők.
– Mekkora? A keresőben óriásinak látszott. Már aggódtam, hogy egyedül nem fogsz megbirkózni vele.

– Nem olyan szörnyen nagy. Jó átlag. Körülbelül két és fél méter, de talán még annyi sem.

A szekér meg a ló fáradtan baktatott a mocsáron át, a vízínövények levelét már rózsaszínűre festette a lenyugvó nap. Az égen fekete fejű konúrpapagájok csapata húzott, hisztérikusan, mint estefelé minden papagáj. Rendezetlen alakulatban kóvályogtak fölöttünk, fecsegtek, rikoltoztak, a nap pedig már csak citromsínű foltnak látszott a felhőgomolyok között. Fáradtan, összecsupva, napégetten értünk haza nyolc órákor. Zuhanyozás és vacsora után már emberibb állapotba kerültünk. A törpebagoly elköltött négy kövér békát, fura kis örömujjongással vetette rájuk magát, hangja egy fejletlenebb tücsök ciripelésére emlékeztetett. Az immár szunnyadozva emésztő anakonda ellenkezés nélkül hagyta, hogy megmérjük. Fejétől a farkáig pontosan két méter nyolcvanegy centiméter volt.

KILENCEDIK FEJEZET

Sörényes Sára

Gyűjteményünk lármás és aranyos kis papagájai mellett alighanem a leglármásabb és legpimaszabb madaraink a búbos szajkók voltak. Ez a madárfajta hasonlít az angol szajkóhoz, de kisebb és a felépítése finomabb. Más hasonlatosság nincs is közöttük, mert a búbos szajkónak hosszú, szarkaforma fekete-fehér farka van, sötét, bársonyos háta és halvány kankalinsárga mellénye. Fején különleges színeket visel. Homlokán a toll fekete, kurta és sűrű, s egyenesen fölmered, mintha a madár épp most csináltatott volna magának matrőzfrizurát. E mögött, a tarkóján, sima a tolla, és egy kékesfehér folt rajta szakasztott olyan, mintha a madár kopaszodnék. Fénylő és huncut, bronzsínű szeme fölött élénk sarkantyúvirág-kék színű, sűrű toll-“szemöldök”. Ez a sajátos dekoráció a meglepettség állandó látszatát kölcsönzi a madárnak.

A szajkó javíthatatlan áruhalmozó. Jelszava alighanem: “nyáron gyűjts, hogy télen fűts”.

A többi madár, ha nem tud megbirkózni a kapott eledellel, szétszórja a ketrecében – nem úgy azonban a szajkó. Akármilyen incifinci darabka maradt az enivalójából, gondosan összegyűjti és elrejt. Hogy hová? A vizesedényébe. Szajkóink ismeretlen okból úgy döntöttek, vizesedényük a legalkalmasabb hely élelmiszerkészletük tárolására, és akármit csináltunk, nem tántoríthattuk el őket ettől a meggyőződésüktől. Adtam nekik még egy vizesedényt, hogy az egyik legyen a spájz, a másik az itató. A szajkók el voltak ragadtatva az ötlettől, menten ketté is osztották a húskészletet, és beraktározták a két vizesedénybe. Előszertettel tárolták kedvenc csemegéjüket, a földimogyorót is. Kalitkájukban több repedés és lyuk akadt, ideálisan alkalmas a mogyoróraktározásra, az volt csak a bökkenő, hogy egészen nemigen fért bele egyikbe sem. Ilyenkor a szajkó egyenként felkapta a mogyorószemeket, felszökkent a hintájára, majd elképesztően ügyes zsonglőrmutatvánnyal a lába ujja közé illesztette a mogyorót, és csőrével erőteljes ütésekkel mért rá, míg a mogyoró el nem tört. A szajkó ekkor felkapta a darabkákat, és megpróbálta elhelyezni őket; ha némelyik még így is nagynak bizonyult, megismétlődött az iménti művelet. Ha meg akarta enni a mogyorót, akkor is ezt a módszert alkalmazta, majd gondosan beáztatta a darabkákat úgy tíz percre a vizesedénybe, hogy megpuhuljanak és alkalmasabbak legyenek szajkói fogyasztásra.

Legkedvesebb tulajdonságaik közé tartozott állandó csevegésük, a hangjukat ugyanis mindig halkra fogták. Órákig elüldögéltek hintájukon, felvont szemöldökkel nézték egymást, és bonyolult társalgást folytattak rikoltások, füttyentések, trillák, kuncogások és kaffogások sorozatával, meglepően változatos kifejezésmóddal. Mesterei voltak az utánzásnak. Repertoárjuk néhány nap múlva már a falubeli kutyák ugatásával bővült, ehhez járult a tyúkok diadalmas kotkodácsolása és a kakaskukorékolás. Műsorukba felvették Micimackó, a rákász mosómedve visítozását, sőt még Julius Caesar Centurian kalapácsának fémes koppanásait is. Amikor a szajkók elköltötték reggelijüket, és letelepedtek egy jó kis pletykálgatásra, kalitkájukból a hangoknak hamarosan olyan egyvelege hallatszott, hogy az ember esküdni mert volna rá: húsz-harminc különböző fajta madártól származik, nem ettől a furcsa pártól. Még csak rövid ideje kerültek hozzánk, de a gyűjtemény jóformán valamennyi tagjának elsajátították a nyelvét, s tudományukban jól el is szentelenedtek. Ekkor azonban belépett az életünkbe Sörényes Sára, a tábori kórus új hanggal bővült, és ez már a szajkók képességeit is meghaladta.

Egy szép napon Paula a szokásos sebesség kétszeresével nyomakodott be a nappali szobába, izmos karján a tálca, az ebédünkkel. Házitündérünk kis híján a nyakamba zúdította a forró levest, miközben megkért, menjek ki a konyhába, mert egy indián hozott egy bicho-t, nem is akármilyet, hanem irdatlanul nagyot és leírhatatlanul vadat. Nem, nem is sejti, hogy miféle bichozsákban van, nem látta, de máris darabokra tépi a zsákot, és ha nem sietek, valamennyiünknek veszélyben az élete. Kint, a hátsó ajtó mellett egy indián fiú guggolt, szalmaszálat rágott, és szemmel tartott egy kis zsákot, amely tétova köröket írt le a padlón, és közben fel-felmordult. A zsák tartalmára nézve mindössze egy igen nagy, görbe karom adott némi eligazítást, amely egy helyütt kibújt, de ez sem segített sokat, mert hirtelenében nem jutott eszembe semmiféle állat, amelyik olyan kicsi, hogy belefér a zsákba, ugyanakkor olyan nagy, hogy ekkora karma van. Szemügyre vettem a legénykét, az rám vigyorgott, és megbiccentette fejét, hosszú, sima szálú, koromfekete haja hullámozott.

– *Buenos días, señor.*

– Buenos días. Tiene un bicho? – mutattam a keringőző zsákra.

– *Sí, sí, señor, un bicho muy lindo* – válaszolta komolyan. Úgy döntöttem, legokosabb, ha kinyitom a zsákot, és megtekintem a benne rejtőző élőlényt – de először szerettem volna tudni, mi az. Ilyen karommal nem jó kukoricázni.

– *Es bravo?* – tudakoltam.

– *No, no, señor* – mosolygott az indián –, *es manso – es chiquitito – muy manso.*

Fogyatékos spanyolságomat nem véltem alkalmasnak ama tény kifejtésére, hogy egy fiatal

állat még nem szelíd is szükségképpen. Nem egy impozáns sebhelyem olyan kölyökállatok hagyatéka, akik arra sem látszottak képesnek, hogy egy csótányt megöljenek. Sóhajtottam egyet, megpróbáltam emlékezetembe idézni, hová tettem a penicillinenőcsöt, majd megragadtam a táncoló zsákot, és kinyitottam. Kis szünet – majd a zsák redői közül előbukkant egy hosszú, hajlott, jégcsap formájú orr és fej, pici, helyes, szőrös fülekkel, a hamuszürke szőrmébe ágyazva pedig két vaksi kis szem – olyan, mint két vizes ribizli. Újabb szünet – aztán az orr túlsó végén kinyílik a picike, szemérmes száj, és úgy húsz centiméternyi karcsú, szürkés rózsaszín nyelv gördül elő kecsesen. Menten vissza is húzódik, a száj szélesebbre tárul, és leírhatatlan hangot bocsát ki. Félúton volt a kutya dühös morgása és a borjú rekedt bőgése között, de halványan emlékeztetett egy gégehurutban szenvedő ködkürtre is. A hang oly erőteljes volt, hogy Jacquie rémülten szaladt ki a verandára. A fej addigra visszahúzódott a zsákba, csak az orr vége kandikált ki.

– Hát ez meg mi a csuda? – érdeklődött feleségem.

– Ez? – feleltem boldogan. – Egy nagy sörényeshangyász-kölyök orra hegye!

– És ez ereget ilyen istentelen hangokat?

– Ez bizony. Hangyászéknál így köszönnek.

Jacquie gyászosan sóhajtott.

– Nem elég, hogy a szajkók meg a papagájok hasogatják egész nap a dobhártyánkat, most jön még ez a, kontrafagott!

– Ó, majd elhallgat, ha otthonosabban érzi magát – legyintettem könnyedén. Mire az új jövevény kidugta fejét a zsákból, és mintegy szavaim aláfestésére, lendületes fagottszólót adott elő.

Jobban kinyitottam a zsákot, és belekandikáltam. Meglepődtem, mekkora hang telik ki egy ilyen pici teremtménytől, ugyanis görbe orra hegyétől a farka csücskéig nem volt hosszabb hetvenöt centinél.

– Milyen kicsi! – álmélkodtam. – Nem lehet több egyhetesnél.

Jacquie belenézett a zsákba, és ez volt a veszte.

– Jaj de aranyos kicsi lány! – gügyögte. Egy percig sem kételkedett benne, hogy a jövevény nőnemű. – Szegény, szegény picike... Nesze, itt a pénz, fizess, én addig beviszem ezt a kis aranyost.

Felkapta a zsákot, és vigyázva bevitte a házba, rám hagyva a dolog pénzügyi oldalát.

Amikor végre én is bejutottam, megpróbáltam kiszedni a kis jószágot a zsákból, de nem volt könnyű mert elülső mancsának hosszú karma vadul kapaszkodott. Végül Jacquie meg én közös erővel valahogy kiszedtük. Most láttam először egészen fiatal nagy sörényes hangyászt, és meglepetten tapasztaltam, hogy jóformán mindenben miniatűr mása a kifejlett példánynak. A legfeltűnőbb különbség az volt, hogy a kölyöknek rövid a szőre, a hátán pedig nincs hosszú sörénye, csak sörtetaréja. Farka sem vallott még a későbbi bozontra: olyan volt, mint egy szőrrel borított kenuvező lapátja. Nagy megrökönyödésemmre észrevettem, hogy bal lábán a középső nagy karma leszakadt, egyetlen szálon lóg. Óvatosan leoperáltuk, és fertőtlenítővel kentük be a sebes lábujját, de az operáció láthatólag nem zavarta a kis hangyászt, az ölemben feküdt, és miközben mi a karmát orvosoltuk, a másikkal megragadta nadrágom szárának tekintélyes darabját. Azt hittem, egész életét fél karommal fogja végigsétafikálni, de tévedtem, mert a karma idővel kinőtt.

A jövevény a zsákban is, a térdemen is igen magabiztosan és hidegvérűen viselkedett, mihelyt azonban letettem a padlóra, tétován keringeni kezdett, és vad bőgéseket eregetett, míg fel nem fedezte Jacquie lába szárát: tagolatlan üvöltéssel megragadta, és boldogan megpróbált rajta felkúszni. Jacquie vékony nadrágot viselt, következésképpen nemigen élvezte a kisjószág karmainak ölelését, és bizony jó időbe telt, mire sikerült a kicsikét lehámozunk róla. A művelet során a kis hangyász piócaaként tapadt a karomra, s mire megakadályozhattam volna, felkúszott a vállamig, és úgy terült rám, mint egy rókaboa.

Karmait a nyakamba meg a hátamba vájta, hogy le ne csússzék, hosszú orra az arcom egyik oldalán bukkant ki, a farka a másikon. Megpróbáltuk elmozdítani újonnan felfedezett nyughelyéről, erre azonban méltatlankodó horkanásokkal reagált, még vadabbul megmarkolt, és ezzel jókora fájdalmat okozott – kénytelen voltam hát ott hagyni, amíg ebédeltünk. Miközben langyos levesemet ittam, el-elbóbiskolt, és vigyáztam, hogy csak lassan, kíméren mozogjak, különben a kicsike felriadt, és úgy belém akasztotta vascáklyáit, hogy majdnem leszakította a fejemet. A dolgokat Paula tovább bonyolította, nem volt hajlandó ugyanis a szobába lépni. Nem voltam abban a helyzetben, hogy vitába bocsátkozzam, mert elegendő volt egy óvatlan fejmozdulat, és súlyos veszedelembé került a nyaki ütőerem. Ebéd után, friss erőre kapva, újabb kísérletet tettünk, hogy a hangyászt eltávolítsuk a vállamról, minekutána azonban őt hasadás támadt az ingemen, és a nyakamon is három, felhagytunk a kísérletezéssel. Az volt a baj, hogy amikor Jacquie sikeresen lefeszegette rólam az egyik láb karmait, és a következőhöz látott, az előző nyomban visszafoglalta az elveszített területet. Már-már úgy éreztem magam, mint Szindbád a tengeri rémmel történt találkozása alkalmával.

Egyszer csak támadt egy ötletem.

– Tömj meg füvel egy zsákot, drágám, s amikor az egyik mancsát lefeszegtetted, fogasd meg vele a zsákot. Ez az egyszerű hadicsel pompásan bevált. A tömött zsákot óvatosan a padlóra helyeztük, a hangyász pedig eltökélten kapaszkodott belé, arcán üdvözült kifejezéssel.

– Mi lesz a neve? – kérdezte Jacquie, minekutána ellátta a csatában szerzett sebeimet.

– Mit szólnál Sárahoz? – kérdeztem. – Olyan Sáraformája van. Sörényes Sára.

Így lépett tehát az életünkbe Sörényes Sára, akinél elbűvölőbb, szeretetreméltóbb egyéniséggel nemigen találkoztam. Sárával kötött ismeretségünk előtt is volt már jócskán tapasztalatom nagy sörényes hangyászokkal, mert egy korábbi, Brit Guyana-i gyűjtőutam során szert tettem néhány kifejlett példányra, de sosem tartottam őket különösebben intelligensnek, sem ragyogó egyéniségnek. Sára azonban jobb belátásra térített.

Először is, borzasztóan szerette a hangját hallatni, és ha másképp nem tudta megvalósítani az akaratát, addig tülkölt, amíg nem győzött le minden ellenállást – a kifejlett hangyász pedig ritkán ad ki sziszegésnél erősebb hangot. Ha várnia kellett az ennivalóra, vagy ha nem, voltunk hajlandók dédelgetni, amikor épp arra vágyott, Sára puszta hangerővel kényszerített bennünket megadásra. Nem tudtam ugyan ellenállni a vágynak, hogy megvásároljam, de aggályaim voltak, mert a hangyásznak természetes állapotában annyira egyoldalú az étrendje, hogy nem a legkönnyebb megfelelő menüt összeállítani a fogságba került példánynak, még ha kifejlett állat is. Egy alig egyhetes kölyöknek az üvegből való táplálása pedig legalábbis igen kétséges kimenetelű vállalkozás. Kezdetől fogva bajunk volt az üveggel: a cumi nagy volt, Sára nem tudta jól megfogni pici szájával. Paula kíméletlenül felforgatta a falut, míg végre az egyik viskóban talált egy agyonrágott cumit. Ez sem volt kisebb a mieinknél, de a sok használatban puha lett, akár a rongy, és Sára hajlandó volt elfogadni. Sőt annyira hozzászokott, hogy amikor idővel több új darabbal bővült a készletünk, és sorra kínálgattuk a szebbnél szebb cumikat, ő makacsul ragaszkodott a régihez. Olyan erőteljesen szívta, hogy az eredetileg bíborvörös cumi rózsaszínre, majd fehérre fakult, és annyira petyhüdt volt, hogy alig maradt meg az üvegen; a lyuk pedig óriásira tágult rajta, következésképpen a tej nem szelíden csordogált, hanem valóságos áradatként zúdult le Sára mohó torkán.

Izgalmas volt, hogy Sárát ilyen fiatalon kaptuk meg, mert napról napra figyelemmel kísérhettem a fejlődését, és sok mindent megtanultam tőle a családjáról. Például ahogy a karmait használta. A hangyász elülső lábainak a bütykén jár, két nagy karma ezáltal befelé és felfelé görbül. A karmait természetesen elsősorban arra használja, hogy felszakítsa a kemény hangyafészkeket, és eleséghez jusson. Azt is láttam már, amint kifejlett hangyászok a karmaikkal fészkelődnek. Sára azonban a kezdeti időszakban kizárólag kapaszkodásra

használta a karmait, a nőtény hangyász ugyanis a kölykeit a hátán hordja. Ha a kifejlett hangyász visszahajtja a tenyere felé a karmait, úgy, ahogyan a zsebkést kattintjuk be, óriási erőt tud belevinni a kapaszkodásba, nem lepett hát meg, hogy Sárát alig lehetett elmozdítani, ha egyszer belekapaszkodott valamibe. Mint mondtam, ha az, amibe csimpaszkodott, egy leheletnyit mozdult, Sára fogása görcsössé fokozódott. Ugyancsak fájdalmas lehet a nőtény hangyásznak a hátán hordoznia ragaszkodó kicsinyeit.

Sára táplálkozás közben is használta a karmait. Szívesen kapaszkodott az egyik karmával egy ujjba, a másikat pedig mintegy tisztelgésre emelte, miközben szívta a cumisüveget. Úgy tizenöt másodpercenként pedig ezzel a karmával megnyomkodta a cumit. Utóbbinak ez persze nem tett valami jót, és minden percben arra számítottam, hogy Sára karma átszakítja a gumit, de sehogy sem tudtam erről a modorosságról leszoktatni. A nőtény hangyásznak tehát nemcsak a háta gyötrését kell elviselnie, amikor a kicsinyeit cipeli, hanem ennek a nyilván még sokkal fájdalmasabb tortúrának is ki van téve szoptatáskor. Sára markolóerejéről némi képet nyerhettem abból, amikor egy üres gyufaskatulyát tettem az elülső mancsába, s ha csak úgy tessék-lássék szorította is össze a markát, a karma áthatolt a dobozon. Amikor viszont teljes erőbedobással dolgozott, a skatulya szétlapult. Pedig nem is laposan tettem a tenyerébe, hanem élével, tehát nagyobb volt az ellenállása.

Minden vadállatkölyökkel az első hét a legizgalmasabb, mert lehet ugyan, hogy rendben megissza a tejet, de nem biztos, hogy az összetétele megfelel-e a szervezetének. Az első héten tehát az állatgyűjtő aggályos érdeklődésének fő tárgya a kölyök széklete. Szüntelenül figyelni kell az ürüléket, nem túl kemény-e vagy nem túl lágy, és hogy többé-kevésbé normális-e az állaga. A hasmenés, illetve a székrekedés jelzi, hogy az eleség túlságosan gazdag tápanyagokban, vagy éppenséggel nem tartalmaz eleget, s eszerint kell az étrendet szabályozni. Sára az első héten kis híján az ürületbe kergetett mindnyájunkat. Az ürüléke igen kicsi volt, állaga akár a gitt, de még ennél is jobban aggasztott, hogy mindössze kétnaponként egyszer könnyített magán. Úgy véltem, talán nem eléggé tápláló a tej, amit kap, növeltem tehát a vitamintartalmát, de változást ez sem hozott. Gyakrabban kellene vajon etetni? Szaporítottuk az etetéseket – Sára akkor is kitarzott a negyvennyolc órás beosztás mellett. Székrekedést okozhat a kellő mennyiségű mozgás hiánya is, habár az anyja hátán hordozott hangyázkölyök sem végez túlságosan sok közvetlen testmozgást. Bizonyos mennyiségben akkor részesül, amikor az anyja mozog vele. Ezután tehát Jackie meg én naponta fél óra hosszat fel-alá sétálgattunk, Sára pedig méltatlankodó gágogással csoszogott a nyomunkban, és próbált a lábunk szárán felkapaszkodni. De ez a kényszerséta sem használt, ő pedig láthatólag annyira utálta, hogy végül felhagytunk vele. Ettől fogva egész nap aládájában hevert, szorongatta a szalmazsákját, és egyre jobban felpuffadt a gyomra. Majd elkövetkezett a nagy pillanat, Sára könnyített magán, gyomra visszanyerte normális arányait, ő maga pedig, néhány órára – a legközelebbi etetésig –, karcsú nádszálalakját. Minthogy ez a sajátos biológiai működés szemmel láthatólag nem tett kárt benne, idővel már én sem aggódtam. Arra a következtetésre jutottam, hogy valamennyi fiatal hangyázkölyöknek ez a szokása. És ez alighanem így is van, mert mire Sára valamivel idősebb lett, és már a szalmazsákja nélkül aludt, a belei is normálisan működtek.

Sára életének az volt a legnagyobb gyönyörűsége, ha megölelték, és ő viszonzhatta az ölelést. Amikor fél kézzel a melleimhez szorítottam, és fél karom viselte a súlyát, kevésbé fájdalmas módon csimpaszkodott belém; kedvenc nyugvóhelye azonban a vállam maradt. Akárhonnan indult, lassan mindig felfele mászott, centinként araszolva, és azt remélte, hogy nem veszem észre, csak amikor már a vállam köré kanyarodott. Kezdetben rosszul tűrte, ha a földre tettük – ilyenkor elkeseredetten bömbölt. Ha felemeltük, éreztük, hogy a szíve úgy ver, mint a gőzkalapács, és Sára vadul kapaszkodott belénk. Csak akkor volt szívesen a földön, ha belénk csimpaszkodhatott, akár a lábunk fejébe is, mert ez biztonságérzetet adott neki.

Úgy egy hónapos korában nem félt már annyira a földön, de szerette a közelében tudni

Jacque-t vagy engem. Látása, mint minden hangyászé, igen gyenge volt, s ha csak másfél méterrel arrébb mentünk, már akkor sem látott minket, ha mozogtunk. Csak szaglás vagy: hallás útján tudta megállapítani a hollétünket. Ha mozdulatlanul, némán álltunk, Sára pörgött, akár a bűgőcsiga, hosszú orra mindenfelé szimatolt, úgy keresett bennünket.

Ahogy korosodott, egyre játékosabb lett. Hol volt már az az idő, amikor Sárát csak kiemeltük a ketrecéből, azután lehevert a zsákjára, mint valami római nagyúr, és mi szépen megettük! Mihelyt nyílt a ketrec ajtaja, Sára száguldott kifelé, akár a tornádó, izgalmában mélyeket lélegzett, és olyan mohón ragadta meg az üveget, mintha hetek óta éhezne. Esténként volt a legélénkebb; félliternyi vacsorája friss energiával töltötte el. Gyomra dagadozott, mint holmi szőrös léggömb, s ilyenkor szoktuk bokszmeccsre ingerelni, még hozzá úgy, hogy szelíden meghúzkodtuk a farkát. Sára rövidlátó pillantást vetett ránk a válla fölött, egyik erőteljes elülső mancsát lassan felemelte, míg a feje fölé nem került, azután elképesztő sebességgel megpördült, és megpróbált odaszógni. Ha ilyenkor nem tanúsítottunk további érdeklődést, több ízben is elcsoszogott mellettünk, nagy elfoglaltságra valló arckifejezéssel, farkát ingerlő közelségben húzva el előttünk. Ha megragadtuk és megint meghúztuk, Sára taktikát változtatott: ezúttal megpördült, hátsó lábaira állt, karját a feje fölé emelte, mintha fejest akarna ugrani, azután arca bukott, abban a reményben, hogy a kezünk ott lesz alatta. A játék addig folytatódott, amíg Sára ki nem adta energiatartalékát. Ekkor új szakasz következett. Hanyatt kellett fektetni, a bordáit csiklandozni, ő pedig kéjesen tépdeste hosszú karmaival a hasát. Amikor megelégtünk ezt a játékot, kijelentettük, hogy ő győzött: hóna alatt fogva felemeltük, mire két mancsát a levegőbe meresztette, és a bajnokok hagyományos modorában összekulcsolta feje fölött a karmait. Annyira beleszeretett az esti mérkőzésorozatba, hogy ha valamilyen okból egy-egy alkalommal elmaradt, másnap Sára reggeltől estig duzzogott.

A többi állat, Cai, Foxy és Micimackó, féltékenyen méregette Sárát, hiszen láthatólag körülötte forgott az egész világ. Egyszer céltalanul ödöngött a táborban, és Micimackó közelébe keveredett. Cai és Foxy sandán nézte, hogyan sétál a vesztébe Sára. Micimackó kuksolt kövér alfélén, mint egy Buddha, rózsaszínű mancsával lapogatta hasát, és elgondolkodó pillantással méregette a közeledő hangyászt. Ravaszul megvárta, míg Sára elballag mellette, azután előrehajolt, megmarkolta uszályként vonszolt farkát, és megpróbált beleharapni Sára lassúnak és ostobának látszik, de estéli mérkőzéseinkből tudom, hogy ha akar, nagyon is gyorsan tud mozogni. Megpördült, felágaskodott, és nagy erővel jó célzott csapást mért Micimackó fejére. Mackó meglepetten felmordult, arrébb csoszogott, és elbújt a ládjában. Sára azonban megmámorosodva sikeres hadmozdulatától, nem engedte ilyen olcsón szabadulni ellenfelét. Szőre égnek meredt, ahogy feltartott orral körbe-körbe szaglászott: merre tűnhetett el Micimackó. Meg pillantotta a láda halvány körvonalait, nekiesett és agyba-főbe verte, Mackó meg odabent lapult. Foxy észrevette, hogy Sára feléje tart, és sürgősen visszavonult egy bokorba. Cai önelégülten üldögélt magaslati őrhelyén, és magában fecsegett. Sára, elhaladóban, meglátta a oszlopot, és mert nem múlt el a rosszkedve, elhatározta, hogy azt is mósresre tanítja. Nekiugrott, behúzott neki egyet-kettőt, s miközben az oszlop veszedelmesen ingadozott, Cai kétségbeesetten kapaszkodott a tetején, és segítségért visított. Amikor az oszlop már részegen féloldalra dőlt, és Cai közeljárt a hisztériához, akkor határozott úgy Sára, hogy a mérkőzést ő nyerte meg, és elballagott, hogy valami ölelgetnivalót keressen. A dicső trió pedig soha többé nem próbált belekötni.

A madarak egyértelműen utálták a kis hangyászt. Alighanem azért, mert hosszú, karcsú orra kígyóra emlékeztette őket. Egyszer éktelen csetepaté tört ki a madárszálláson, s amikor odamentem, hogy felderítsem az okát, kiderült, hogy Sára valami módon kiszabadult ketrecéből, és a kígyászdarvak kalitkájába dugta az orrát. Ezek a madarak megnyerték tetszését, ők viszont: nem osztottak baráti érzelmeiben, és éktelenül rikoltoztak segítségért. Amint Sára meghallotta a hangomat, elveszítette érdeklődését a darvak iránt, esetlenül felém

ügetett, felkúszott a lábam szárán, egészen a derekamig, s ott boldog sóhajjal letelepedett.

Sára néhány hete volt nálunk, amikor leesett a Chacóban az első téli eső. Elérkezett az ideje, hogy a visszautazáson kezdjük törni a fejünket. Ezeregynéhány mérföldet kell megtennünk Buenos Airesig, ahol majd hajóra szállunk. Elutazásunk előtt még egy nagy munka várt ránk: a filmünk elkészítése. Úgy terveztem, állatainkat csak a legutolsó pillanatban vesszük filmre, hogy minél nagyobb legyen a sztárparádé. Ezért a Chacóban töltött utolsó három hetünket mindenestül a filmezésre szántam. Mihelyt ezzel végzünk, a folyón lehajózunk Asunciónba. Ez volt a terv, ám ekkor derült égből lecsapott a mennykő.

Paula egy reggel módfelett izgatottan hozta be a teánkat, és oly összefüggéstelenül hadart, hogy jó időbe telt, mire kiszedtem belőle, mi az oka az izgalomnak. Amikor megértettem, hosszan, jóízűen felkacagtam.

Jacque félálomban, dübnyögve érdeklődött, mi olyan mulatságos.

– Képzeld – kuncogtam –, Paula azt mondja, Asunciónban kitört a forradalom!

Ezen már Jacque is nevetett.

– Nahát! Úgy látszik, Paraguay méltó akar lenni a híréhez!

– Csak azt nem értem, honnan tudják; ki van hatalmon, hisz olyan sűrűn likvidálják egymást – mondtam annak az embernek kedélyes és kenetteljes modorában, akinek a hazája túlságosan hidegvérű, hogysesem puskaport vagy vért pazaroljon a politikára.

– Ugye, minket nem érinthet? – kérdezte Jacque, miközben elgondolkozva iszogatta a teáját.

– Uramisten, dehogy! Pár óra múlva nyilván vége is lesz – tudod, hogy megy az ilyesmi. Futball helyett itt a forradalom a nemzeti sport – kicsit lövöldöznek, és mindenki boldog. Különben lemegyek – tettem hozzá –, és megtudom, van-e a rádióállomásnak valami híre.

Puerto Casado ugyanis egy parányi rádióállomással büszkélkedhetett, s ez az állomás összeköttetésben állott a fővárossal. Így mi is továbbíthattuk Asunciónba mindenkori igényeinket, és a legközelebbi folyami gőzös már hozta is az árut.

– Reggeli után lemegyek – folytattam –, de nem csodálnám, ha addigra már vége is lenne. Bárcsak próféta szolt volna belőlem!

TIZEDIK FEJEZET

Csörgőkígyó és forradalom

Reggeli után lementem a rádióállomásra, és megkérdeztem a rádiókezelőt, hallotta-e, melyik fél lőtte be a győztes gólt a forradalomban. Villogó szemmel, hadonászva közölte a legfrissebb információt, és én egyszer csak rádöbentem, hogy a helyzet egyáltalán nem mulatságos. Asunción forrong; az egész városban utcai harcok folynak. A csata gyűjtőpontja a rendőrkapitányság és a katonai akadémia, ahol a felkelők a kormányerőket támadják. Ennél is komolyabb volt az a tény, hogy a felkelők elfoglalták a repülőteret, és fontos alkatrészek kiszerezésével üzemképtelenné tették valamennyi gépet. A mi szempontunkból azonban az volt a legrosszabb hír, hogy a felkelők tartják uralmuk alatt a folyami hajózást is, tehát semmiféle folyami gőzös nem közlekedik, amíg véget nem ér a forradalom. Ez a hír megrázott, hiszen gyűjteményünket csak vízi úton szállíthatjuk el az országból, és juttathatjuk Buenos Airesbe. A rádiókezelő hozzáfűzte: hiába hívja Asunciónot, nem kap választ, amiből arra következtet, hogy vagy elbújt mindenki, vagy meghalt.

Kijózanodva tértem vissza kis házukba, és közöltem Jacque-vel a híreket. Erre a fejleményre nem készültünk fel, és nem is tudtuk, hogyan birkózzunk meg vele. Mindentől eltekintve, útlevelünk és a pénzünk nagy része lent maradt a fővárosban, és a nélkül

tehetetlenek vagyunk. Ültünk, teáztunk, és szorult helyzetünket vitattuk, Paula részvételleljesen lengedezett körül bennünket, és közbe-közbeszúrt egy-egy vigasztalónak szánt megjegyzést, amivel azonban csak még mélyebb depresszióba taszított. Megpróbáltam a dolog derűsebb oldalát szemlélni, és úgy vélekedtem, hogy néhány nap múlva vagy a kormányerők győznek, vagy a felkelők de mindenképpen eldől valamerre – Paula azonban erre büszkén közölte: Paraguayban még sohasem volt rövid forradalom; a legutóbbi is hat hónapig tartott. Lehetséges, mondta kedvesen, hogy jó fél évet tölthetünk a Chacóban. Gondoljuk csak meg, mennyi alkalmunk lesz gyűjteményünk bővítésére. Erre nem is válaszoltam. Tegyük fel, mondtam, hogy a csatározás hamarosan véget ér, és minden visszatér a rendes kerékvágásba akkor felszállhatunk egy Buenos Airesbe tartó folyami gőzösre. Paula azonban csírájában fojtotta el merész el képzelésemet, mondván, hogy ez igen valószínűtlen – legutóbbi forradalom során ugyanis a felkelők, csak általuk ismert taktikai megfontolásból, elsüllyesztették a teljes folyami flottát, miáltal nemcsak a kormányerőket zilálták szét, hanem a magukét is.

Kétségbeesésemben átvettem Paula kedvenc szokását, és immár én is a dolgok legsötétebb oldalát vettem figyelembe. Legrosszabb esetben, mondtam, átkelhetünk a folyón Brazíliába, onnan pedig szárazföldön tehetjük meg az utat a tengerpartig. Ezt az ötletet azonban Jacquie és Paula egyaránt szertezúzták: Jacquie felhívta figyelmemet, hogy aligha vállalkozhatunk ezer mérföldes útra Brazílián át útlevelel és pénz nélkül; Paula pedig elmesélte, hogy a legutóbbi forradalom során Brazília fegyveres örököt állított végig a folyóparton, hogy visszaverjék a megtorlás elől menekülő felkelőket. Nagyon valószínű, tette hozzá komoran, hogy ha megpróbálunk átkelni a folyón, a brazilok menekülő felkelővezérnek fognak nézni. Erre kissé epésen rámutattam: a felkelők vezére aligha menekülne a felesége, egy hangyáskölyök, több tucat különféle madár, kígyó és emlős társaságában az igazságszolgáltatás elől, nem beszélve a magnetofontól filmfelvevőig terjedő felszerelésről. Paula azonban nem tárgított: a brazilok nem “simpáticos”, és az örök nincsenek tekintettel efféle apróságokra.

E szívderítő szóváltás után egy darabig gyászos hallgatásba burkolóztunk. Jacquie-nek egyszer csak remek ötlete támadt. A folyó mentén, vagy negyven mérföldnyire, élt egy amerikai, lakonikus, hosszú lábú férfiú, egy ranch gazdája, és Gary Cooper hasonmása. Egyszer beállított hozzánk, és felszólított: ha bármikor segítségre van szükségünk, ne restelljünk átszólni neki rádión. Mivel az illető hosszú évek óta élt Paraguayban, Jacquie azt javasolta, lépünk vele kapcsolatba, mondjuk el, micsoda kutyaszorítóba kerültünk, és kérjük ki a tanácsát. Nosza, siettem vissza a rádióállomásra, és megkértem a kezelőt, hívja az amerikai ranchát.

Hamarosan fel is hangzott a hangszóróban az ismerős orrhang, amelyet kissé eltorzított a recsegés-ropogás, a sok légköri zöreje. Gyorsan megmagyaráztam, miért zaklatom, és a tanácsát kértem. Tanácsa rövid volt és egyértelmű: pucoljunk az országból az első adódó alkalommal.

– De hogyan? – kérdeztem. – Nem jár a folyami gőzös, amellyel az állatokat elszállíthatnánk.

– Édes fiam, hagyják itt az állatokat.

– No de ha itt hagyjuk is őket – mondtam, és a gyomrom összeszorult –, hogyan kerülünk ki innét?

– Van egy repülőgépem... Kicsi ugyan, négyülékes... Mihelyt egy kis csönd támad, átküldöm magukhoz, és megpucolhatnak. Az ilyen forradalmakban idővel elkezdnek tárgyalni, szerintem erre napok múlva sor kerül. Készüljenek el; igyekszem idejében szólni, de nem biztos, hogy módodom lesz rá.

– Köszönöm... nagyon köszönöm – dadogtam. Agyamban száguldoztak a gondolatok.

– Nincs mit. Sok szerencsét – szólta a hang, majd egy sor recsegés-ropogás, és a hangszóró elnémult. Szórakozottan köszönetet mondtam a rádiókezelőnek, és hazaballagtam. Amióta az

eszemet tudom, nem tört még rám ilyen sötét depresszió. Azért dolgoztunk keményen anyyi hónapon át, azért szereztük, gyarapítottuk ezt a gyönyörűséges gyűjteményt, hogy most szélnek kelljen eresztenünk az egészet, mert valami ismeretlen paraguayi a fejébe vette, hogy magához kaparintja a hatalmat, és elnökké nevezi ki magát? Bizony, a ilyen gondolatok nem valami szívderítőek. Jacquie osztotta véleményemet, és jó fél órán át gyaláztuk a felkelőket és őseiket. Mindez persze merő időfecsérlés volt, nem segített rajtunk, de mégis megkönnyebbültünk valamelyest.

– Hát akkor – mondta Jacquie, amikor kifogytunk a jelzőkből – kiket fogunk szélnek eresztetni?

– Az ürge azt mondta, valamennyit.

– Lehetetlen! – kiáltott fel Jacquie. – Valamennyi nem eresztethetjük el! Némelyikük két percig sem maradna életben a vadonban. Néhányat magunkkal kell vinnünk, még ha a ruháinkat kell is itt hagynunk.

– Még ha pucéran utazunk, akkor is legfeljebb három-négy kisebb állatot vihetünk magunkkal.

– Az is több a semminél.

– Hát jó – sóhajtottam –, legyen úgy, ahogy akarod; De akkor megint csak az a kérdés: kit eresszünk szélnek, kit tartunk meg?

Ültünk, gondolkodtunk.

– Sárát persze mindenképpen el kell vinnünk – szólalt meg végre Jacquie. – Hiszen még csak csecsemő, meg sem tudta állni a lábán.

– Igen, őt el kell vinnünk... de ne feledd, milyen pokolian nehéz.

– Aztán itt van Cai – melededett bele Jacquie a mentési munkálatokba. – Őt sem hagyhatjuk itt. Se szegény kis Micimackót. Annyira szelídek, odamennének az első emberhez, akivel találkoznak, az meg lepuffantaná őket.

– El kell vinnem egy pár narancs-armadillót, annyira ritka, hogy nem hagyhatom itt – derültem fel –, ja igen, meg a szarvasbékákat, és azt a két fura feketét.

– Aztán itt vannak a guirák – tódította Jacquie –, meg a szajkók... Azok is szelídek, nem eresztethetjük őket szabadon.

– Na várjunk csak egy percet – tértem hirtelen magamhoz. – Ha így folytatjuk, visszük az egész nyavalyás gyűjteményt, és nekünk nem marad hely a gépen.

– Ez a pár állat nem nyomhat sokat – bizonykodott Jacquie. – Biztosan tudsz csinálni egypár könnyű utazókalitkát, nem?

– De igen, azt hiszem. Megpróbálok szerkeszteni valamit tisztán drótból.

Felvillanyozott a gondolat, hogy néhány példányt talán mégis megmenthetünk gyűjteményünkéből, és nekiláttunk a menekülés előkészületeinek. Jacquie szorgosan csomagolt; holminkat két csoportba sorolta – amit mindenképpen magunkkal kell vinnünk, például a magnetofont, a filmeket, és így tovább; és amit könnyen nélkülözhetünk, úgymint ruhákat, törülközőket, hálókat, csapdákat s a többi. Én ezenközben drótvágó ollóval, egy tekercs huzallal és egy henger apró szemű dróthálóval felfegyverkezve nekiláttam, hogy néhány igen könnyű, de erős útikalitkát fabrikáljak, amelyben állataink elutazhatnak Buenos Airesig. Nem volt könnyű munka, mert a dróthálót formára kellett hajlítani, dróttal “megvarrni”, kitapintani és behajlítani a hegyes sarkokat, az éleket. Két óra alatt egyetlen kalitkát sikerült készítenem, akkorát, hogy Sára elférjen benne, és a kezem máris csupa seb és karcolás volt.

– Hogy boldogulsz? – érdeklődött Jacquie, és élem tett egy csésze hön áhított teát.

– Kitűnően – pillantottam vérző ujjaimra. – Mintha életfogytiglani kényszermunkán volnék. Persze a zacskóragasztás ehhez képest gyerekjáték.

Tovább gyötörtem hát a kezemet, Jacquie pedig az elkészült kalitkát zsákvászonnal vonta be, amelyet nagy lyukú stoppolótűvel varrt össze. Este tíz órára elegendő kalitkánk volt

azoknak az állatoknak, amelyeket magunkkal akartunk vinni. A dróthálóból és a zsákvászorból alkotott kalitkák pehelykönnyűek voltak, melegek és meglehetősen erősek. Persze nem nagyon tágasak, de huszonnégy órát ki fognak bírni bennük az állatok. A legsúlyosabb Micimackó ketrece volt, mert ismervén betörő-, illetve kitörőképességeit, ez esetben kénytelen voltam fából fabrikálni a ketrecet. Fáradtan, rosszkedvűen zuhantunk az ágyba.

– Holnap kezdem a többit szélnek eresztetni – mondtam, amikor eloltottam a lámpát. Előre tudtam, hogy nem lesz élvezetes munka.

Másnap reggel addig halogattam a felszabadítást, ameddig csak tudtam, de végül már nem jutott eszembe több kifogás a késleltetésre. Elsőnek a tigris-bölömbikát engedtem ki; szárnya már tökéletesen meggyógyult, és ennek, valamint rossz természetének ismeretében nem voltak aggályaim: bizonyos voltam benne, hogy tud magáról gondoskodni. Akárhogy tiltakozott, kiemeltem a kalitkájából, elvittem a területünk határát jelölő iszapos tóhoz, és a szélén álló fának egyik ágára ültettem. Ült az ágon, részegen dülöngélt, hangos és meglehetősen meglepett gágogást hallatva. Drakula, a csupasz képű batla következett. Izgatottan csivített, miközben a tó felé vittem, de mihelyt letettem a magas fűbe és ott hagytam, riadtan felsikkantott, és utánam osont. Felvettem, visszavittem a tóhoz, és gyorsan odébbálltam, miközben ő hisztérikusan rikoltozott segítségért.

Ezután a papagájokra került a sor. A legnagyobb nehézséggel sikerült csak rábeszelnem őket, hogy hagyják el a kalitkájukat. Mire valahogy kiszedtem őket, egy közeli fára telepedtek, ahonnan nem tágitottak, és időnként fültépő rikoltásokat hallattak. Ebben a pillanatban éles és diadalmas cserrenés ütötte meg a fületem. Megfordultam, és Drakulát pillantottam meg, amint befut a táborba – hazatalált. Megfogtam és visszavittem az iszapos tóhoz, ahol szembetalálkoztam a tigris-bölömbikával, amint épp a tábor felé közeledett. Nehézkesen rebbent fáról fára, arcán eltökélt kifejezéssel. Visszahessegettem őket a tóhoz, és elkezdtem kieresztetni a fekete képű batlát meg a kígyászdarvakat. Mélabús hangulatomban elkövettem azt a hibát, hogy a kígyászdarvaknak mind a két fajtáját egyszerre eresztettem szabadon, s mire észbe kaptam, tollgomolyag örvénylett körülöttem, és a levegő is beleremegett a méltatlankodó kiáltozásba, amellyel mindegyik kígyászdaru a maga fensőbbiségét igyekezett bizonyítani. Egy seprű segítségével sikerült őket szétválasztanom és különböző irányba kergetnem az aljnövényzetben. Lihegtem, kivert a hőség és nehezteltem is példányaimra, amiért nem segítenek kellemetlen feladatomban végrehajtásában – amikor hirtelen észrevettem, hogy a papagájok egy óvatlan pillanatban leröppentek a fákról, és szép rendesen sorban ülnek a kalitkáik tetején, engem pedig elgondolkodva méregetnek. Nyilván arra várnak, hogy kinyissam az ajtót, és visszatérhessenek.

Úgy éreztem, jobb lesz, ha egyelőre nem veszek tudomást a madarokról. Kezdtem hát az emlősökkel meg a hüllőkkel foglalkozni. Megtartottam két armadillót, a többit kigurítottam az aljnövényzetbe. A többi fajt körbeültem a tábor körül, arccal a nagy, tágas vadászmezők felé, és szívből reméltem, hogy elmennek szépszerével. Nagy megkönnyebbülésemre a hüllők semmiféle jelét nem mutatták, hogy ott akarnának maradni, hanem dicséretes gyorsasággal siklottak a mocsár felé. Úgy éreztem, a jól végzett munka után megérdemlem a pihenést, bementem hát ebédelni.

Bánatos ebéd volt. Utána rögtön visszatértünk maradék állatainkhoz, hogy rajtuk is túladjunk. A látvány, amely odakint fogadott, szörnyen mulatságos lett volna, ha nem annyira lehangoló.

A tábor egyik sarkában Drakula, a tigris-bölömbika meg a fekete képű batla huzakodott egy szalonnadarabkán, amelyet Micimackó dobott el. A mosatlan etetőedények halmaza körül a háromöves armadillók guberáltak, mint megannyi életre kelt ágyúgolyó. A kígyászdarvak őrzőjáratot végeztek az üres ketrecek körül, Seggpörgettyű izgatottan járkált fel-alá, mint az ingerült tanító bácsi, akinek valamennyi nebulója iskolát kerül. A

kisebb-nagyobb papagájok még akkor is reménykedve ücsörögtek a kalitkájuk tetején, kettő kivételével: ezek nyilván elunták a várakozást, és magukhoz ragadták az ügyek irányítását: átrágták magukat a dróthálón, és már bent is voltak a kalitkában. Ültek a hintájukon, éhesen meredtek ránk, és amolyan fura, asztmás mordulásokat hallattak, amilyennel az Amazonas-vidéki papagájok fejezik ki méltatlankodásukat. Jacquie-vel leroskadtunk egy ládára, és reménytelenül néztük a társaságot.

– Mit csináljunk velük? – szólalt meg nagy sokára feleségem.

– A leghalványabb fogalmam sincs. Nem hagyhatjuk itt bóklászni őket, mert végük van abban a pillanatban, mihelyt hátat fordítunk.

– Nem próbáltad őket elkergetni?

– Próbáltam én az égvilágon mindent, csak épp a fejükre nem húztam egy bottal. Egyszerűen nem hajlandók elmenni.

Drakula feladta a mérközést a szalonna fölött a batlával, és buzgón igyekezett visszabújni a ketrecébe a dróthálón át, amelyen még egy kolibri sem tudott volna beférkőzni.

– Ezt látnák azok a széplelkek – mondtam mogorván. – Miféle széplelkek?

– Azok az érzelgős mindentudók, akik szüntelenül azt hajtogatják, micsoda kegyetlenség szegény vad jószágokat szűk ketrecbe zárni. Szívből kívánom, bárcsak látnák, hogy igyekeznek szőrös és tollas testvérkéink visszarothonni őserdei környezetükbe, mihelyt megnyílik előttük a szabadulás útja!

Az egyik kígyászdaru megállt előttünk, és reményteljesen csipegetni kezdte a cipőfüzőmet – nyilván azt remélte, holmi óriáskukacnak bizonyul. Drakula feladta a reménytelen küzdelmet, hogy bejusson a saját ketrecébe, és kompromisszumként beírta a batla kalitkájával, oda ugyanis be tudott furakodni a rács között. Most ott üldögélt, fátyolos szemével nézett minket, és elégedetten csicseregett.

– Talán ha nem veszünk róluk tudomást – vélekedtem –, idővel az éhség majd rákényszeríti őket, hogy eleség után nézzenek, és ez megoldja a problémát. Holnap reggelre biztosan eltűnnek.

Valóságos lidércnyomás volt az egész nap. Tudtuk, hogy semmi körülmények között nem szabad megetetnünk az állatokat, csak azokat, amelyeket magunkkal viszünk. Miközben etettük őket, a madarak és négy lábúak éhes seregei mohón túlköltek, füttyültek, csiviteltek, gáogtattak körülöttünk; ahányszor megláttak bennünket kezünkben egy tállal, körénk sereglettek, megszállták az élelmiszeres polcot, reménykedve pislogtak. Jóformán ellenállhatatlan volt a készítés, hogy enni adjunk nekik – de megkeményítettük szívünket, és nem vettünk róluk tudomást. Csak az a tudat éltetett bennünket, hogy másnapra az éhség visszaűzi őket a vadonba.

Amikor azonban másnap reggel kimentünk, hogy megetessük a kiválasztottakat, az állatok még akkor is a tábor körül gyülekeztek, kissé ingerültebben és mogorvábban, mint előző nap. Olyan örömujjongással fogadtak, hogy majdnem megadtuk magunkat. De újóláleküzdöttük elérékenyülésünket, és úgy tettünk, mintha észre sem vennénk őket; még akkor sem, amikor szoros gyűrűbe tömörültek a lábunk körül, és félő volt, hogy valamelyiket eltapossuk. A felfordulás közepette egyszer csak besétált a táborba egy indián, kezében egy rozszant szappanosládával. Nagy tisztelettel lehelyezte a tábor közepére, majd hátralépett, belebotlott egy ott lábatlankodó kígyászdaruba, visszanyerte egyensúlyát, és lekapta szalmakalapját.

– *Buenos días, señor* – köszöntött. – Egy szép bichó-t hoztam magának.

– Uramisten! – nyögött fel Jacquie. – Még ez hiányzott!

– Elkésett, barátom – ingattam szomorúan a fejemet. – Nem kell már több bicho.

Az indián a homlokát ráncolta.

– De señor, hiszen azt mondta, megveszi a bichó-kat – mondta.

– Tudom, de az még a forradalom előtt volt. Most már nem vehetek többet, mert nem tudom magammal vinni a bichó-kat... Nincsen hajó. – Rámutattam a táborban ögyelgő

állatseregletre. – Nézze csak, ezeket mind szabadon eresztettem.

Az indián értetlenül nézett körül. – De nem mentek el – mutatott rá.

– Azt látom. Majd elmennek. Nagyon sajnálom, nem vásárolhatok többet.

Az indián merőn nézett. Nyilván látta, hogy majd belepusztulok a kíváncsiságba, vajon miféle bicho rejtőzik a szappanosládában.

– Nagyon jó bicho – szólalt meg végül behízelt hangon –, nagyon szép bicho... *muy bravo, muy venenoso...* Nagyon nehezen sikerült megfogni.

Ellenállásom megtört.

– Miféle bicho?... – nyögtem ki. Az indián fellelkesült.

– Nagyon-nagyon ritka bicho, señor, és *muy, muy venenoso* – ismételte; fekete szeme csillogott. – Cascabel, señor, és olyan, de olyan nagy, hogy el sem lehet mondani. Amikor haragos, olyan zajt ad, mint ezer ló.

Cipőm orrával óvatosan megérintettem a ládát, s odabentről nyomban felhangzott az a kísérteties zörej, amivel a csörgőkígyó tájékoztatja a világot jelenlétéről, rosszkedvéről és gonosz szándékáról. A legkülönösebb hang, amelyet hulló valaha is kiad; furcsa, zörgő recsegés, suttogással kezdődik, és játékpuska-ropogással végződik. Sokkal ijesztőbb, mint a közönséges kígyósziszegés, vibráló rosszindulat érzik belőle, a boszorkányok üstjének mérges fortyogása.

– Sajnos, akkor sem tudom megvásárolni, barátom – mondtam szomorúan.

Az indián még szomorúbban bámult rám.

– Tíz guarani-ért sem? – kérdezte nagy sokára.

Megráztam a fejemet.

– Nyolc guarani, señor?

– Nagyon sajnálom, nem tudom megvenni.

Az indián felsóhajtott. Látta, hogy megmásíthatatlan az elhatározásom.

– Akkor is itt hagyom, señor, mert nem tudok mit kezdeni vele – mondta, elfogadott tőlem egy csomag cigarettát, átvergődött a tarka madárhadon, és távozott, nekünk meg ott hagyta a csörgőkígyót.

– Hát evvel meg mit csinálunk? – kérdezte Jacquie.

– Magnóra vesszük a csörgését, aztán eleresztjük. Nagyon ígéretes a hangja, biztosan jó nagy példány. – Különbő okokból aznap nem jutottunk hozzá, hogy felvegyük a csörgőkígyó hangját. Másnap reggelre is ott volt még a szabadon eresztett sereg, de egyórányi hessegetés végre legalább néhányukat meggyőzte, hogy nem kapnak enni, s ezek aztán elszállingóztak. Elővettük a magnetofont, letettük a kígyó ládája mellé, megfelelően elhelyeztük a mikrofont, és reménykedve megkocogtattuk a ládát. Odabent síri csend. Megint kopogtattam. Semmi. Ököllemel megdöntöttem a ládát – eredménytelenül.

– Gondolod, hogy meghalt? – kérdezte Jacquie.

– Dehogyan; mindig ezt játsszák. Éktelen zenebonát csapnak, de mihelyt a közelükbe kerül egy magnó, körülbelül annyi hangot adnak ki, mint egy döglött zsiráf.

Óvatosan megbillenttem a ládát, és hallottam, amint a kígyó végigszánkázik benne. Ez aztán kiváltotta a megfelelő hatást: gonosz csörgésbe fogott, a magnetofon tüje kilengett, remegett, és meglepően nagy hangvolument jelzett. Háromszor billenttem meg a ládát, és a kígyó háromszor reagált, egyre dühösebb csörgéssel. Mire elkészült a kellő mennyiségű felvétel, a felhergelt kígyó egyfolytában kelepelt, mint a géppuska.

– Most pedig kieresztjük – mondtam, és megragadtam egy bozótívágó kést.

– Csak nem akarod itt kiengedni? – ijedezett Jacquie. – Dehogyan. Nem lesz vele semmi baj. Megbököm, és már bent is terem a tóban.

– A hangja után ítélve szörnyen rosszindulatú. Légy szíves, gondoskodj róla, hogy tényleg bent teremjen a tóban!

– Ugyan, hagyd már ezt a cirkuszt. Eredj arrébb – mondtam undokul.

Jacque biztos távolságba húzódott, én pedig nekiláttam, hogy leszedjem a csörgőkígyó börtönének tetejét! Nem volt könnyű, mert az indián hihetetlen mennyiségű nagy, rozsdás szöggel erősítette oda. Végre sikerült a kés hegyét a résbe erőltetnem, és éktelen nagy rándítással leszednem a fedél egy darabkáját. Megkönnyebbülten sóhajtottam, és örömben szörnyű nagy ostobaságot műveltem: lehajoltam és belenéztem a ládába, nincs-e baja a kígyónak. Alábecsülöm a lelkiállapotát, ha azt mondom: őrjöngött dühében. Szó szerint forrt benne a méreg, és amikor megjelent fölöttem a levegőben az arcom, tátott szájjal felfelé lendült.

Világéletemben azt hittem, hogy a csörgőkígyó nem tud felfelé csapni áldozatára, hanem előrelelendül, mint minden egyéb kígyó. Ijedségembe tehát jó adag meglepetés is szorult, amikor az ananászéhoz hasonlóan szemölcsös, tompa fej lehajló arcom felé repült. Szája nagyra tátva, rózsaszín és nedves méregfoga készenlétben, és döbönt tekintetem legalább akkorának látta, mint a tigris karmát. Olyat ugrottam hátra, hogy egy élete virágjában és képességei teljében levő wallaby is megirigyelhetett volna. Atlétikai teljesítményemet sajnos erősen lerontotta, hogy belebotlottam a bozótvágo késbe, és súlyosan lezöttyentem. A kígyó kimászott a ládából, összetekeredett, mint az órarugó, fejét felemelte, csörgője oly sebesen rezgett, hogy egyetlen foltta mosódott a farka végén.

– Bökd csak meg, és már bent is terem a tóban – mondta gúnyosan Jacquie.

Nem voltam élcélődő kedvemben. Felkeltem, vágtam egy hosszú botot, abban a reményben, hogy majd sikerül leszorítanom és felemelnem a kígyót. Neki azonban más volt a véleménye az ügyről. Kétszer is odacsapott a leereszkedő botra, majd sebesen felém kanyargott, még hozzá oly nyilvánvaló fenyegetéssel, hogy kénytelen voltam megismételni a balerinaszökellést. A kígyó már nem is lehetett volna komiszabb kedvében, s ami még bosszantóbb: sem fenyegetéssel, sem szép szóval nem sikerült eltávolítani a tábor területéről. Göröngyökkel dobáltuk – erre összetekeredett és csörgött. Nyakon öntöttem egy vödör vízzel – ez nyilván fokozta amúgy is magas vérnyomását: kitekeredett, és felém kanyargott. Az egészen az volt a legbosszantóbb, hogy nem hagyhattuk, csináljon, amit akar. Temérdek munka várt ránk, és a munka hatékonyságát nemigen emeli, ha az embernek minduntalan hátra kell sandítania, nincs-e a lába alatt egy másfél méteres csörgőkígyó. Micimackó és Cai pórázon volt, és féltem, hogy a hulló még utóbb megmarja valamelyiküket. Roppant kelleetlenül végre úgy döntöttem: ha tetszik, ha nem, el kell tenni láb alól a feldühödött kígyót, a lehető leggyorsabban és fájdalommentesen. Jacquie a bottal elvonta a figyelmét, én pedig óvatosan megközelítettem hátulról a kígyót, és amikor megfelelő helyzetbe került, a bozótvágo késsel lecsaptam a fejét. Az állkapcsa ezután még egy teljes percig össze-összekattant, és fél óra múltán is érzékelhető volt izmainak összehúzódása, ha a bottal megérintettem a bordáit. Ebben a kígyóban az volt a különleges, hogy a csörgőkígyó általában csak összetekeredve támad – tehát akármennyire feldühödik, mindig összetekeredett helyzetben marad, marásra készen –, ez azonban habozás nélkül kitekeredett, és egyenesen nekirontott kiszemelt áldozatának. Eldöntetlen kérdés, vajon kinyúlt testtel meg tudott volna marni vagy sem de semmi kedvet nem éreztem a kísérlet elvégzésére.

Másnapra majdnem valamennyi állatunk eltűnt, alig egy-kettő lézengett a tábor körül. Délben küldönc érkezett a rádióállomásról: az amerikai üzent, hogy Asunciónban alábbhagytak a harcok, és délután értünk küldi a gépet. Pánikszzerűen csomagoltuk a maradék holmit, és igyekeztünk vigasztalni Paulát, aki el nem maradt a sarkunkból, és közeli eltávozásunkat gyászolva bosszú, reszketeg, szívszorító zokogásokat hallatott. Elkészültünk a csomagolással, bekaptunk valami ebédfélét, azután elhelyeztük állatainkat útialkalmatosságaikban. Egyedül Micimackó protestált; nyilván azt hitte, valami újfajta kínozszerszámot próbálunk ki rajta. Először banánokat dobáltunk csalétkül a ketrecébe, ezeket azonban hosszú, kifinomult ujjaival kihálászta, és a legnagyobb lelki nyugalommal elfogyasztotta – odakint. Mivel sürgetett az idő, kénytelen voltam tarkón ragadni ökelmét, és

fejvel begyömöszölni a ketrecbe, miközben úgy sivalkodott, mint valami elkárhozott lélek, és amit csak ért, mindenbe belekapaszkodott mind a négy lábával. Amikor sikerült valahogy bepréselnünk, kapott egy tojást, minekutána filozofikusan letelepedett, békésen szopogatta a tartalmát, és nem volt vele több gond.

Paulához immár leánykái is csatlakoztak; bánatos csoportokban álldogáltak, mint holmi gyászoló gyülekezet. Paula arcán patakokban folyt a könny, elmosva rajta a festéket, de mivel szemmel láthatólag nagy gyönyörűségét lelte bánatában, alig hinném, hogy ez zavarta volna. Hirtelen valamennyiünk megdöbbenésére olyan hördülést hallatott, ami Hamlet atyja szellemének is becsületére vált volna, majd síri hangon felnyögött: – Megjött!

Ezután pedig újra belevetette magát könnyeinek árájába.

A kék égen igen-igen halkán repülőgépmotor lüktetése rémlett, a következő percben pedig egy teherautó hajtott a ház elé. Felraktam a poggyászt meg az állatokat, Jacquie-t sorra csókolták Paula leánykái, majd maga Paula ragadta könnyáztatta és fenségesen pihegő kebelére. Amikor rám került a sor, megkönnyebbülten tapasztaltam, hogy a leánykáknak eszük ágában sincs csókjaikkal elárasztani, beérik kézfogással, és hozzá illedelmesen pukedliznek – miáltal holmi távoli királyi rokonnak éreztem magam. Paula két kézzel ragadta meg a kezemet, gyomrához szorította, majd felemelte könnyben úszó arcát.

– *Adiós, senior* – rebegte, és nagy, kövér könnyek csurogtak fekete szeméből. – Jó utat magának és a seniorának. Ha Isten is úgy akarja, visszatérnek még a Chacóba.

Azután a teherautó végigdöcögött a poros, hepehupás úton, mi pedig integettünk Paulának és a lányoknak, akik úgy tömörültek, mint egy csapat tarkabarka trópusi madár, vadul integettek, és éles hangjukon rikoltoztak:

– *Adiós!*

Épp akkor érkeztünk a repülőtérré, amikor leereszkedett a gép, mint egy ezüstös szitakötő. Igen gyatrán landolt, majd felénk gurult.

– Hm – szólalt meg a teherautó-sofőr. – A bolondot kapják.

– Bolondot? – néztem rá értetlenül. – Miféle bolondot?

– Ezt a pilótát – bökött megvetően a közeledő gép a felé. – Azt mondják, bolond. Valahányszor leteszi a gépet, ugrál, mint a bakkecske.

A gépből kikászálódó pilóta alacsony, zömök lengyelnek bizonyult; ezüstszőke haja volt, és tétova, szelíd arckifejezése, mint a Fehér Lovagnak az Alice Tükörországban lapjain. Égy kis kézimérleggel megméricskélte poggyászunkat, és nagy megdöbbenésünkre megállapította, hogy több kilóval felülmúlja a repülőgép számára engedélyezett maximális terhelést.

– Nem baj – vetett ránk ragyogó mosolyt a pilóta. Ő elbírja, azt gondolom.

Beszuszakoltuk hát bőröndjeinket a gépbe, aztán magunk is bemásztunk, a teherautó-sofőr pedig ölembe tornyozta az állatvilág velünk tartó válogatott képviselőit. Sára, aki fél órája még nem volt hajlandó elfogadni a cumisüveget, most úgy döntött: éhes, és vadul dudált a kalitkájában, míg kénytelen-kelletlen kiszedtem, és Jacquie ölébe raktam, hogy végre maradjon veszteg.

A pilóta a műszerfalon babrált, azután gyermeki mosolyra derült, amikor a motor életre kelt.

– Nagyon nehéz – mondta, és vígan felkacagott.

Öt percig gurultunk ide-oda, a szélrózsa minden irányába, mire kellően száraz földdarabkát találtunk, ahonnan végre nekiindulhattunk. A pilóta gázt adott, a gép szökdelve, ugrálva rohant a fűvön. Az utolsó pillanatban szakadtunk el a földtől, vagy tizenöt centire zúgtunk el a repülőteret övező fák fölött. A pilóta megtörölgette homlokát.

– Fent vagyunk – kiáltotta túl a motorzúgást. – Most már csak az a gond, hogyan szállunk le.

Alattunk nyújtzkodott a nagy síkság, párába burkolózva. A gép megbillent, majd

egyenesbe lendült, és mi átrepültünk az olvadt fémként kanyargó nagy folyó fölött, amely ezüstös homályba veszett a látóhatáron, Asunción felé.

Közjáték

Sohasem szerettem különösebben a városokat, sose hittem volna, hogy örülök majd, ha meglátok egyet. Most mégis csodálatos megkönnyebbülés és boldogság töltött el, amikor kinéztünk a repülőgépből, és szárnya alatt megpillantottuk Buenos Airest, mint a homályban csillogó flitterek óriási mértani rajzolatát. A repülőtéren szokás szerint elzarándokoltam a legközelebbi telefonfülkéhez, és feltárcsáztam Bebita számát.

– Ó, gyermekem, de örülök, hogy épségben megérkeztek. Nem is hinné, mennyire aggódtam maguk miatt. Hol vannak? A repülőtéren? Hát jöjjenek el vacsorára.

– Már megint az állatok – mondtam borúsán. – Nem tudom, hová tegyük őket. Szörnyen hideg van itt; ha nem kerülnek hamarosan melegbe, mind tüdőgyulladást kap.

– Persze, persze, az állatok – mondta Bebita. – Szereztem nekik a B-b-belgranón egy kis házat.

– Egy házat?

– Igen, de csak kicsikét, természetesen. Azt hiszem, kétszobás. Folyó víz van benne, de fűtés, azt hiszem, nincsen. No de ez nem b-b-baj, jöjjenek csak ide, adok maguknak egy kályhát.

– Gondolom, ez a ház is egy barátjáé, igaz?

– Hát p-p-persze. A kályhát nemsokára vissza kell adni, sajnos, mert Mononóé, és ő egyszerűen m-m-megfagy nélküle.

A Bebita-féle “kis ház” két jókora szobából állt, mögötte magas fallal körülvett udvar. Ebből egy kis épület nyílt, amelyben volt egy jókora mosogató. A Bebita férjének szobájából elcsent kályha segítségével kellemes hőmérsékletet teremtettünk, és az állatok kezdtek magukhoz térni. Telefonáltunk Rafaelnek, és ő már rohant is, villogó szemüveggel, felszerelve az édesanyja éléskamrájából szerzett gyümölcssel, hússal, kenyérral. Amikor úgy vélekedtünk, hogy édesanyjának bizonyára lenne ehhez egy-két szava, Rafael azzal érvelt, hogy ellenkező esetben az állatok éhen maradnának, mert már valamennyi üzlet bezárt. Feledtem az éléskamra kifosztása fölötti felháborodásomat, és boldogan nekiláttunk az állatok etetésének, csupa eleddig ismeretlen ínycsengéssel – szőlővel, almával, körtével, cseresznyével. Amikor jóllaktak, ott hagytuk őket a melegben, mi pedig átmentünk Bebitához, és leültünk hónapok óta az első civilizált étkezéshez. Mi is éppen úgy jóllaktunk, mint az állataink, hátradőltünk a fotelben, és kávét iszogattunk.

– No és most mit csinálnak? – kérdezte Bebita.

– Van még néhány napunk a hajó indulásáig. Szeretnénk minél több anyagot szerezni.

– Ki akarnak menni a campó-ba? – Ha lehetséges.

– Megkérdezem Maria Mercedest, megengedi-e, hogy lemenjenek az estanciájára.

– Mit gondol, megengedi?

– Természetesen – kezdte Bebita –, hiszen... – Tudom: jó barátnője.

Bebita hamarosan mindent elintézett: vonattal megyünk a Buenos Airestől negyven mérföldnyire fekvő Monasteriába. A közelében fekvő Secunda, De Sotóék birtoka. Ott már vár ránk Rafael és a bátyja, Carlos, és mindenben segítenek.

TIZENEGYEDIK FEJEZET

Nanduvadászat

Monasterio falu körülbelül negyven mérföldnyire fekszik Buenos Airestől; vonaton utaztunk oda. Mihelyt, elmaradtak mögöttünk a városszéli házak is, a pálya két oldalán kitárult a dérlepett, határtalan pampa. A vágány mentén széles sávban szulák nőtt, virága ragyogó acélkék, s oly sűrűn lepte a növényt, hogy a szív alakú levelek jóformán nem is látszóttak.

Monasterio kis falu volt, olyan, mintha egy hollywoodi westernfilmnek szolgálna díszletéül. A ritkásan épült szögletes házak szekér- és patanyomokkal barázdált sáros utcát szegélyeztek. A sarkán állt a falusi bolt és egyben kocsmá, polcain hihetetlen mennyiségű áru, cigarettától ginig, patkánycsapdától katonai ingekig. A bolt előtt lovakat pányváztak a kerítéshez, a gazdáik benn ittak, beszélgettek. Alacsony, zömök férfiak voltak, arcuk naptól barázdált, szemük szurokfekete, nyalka bajszuk nikotintól foltos. A dél-amerikai parasztok; jellegzetes öltözképet viselték: rövid szárú, ráncos fekete; csizmát apró sarkantyúval; a bombacha, a buggyos nadrág a csizmaszár fölé rogyott, mint a bricsesz; bő ingük fölé a nyakukra tarka kendőt kötöttek, fejükre kis fekete keménykalapot biggyesztettek, keskeny karimáját elöl felhajtották, tarkójukon gumiszalag tartotta. Széles bőrovuk ezüstkoronákkal, csillagokkal és egyéb díszekkel volt kiverve, s mindegyikükén ott lógott a kurta, de célszerű kés.

Amikor a boltba léptünk, valamennyien megfordultak, és ránk bámultak, nem udvariatlanul, hanem érdeklődve. Rossz spanyolsággal eldadogott köszöntésünkre széles vigyorral, udvariasan válaszoltak. Cigarettát vásároltam, aztán elidőztünk a boltban, vártuk Carlost és Rafaelt. Hamarosan lószerszám csilingelése, patkócsattogás, kerékcsikorgás hallatszott, és egy kis kétkerekű kocsi imbolygott végig az utcán: egykori tolmácsunk ült benne, és a bátyja, Carlos. Rafael túláradozó lelkesedéssel üdvözölt, szemüvege villogott, akár a világítótorony, és bemutatta a bátyját. Carlos magasabb volt Rafaelnél, és első pillantásra nehézkesnek látszott (ami később tévedésnek bizonyult). Sápadt, nyugodt arca kissé mongol vonású volt, kicsi szeme, fényes haja fekete. Rafael ide-oda szökdelt, mint valami izgatott varjú, gyorsan és jóformán érthetetlenül locsogott, Carlos pedig ezenközben némán és módszeresen felrakta táskáinkat a kocsira, azután békésen ült, és várta, hogy felszálljunk. Amikor valamennyien elhelyezkedtünk, a gyeplővel megcsapkodta a lovak farát, szeretetteljesen csettintett nekik, és a kocsi végiggördült az úton. Vagy fél órát kocsikáztunk, az út nyílegyenesen húzódott előttünk a végtelen füves pusztán. Imitt-amott százfőnyi marhacsorda legelészett a térdig érő fűben, fölöttük, fekete-fehér szárnyakon, sarkantyúszárnyú lilék kerengtek. A dús növényzettel benőtt part menti vizesárkokban kacsák kis csapatai táplálkoztak, és jöttünkre hatalmas szárnycsattogással felrebbentek. Carlos egyszer csak előremutatott egy sötétlő erdő felé – fekete szirtként szelte át a pampa zöldjét:

– Az ott Secunda – mosolygott ránk –, tíz perc múlva megérkezünk.

– Remélem, tetszik majd nekünk! – mondtam tréfából.

Rafael felém fordult; szemüvege mögül döbrent pillantást vetett rám:

– Uramfia! – hápogott, mint akit elképeszt a gondolat. – Hát hogyne tetszenék, Gerry! Secunda a mi estanciá-nk!

Secunda hosszú, alacsony, meszelt falú ház volt, elegánsan foglalt helyet egyik oldalon az óriási tó, másik oldalon a sűrű eukaliptusz- és cédruserdő között. Hátsó ablakai a tó békés szürke vizére s azon túl a pampa halványzöld peremére néztek, az elülsők egy szabályos angolkertre: nyírott sövény szegélyezte a füves ösvényt, a kis kutat sűrűn benőtte a moha és a páfrány. A szabályos virágágyak tele voltak vörösen világító hullott narancssal, némelyik zugban, a cédrusok árnyékában szobrok fehérlettek. A tavon csapatostul úsztak a fekete nyakú hattyúk, mint megannyi jégtorlasz az acélkék felszínen, a nádasokban táplálkozó kanalas gémekek: csupa rózsacsokor a zöld között. A hűvös kertben kolibrik függtek

zűmmögve a kút fedett, a narancsfák között meg az ösvényen felfűjt begyű fazekasmadarak járkáltak peckesen; a virágágyakban mályvaszín szemű, pici szürke galambok csipegettek lopva, sietősen. Egy elveszett, elfeledett világ csendje és békéje uralkodott itt, csak a fazekasmadár rikkantása törte meg, vagy a halk szárnyrebbenés, amikor a pici galambok felrepültek az eukaliptuszfára.

Kicsomagoltunk, elrendezkedtünk, majd a nappali szobában értekezletre gyűltünk össze, hogy megbeszéljük a haditervet. Elsősorban a nandut, az afrikai strucc dél-amerikai megfelelőjét akartam filmre venni. Secunda Buenos Aires környékén a kevés estancia egyike, ahol még vad csapatokban él ez a nagy madár. Ezt még Buenos Airesben megemlítette Rafaelnek, most pedig megkérdeztem, van-e rá esély, hogy találunk egy csapatot, és filmet készíthetünk róla.

– Ne aggódj – mondta önelégülten Rafael. – Carlos és én mindent elintézünk.

– Igen – bólintott Carlos –, ma délután elmegyünk nandut keresni.

– Azt gondoltam, szeretnéd talán filmezni, amikor a parasztok nandut fognak, nem? – kérdezte Rafael.

– Hogyan fogják?

– Ahogy régen, a *boleadorá*-val... tudod, három golyó a madzagon.

– Uramisten, persze! – lelkesedtem. – Borzasztóan szeretném filmre venni.

– Minden rendben – jelentette ki Carlos. – Ma délután kimegyünk kocsin, a parasztok lovon. Mi megkeressük a nandut, a parasztok megfogják, te filmezed. Jó lesz?

– Nagyszerű! És ha ma nem sikerül, holnap megint megpróbáljuk?

– Természetesen – bólogatott Rafael.

– Próbáljuk és próbáljuk, míg megtaláljuk őket mondta Carlos, és a két fivér diadalmasan összemosisolygott.

Ebéd után előállt a kis kocsi; kerekei halkán csikorogtak a nedves murván. Carlos hajtott, szelíden csapkodta a gyeplővel a szürke lovak farát. A veranda előtt megállt, leugrott a bakról, és felém indult; a két nagy, kövér szürke a fejét lógatta, és elmerülten rágcsálta a zablát.

– Te készen vagy, Gerry? – tudakolta Carlos.

– Igen, készen vagyok. A többiek már elmentek?

– Igen, ők és Rafael vitték a lovakat... Hat parasztot hívtam. Jó lesz?

– Pompás... Most már csak a feleségem hiányzik – mondtam, és reménykedve körülnéztem.

Carlos letelepedett a falra, és cigarettára gyújtott.

– Asszonyokra mindig várunk – állapította meg filozofikusan.

Nagy, sárga pillangó libbent a szürkék feje fölé; a fülüknél egy pillanatra megállt, mintha azt remélné, szőrös kontyvirágra bukkant. A szürkék bólogattak, a pillangó zezugolva tovaszállt. Kolibri bukkant fel a sötét cédrusok előtt, megtorpant a levegőben, visszaröppent vagy egy arasznyit, megint megfordult, és lecsapott egy alacsonyan lengő cédruságra. Pirinyó diadalsikkantással elkapott egy pókot, majd tovazízzent a narancsfák között. Jacque megjelent a verandán.

– Hahó! – szólt derűsen. – Elkészültetek?

– El – feleltük kórusban Carlosszal.

– Minden megvan? A kamera, a fényképezőgép, film, fénymérő, ellenfényszűrő, állvány?

– Minden! – jelentettem önelégülten. – Én mindenre gondolok, semmit el nem felejték.

– Hát az esernyő? – érdeklődött Jacque.

– Az áldóját. Azt elfelejtettem. – Carloshoz fordultam. – Kaphatnék kölcsön egy esernyőt?

– Egy kicsodát? – bámult rám döbbenetben Carlos.

– Esernyőt.

– Az kicsoda?

Nehéz így kapásból definiálni egy esernyőt... – Esőben használják – kezdtem.

– Össze lehet csukni – segített Jacquie. – Ha esik, megint kinyitja az ember.

– Gomba formájú.

– Aha! – Carlos arca felderült. – Tudom már.

– És van egy?

Carlos szemrehányó pillantást vetett rám.

– Hát persze... Én mondom, hogy nekünk minden van.

Eltűnt a házban, majd hamarosan előbukkant, kezében egy tarka japán papírernyővel: a kerülete körülbelül fele volt egy biciklikereknek.

– Ez jó? – kérdezte büszkén, és megpörgette, hogy a színek egybemosódtak.

– Ennél nagyobb nincs?

– Nagyobb? Nagyobb nincs. Minek kell ez, Gerry?

– Eltakarni a kamerát, hogy a napon ne melegedjen meg nagyon a film.

– Aha! – bólintott Carlos. – Ez jó lesz. Én tartom.

Felmásztunk a kis kocsira, Carlos megcsapkodta a gyeplővel a szürkék masszív farát, és csettintett. A szürkék mélyen, gondterhelten felsóhajtottak, és nekilódultak. A kocsifelhajtót óriás eukaliptuszfák szegélyezték, tekergőző csíkokban hámlott a kérgük, kilátszott alóla a fénylő, fehér törzs. Az ágak között szilárd építményeket pillantottunk meg, jókora, sűrű vesszőkaszlatok – a kvékerpapagájok egybeépült fészkei. A karsú, fűzöld madarak csivitelve, rikoztva szálltak fölöttünk az ágak között, majd a napsütésben villanva suhantak be óriás közös fészkeik bejáratán.

– Ííí-up, ííí-up – zengte Carlos fejhargon, és a szürkék imbolygó ügetésbe csaptak, miközben sértődötten fel-felhorkantak. Elértük a fákkal szegélyezett hosszú kocsifelhajtó végét, és előttünk terült el a délutáni nap fényében aranyló pampa. A szürkék húzták a kocsit a harmat áztatta fűben, kerülgették az óriásbogáncsot, amelynek mindegyike mereven magasodott, akkorára, mint egy férfi lóháton – megannyi ágasbogás, fura gyertyatartó, mindegyik ág végén a virág ragyogó vörös lángja. Egy üregi bagoly, mint holmi szürke kis szellem, táncot járt az odúja bejárata fölött: kettőt jobbra, kettőt balra; szünet, ránk mered arany szemével; fejbillegetés jobbra-balra; gyors szökdelés; majd gyors ugrás a földről, és sebesen köröző röppenés a felhőpuha, néma szárnyakon.

A koci döcögött, botladozott, a pampa a végtelenbe nyúlt, arany fű sima, békés tengere, csak ott esett rá árnyék, ahol sűrűbben nőtt a bogáncs. Imitt-amott, mint sötét hullám a végtelen lapályon, szél borzolta fák kis ligete adott árnyékot a marhacsordának. Kora reggeli kék volt az ég, nagy, duzzadó gomolyfelhők kúsztak rajta méltóságteljesen, mint megannyi albinó csiga a halvány ablaktáblán. Sűrűsödött a bogáncs, többet kanyarogtak a lovak, hogy belé ne ütközzenek, s hogy a hasukat össze ne szurkálják a tövissek. Miniatűr puskaropogásként hallatszott, amint a kerekek alatt recsegve tört meg a száraz növény. Mezei nyúl szökött fel a lovak dobbanó patkói alól, és nyargalt el zezugolva, majd ismét mozdulatlanra dermedt, és beleolvadt a bogáncs barnás ködébe. Messze előttünk tarkával pettyezett apró fekete alakok – a lovagló parasztokat pillantottuk meg a látóhatáron.

Ránk vártak, csapatba verődve a magas szálú fűben. Lovaik nyughatatlanul dobogtak, toporzékoltak, hányták-vetették fejüket. A parasztok nevettek, beszélgettek, barna arcukon izgalom égett, s ahogy inogtak-forgolódtak keringőző lovuk hátán, a széles bőrovetek díszítő ezüstpitykéken meg-megcsillant a nap. Carlos odahajtott közibük, a szürkék megálltak, fejüket lógatták, kimerültségükben hangos sóhajokat eregettek. Carlos meg a parasztok kidolgozták a haditervet: az emberek két csoportra szakadnak, legyező alakban lovagolnak, középen a kocsival. Mihelyt felferik fedezékükből a nandukat, bekerítik a madarakat, és visszafelé hajtják őket, a koci irányába, én pedig elindítom a felvevőgépet.

Amikor a szóözőn elcsitult, megkérdeztem: – Mit gondolsz, Carlos, találunk nandut? Carlos vállat vont.

– Azt hiszem. Rafael azt mondja, látta itt őket tegnap. Ha itt nem találunk, lesz a következő *potreró*-ban. Csettintett a lovaknak, azok felrezzentek révületükből, s a kocsi továbbropogott a bogáncsokon. Húsz métert sem tettünk meg, mikor az egyik lovas elkurjantotta magát, izgatottan integetett, és arra a különlegesen sűrű bogáncsosra mutogatott, amelybe a kocsi épp készült belevetni magát. Carlos megrántotta a gyeplőt, és felálltunk a bakra, hogy onnan nézzünk át a bogáncs sűrű lila virágai felett. Elsőre semmit sem láttunk, de aztán Carlos megragadta a karomat:

– Ott, Gerry, látod? Nandu...

A bogáncs szürke-fehér szárainak labirintusában valami testes tömeg hajladozott, kanyargott. A parasztok felzárkóztak; egyikük felállt a kengyelben, integetett és kiabált.

– Mit mond, Carlos? – kérdeztem.

– Azt mondja, nandu kicsinyekkel – tolmácsolt Carlos. Húzott egyet a gyeplőszáron, ügetésre nógatta a szürkéket, s a kocsi a bogáncsos egyik oldala mentén dökögött, zakatolt tovább. Ahol a bogáncs véget ért, és megint füves terepre jutottunk, Carlos megállította a lovakat.

– Figyelj, Gerry, figyelj; erre jönnek – mondta. Szemmel tartottuk a bogáncsfalat, s hallgattuk, amint a parasztok lovai utat törnek maguknak. Egyszer csak megingott egy magas bogáncskóró, eltört, a földre hullott, s a tüskés csonk fölött egy nandu szökött ki a zöld fűre, egy színre lebbenő balett-táncos könnyed kecsességével. Hatalmas hím volt, egy pillanatra megállt, úgyhogy jól láthattuk. Olyan volt, mint egy szürke kis strucc, arcán-nyakán fekete foltokkal. De a nyaka meg a feje nem volt kopasz és csúf, mint a struccé, hanem takaros tolltakaró fedte; a szeme sem nézett olyan bután, mint rokonáé, hanem nagy volt, fénylő és értelmes. Az alatt a röpke pillanat alatt tájékozódott – aztán észrevett bennünket. Megpördült, akár a bűgőcsiga, s már száguldott is át a pampán, hatalmas léptekkel, nyakát-fejét előrenyújtva, s a lába minden lépésnél kis híján az állát érte. Inkább ugrált, mint futott, mintha csak óriás rugó volna a lába helyén, s pattantaná vissza a földről. Ha egyenesen áll, úgy egy méter hatvan lehet a magassága, de így, egy vágózó ló gyorsaságával, egész lénye-teste, lába, nyaka – kinyúlt, és áramvonalas lett. Míg futott, az egyik paraszt áttört a bogáncsakadályon, kiügetett a fűre, alig öt-hat méterre a száguldó madártól, s ekkor tanúi lehettünk a nandu kitérő taktikájának. Amint megpillantotta a lovat és a lovast, fejét felemelte, s egyik fantasztikus ugrásának valósággal a közepén megtorpant, félig még a levegőben megfordult, és szinte ugyanazzal a sebességgel iramodott az ellenkező irányba. Ezúttal zezzugolva rohant, minden egyes szökellés két méterre jobbra, majd két méterre balra vitte, s hátulról nézve olyan volt, mint valami tollas óriásbéka.

Carlos már ismét előrenoszogatta volna a szürkéket, amikor kitört fedezékéből a második nandu. Ez kisebb volt, mint az előző, és világosabb szürke. Kiszökkent a nyíláson, amelyet elődje tört a bogáncs között, majd csusszant egyet a fűvön és megállt.

– Ez nő – suttozta Carlos. – Nézd, milyen kicsike. A nöstény nandu látott minket, de nem szökött el, mint az imént a hím: csak állt, kényszeredetten egyik lábáról a másikra, és figyelt bennünket nagy, félnék szemével. Hirtelen rájöttünk, mi az oka a halogatásnak: a bogáncs közül elöttyogott egy fészekalja nandufióka: tizenegy kisjószág, néhány naposak ha lehettek. Gömbölyű pelyhes testük feleakkora, mint egy futball-labda, vaskos, kurta lábuk óriási lúdtalpban végződik. Pihéjük világos őzbarna, takaros palaszürke csíkokkal, magasságuk körülbelül harminc centi. Kitotyogtak a bogáncserdőből, és anyjuk irdatlan lába köré gyűltek, csillogó szemükben nyoma sem volt félelemnek, éles hangon perlekedtek. Anyjuk lepillantott rájuk, de nyilvánvaló volt, hogy a kavargó, darázscsíkos csapatról nem tudja megállapítani, teljes-e a létszáma, megfordult hát, és nekivágott a fűnek. Mintha lassított felvételen futott volna, felemelt fejjel, nagy talpa erőset dobbant a gyepen minden lépésnél. A kicsinyek a nyomában, futottak az anyjuk után, libasorban. Az összhatás meglehetősen nevetséges volt: anyjuk szakasztott mint egy idősödő, művészelkű hajadon,

aki a tőle telhető méltósággal fut a busz után, maga után vonszolva a fűben a csíkos tollboáját.

Amikor a nanducsalád eltűnt a szemünk elől, és Jacquie is felhagyott az áradozással az édes kicsikékről, Carlos megint indulásra bírta a szürkéket, és tovarecsegtünk a bogáncs között.

– Nemsokára többet látunk, a nagyokat – biztatott Carlos, és még ki sem ejtette a szavakat, már megláttuk a felénk nyargaló Rafaelt: kalapját lengette, piros sálja úszott utána a levegőben. Átcsörtetett a bogáncson, a kocsihoz érve megfékezte lovát, spanyol szóözünt zúdított ránk, és vadul gesztikulált. Carlos csillogó szemmel fordult felénk:

– Rafael mondja, sok nandu ül odaát. Azt mondja, vigyünk a kocsit, és menjünk oda, akkor ő és a többi ember elhajtja hozzánk a nandukat.

Rafael elnyargalt, hogy a többi lovasnak kiossza a szerepét, Carlos pedig ügetésre nógatta a vonakodó szürkéket a szúrós tüskéken át. Kitértünk a pampára, s úgy száguldottunk, hogy a kocsi már-már felfordulással fenyegetett: Carlos a bakon kuporgott, a gyeplővel csapkodta a lovak imbolygó farát, és éles orrhangon buzdította lovait. Egy pár tüskés bíbic – fekete-fehér, mint két dominókocka a zöld fűvön – figyelte imbolygó közeledésünket, megfutamodtak, majd kétméternyre könnyedén a levegőbe szökkentek, körbe-körbe röpködtek tarka szárnyukkal: – Teró... teró... teró... rikoltozták, ahogy fölöttünk köröztek, figyelmeztetve közeledtünkről a pampa többi teremtményét. Kihajoltam az imbolygó kocsiból, és úgy fél mérföldnyire megpillantottam a rajvonalba fejlődött lovasokat: várták, amíg mi is megfelelő helyzetbe kerülünk. A nap már iszonyú hőséget záporozott ránk, a szürkék oldalát sötét izzadságcsíkok tarkították, a látóhatár elmosódott, szemkápráztatóan rezgett, mintha homályos üvegen át néznénk. Carlos hirtelen megrántotta a gyeplőt; a kocsi megállt.

– Itt jó, Gerry. Odavisszük a kamerát – mutatta. A nanduk erre futnak.

Lekecmeregtünk a kocsiról, én vittem a felvevőgépet és az állványt, Carlos előrecsörtetett a parányi papírelnyővel. Jacquie a kocsin maradt – a tábori látcső valósággal a szeméhez nőtt –, hogy figyelmeztessen bennünket, amikor a nanduk kitörnek fedezékükből. Carlos meg én úgy ötvenméternyre távolodtunk el a kocsitól. Kerestünk egy helyet, ahonnan beláthatjuk a két nagy bogáncsos közötti széles “sugárutat”, s ott állítottam fel a kamerát. Beállítottam a fénymérőt, a távolságot, Carlos pedig fölém tartotta a röhejes papírelnyőt, hogy a gép hűvösön maradjon.

– Jó lesz – mondtam végül, és törölgettem arcom verítékét.

Carlos felemelte a tarka ernyőt, és meglengette a feje fölött. Messziről hallottuk a parasztok éles kiáltását, amint lovukat benoszogatták a bogáncsdsungelbe. Ezután csönd támadt. Minthogy meg se mozdultunk, a két bíbic több kört írt le fölöttünk, majd leszálltak a közelünkben, aztán ott végeztek oldalazó kirohanásokat, majd megálltak, és gyanakodva billegetek egyet-kettőt. Jacquie mozdulatlanul ült a kocsin, kalapját tarkójára tolta, a látcső a szeménél. A szürkék fejüket lógatták, súlyukat néha áthelyezték egyik csípőjükről a másikra, mint az idősödő csaposlányok záróra tájban. Éreztem, hogy arcomon, hátamon csorog a veríték; ingem kellemetlenül hozzám tapadt. Jacquie hirtelen lekapta a kalapját, és vadul meglengette, ugyanakkor fülhasogató, de érthetetlen utasításokat ordított felénk. A két bíbic felszökkent a földről, vadul köröztek, harsányan rikoltoztak, s mi meghallottuk a bogáncs távoli ropogását, a lovak dobaját, a parasztok izgatott kiáltását. És ekkor a bogáncsosból előtörtek a nanduk.

Sosem hittem volna, hogy futómadár az ég madarainak sebességével és kecsességével mozoghat – de az a délelőtt sok mindenre megtanított. Nyolc nandu volt a csapatban, nagyjából V alakban futottak, olyan sebesen, ahogy csak a lábuk bírta. Hosszú lábuk mozgás közben valósággal elmosódott, csak akkor látszott tisztán, amikor a madár a földre dobbantott, új lendületért. Nyakuk jóformán vízszintesen kinyúlt, szárnyukat eltartották a testüktől, és kissé lelógatták. A bíbicek harsány rikoltozása közepette is hallottuk a nanduk

lábának gyors, ütemes dobbanását a vaskemény talajon. Ha ez nincs, azt hihettük volna, kerekéken gördülnek, oly gyors és könnyed volt a mozgásuk. Mint mondom, láthatólag a tőlük telhető legnagyobb sebességgel futottak, ám hirtelen két paraszt vágatott ki a bogáncs közül, harsányan kurjongatva, s ekkor elképesztő dolog történt. Mindegyik nandu behúzta a farkát, mintha attól félne, hogy a fenekére vernek, s valamennyien az eddigi sebességük kétszeresére gyorsították iramukat, három irdatlan, lúdtalpas ugrásban. Döbbenetes gyorsasággal tűntek bele a messzeségbe. A lovasok utánuk nyargaltak, s láttam, hogy egyikük kioldja az övéről lógó *boleadorá*-t.

– Csak nem akarják ott elfogni őket, Carlos? Ilyen távolságból nem tudok filmezni.

– Nem, nem – nyugtatgatott Carlos –, megkerülik és visszahozzák őket. Gyerünk vissza a kocsizhoz... ott több az árnyék.

– Meddig tart, amíg bekerítik őket? – Talán öt percig.

Visszamentünk a kocsizhoz, ahol Jacquie ugrált páholyában, mint a bakkecske, a látcső a szeménél, és tagolatlan kiáltásokkal buzdította a távoli vadászokat. A kocsiz szerény árnyékában állítottam fel a kamerát, és felmástrom Jacquie mellé.

– Mi történik? – érdeklődtem, mert a parasztok és zsákmányuk immár távoli pontokká fakultak a látóhatáron.

– Mit szólsz, milyen izgalmas! – kiabált Jacquie, de a világért meg nem vált volna a látcsőtől. – Szörnyen izgalmas! Látod, hogy futnak? Nem is tudtam, hogy ilyen gyorsan tudnak futni.

– Hadd nézzem.

– Jó, jó, mindjárt. Még csak ezt hadd... Jaj, nem, nem, vigyázz...

– Mi történt?

– Ki akartak törni, de Rafael résen volt... Jaj, nézd, hogy az ott hogy fut!... Láttál te már ilyet?!

– Nem – mondtam, az igazságnak megfelelően. Úgyhogy legalább most szeretném látni. Lefeszegettem hitvesem ujjait a látcsőről, és a szerszámot a távoli látványra irányoztam. A nanduk egy profi futballistának is becsületére váló könnyed ügyességgel cseleztek, tekeregték a bogáncs között. A lovasok ide-oda nyargaltak, igyekeztek szoros csoportba terelni, és visszafelé hajtani a madarakat. Most már mindegyik paraszt elővette a *boleadorá*ját, és láttam, ahogy a golyók meg-megvillannak a hosszú szíjak végén, amint a lovasok megforgatják fejük fölött. A nanduk csoportostul fordultak, és felénk száguldottak, a parasztok harsány diadalkiáltásokkal megfordították lovukat, és üldözőbe vették a madarakat. Visszaadtam Jacquie-nek a látcsövet, és lekecmeredtem a földre, hogy beállítsam a felvevőgépet. Jóformán hozzá sem nyúltam még, amikor felbukkantak a nanduk. Zárt alakulatban futottak egyenesen felénk. Mintegy hetven méterről megpillantottak, és olyan pontosan fordultak el derékszögben, valamennyien egyszerre, mintha hosszasan gyakorolták volna a műveletet. Közvetlenül a nyomukban száguldottak a parasztok, a lovak patkója fekete göröngyöket rúgott fel, a *boleadorá*-k örvénylettek a fejek fölött, kerengő-villogó, éles, sípoló hanggal. Éles kiáltás, patkók remegő dobaja, a *boleadorá*-k surrogása – aztán elvonult minden, és a lárma a távolba vészett. Csak a bíbicek köröztek fölöttünk fáradhatatlanul, hisztériásan rikoltozva. Jacquie folytatta közvetítését páholyából:

– Rafael a jobb szárnyon Eduardóval... még most is futnak... Jaj!... az egyik kitör jobbra, Eduardo követi... most szétszóródik a csapat... szanaszét futkosnak... nem sikerül összeterelni őket... valaki most elhajtja a *boleadorá*-t... mellé! Láttad volna, hogyan cselez a nandu... Hát az meg mit csinál ott... sarkon fordul... errefelé fut... Rafael követi... közeledik... közeledik...

Épp rágyújtottam, de most eldobtam a cigarettát, és ugrottam a kamerához, mert a nandu felénk közeledett a bogáncson át. Azt hittem, legalább negyedóra szünet lesz, amíg a parasztoknak sikerül összeterelniük a madarakat, s így a gép fel volt ugyan húzva, de sem a

távolságot, sem a fénymérőt nem állítottam be. Most már nem volt idő pótolni a mulasztást, mert a madár óránként húsz mérföldes sebességgel közeledett felénk. Elforgattam állványán a kamerát, beállítottam a keresőt, és megnyomtam a gombot. Vajon lesz-e valami a filmből? A nandu ötven méterre lehetett, amikor a forgatást elkezdtem, Rafael szorosan a nyomában. Közelsége láthatólag aggasztotta a madarat, mert észre sem vette a kocsit, sem a kamerát, én pedig a felvevőgépbe pillantva láttam, hogy egyenesen felém rohan. Közeledett, közeledett, már-már betöltötte a keresőt; fejem fölött hallottam Jacquie kiáltozását. A nandu pedig csak jött, jött, míg egészen tele nem lett vele a kereső. Aggódni kezdtem, mert a madár láthatólag sem engem nem vett észre, sem a felvevőgépet, és nemigen vágyódtam rá, hogy egy mázsányi rohanó nandu derékon kapjon. Magamban fohászt rebegtem, de ujjamat nem vettem le a felvevőgép gombjáról. A nandu pedig egyszer csak észrevett. Mulatságos elszörnyedés tükröződött a szemében, izmai összehúzódtak, vadul balra kanyarodott, és eltűnt a látóteremből. Felegyenesedtem, és megtöröltem a homlokomat. Jacquie és Carlos rémülten bámult a koci magasából.

– Milyen közel volt? – kérdeztem, mert filmezés közben nem tudtam megállapítani.

– Annál a zombéknál kanyarodott – mutatta Jacquie.

Leléptem az állvány és a zombék távolságát. Nem volt meg két méter.

A nandunak viszont az éles kanyar lett a veszte. Rafael olyan szorosan a sarkában volt, hogy még az a csekély kitérés is többméternyi hátrányt jelentett az állatnak. Rafael végső erőfeszítésre sarkallta izzadó lovát, beérte a menekülő madarat, és visszaterelte a kamera felé. A nandu futott, de ezúttal készen vártam. Hallottam, amint a boleadora zúgása crescendóba megy át, ami elnyújtott “úííp”-pel végződik. A szíj és a golyók kalimpálva repültek a levegőben, és polipügyességgel fonódtak a száguldó madár lába szára és nyaka köré. Még kétlépésnyit rohant, akkor azonban szorult a szíj, és a madár csapkodva; kaszával a földre zuhant. Rafael hosszan elnyújtott diadalordítással fékezte meg mellette a lovát, leugrott, és megragadta a kaszáló lábakat. Ha csak egy kicsit is enged a szorításán, az állat erőteljes rúgása akár fel is hasíthatta volna a gyomrát. A nandu rövid küszködés után feladta a harcot. Carlos diadaltáncot járt a koci bakján, majd hosszas kurjongatással adta tudtára a parasztnak, hogy vállalkozásunk sikerrel járt, és amikor azok is visszalovagoltak, valamennyien zsákmányunk köré gyűltünk.

Hatalmas madár volt, izmos combja akár a balerinaké. Szárnycsontja ellenben törekeny és puha, úgy lehetett hajlítani, akár a zöld gallyat. Óriási szeme jóformán kitöltötte koponyájának egyik oldalát, szempillája sűrű, mint a filmszillagoké. Nagy lábán négy vastag, erős ujj.

A középső lábujj a leghosszabb, és hosszú, görbe karommal van felfegyverezve. Akár előre-, akár hátrarúg az állat, a karom éri először az ellenfelét, és tép, roncsol, mint egy éles kés. Hosszú tolla nyúlánk, szürke páfrányra emlékeztet. Alaposan szemügyre vettem a madarat, készítettem néhány közelképet, majd lecsavartuk lábáról-nyakáról a boleadorát. A nandu egy pillanatig feküdt a fűben, majd erős lábai talpra lökték, s a következő percben a bogáncs közé szökkent, távolodóban mind nagyobb sebességre kapva.

Visszafordítottuk a kocsit – Secunda és a vacsora felé. A kacagó, fecsegő parasztnak körülöttünk lovagoltak, pitykés övük csillogott a napon, lószerszámuk dallamosan csilingelt. A lovak feketék voltak az izzadságtól, s noha bizonyára elfáradtak, a járásuk még most is peckes volt, és játékosan kapdostak egymás felé. A szürkék, akik jóformán csak álltak a rudak között egész délután, utolsó erejükkel kullogtak hazafelé. Mögöttünk nyújtózott a végtelen, aranyszínű és csendes pampa. Messze-messze két fekete-fehér pötty szökkent a fű fölé, és igen-igen haloványan meghallottam a pampa hangját, minden ott élő teremtmény figyelmeztetésére – az örökéber bíbic kiáltozását:

– Teró... teró... teró... teróteróteró...

Adiós!

Közeledett elutazásunk napja. Nehéz szívvel elbúcsúztunk a secundai estanciától, s magunkkal vittük szerzeményeinket: armadillokat, oposszumokat meg egy csomó szép madarat. Vonattal utaztunk vissza Buenos Airesbe, állataink a poggyászkocsiban. Új példányaink birtokában már valamelyest jobban hasonlított gyűjteményhez a gyűjteményünk, mint egy madár- és kisállat-kereskedés végeladásához. De még most is nagyon kevés madarunk volt, és tudván, hogy Argentínában néhány roppant érdekes fajta honos, gyűjteményünknek ez a hiánya felettébb bosszantott.

Hajónk indulása előtti napon eszembe jutott valami, amit egyszer Bebita említett. Legott fel is hívtam jötevőnket.

– Bebita, mintha egyszer azt mondta volna, hogy tud egy madárkereskedésről valahol Buenos Airesben?

– M-m-madárkereskedés? Ó, igen, láttam egyet. Lent van valahol a pályaudvar körül.

– Elvinne?

– Hát p-p-persze. Jöjjenek el ebédre, utána odamegyünk.

A hosszan elnyúló ebéd után Bebita, Jacque meg én taxiba ültünk, és végigszáguldottunk a széles utcákon madárkereskedés-keresőben. Egy hatalmas tér egyik oldalán meg is találtuk, száz meg száz apró bódé társaságában, ahol húst, zöldséget és sok egyebet árultak. A madárkereskedés ellenben nagy üzlet volt, és végtelen örömeinkre jókora választékot kínált. Lassan körüljártunk, és mohón bámultuk a mindenféle alakú, nagyságú és színű eleven madártömeget. A tulajdonos, aki szakasztott olyan volt, mint egy sikertelen pankrátor, mohón csillogó szemmel követett bennünket.

– Tudják már, hogy mit szeretnének? – kérdezte Bebita.

– Igen, tudom, de az ár a nagy kérdés. Nem úgy nézem én ezt a tulajt, mint akivel okosan lehet beszélni. – A magas, elegáns Bebita jókedvűen pillantott a bolt zömök gazdájára. Lehúzta kesztyűjét, óvatosan letette egy zsák madáreledelre, majd káprázatos mosolyt vetett a boltosra. Az elvörösödött, és köszönés helyett lesunyta a fejét. Bebita hozzám fordult.

– Mit szól, milyen aranyos ember – mondta. Komolyan gondolta.

Még most sem szoktam hozzá, hogy Bebita még olyanokban is meglátja az isteni szikrát, akik szerintem két krajcárért eladnák a döngnyűzőnek a tulajdon édesanyjukat, és csak bámultam tátott szájal a latorképű madárkereskedőre.

– Hááát – nyögtem ki nagy sokára –, én nem látom valami aranyosnak.

– Szerintem igenis angyal – jelentette ki ellentmondást nem tűrő modorban Bebita. – M-m-most pedig mutassa meg nekem, milyen madarat szeretne, és én majd tárgyalok vele.

Szívem mélyén meg voltam győződve róla, hogy nem így kell az alkudozást elkezdni, de azért engedelmesen körülvezettem Bebitát a boltban, és megmutattam az áhított példányokat. Némelyik annyira szokatlan volt, hogy a nyálam is csurgott. Bebita megkérdezte, mennyit szánnék rájuk, én pedig mondtam egy – szerintem – tisztességes, de nem túlságosan borsos árat. Bebita ezután odalebbent a kereskedőhöz, újabb mosollyal újabb elvörösödésbe kergette, azután az angyalokkal való társalgás céljaira fenntartott búbajos hangon megkezdte a tárgyalást. Beszélt, beszélt, a boltos csak néha-néha vetett közbe egy-egy Sí, sí, senorá-t, s eközben Jacque meg én elvándoroltunk a bolt legsötétebb és legkevésbé hozzáférhető zugaiba. Vagy húsz perc elteltével mertünk csak visszaszivárogni. Bebita a mocskos kalitkák között állt, mint egy földre szállt istennő, a boltos időközben leroskadt egy zsákra, és a homlokát törölgette. A Bebita előadását most is kísérő Sí, sí, senorá-k sokat veszítettek kezdeti lelkesedésükből, erős kételkedés csendült ki belőlük. Aztán egyszer csak vállat vont, kitérta a kezét, és felmosolygott Bebitára. Ő pedig szeretettel pillantott le rá, mintha édesgyermeké volna.

– B-b-bueno – mondta Bebita –, *muchísimas gracias*, señor.

– *De nada, senora* – hangzott a válasz. Bebita felém fordult.

– M-m-mindet megvettem magának.

– Pompás. Mibe fájt?

Bebita mondott egy árat, ami úgy a negyede volt az általam ajánlottnak.

– De Bebita, hisz ez rablás fényes nappal! – hitetlenkedtem.

– Nem, gyermekem – rázta komolyan a fejét. – Ezek a m-m-madarak mind nagyon gyakoriak erre, úgyhogy csacsiság lenne többet adni értük. K-k-különben is, ez az ember valóságos angyal, és szívesen engedett az áraiból.

– Feladom – sóhajtottam. – Nem tartana velem a legközelebbi gyűjtőúton? Vagyonokat spórolna meg nekem.

– Csacsi – mosolygott Bebita. – Nem spóroltam én meg magának semmit: ennek az angyalnak köszönje, ne nekem.

Erre már nem tudtam mit válaszolni. Kiválasztottam és kalitkába tettem a madaraimat. Mire végeztünk, valóságos kalitkahalmaz tornyosult a pulton. Fizettem, majd a kölcsönös hálálkodás után Bebita tolmácsolásával megkérdeztem a boltost, tart-e vízimadarat.

Vízimadarakat éppenséggel nem, felelte, de van valami hasonló, ami esetleg érdekelné a senort. A bolt hátsó ajtaján kivezetett egy parányi mosdóba. Széles mozdulattal kitérte az ajtót, és a vécére mutatott. Alig tudtam elfojtani az ajkamra toluló elragadtatott kiáltást, mert a vécé két oldalán két koszos, elnyűtt, de még így is gyönyörű fekete nyakú hattyú kornyadozott. Tettetett szenvtelenséggel vettem őket szemügyre. Mind a kettő vézna volt, láthatólag annyira legyengültek, hogy teljes apátiába estek, és már nem is éreztek félelmet. Más körülmények között álmomban sem vettem volna meg ennyire leromlott madarakat, de tudtam, ha most meg nem szerzem őket, akkor soha. Különben is, úgy éreztem, ha már meg kell halniuk, legalább haljanak meg kényelemben; nem bírtam volna elviselni, hogy ott hagyjam sínylődni ezt a két gyönyörű madarat a vécésésze mellett. Bebita tehát ismét harcba indult, és kemény alkudozás után enyémekek lettek a hattyúk. Ekkor azonban egy kis bökkenő támadt: a boltosnak nem volt akkora kalitkája, amelyekben elszállíthattuk volna a két madarat. Nagy nehezen került két zsák, abba dugtuk a hattyúkat, csak a fejük látszott ki belőle. Összeszedtük szerzeményeinket, a hajlongó tulaj kikísért, és csak az utcán jutott eszembe az újabb probléma:

– Hogyan jutunk el a Belgranóra? – Taxival – vágta rá Bebita.

Mindkét karom alatt egy-egy hattyúval úgy éreztem magam, mint Alice a flamingókkal, a nevezetes krocketmérkőzésen.

– Ezzel a cuccal ugyan nem vesz fel taxi – mondtam. – Élő állatot nem fuvarozhatnak... Már ismerjük a témát.

– Várjanak itt, majd én hozok taxit – mondta Bebita, és már lebegett is át a túloldali taxiállomáshoz, kiszemelte a legellenszenvesebb, legrondább sofőrt, aztán odahozta hozzánk.

A sofőr egy pillanatig döbbenet meredt a hónom alatt szorongatott zsákokra, amelyekből mint két albínó óriáskígyó kandikált ki a hattyúk feje, majd Bebitához fordult.

– Ezek bichó-k – közölte. – Nekünk tilos bichó-kat szállítani.

Bebita rámosolygott.

– De ha nem tudja, hogy bicho van nálunk, magát nem lehet f-f-felelősségre vonni – magyarázta.

A taxisofőr ellenállását némiképp megrendítette a mosoly, de korántsem volt még meggyőzőve.

– De hiszen látni, hogy bichó-k – hangzott a következő ellenérv.

– Csak ezeken látszik – mutatott a hattyúkra Bebita. – És ha b-b-betesszük őket a csomagtartóba, nem látja őket senki.

A taxis hitetlenkedve morgott.

– Na jó, de én nem láttam semmit. Ha megállítanak, én semmiről sem tudok.

Imígyen tehát, a hattyúkkal a csomagtartóban, az elülső ülésen pedig a felhalmozott kalitkákkal és a belőlük áradó csicsergéssel-csattogással – amelyet a taxisofőr hajlandó volt nem tudomásul venni – elhajtottunk a Belgrano felé.

– Hogyan tud mindent elérni ezeknél a taxisofőröknél? – kérdeztem. – Engem gyakran még egy szál magamban sem hajlandók felvenni, nemhogy egy egész állatseregletet.

– De hiszen olyan aranyosak – tekintett Bebita szeretettel a vezető hájas tarkójára. – Kezüket-lábukat törik, hogy segítsenek az emberen.

Felsőhajtottam. Bebita lenyűgözően optimista életszemléletével nem lehetett vitatkozni. Csak az volt a bosszantó, hogy amikor olyasféle nevetséges kijelentéseket tett, hogy valaki, aki szakasztott olyan volt, mintha most szökött volna meg az életfogytiglani kényszermunkára ítélt rablógyilkosok összeláncolt csapatából valóságos angyal: nos, az illető abban a percben elkezdett angyal módjára viselkedni. Érthetetlen...

Az utolsó percben beszerzett példányok nem egy bökkenőt okoztak. Másnap délután hajóra szállunk, úgyhogy addig még megfelelő kalitkát kell készítenünk valamennyinek, ami nem könnyű feladat. Kétségbeesett telefonhívásunkkal sikerült Carlost és Rafaelt a Belgranóra csődíteni; magukkal hozták Enrique nevű unokaöccsüket is. Testületileg átrohantunk a helyi fűrésztelepre, én gyorsan felvázoltam, miféle ketrecekre van szükségünk, az ács pedig vadul dolgozott a körfűrészszel és vagdalta a megfelelő méretű furnérdarabokat. Ezeket azután, a súly alatt rogyadozva, elcipeltük a belgranói házba, és nekifogtunk a ketrecek összeszögelésének. Éjjel fél tizenkettőre a madárállománynak körülbelül egynegyede került tető alá. Már láttuk, hogy egész éjszakai műszak vár ránk, Jacquie-t tehát hazaküldtük a szállodába, aludja ki magát, hogy reggel, mire mi olyanok leszünk, mint a rongy, ő frissen, kipihenten lásson neki az állatok etetésének. Carlos sietve elzarándokolt egy közeli kávéházba, és forró kávéval, zsömléssel meg egy üveg ginnet tért vissza. Testben-lélekben megerősödve folytattuk a ketrecekészítést. Tíz perccel éjfél előtt kopogtak a külső ajtón.

– Ez pedig nem más – mondtam Carlosnak –, mint az első felháborodott szomszéd, aki afelől érdeklődik, mi az istent kalapálunk mi éjnek éjszakáján... Jobb lesz, ha te még ki; a gin nem tett valami jót spanyoltudásomnak.

Carlos hamarosan visszatért, s vele egy vézna, szemüveges emberke, aki feltűnően amerikaias kiejtéssel mutatkozott be: Mr. Hahn volt, nem más, mint – még ilyet! – a Daily Mirror Buenos Aires-i tudósítója.

– Hallom, hogy életük kockáztatásával menekültek el a paraguayi forradalomból, és szeretném megszerezni maguktól a sztorit – magyarázta.

– Kérem, nagyon szívesen. – Előzékenyen odahúztam neki egy ketrecet, ülőhelyül, és kitöltöttem egy bögre gint. – Mire kíváncsi?

Gyanakodva megzaglászta a gint, majd szemrevételezte a ketrecet, mielőtt leült volna, azután elővette a jegyzetfüzetét.

– Mindenre! – jelentette ki határozottan. Belefogtam hát paraguayi utazásunk történetébe. Színes beszámolómat sűrűn tarkították a kalapács- és fűrészrohamok, elegyedve Carlos, Rafael és Enrique még hangosabb spanyol szitoközönével. Mr. Hahn hamarosan eltette a jegyzetfüzetet.

– Az az érzésem – mondta, miközben levetette a zakóját, és felgyűrte az inge ujját –, az az érzésem, jobban tudnék koncentrálni a sztorijára, ha kaphatnék még egy kis gint, és magam is részt vehetnék a favágóbálon.

Így történt, hogy a gin, a kávé, a zsömlé és a nótaszó ösztökélésével Carlos, Rafael, Enrique, jómagam meg a Daily Mirror Buenos Aires-i tudósítója hajnalig munkálkodtunk a ketrecekben. Mire fél hatkor kinyitott az első kávézó, mi is elkészültünk. Egy gyors kávé után eltántorogtam a szállodába, és ledobtam magam az ágyra, hogy pihenjek egy keveset a behajózás előtt.

Teherautónk – Carlos és Rafael a tetején trónolt, Jacquie meg én a vezetőfülkében – fél háromkor gördült a kikötőben a hajó mellé. Négy órára jóformán mindenki – beleértve több érdeklődő ácsorgót – megszemlélte kiviteli engedélyünket. Fél ötkor közölték, hogy felvihetjük a poggyászsunkat a hajóra. Ekkor olyasmi történt, ami kis híján összezúzta egész utunkat, sőt vele engem is. A hajóra irdatlan bála bőröket rakodtak, s ismeretlen okból ezeket épp akkor emelte át a daru a palló fölött, amikor mi vittük fel az állatokat. Leszálltam a teherautóról, karomra vettem Cai, a majom ketrecét, és épp szólni akartam Carlosnak, hogy hozza Sárát, amikor valami – hatását tekintve valószínűleg messzehordó ágyú – háton és csípőn talált, a levegőbe röpített, majd úgy öt-hat méternyire hasmánt a földre zúdított. Mindezek döbbenetes hatása leírhatatlan. El sem tudtam képzelni, mitől ért ez a szörnyű ütés. Földet értem, hanyatt hengeredtem. Hátam érzéketlen volt, bal combom viszont úgy sajgott, hogy azt hittem, eltört, és a sokk annyira megrázott, hogy még a rémült Carlos segítségével is alig tudtam talpra vergődni. Öt percbe beletelt, mire reszketegen megálltam a lábamon. Nagy megkönnyebbülésre nem tört csontom, a kezem viszont annyira remegett, hogy nem tudtam cigarettára gyújtani, Carlos gyújtotta meg nekem. Leültem, hogy egy kissé lecsillapítsam idegeimet, és Carlos elmagyarázta, mi történt. A darukezelő felemelt a rakpartról egy bála bőrt, de nem eléggé magasra. Amikor meglendítette, a teher nem lengett át a hajópalló fölött, hanem derékba kapta, ezek után pedig a bála meg a palló végigzúdult a rakparton, és telibe talált engem. Szerencsére a gyilkos lövedék már lendületének vége felé járt, mire eltalált, különben úgy tör ketté, mint egy érett banánt.

– Mondhatom – szoltam reszketegen Carloshoz –, nem ilyen istenhozzádot vártam volna Argentínától.

Idővel sikerült épségben behajózni állatainkat, valamennyi ketrecet letakartuk ponyvával, mi pedig lementünk a dohányzóba, ahol már vártak barátaink. Abban az eltúlzottan vidám és roppant idétlen hangulatban ittunk, beszélgettünk, amely általában az elválás előtti perceket jellemzi. Végül ütött az óra – partra kellett szállniuk. Álltunk a korlátnál, néztük, amint barátaink végigsorjáznak a pallón, majd csoportba gyűlnek a rakparton. Alig-alig láttuk őket a sűrűsödő félhomályban: Carlos kerek képe világított, feleségének haja feketén csillogott; Rafael és Enrique tarkójukra tolták gauchokalapjukat; Marie Renée és Mercedes zsebkendőt lobogtatott; María Mercedes a homályban még jobban hasonlított egy porcelán pástrolánykához; és ott állt Bebita, a magas, a gyönyörű, a nyugodt Bebita... Tisztán hallottuk a hangját, amint a hajó kihúzott a dokkból:

– Jó utat, gyermekeim; aztán v-v-visszajöjjenek ám! Bólogattunk, integettünk, s miközben barátainkat elnyelte a sűrűsödő sötétség, szomorú hang töltötte be a levegőt: a hajókürt mély, gyászos bőgése, a távolodó hajó búcsúszava.